

לקראת שבת מלכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת צו

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פסח ט - טו ניסן | דף היומי - עבודה זהה טט - עה | משנה ברוה - סימן ד"ש עד סימן ש"ה סעיף י"ב | מוסר - תורת הבית פרק א' מ"וק הוא הדבר" עד פרק ב' "והנה חכמינו" | קנין חכמה - פרק ד משנה יג עד משנה כ

יום חמישי ו' ניסן תשע"ח | פניני פרשת צו - שבת הגדול | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	18:17	18:33	18:27	18:26	18:16	18:26	18:35	18:27	18:17
יציאת שבת	19:29	19:31	19:30	19:31	19:30	19:31	19:31	19:29	19:30
ר"ת	20:10	20:07	20:09	20:08	20:09	20:08	20:09	20:04	20:10

מצורף מדי שבוע למנויי חוברת כל העלונים

Dirshu
דרשו ד' ועזו
קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

"יש שמזלזלים בעבודת הנשים הצדקניות שבכל הדורות, ואומרים שאבק איננו חמץ. יתכן שעל פי השכל הם צודקים, אבל המציאות הוכיחה שרק בזכות נשים צדקניות, שהשקיעו מאמצים בניקיון ועשו מכך 'עסק' שלם, זה גרם שיהיה המשך למסורת הדורות. אבל בבתים שניקו רק כפי הדין בלי כל 'העסק', המציאות הוכיחה שנכדיהם כבר אכלו חמץ בפסח..."

מרחן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל, על ההכנות לחג הפסח

תאוותם בידם: תמונה כן, חתימה לא. למחרת אמר לנכדו: תתקשר ל'קופת העיר', תבקש שיבואו עם הטופס ועם הקופה. הגיעו, ותרם שטר נוסף. חתם, וכפל ברכה. נשאל: מעיקרא מה סבר, ומה נשתנה? ענה: אמש היו אלו כספי צדקה, ואיך יכול הייתי להצהיר שאני נותן את ה'קמחא דפסחא' ל'קופת העיר'. אבל היום זה היה כספי שלי, ויכול הייתי לחתום...

(מפי השמועה)
עסקני קופת צדקה חשו בכובד האחוריות המוטלת עליהם. נכנסו ובידם רשימת שאלות: אם יש משפחה בת ארבע נפשות שמרוויחה פחות, ומשפחה בת תשע נפשות שמרוויחה יותר, את מי להעדיף? משפחה קטנה ששני ההורים אינם עובדים, ומשפחה גדולה שאחד ההורים עובד, את מי להעדיף? עצרו, והמתינו לתשובה. רבינו שמע בריכוז, ואמר: "הלאה".
שאלו: משפחה בריאה שמתפרנסת בדוחק, ומשפחה שיש לה יותר אבל יש בה בעיות בריאות, את מי להעדיף? משפחה דחוקה שיש לה דירה, ומשפחה

דחוקה פחות אבל מתגוררת בשכירות? - "הלאה".
הרשימה ארוכה. משפחה בת ילדים קטנים, או משפחה עם ילדים מתבגרים. משפחה עם הורים בעלי יכולת, ומשפחה שאין לה עזרה. - "הלאה".
המשיכו והקריאו, והודיעו שסיימו. ואז התפרץ רבינו וקרא: "הכל מתחיל מזה שכל אחד יודע מה נעשה אצל השני -
"האם הוא דחוק, וכמה הוא דחוק, ובמה הוא דחוק! אין לנו שום ידיעה מה קורה אצל הזולת -
"הכלל היחיד הוא: כל הקודם זוכה..."

(מפי השמועה)
ב. "היוצא בימי ניסן וראה אילנות שמוציאים פרח, מברך ברכת האילנות" (ש"ע רנו, א).

א. "שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלושים יום" (ש"ע תכט ס"א). "ומנהג לקנות חטים לחלקן לעניים לצורך פסח" (רמ"א תכט ס"א, וע' מ"ב).
קמחא דפסחא

בפרוס חג הפסח כוסו לוחות המודעות במודעות ענק מטעם קופות הצדקה השונות. התנוססו עליהן תמונות גדולי התורה והיראה, המשלשלים שטרותיהם לקופות הגדולות. בעיתונים פורסמו מודעות צבעוניות שהביאו הבטחותיהם וברכותיהם. מקורב רבינו ראה בכך זילות תלמידי חכמים, שמשתמשים בהם כמגייסי כספים. התמרמר בפני רבינו: "שהראש ישיבה ידע, שיבוא יום ויעמידו את גדולי ישראל בפתח בתי הכנסת וקופות בידם, כדי שהעוברים ושבים יתרמו פרוטותיהם!".
שמע רבינו והתלהב: "איך לא חשבו על זה! ס'איז א דעוואלדינגער איינפאל, זה רעיון עצום! תתקשר בבקשה ל'קופת העיר' ותאמר שאני בוחר בבית הכנסת איצקוביץ. זה קרוב לבית, ויש שם מניינים אין ספור!"...

(יתד נאמן, כ"ז כסלו תשע"ח, טו)
ארגון חסד מחלק אלפי ערכות של מצרכים בסיסיים כקמחא דפסחא, להוצאות החג. המארגנים סיפרו לרבינו ובקשו ברכתו. התעניין איך מבוצעת החלוקה. סיפרו שקבלו רשות להשתמש במתחם ענק. המשאיות פורקות שם את מטען והפעילים ממיינים לערכות התמיכה. משם מוסעות הן למוקדי החלוקה בירושלים, בני ברק ומודיעין עילית. המשפחות באות, ומקבלות את הערכות. הביע רבינו מורת רוח. לא נעים למשפחות שיודעים שהן נזקקות ונצרכות. מן הראוי שהערכות ישלחו לביתן.
ערכו חשבון מהיר, ומצאו שזה ייקר את העלויות במאה אלף שקלים. אמר רבינו: כדאי להוציא מאה אלף שקלים ויותר, ולהזהר ולו בכבודה של משפחה אחת!

(וישמע משה, מקץ תשע"ח)
בפרוס חג הפסח, הגיעה משלחת מ'קופת העיר'. הציבו את קופת הקרטון הגדולה, והנציחו את רבינו מניח בה שטר כסף, ברכם שתשרה הצלחה במעשיהם, ובכל טוב. הגישו כרוז שבו הוא מודיע שאת ה'קמחא דפסחא' הוא תורם לקופת העיר, וסרב לחתום. כל ההפצרות לא הועילו. יצאו וחצי

סיפר לי רבי חיים קנייבסקי, שרבי מאיר קרליץ זצ"ל - אחיו הגדול של ה'חזון איש' - סיפר לו, כי בעיר שלהם הכירו יהודי זקן שחי עד מאה שנה, על פי ברכת הגר"א. כשהיה הזקן ילד, דרך בטעות להגר"א על הציציות של הטלית. אמר לו הגאון: "מיין קינד [ילדי], מאה שנה תחיה, אבל מה אתה רוצה מהציצית שלי?". הורי הילד ערכו סעודה, על כי זכו להתברך מפי הגר"א

הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל על זריזות במצוות

אומר: כל שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות - זה גיבור ואינו מזוין. כל שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש - חלש וזין בידו. יש בידו זה וזה - גיבור ומזוין". מי שיש בידו הלכות, אבל אין בידו מדרש ואגדות חז"ל - יש לו את החרב להלחם ואת הקשת לירות חיצים, אבל הוא חלש - אין לו כח למתוח את הקשת. מי שיש בו מדרש ואין בו הלכות, הוא כגיבור ללא כלי זין. התורה היא החרב והקשת. ומה יעשה גיבור עצום, כאשר היצר הרע בא עם תותח - ולו אין כלים להלחם בו? על זה אמר שלמה המלך (משלי א', ב'): "לדעת חכמה ומוסר" - גם חכמה וגם מוסר.

אדם אומר לעצמו - 'מה, וכי אני צריך חיזוק?! אינני איש רחוב, אין בי רוע מיוחד במידות, הנני יהודי ירא שמים, וכבר שנים ארוכות שאין לי כל קשר לעברה פלונית, ומהעברה ההיא אני רחוק מרחק רב'.

נכון, זכית, אבל עדין מחובתך להזהר, להשמר ולהתרחק מעברות! אל תתקרב לנסיון, כי אם תתקרב - אתה בסכנה. אדרבה, כיון שאתה גדול וחשוב - הנך זקוק תמיד לחיזוק ולהרחקה, כי היצר הרע שלך גדול - "כל הגדול מחברו - יצרו גדול הימנו" (סוכה נב ע"א).

כן הוא בעברות, וכך ממש במידות: כעס, עצלות, קמצנות וגאווה. לא להתקרב לדבר שמביא את הנסיון. 'אין צו אלא לשון זרוז', כי מי שיותר גדול - יש לו יצר הרע גדול יותר.

מדוע באמת זה כך? - כי לא שייך שיתנו לבן אדם גדול יצר הרע קטן. בשבילו, הוא שום דבר לא. אם הוא גדול - היצר הרע שלו מוכרח להיות יותר גדול.

שיחת המגיד מדיבונא בבית הגאון מוילנא

הדובנער מגיד היה נכנס לגאון מוילנא, על פי בקשתו, כדי לומר לו דברי מוסר.

ויהי היום, ומיד עם כניסתו פנה אליו הגאון וביקש: "נו, אמור משל הגון!". אמר לו הדובנער מגיד: משל לאדם שלבו כאב עליו [היה חולה לב]. אמרו לו, שהרפואה לכך שישתה חלב עיזים. קנה עז. חלפו יומיים - ואין חלב. שב למוכר והתלונן בצעקות: "אגב! מה עשית ליי? מכרת לי עזה שאינה נותנת חלב!".

- "רגע אחד, האם עשית משהו למען החלב?" - התענין המוכר.
- "בודאי עשיתי, לחצתי ולחצתי, אך לא יוצא חלב".
- "רגע, אוכל נתת לעז?"
- "לא".

- "אם לא נתת אוכל - העז לא תוכל לתת חלב, הא בהא תליא". אמר הדובנער מגיד: "הרב'ה רוצה שאמשול משל? שהרבי ייתן אוכל".

הגר"א פסק את פסוקו בדברי תורה ואגדה, והדובנער המשיל את משלו - משל למה הדבר דומה. פלאי פלאים. הדובנער היה גדול מאד, איננו מודעים לצדקות שלו.

ויהי היום, אחרי שהדובנער מגיד אמר את מוסרו להגר"א, הפטיר וביקש: "רצוני בתשלום".

- "מה התשלום שכבודו מעוניין בו?", שאל הגר"א.

- "ברכה. ברכני רבי!", השיב המגיד

וכי אנו יודעים להעריך ברכה מהגאון מה היא?

סיפר לי רבי חיים קנייבסקי, יאריך ה' ימיו ושנותיו, שרבי מאיר קרליץ המשך בעמוד 19 <<

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה" (ויקרא ו', ב')

וברשי: "אין צו אלא לשון זרוז, מיד ולדורות. אמר רבי שמעון: ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס".

מבאר המלבי"ם: הכהנים אינם יכולים לאכול את הקרבן, כי עולה הוא קרבן כליל לה'. הם עובדים ומקריבים ואין להם שום רווח אישי מעבודתם. לכן כאן צריך הכתוב לזרז - "צו את אהרן זאת תורת העולה".

הבאור של המלבי"ם ממש מבהיל: את מי מצווים? "צו את אהרן" - היעלה על הדעת שאהרן צריך זרוז?! - כן. כיון שיש חסרון כיס, שהכהנים לא אוכלים ממנו. נו, אז מה?

נמצינו למדים - אומר רבי אליהו לופיאן זצ"ל ב"לב אליהו" - כי הכל צריכים לחיזוק. הוא מביא מהירושלמי במסכת שבת, מעשה בחסיד אחד שגרס: "אל תאמין בעצמך עד ימי זקנותך"

- לא "עד יום מותך".

מדוע גרס והבין כך?

כי החסיד הגדול היה למוד וסבור, שבימי הזקנה ליצר הרע אין כבר שליטה על האדם, ולא יוכל להכשילו.

מספר הירושלמי, שמן השמים שלחו לו נסיון קשה ביותר, וכמעט נכשל. ברגע האחרון הצליח לנצח את היצר הרע.

היה לו מכך צער גדול - כיצד יתכן שיכול היה להכשיל! צערו היה רב כל כך, עד

כדי סכנה מחמת הצער. גילו לו מן השמים - שנעשה לו כך בכוונה, כדי שמעתה ידע כי אכן יש לגרום: "אל תאמין בעצמך עד יום מותך", לא "עד

ימי זקנותך". אפילו את האדם הזקן מנסה היצר להפיל.

אם לא מתחזקים - נכשלים!

כאן בפרשה מזרזת התורה את אהרן הכהן, כדי שנלמד לקח לעצמנו: אם את אהרן, קדוש ישראל, רבן של ישראל - אותו מזרזים, אם גם הוא נזקק לזרוז - נו, עד כמה זקוקים אנו לחיזוק וזרוז?

הגמרא (ברכות לב ע"ב) אומרת: "תנו רבנן, ארבעה צריכין חיזוק ואלו הן: תורה, ומעשים טובים, תפילה, ודרך ארץ. תורה ומעשים טובים מנין, שנאמר: 'רק חזק ואמץ מאד לשמור לעשות ככל התורה'. 'חזק' - בתורה 'ואמץ' - במעשים טובים; תפילה, שנאמר: 'קווה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקווה אל ה'; דרך ארץ - שנאמר: 'חזק ונתחזק בעד עמנו'".

משמע מכאן, שאם לא מתחזקים - נכשלים. אין בכך הידור ומדת חסידות בלבד, אלא אם אין חיזוק תמידי - יש חסרון. רש"י מבאר: "צריכין חיזוק - שיתחזק בהם האדם בכל כוחו", ומוסיף מילה: "תמיד".

גם במה שהתחזקנו אתמול - יש צורך להתחזק היום שוב. חיזוק בתפילה, חיזוק בתורה. "צו את אהרן" - ממש מוראדיג, 'אין צו אלא לשון זרוז', כי הסכנה ממדות לא מתוקנות, קיימת בכל עת לכל אדם. הזרוז והחיזוק חשובים ונחוצים תמיד.

יצר הרע ומלחמתו

באבות דרבי נתן (פרק כ"ט) נאמר: "רבי יצחק בן פינחס אומר: כל מי שיש בידו מדרש ואין בידו הלכות - לא טעם טעם של חכמה. כל מי שיש בידו הלכות ואין בידו מדרש - לא טעם טעם של יראת חטא". עוד שם: "הוא היה

"מדוע נוהגים לשרוף בעת שריפת חמץ, גם את מותר נר השעווה שנשאר מליל בדיקת חמץ, והרי הנר לא נגע בחמץ כלל ובמה 'חטא' שירפוהו?" שאל הצדיק רבי ברוך מסערט ויז'ניץ

לקט פניני החסידות בענייני ההכנות לחג הפסח

לימים, כבר ניכרה לעין כל גודל חריפותו ובקיאיותו. "אמור נא לי" - שאלו פעם אחד מזקני החסידים - "מדוע אין מברכים על מצוות סיפור יציאת מצרים, והרי זו מצוות עשה מן התורה?". "אמת הדבר" - השיב רבי יהודה לייב - "אלא שהוא הדין והוא הטעם שאין אנו מברכים על מצוות כיבוד אב ואם, שהרי אם מבקש האב מבנו שיגיש לו כוס משקה, אם יזדרז הבן ויברך: 'אשר קדשנו במצוותיו וצונו על כיבוד אב ואם', יהיה בכך פגיעה בכבוד אביו, משום שמשמעות הדבר שללא הציווי לא היה מכיר בכבודו. ובאמת כיבוד אב ואם היא מצווה הטבועה בנפשו של האדם.

"כן הדבר גם בסיפור יציאת מצרים" - סיים רבי יהודה לייב - "כאשר הוציא אותנו הקדוש ברוך הוא ממצרים וגאל אותנו מעבדות לחירות, מאפילה לאור גדול, אנו חשים רצון עז להודות ולהלל ולספר בניסים הגדולים ההם, על כן אין אנו מברכים מאומה, כי בברכה זו יש חשש של פחיתות כבוד..." "מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים, וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח" על השאלה מדוע אין מברכים על מצוות סיפור יציאת מצרים, והרי זו מצוות עשה מן התורה - השיב הגאון רבי משה סופר, בעל ה'חתם סופר', כי מצוה שאין לה גבול וקצבה אין מברכים עליה.

רמז לדבר - אמר ה'חתם סופר' - נכתב בהגדה עצמה: "מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים", ואם יבוא מי וישאל: ומדוע אין מברכים על מצוה זו? זאת משום ש"כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", וכיון שכך אין למצווה זו גבול וקצבה, על כן אין מברכים עליה. "שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו"

במהלך הדורות - אמר הגאון רבי משה סופר, בעל ה'חתם סופר': "כאשר יסופר השעבוד שנשתעבדו ישראל במצרים, על כל הנוראות שעברו אבותינו שם, יכול לבוא מי ולפקפק באמיתות הדברים ולטעון: 'היתכן?! אומה כה גדולה כמצרים, אומה בעלת תרבות עשירה, האם 'הגיוני' שכך תנהג כלפי עם שבא להתארח בארצה?..."

"כלפי מפקקים אלה" - אמר ה'חתם סופר' - "אומר לנו בעל ההגדה: 'שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו', בכל דור ודור רואים אנו בחוש לאיזו שפלות ואכזריות יכולות להגיע אומות העולם, ברצונם לעקור ולשרש את האומה היהודית.

"כאשר רואים כך" - סיים ה'חתם סופר' - "כבר אין כל פקפוק ותמיהה!..." (מתוך הגדה של פסח 'אספרה כבודך')

כל מקום שאין מכניסים בו חמץ אין צריך בדיקה

פעם אחת לאחר בדיקת חמץ, פנה הרבי בעל 'אהבת ישראל' מויז'ניץ אל שמשו ואמר: "הנה ב"ה זכינו ובדקנו את החמץ אשר בבית ולא נמצא מאומה, ועתה, בבקשה ממך, בדוק נא את החמץ שבליבי - אמר והצביע על ליבו הטהור".

"יסלח לי הרבי" - אמר השמש - "אולם את ליבו של הרבי אין צורך לבדוק כלל, שהרי כך שנינו במשנה: 'כל מקום שאין מכניסים בו חמץ אין צריך בדיקה!'"

חור שבין יהודי לחברו כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת

בשולחן ערוך (אורח חיים סימן תל"ג סעיף ז') נפסק להלכה: "חור שבין יהודי לחברו, כל אחד בודק עד מקום שידו מגעת".

פעם אחת בערב הפסח עבר רבי אייזל חריף ברחוב העיר, והנה ראה את אחד מעשרי העיר, אשר ידוע היה בקמצנותו הרבה, כשהוא עומד ומנער בהקפדה רבה את כיסי בגדיו, כדי שלא ישתיר בהם אף לא פירור אחד של חמץ. "על פי דין" - אמר רבי אייזל לעשיר - "אינך צריך כלל לבדוק בתוך כיסיך, שכן אף פעם אין ירך מגעת לתוכו..."

נר של שעווה

מנהג בדיקת חמץ נעשה, כידוע, לאור הנר, כדי שייטיב לראות גם את פינות הבית האפלות. ונוהגים ישראל קדושים למחרת היום, בעת שריפת חמץ, לשרוף גם את מותר נר השעווה שנשאר מליל בדיקת חמץ.

"מדוע נוהגים לשרוף גם את הנר" - שאל הצדיק רבי ברוך מסערט ויז'ניץ - "והרי הנר לא נגע בחמץ כלל, ובמה 'חטא' שירפוהו?".

"אלא" - השיב הרבי - "החמץ משול לעבירות וליצר הרע שיש לבערם מן העולם, אולם כאשר מבערים אותם, יש לבער גם את ה'מקטרג' שסייע למצוא את עוונותיהם של ישראל!..."

ליבטל ולהזוי הפקר כעפרא דארעא

"מנהג שבעולם" - אמר הרבי בעל 'מקור ברוך' - "שיחד עם החמץ שורפים גם את הנוצה והכף, שעמהם ערכו את בדיקת החמץ, זאת מדוע?"

"אלא" - אמר הרבי - "ידוע כי החמץ מרמז על היצר הרע, אשר חובה על כל אחד ואחד לבערו מן העולם. וכך" - סיים הרבי - "כל מי שמחפש חסרונות בחברו, ראוי לו שיבערוהו מן העולם..."

מצווה עלינו לספר ביציאת מצרים

כאשר היה הצדיק רבי יהודה לייב אלתר מגור, בעל ה'שפת אמת', צעיר

קו השיעורים של דרשו

077-2222-666 או 4992*

ופעם הציע חוקר אחד לפני רבינו עצה שטיכס, על ידי שיבדקו חכמי המדע מהו שיעור הזמן עד שמחמצת עיסה, והשיב רבינו, שחז"ל ברוח קדשם ובחכמה המסורה להם מסיני, קבעו בדיוק מהו שיעור החימוץ שאותו אסרה תורה, ודבר זה אי אפשר לעמוד עליו בחקר אנוש כלל וכלל

לקט בענייני ההכנה לפסח ממרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

...

פעם הציע חוקר אחד לפני רבינו עצה שטיכס, לעמוד על מדות הטפח והאמה וכו' המדוייקים, על ידי שיבדקו חכמי המדע מהו שיעור הזמן עד שמחמצת עיסה, וכיוון דקיי"ל זמן זה הוא אורך הליכה בינונית בזמן זה, וידעו שזהו מיל, וממילא ידעו מדת האמה וכו'. והשיב רבינו: "מלבד שכמה עקולי ופשוטי יש בדבר [דהלא הם עצמם סוברים שזמן החימוץ נשתנה, וגם איך ישערו הליכה בינונית ועוד], עיקר השקפה זו בטעות יסודה, שהרי גם לו נניח שיגיעו לידי החלטה מהו בדיוק המצב הקרוי 'חימוץ' לפי דעתם, ולפי זה יבדקו, ויגיעו לשיעור זמן מסוים [והבליע רבינו בתוך הדברים ואמר: 'לבטח יהיה זה י"ח דקות'...], אין זה אלא טעות, כי ברור הדבר שתהליך החימוץ מתחיל מיד עם נתינת המים בקמח - שאילולא זאת לא היה מחמיץ גם אח"כ - ולא ידך גיסא בודאי נמשך ונתוסף החימוץ גם לאחר הזמן שכבר נעשה חמץ, אלא שחכמינו זכרונם לברכה, ברוח קדשם ובחכמה המסורה להם מסיני, קבעו בדיוק מהו שיעור החימוץ שאותו אסרה תורה, ודבר זה אי אפשר לעמוד עליו בחקר אנוש כלל וכלל".

ולענין זמן חימוץ העיסה, כששוהה בלא עסק לאחר שנתחממה, אמר רבינו דאין לזה שיעור קבוע, אלא כל שניכר שהעיסה נעזבה ואין מתעסקים בה, ומסתבר שהוא יותר מדקה אחת (ולפעמים הזכיר שיש שנתנו שיעור של שתי דקות).

...

ובזמן שהיתה אפיית מצות המכונה מהודרת יותר, קיים רבנו המצוה בהן. וכן ה' מיעץ באותן השנים שמי שאין מנהג אבותיו לאסור בהחלט מצות מכונה, יאכל מצות מכונה גם לכזית מצה בליל הסדר, אם אין לו מצות יד שהוא בטוח בהידורן. (וסיפר שהיו מגדולי ירושלים שרצו בתקופה מסוימת לאסור האפיה ביד, מפני רוב הקלקולים שהיו בהן ע"י פועלים שאינם ראויים), אולם כשאכשר דרא ונשתכללו אפיות מצות היד, בפרט ע"י "חבורות", הורה לשואלים דאף מי שעד אז הקפיד לאכול דוקא מצות מכונה, ראוי ליקח מצות היד המהודרות, אם אפשר לו לחוש לדעת המחמירין בענין כשרותן של מצות מכונה, למצוות אכילת מצה בליל ראשון. אולם בשאר ימי החג השתמש במצות מכונה, ואף בשנים האחרונות, כשהיתה רוב אכילתו ממצות יד, מכל מקום אכל גם מצות מכונה. וכהיום, שישנן מצות מהודרות הן מאפיית יד והן מאפיית מכונה, הורה רבינו שהרוצה לשנות מנהגו ממצות יד למכונה, צריך להתיר נדרו, והפתח יהא שאילו היה יודע שיקשה עליו לעמוד בהוצאה הגדולה של מצות יד, לא היה מקבל על עצמו, וכדו', אבל אין לעשות פתח מהחרטה ויאמר שמתחרט על כך שנהג במצות יד, דפשיטא שאין מקום להתחרט על כך. וגם בני ביתו הגדולים יתירו הנדר, ולא סגי במה שהוא לבדו מתיר, דכיוון שנהגו כן גם הם על פיו, חלה כבר עליהם הקבלה. ורבינו היה עומד במקום האפיה לעקוב ולהשיג על כל עסק הכנת המצות, והיה שופך המים לקערת הקמח, ובשנים שגם פעולה זו נעשתה ע"י המכונה, היה מפעיל את המכונה ע"י לחיצת הכפתור.

ופעם הזכיר רבינו בהתפעלות דברי ה'חתם סופר' בתשובה (השמטות לחו"מ סי' קצ"ו), שבקהילתו נעשה עסק האפיה בזריות גדולה, עד שמתחילת הלישה עד גמר האפיה הוא ב' וג' מינוטין, והגיב אחד השומעים שאולי כתב כן ה'חתם סופר' לזרז התלמידים, והיסרה רבינו בגערה: "איך תרהיב עוז להתייחס בצורה זו ללשונו הטהורה של רבינו החתם סופר"...

(מתוך 'הליכות שלמה')

נשאל רבינו ע"י מנהלי 'תומכי תורה' בישיבה, שקבלו סכום מעות, וכתב להם הנותן שהוא עבור 'קמחא דפסחא', האם עליהם להשתמש בהם לצרכי הקמח והמצות דווקא כל' הפוסקים, והשיב רבינו דכל צרכי החג, לרבות בגדים וכדו', הריהם בכלל 'קמחא דפסחא'.

...

במשך כל זמן הבדיקה, היו בני הבית נצבים סמוך לרבינו, להשיב בפרטות לשאלותיו על כל המקומות, ארונות ומגירות, אחורי המטות וכדו', אם נבדקו ונוקו כראוי. וכמו כן היה שואל אז על כיסי הבגדים וילקוטי הילדים וכו', אם נוקו ונבדקו כדן. והשיב לשואלים, שאין לסמוך על הודעה כללית שכל הבית נוקה היטב, כי מפני ריבוי המקומות והכלים וכו', עלולים לשכוח לנקות חפצים מסויימים, ולכן יש לברר הכל בפרטות.

השיב רבינו לשואלים אודות ההנהגה הרצויה בניקיון הבית לקראת הפסח, שאם כי ע"פ ההלכה נמסרו לנו כללים ברורים, ואין חיוב כלל להוסיף עליהם,

מכל מקום כבר נהגו אמותינו מעולם להרבות יותר בעסק זה, כמו שהזכירו כבר הראשונים. וידועים דברי הרדב"ה, שחיפש טעם לחומרא דחמץ, וסיים: "על כן אני סומך על מה שארז"ל במדרשות, כי חמץ בפסח רמז ליצה"ר והוא שאור שבעיסה, ולכן גרש יגרש אותו האדם מעליו, ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו ואפילו כל שהוא לא בטיל". וטרחו זו גם מועילה להחדיר בלבבות חומר איסור חמץ, ולכן יש לנשים לעשות כמנהגן, ואף האנשים יסיעו בידן לפני כפי הצורך, ויכלכל כל אדם מעשיו בהשכל ובישור.

ויצוין עוד, שקרא פעם רבינו אליו תלמיד שהיה יתום מאב, טרם שובו הביתה לקראת חג הפסח, והדריכו שבשעת בדיקת חמץ, ישתדל שלא להאריך כלל יותר מן הנחוץ לקיום החובה כדן, כי מעמד זה של הבדיקה הריהו קשה וכואב ללבה של אלמנה, בהזכרה על כל צעד ושעל באופן הבדיקה של בעלה, ויש, אפוא, לשקול היטב במאזני שכל טוב ויראת שמים, ולתווך בין הזהירות היתרה מלצער אלמנה ובין חובת היום. והדריך רבינו את מחנכי תשב"ר, שבשיחותיהם לחניכים אודות מצוותיה של תורה, יש להזהר מאד מלטשטט את התחומים, ושנות הילדות הן הזמן לחקוק בקרבם את משמעותן המעשית של המצוות כפשוטו, וכן בכל כגון דא, וכמאמר החכם מכל אדם: "חנוך לנער על פי דרכו", ואז גם לכשיגדל וישכיל בטעמי המצוות ורמוזיהן, לא יסור מפשוטן, וזהו יתקיימו בידו.

...

ונשאל רבינו אודות ספה שיש בה חורים, שדרכם נכנס חמץ לחלקה הפנימי, וכשתוחב ידו לשם מוציא תדיר פרורי חמץ, אך אי אפשר לנקותה לגמרי. והורה דכיוון שיכול להגיע לחמץ בעי מחיצה (מלבד הביטול), ולכן יפרוס עליה מפה וכדו', באופן שיכוסו כל החורים כיסוי המתקיים (ולכשיעשה כן מותר אף להשתמש בספה בפסח כרגיל).

סיפור אמיתי: באחד האולמות נערכה חתונה. לפני היציאה מהבית לאירוע, טמן בעל השמחה בכיס חליפתו מעטפה, ובה הסכום לתשלום עבור האולם. בסיום האירוע הכניס את ידו לכיס, והתברר לו שהמעטפה איננה. עשרת אלפים דולר ירדו לטמיון... מה עושים?

הגה"צ רבי אריה שכטר שליט"א על אמונה בחוש

לשבת הגדול

בהמצאה המדהימה ששמה "מטוס". אם כלי מתכת השוקל טונות ממריא לשמים, ובתוכו מאות אנשים ומטען רב, אזי גם הנשמה יכולה לעלות לשמים...

בעבר כאשר רצו להסביר ולהמחיש את ענין "כי אין שכחה לפני כסא כבודך", וכיצד יתכן ש"עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים", היה צורך לשבר את האוזן ולקרב את הענין להבנת האדם. כיום אין צורך בהסברים ובמשלים, המציאות עולה על כל דמיון: מצלמות משוכללות, הסרטות וידאו, הקלטות - כל האמצעים הטכנולוגיים הללו, מתעדים ומשמרים כל מאורע עד לפרטים הקטנים ביותר, אפילו טון הדיבור נשמר בדיוק נמרץ... כאשר אדם משוחח בטלפון, קולו נשמע בקצהו השני של העולם. כיום פרט מסריטים מאורע, ניתן לראותו לפרטי פרטים גם לאחר זמן רב. שום פרט אינו הולך לאיבוד...

כאשר נראה גנב מוסרט בוידאו, גם אם יכחיש את מעשהו בתוקף, מאומה לא יועיל לו. ה' משגיח על כל מעשי האדם, רואה ושומע כל פרט. מול בני אדם אפשר לטיח דברים, לא מול הקב"ה, אשר "אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך".

סיפור אמיתי: באחד האולמות נערכה חתונה. לפני היציאה מהבית לאירוע, טמן בעל השמחה בכיס חליפתו מעטפה ובה הסכום לתשלום עבור האולם. בסיום האירוע הכניס את ידו לכיס כדי לשלוף את המעטפה, אך אז התברר לו שהכיס ריק, המעטפה איננה. בבת אחת השמחה הושבתה. עשרת אלפים דולר ירדו לטמיון... מה עושים?

ואז עלה במוחו הרעיון. הוא קרא לצלם הוידאו וביקש ממנו את סרט הוידאו של החתונה. הצלם ניסה להסביר לו שהסרט ארוך ומסורבל מידי, הוא צריך לעבור עריכה מקצועית. אך בעל השמחה עמד על שלו לצפות מיידית בתיעוד של האירוע. עובדה שהסרט גולמי ולא עבר עריכה, מהווה יתרון גדול, כי הוא סוקר את האירוע במלואו.

ואכן, הוא צפה בכל מהלך האירוע, עד שהגיע לרגע המיוחל: הוא ראה כיצד אחד הקרואים, אדם מפוקפק, לוטש עיניים למעטפה המבצבצת מתוך הכיס של בעל השמחה. הברנש ההוא ניצל את הצפיפות והדחוק, את האווירה המרוממת ופיזור הנפש ששררו באולם, וברגע המתאים שלף את המעטפה החוצה והכניסה לכיס.

מה צריך בעל השמחה לעשות כדי לאלץ את הגנב להודות במעשהו? הוא לא צריך להוציא הגה מפיו. מספיק להקרין בפניו את קטע הוידאו המתעד את המעשה. כשיש עין רואה ואוזן שומעת, אי אפשר להכחיש... איזו בושה!

האחריות של ההורים

כיום הטכנולוגיה הרסה את העולם. מידע חסוי נשלח מכל מחשב, אין צנזורה - הכל חשוף, מידע בטחוני אינו מוגן. חורבן אמיתי! האינטרנט והטכנולוגיה המשחיתה, הרסו גם את הבתים פנימה. אינני מדבר על ההשחתה הנוראה שמכשירים אלו גורמים לנפש האדם, כדברי הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצ"ל: "מאז בריאת העולם לא נברא משחית כזה". הורים שקועים במכשירים הללו במקום להשקיע בבית, בילדים, בחינוך... ילדים מרגישים שאין להם אבא ואמא...

אני בטוח שהילדים הללו יתבעו את הוריהם. פעם דרשתי בפני מאתיים בחורים דתיים בצבא. שאלתי אותם: "מי מכם יודע ללמוד לבד דף גמרא עם רש"י?". מאה תשעים ושמונה בחורים השיבו שאינם יודעים... מי אשם בכך? ההורים שעסוקים בעצמם ואינם מתעסקים בחינוך הילדים. איזו תביעה יש עליהם!

מה יאמרו אותם הורים כאשר ילדיהם יתבעו אותם לדני: "מדוע הפקרתם אותנו? מדוע לא שמתם לב אלינו?".

(מתוך 'אריה שאג' פורים - פסח)

בעל ספר החינוך במצוה כ"א - מצוות סיפור יציאת מצרים - כותב, שענין המצוה הוא "שיזכור הניסים והעניינים שארעו לאבותינו ביציאת מצרים, ואיך לקח האל-ל יתברך נקמותינו מהן", כי סיפור יציאת מצרים עוקר את הכפירה שהשרישו המצרים: "לפי שהוא לנו אות ומופת גמור בחידוש העולם... פועל כל הנמצאות... ובידו לשנותם... הלא זה משתק כל כופר בחידוש העולם, ומקיים האמונה בידיעת ה' יתברך".

כיצד עקרה ההתעללות בפרעה את האמונות השקריות? פרעה רצה להראות שהוא אלוה, להוכיח את עליונותו ואת עליונות ממלכתו, לשם כך הבלית את כוחו ועוצמתו: דובים ואריות שמרו על כסאו, בגאוותו הרבה הוא הכריז ואמר: "לי יאורי ואני עשיתיני" (יחזקאל כ"ט, ג'), וכאשר שכח שכל השפע והברכה ביאור באו מכוחו של יעקב אבינו... הוא הראה לכולם שהיאור עולה לקראתו וטען: "אני בעל הבית, אני בראתי את עצמי, ואני עשיתי את היאור..."

מצרים היתה המעצמה הגדולה והחזקה ביותר בהיסטוריה העולמית. היו לו לפרעה את העוצמות הנדרשות בכדי להחזיר לכולם את ההבלים שלו, והוא הצליח בכך. אדם מטבעו הוא מאמין, אם הוא בר דעת - הוא מאמין בבורא העולם, ואם הוא בבחינת שוטה ופתי - הרי הוא "פתי יאמין לכל דבר" (משלי י"ד, ט"ו), הוא מאמין בכל מיני אמונות הבל ואמונות תפלות. מתוך המופתים והאותות מגיעים לידיעת ה': "ולמען תספר... את אשר התעללתי במצרים ואת אותותי אשר שמתים במ וידעתם כי אני ה'".

על ידי שהתורה מספרת לנו כיצד עשה ה' שחוק, מפרעה הגדול וממלכתו האדירה, וניפץ את כל השקר והארס שהפיצו, תהיה לנו אמונה וידיעה ברורה בבורא עולם.

אמונה וידיעה

רבים אומרים שהם מאמינים בה', אך הם אינם יודעים זאת.

מסופר על רבי יהודה לייב איגר, בנו של רבי שלמה איגר ונכדו של רבי עקיבא איגר זצוק"ל, שהתקרב לעולם החסידות, ונסע לקוצק לשהות במחיצתו של הרבי מקוצק זצ"ל. לאחר שנה שב לביתו. שאלו אביו: "אמור נא בני, מה למדת בקוצק?".

השיב: "למדתי שיש בורא לעולם".

קרא רבי שלמה איגר לעוזרת הבית, ופנה אליה בשאלה: "אמרי נא, היודעת את מי ברא את העולם?".

השיבה: "בוודאי, ה'!".

אז פנה רבי שלמה לבנו: "בשביל ללמוד דבר כה פשוט, שכל עוזרת בית יודעת, היית צריך לנסוע לקוצק לשנה שלמה?".

אמר רבי יהודה לייב: "היא אומרת, ואני יודע!".

מי שיודע ידיעה אמיתית ופנימית, חש יראת שמים מוחשית. בכל רגע הוא יודע שהקב"ה רואה אותו ומביט בו, ואינו מסוגל לחטוא.

ידוע המעשה עם החפץ חיים, שנסע בעגלה עם עגלון יהודי פשוט. כאשר עברו ליד מטע פרות, ירד העגלון כדי לקטוף לעצמו פרי מהעץ. לפתע הוא שומע את החפץ חיים צועק לעברו: "רואים! רואים!" נבהל העגלון, מיהר לשוב אל העגלה והמשיך בדרכו. בהמשך שוב עברו ליד שדה, ירד העגלון מן העגלה וניגש לאסוף מעט אוכל לסוסו הרעב. אלא שגם הפעם הוא שמע את צעקתו של החפץ חיים: "רואים! רואים!". הוא נבעת, הביט ימינה, הביט שמאלה, ולא ראה איש. פנה אל החפץ חיים ותמה: "מי רואה?".

הצביע החפץ חיים כלפי מעלה ואמר: "שם רואים הכל! עין רואה!".

הטכנולוגיה בשרות האמונה

כאשר הפסיקו להאמין בקב"ה והכפירה פשטה בעולם, התפתחה הטכנולוגיה, כדי שעל ידה יומחש לנו מהי אמונה חושית. אדם שאינו מאמין כי הנשמה עולה לשמים, ושואל על כך שאלות של "איך", ו"כיצד", מוזמן להתבונן

בצאתו מהכותל ניגש אליו ערבי אלמוני, מסר לו חבילה גדולה עטופה בנייר עיתון, ונעלם. פתח ר' אריה לוי את החבילה, ונדהם לגלות בה את סכום הכסף המדויק שהיה מחלק מידי שנה לעניים - - - "מקובל במשפחתנו", אמר הגר"ח קניבסקי, "שהיה זה אליהו הנביא שהתגלה לסבא"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על קמחא דפסחא וגילוי אליהו

להבחין בוופלים ובביסקויטים שאסף בזה היום. "מה רצונך?" - שאלה הרבנית בסבר פנים יפות. "אני מחפש מקום לנוח", השיב העני. "בבקשה, הנך יכול להכנס. כל הבית לפניך", השיבה הרבנית זילברשטיין. הילדים שעמדו מן הצד היו המומים. "אמא, הרי נקית כבר את הבית בצורה כל כך יסודית! איך אפשר להכניס עני עם חמץ בשעה כזו?". ומה השיבה להם האמא הגדולה? - "ילדי החביבים, האם הנכם חושבים שהבית הזה הוא שלי?! אנחנו מתגוררים בדירה של הקב"ה, שהשאל לנו אותה לפרק-זמן קצוב; ואם הקב"ה דורש ממני עכשיו, לקבל את העני הזה בסבר פנים יפות ולהכניסו לביתי, האם מותר לי לערב שיקולים עצמיים, כמו זה שאצטרך שוב לעבוד?!..."

מעות הטיף

גלוי אליהו מכח מסירות נפש

גיס, הגר"ח קניבסקי שליט"א, סיפר מעשה מופלא על הסבא שלנו, רבי אריה לוי זצ"ל, חמיו של מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. אחד העיסוקים השוטפים של ר' אריה, כך ידוע לכל, היה באיסוף כסף לצדקה. סכומים גדולים מאד יצאו מתחת ידו, והועברו בחשאי לאלמנות וליתומים ולמאות רבות של נצרכים.

עסוקו זה היה מתגבר והולך בתקופת ניסן, שבה חילק רבי אריה סכומי כסף גדולים במיוחד. ברשימה שהיתה נתונה בידיו, היו עניים רבים ואנשים קשי-יום, שגם בימים רגילים לא הצליחו לכלכל את ביתם, ועל אחת כמה וכמה בימים שלפני הפסח. אלמלא הצדקה שקיבלו ממנו, יתכן מאד שהיה נמנע מהם להסב לליל הסדר כיתר אחיהם. כאשר היתה מגיעה המעטפה עם הכסף לביתם, היה בכך, אפוא, בבחינת ישועה של ממש. כיוון שהתפרסם הדבר, היו אנשים משגרים לו כספיהם ותרומותיהם, כדי שיחלקם לעניים. התורמים הכירו בנאמנותו ובישרותו של ר' אריה, והרבו להעביר אליו כספים.

פעם, והיה זה בימי מלחמת העולם, כאשר קשיי הפרנסה העיבו גם על הגבירים הגדולים ביותר, והמצוקה הכלכלית נתנה אותותיה בכל, לא הצליח ר' אריה לאסוף את כספי הצדקה כדי להעבירם לעניים. עד כדי כך, שממש לא היתה בידו פרוטה לפרטה. גם כאשר ניסה להפעיל את כל כח השתדלותו, לא עלה בידו להגיע ולו לחלק מזערי של הכסף הנצרך לו לחלוקה לעניים.

משראה רבי אריה כך ירד לכתל המערבי, כדי לשפוך שיח ותחינה לפני בוראו, אולי יחוס על עם עני ואביון, אולי ירחם. שעה ארוכה עמד הצדיק ליד האבנים, הרבה בבכי, וביקש מהקב"ה שיאפשר לו לחלק גם בשנה זו את כל סכומי הכסף שהוא מחלק מידי שנה.

ונה, כך סיפר לי הגר"ח קניבסקי, בצאתו את הכתל, ניגש אליו ערבי אלמוני, שלא הכיר מעודו, מסר לו חבילה גדולה עטופה בנייר עיתון, ונעלם. ובעוד ר' אריה משתאה לנוכח המראה, נעלם הערבי כלעומת שבא.

פתח ר' אריה את החבילה, ונדהם לגלות בה את סכום הכסף המדויק שהיה מחלק מידי שנה לעניים - - -

"מקובל במשפחתנו", הוסיף הגר"ח, "שהיה זה אליהו הנביא שהתגלה לסבא".

ואם נשאל כיצד זוכים לכך, והיכן מצוי המרשם לגדלות מופלאה שכזו? נענה ונאמר, שהיתה זו מסירות נפשו של הסבא זצ"ל לענייני הצדקה, שגרמה לו לגילוי שכזה.

ילדה אחת מבנות ירושלים, נכנסה ביום בדיקת חמץ לביתו של הגאון רבי מיכל הורביץ, כדי לשאול בענין מסוים. מה רבה הייתה הפתעתה, כאשר ראתה שבבית אין תכונה נכרת, כפי שמורגלים לראות ביום זה בכל בתי ישראל, וגם החמץ עדיין מונח על השולחן, ולא בפניה כלשהי בבית.

הרב שראה בהשתוממותה של הילדה, פתח ואמר: "דעי לך, שכל ההכנות והטרחות שיש בבתי ישראל לקראת חג הפסח, יש בהן עניינים נשגבים וחשובים עד מאד, אך כל זה בתנאי שהדברים לא יביאו את האדם לידי כעס. ברגע שיעלה קמץ של כעס בלב בני הבית, יתבטלו מאליהם כל העניינים הללו ויהיו כעפרא דארעא.

"היות והרבנית שלי חולה ל"ע", המשך הרב והסביר לילדה, "הרי שאם אעמוד על כך שהיא תבצע את כל החומרות והסייגים, יגרום הדבר שנגיע לידי כעס, וגם מצב בריאותה עלול להדרדר, על כן מעדיף אני לקיים את ההלכה כפשוטה, ללא החומרות המרובות המתלוות אליה, ורק כשמגיע זמן הבדיקה אני לוקח מטאטא ומתחיל לנקות היטב את החמץ.

"כל זאת כדי לא להכניס הביתה את החמץ החמור ביותר, שהוא הכעס...". הילדה עמדה ושמעה את הדברים יוצאים מפי הרב, והושפעה מכך עד סוף ימי חייה.

הזכרון היחיד מאמו...

קיבלתי מכתב מקנדה, ובו מספר לי תלמיד חכם אחד, שבשכנותו מתגורר יהודי שעבר את השואה, ואינו שומר מצוות. אבל מצוה אחת הוא מקיים בדבקות של ממש, והיא מצוות הפסח. כדי לא לאכול חמץ, הוא מוכן ממש למסור את נפשו. 'שאלתי אותו פעם', סיפר הת"ח במכתבו, 'מה שונה היא מצוות הפסח מיתר המצוות? והיהודי השיב, שהזכרון היחיד שנותר לו מאמא שלו, הוא הקרצוף והניקוי של כל הבית לחג הפסח. וכיוון שעד היום יש בלבו אהבה לאמו שגדלתו במסירות, הוא מקיים את המצוה הזו בנאמנות'.

דבר גדול למדנו כאן, והוא שעבודתה של עקרת הבית בביתה, עבודת קודש היא. הילדים רואים בעבודה זו את דבקותה בהש"ת, ושרצונה היחיד הוא לעשות רצון בוראה, ואף הם נדבקים במדות אלו.

חסד - גם בערב פסח

מידת החסד נחוצה ביותר להעמדת הבית היהודי על תילו. היא נצרכת במשך כל ימות השנה וביותר בימי ערב פסח, כשכולם עסוקים בביעור החמץ מן הבית. בענין זה, נספר כאן מעשה מופלא על הרבנית עליזה שושנה זילברשטיין ע"ה.

מי שהכיר וידע את תהלוכות ביתה, יוכל לספר שמעולם לא סגרה הרבנית את הדלת בפני אנשים אומללים וקשי יום. מעולם. מפליא היה להתבונן באיזו גבורה נפשית הקריבה את עצמה ואת ביתה, על מנת להכניס את האנשים הללו אל תוך הבית פנימה.

תמונה זו חזרה על עצמה גם בימים האחרונים שלפני חג הפסח, כאשר בכל בית משתדלים להוציא כבר את שאריות החמץ, ולביתה מגיעים טיפוסים מטיפוסים שונים, ועל בגדיהם פרורי חמץ, ולאחר שהבית עבר את כל שלבי הניקוי היסודיים נאלצו לנקותו שוב ושוב.

בני הבית עצמם התבוננו בהנהגתה המופלאה של הרבנית, שקיבלה את כולם בסבר פנים יפות, למרות שידעה שכניסתם הביתה בעת שכזו, תאלץ אותה לעמוד מחדש על נקיון הבית.

פעם, והיה זה כבר ממש בערב בדיקת חמץ, כאשר הבית היה נקי ומצוחצח, מתדפק על הדלת עני לבוש-סחבות, ומבין החבילות שעל גביו אפשר היה

לאחר כמה פסיעות, אמר האורח לרבי חיים מבריסק כי המטען שהביא כבד מאוד. הוא ביקש ממנו שיסייע לו מעט ויחליף עמו לכמה רגעים. "אין לי כח, טרם נחת מטלטולי הדרך, ואילו אתה אינך תשוש כמוני, קצת מאמץ לא יזיק לך"

על הענווה של גדולי ישראל

הגיע אל האורח. כשדמעות זולגות מעיניו ופניו כבושות בקרקע אמר: "רבי! מבקש אני מחילה".

השיב לו ה"בית הלוי" ברוב ענוותנותו: "אל תצטער, ר' יהודי, אתה גערת בי והכיתני על שאינני בקי בטיבם טבעם של סוסים, והצדק אתך. אני באמת אינני בקי בתחום זה..."

...

מסופר על רבי חיים מבריסק, שלעיתים היה נוהג לטייל בבריסק ולחשוב בלימוד, בהיותו לבוש כיהודי פשוט.

פעם, כשחלף על יד תחנת הרכבת, פגש בו אורח שירד מהרכבת, ושאלו לכתובת האכסניה שאליה מועדות פניו. הציע לו רבי חיים שילוהו, ויראה לו את המקום.

והנה, לאחר כמה פסיעות, אמר האורח לרבי חיים כי המטען שהביא כבד מאוד, וביקש ממנו שיסייע לו מעט ולהחליף עמו לכמה רגעים. אמר לו האיש: "אין לי כח, טרם נחת מטלטולי הדרך, ואילו אתה אינך תשוש כמוני, קצת מאמץ לא יזיק לך".

כאשר הגיעו לרחוב הסמוך לכתובת המיועדת, הראה לו רבי חיים באצבעו על הבית שהוא מחפש, וביקש להיפרד ממנו לשלום. אמר האורח: "אם כבר עזרת לי עד כאן, אנא המשך לשאת את חבילותי עד לפתח הבית". ענה לו רבי חיים: "עד כאן, אינני יכול עוד".

האורח הפציר בו שיעשה עמו טובה שלימה, הלא אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה, והמתחיל במצוה אומרים לו גמור, ואם כבר סחב והתייגע כל הדרך, שישלים את המצוה עד תומה,

אך רבי חיים סירב בכל תוקף.

בלית ברירה נטל האורח את מטלטליו בעצמו, ונשאם אל האכסניה. למחרת, שאל בעל האכסניה את האורח, אם ברצונו לבקר את רב העיר, ולתת לו ברכת 'שלום' כנהוג. נענה האורח בחיוב. והנה כשהגיעו לביתו של הרב, חשכו עיניו של האורח, ומצפוני החל לייסרו: "והרי האיש אותו ניצלתי ועשיתי לנושא משאות, אינו אלא רב העיר בכבודו ובעצמו!".

מיד הביע צער וביקש מחילה. השיבו רבי חיים: "לא ארע דבר, על ידך נזדמן לי קיום מצוה של הקם תקים עמו". (דברים כ"ב, ד').

אמר לו האורח: "שאלה אחת לי אל הרב, לאחר שכבר ראה הרב שאינני מכיר, והסכים ללכת עמי ולשאת את המזוודה דרך כה ארוכה, מדוע התקש שלא לשאת את הפסיעות האחרונות עד הבית, ולגמור בכך את המצוה?" השיב לו רבי חיים: "באמת הייתי צריך ללוותך עד הבית, ולעשות מעשה חסד שלם, אך חששתי שאם בעל האכסניה יראה אותנו צועדים פה ברחוב, יתנפל עליך ויגער בך, כיצד זה מעו אתה להטריח את רב העיר, ולכן החלטתי שמוטב שאפרד ממך קודם, ולא אגרום לך בושת פנים".

(מתוך הספר 'להתענג בתענוגים')

"אל"ף דויקרא זעירא. שמשו היה גדול ועניו לא רצה לכתוב אלא 'ויקר' לשון מקרה, כאילו לא דבר הקדוש ברוך הוא עמו אלא בחלום וגו', ואמר לו הקדוש ברוך הוא לכתוב גם האל"ף ושוב אמר לו משה מחמת רוב ענוה שלא יכתבנה אלא קטנה יותר משאר אלפ"ין שבתורה, וכתבה קטנה" (בעל הטורים)

כשהיה ה"בית הלוי" אברך צעיר, השתוקק להכיר את גאון הדור, רבי שלמה קלוגר זצ"ל, רבה של ברודי. ה"בית הלוי" התגורר אז בליטא, והדרך מליטא עד ברודי הייתה ארוכה, ואף מחיר הנסיעה היה גבוה מאוד. לא היה ביד ה"בית הלוי" הסכום הנדרש לנסיעה, אך הוא מצא עצה.

הוא פנה לעגלון הנוסע לגליציה, וביקשו שיצרפו לנסיעה כעוזר. הלה

הסכים להצעה, וה"בית הלוי" הצטרף

לנסיעה. במהלך הדרך הארוכה צויה העגלון על "עוזרו" להחזיק במושכות, ולסייע במלאכת העגלונות.

אולם, הסוסים דהרו בפראות ונטו מן הדרך, וה"בית הלוי" לא הצליח להטותם אל הדרך.

הדבר עורר את חמתו של בעל העגלה,

והוא הרים עליו את קולו: "לא יוצלח שכמוך! מה עשית? אפילו להחזיק היטב במושכות אינך יודע! אתה רוצה להיות עוזר?!" בנוסף לצעקות ולחרפות, הכהו

בעל העגלה במכות נמרצות.

סוף סוף תמה הנסיעה והעגלה הגיעה

לברודי. נפרד ה"בית הלוי" מהעגלון, אך הלה בקושי השיב על ברכת השלום

שלו.

ה"בית הלוי" שם פעמיו אל ביתו של רבי שלמה קלוגר. כשגילה רבה של ברודי מיהו האברך הניצב לפניו, קיבלו בשמחה רבה ושוחח עמו בדברי תורה. במהלך השיחה גברה והלכה התפעלותו של רבי שלמה מגאונותו

וחרפות שכלו של הצעיר שבא מליטא, ועל כן כיבד אותו לדרוש דרשה בבית הכנסת שבעיר.

השמועה על העילוי שבא לעיר עשתה לה כנפיים בכל רחבי ברודי, וכל בני הקהילה נאספו אל בית הכנסת לשמוע את דרשתו. בין הבאים היה גם

אותו עגלון, שעמו הגיע ה"בית הלוי" לברודי.

הלה הצטופף בין קהל המאזינים, וכשעלה ה"אורח" על בימת בית הכנסת והחל לשאת את דבריו, כמעט קרס בעל העגלה תחתיו. הגאון הצעיר אינו

אלא אותו "עוזר" שהתלווה אליו בנסיעתו האחרונה! אותו עוזר אינו אלא

גאון בישראל, והוא גער בו, ביזהו ואף הכהו!

עיני העגלון חשכו, ובמהלך כל הדרשה רעד כעלה נידך.

משנסתיימה הדרשה, פילס לו העגלון דרך בין הקהל המצטופף, עד אשר

<< המשך מעמוד קודם

הבעיה החמורה של החפץ חיים...

החפץ חיים הגיע פעם לעיר אחת, וראשי הקהל הודיעו לו שסכומי הכסף שנאספו לקמחא דפסחא עדיין לא מספיקים כדי לכלכל את נצרכי העיר,

ובקשו ממנו לדרוש בפני הקהל ולעוררם בנושא. נענה החפץ חיים לבקשתם, וכאשר התכנס הקהל, קם הכהן הגדול ואמר

כדברים האלה:

"אני כבר אדם זקן, וגם אתם יודעים שלא אחיה לאולם... והנה כאשר אבוא ואתייצב בפני בית דין של מעלה, ישאלוני האם בעיר שלכם נתנו קמחא

דפסחא בכמות מספקת?

"למשמע השאלה הזו", המשיך החפץ חיים, "אחיה נתון בבעיה גדולה. אם אענה ואומר שנתתם את כל הסכום שהנכם יכולים לתת - הרי יהיה זה בגדר

שקר! וכי הנכם חושבים שאני אוציא מפי מילה של שקר, ועוד לפני בית דין

של מעלה!?

"אם אענה ואשיב לפני בית הדין שלא נתתם מספיק, הרי יחשב הדבר כלשון הרע! וכי אני שנוהרתי במשך כל ימי חיי מלדבר לשון הרע, אפתח

שם את פי ואדבר לשון הרע על קהילה שלמה!?"

"לכן", פרץ החפץ חיים בבכי ואמר: "אני מבקש מכם, קהל קדוש, השתדלו בכל כוחכם לפטור אותי מהבעיה החמורה שבה אעמוד, חלילה, בפני בית

דין של מעלה, ותתנו את הקמחא דפסחא כפי דרישותיהם של ראשי הקהל שלכם".

כותבי הקורות מספרים, שהקהל התעורר מאד למשמע דבריו של החפץ חיים, והוציאו כסף מלוא חפניהם עד שהתמלאה וגדשה הסאה...

(מתוך הגדה של פסח 'חשוקי חמד')

"בנך תומס טיפש וחוצפן ולא מתאים ללמוד בבית ספרנו". אבל האם המסורה קראה: "בנך תומס חכם וגאון". בשינוי אמיץ זה הצילה את חיי בנה, ואת כל המצאותיו לדורות...

שיחה מיוחדת בנושאי 'והגדת לבנך', עם היועץ החינוכי הנודע, הגה"ח רבי אברהם שלזמוביץ שליט"א ר"מ ומשפיע רוחני בישיבת 'תורת שלמה' זויעהל

בפרוס חג הפסח, בו אנו מקיימים בהידור רב את מצוות 'והגדת לבנך', פנינו לעסוק במגוון רחב של נושאים הנכללים במצוות חינוך הילדים לעבודת ה', ושוחחנו על כך עם היועץ החינוכי הנודע, הגה"ח רבי אברהם שלזמוביץ, המכהן כמשפיע רוחני בישיבת 'בתורת שלמה' זויעהל, בירושלים:

מה הדרישות שצריך אבא לדרוש מבחור בבין הזמנים?

- ככלל, עלינו להפנים שהבן יקיר שלנו הוא לא 'מכונה לייצור נחת', ולפני שדורשים או מצפים מבחור דרישות רוחניות, עלינו קודם להתנתק מהעולם הפרטי שלנו, מכל משקעי העבר שלנו - הצלחות או רגשות שהיו לנו בתור בחורים, ומ"מה אני בגילך למדתי בבין הזמנים", ולראות מול עינינו רק את הילד שלנו, אותו במצבו הנוכחי, על שלל מחשבותיו, תכונותיו, יכולותיו וקשייו. לכל בחור יש עולם פנימי עשיר ברגשות, תכונות, צרכים ודחפים, ולפני שמבקשים ממנו צריכים להרגיש אותו ולהבין אותו, ולחשוב מה באמת טוב לו, ויכול להרים ולבנות אותו ולהעשיר את עולמו הרוחני.

למעשה, אם הילד שואל אותנו מה לקבל ע"ע בבין הזמנים, בדרך כלל כדאי לבקש מהבחור קבלה קטנה ולא מידי קשה, שהבחור יכול לעמוד בה בעקביות כל יום, אבל סוג כזה של קבלה שלמרות היותה קטנה - היא משמעותית ומשפיעה על כל היום ואף גוררת התעלות נוספת.

במקום לקרוא כנוסח המקורי: "בנך תומס טיפש וחוצפן, ולא מתאים ללמוד בבית ספרנו", קראה האם המסורה והרגישה: "בנך תומס חכם וגאון", בשינוי אמיץ זה הצילה את חיי בנה, ואת כל המצאותיו לדורות...

תפקידנו כהורים תמיד להאמין בבנינו, ולשדר להם את האמונה הזו. אין ספק שהורים המקבלים את בניהם השבים הביתה בחמימות ובהערכה, ומתייחסים אליהם כאל חיילים החוזרים לבסיס מן הקרב, עטורי מדליות ניצחון, מלבד מה שזה באמת מגיע לבחורים - להרגיש את החיבוק החם והנעים של הבית, שאין לו תחליף בעולם, בנוסף מובטחת להורים אלו גם תקופה מרוממת יותר, כאשר הבחורים יתאמצו להראות להם שיש כיסוי להערכה שמורעפת עליהם...

אבל מה עושים במקרה שה'ספר תורה שלי' עושה דברים שמפריעים לי, ואיני יכול לסבול אותם?

יש לחלק בין דברים שמפריעים לנו באופן אישי, לבין דברים שהם נגד ההלכה ח"ו. בדברים שהם נגד ההלכה - צריך להגיב בכל החומרה, וכמובן כל ערום יעשה בדעת, לפי נפש בנו, לא בצורה משפילה ודוחה, אלא בשיחה מכובדת בשילוב דברי הערכה וידידות. בנוגע לדברים שמפריעים לנו באופן אישי, אם נתבונן איך מופיע בחז"ל עניין היחס לבן שחוזר מתלמודו הביתה, מצאתי סיפור מרגש בנוגע לאמו של רבי ישמעאל, איך קיבלה פניו בחזרתו מהישיבה - שהייתה שותה את המים שרחץ בהם את רגליו (עיין תוס' בקידושין שמביא מירושלמי המעשה שהיא התלוננה לחכמים שבנה מונע ממנה לשתות).

אולי מה שאפשר ללמוד ע"ד הדרש מסיפור זה, מלבד אהבת התורה שבערה בלב האם, עד כדי לשתות את מי רחצת רגליו של בנה, היא יכלה לבטא באופן אחר הערכתה לתורת בנה - יכלה לקחת את כתבי חידושי תורתו ולנשקם, או לקחת את שיירי מאכלו ולאכלם, אולי יש בהתנהגות מסר נוסף: היא חיפשה להראות ולבטא את גודל אהבתה, דווקא בכך שלקחה דבר המאוס ביותר, ורצתה להראות כמה אהבת התורה שלה גדולה, שגם דבר מאוס שלו - חביב עליה.

ע"כ, אולי נלמד גם אנחנו מסיפור זה, לבטא את האהבה לבנינו וללימוד תורתם בדברים הקשים יותר, וגם אם איננו בדרגה של אמו של רבי ישמעאל, לשתות את מי רחצת רגליו, לפחות נבטא אהבתנו לבחורים היקרים, ביכולת שלנו להכיל גם דברים והתנהגות שלו שלא נושאים חן בעינינו.

א"כ מה הוא כן תפקידם של ההורים בחינוך בניהם בתקופת בין הזמנים?

- אכן לפני שנכנסים לפרטים צריך לחדד לעצמנו את הגישה הכללית הנכונה, איך אנחנו צריכים לקבל את הבחורים, השבים מהישיבה הביתה לבין הזמנים, במבט נכון. הלא אין ספק שמגיע להם קבלת פנים לבבית ומרגשת. לשדר להם שכניסתם הביתה היא בעינינו מעין 'הכנסת ספר תורה' בתופים ובמחולות, נבל וכינור, לפידים וריקודים, במלוא הכבוד וההערכה! הלא חוזרים הם לאחר 5 חודשים, ספוגים בעמל התורה ועבודת ה', והנה פנים חדשות באו לכאן, ולא אלו שיצאו מהבית לפני חצי שנה! זו ההזדמנות להביע בפניהם את הערכה וההערכה התמידית שלנו על עמל התורה שלהם, ועל היותם גולים למקום תורה, מנותקים מכל הווי הבית.

וכאן יכול האב לשאול: הלוואי שבני היה חוזר כספר תורה, אבל מה אפשר לעשות שבמשך כל הזמן אני שומע רק תלונות מההנהלה על בני, אולי עכשיו 'זה הזמן לטפל בו'?

- ראשית, אין בנמצא בחור שאפשר להגיד עליו רק דברים שליליים, ואם כך אביו רואה אותו, הרי הדבר צריך בדיקה ותיקון. בכל מקרה, לאבא שמרגיש כך אני רוצה לספר ממה ששמעתי, סיפור מדהים שהיה עם הממציא הנודע תומס אדיסון, שבהיותו ילד צעיר חזר יום אחד מביה"ס עם מכתב עבור אמו (הוא היה יתום מאב). אמו פתחה את המכתב, והוא ראה שהיא מאוד נסערת מן המכתב. הוא ניגש אליה וביקש ממנה שתספר לו בבקשה מה כתוב במכתב (כי לא ידע קרוא וכתוב בעצמו). מייד התיישבה אמו לקרוא לו את המכתב וכך הקריאה לו:

"לאמא של תומס.

בנך תומס חכם וגאון, ולא מתאים ללמוד בבית ספרנו. עליכם למצוא לו מסגרת מתאימה.

צריך לחשוב - האם עכשיו זה המקרה הקיצוני שעליו צריך לבזבז את זכות ההערה שלו? וכך סיפר לי שבסוף בין הזמנים כמעט ולא העיר כלל, וכך נבנתה אווירה חיובית ונעימה, שבפועל תרמה והועילה ברוחניות יותר מכל ההערות בכל השנים.

כל אבא בביתו הוא המחנך והמנהיג של הבית, ומנהיג צריך לשלב באישיותו ב' תפקידים סותרים, וכדברי חז"ל על מנהיגם של ישראל משה רבינו, בביאור שמותיו המרמזים על מהותו (מגילה יג ע"א עיי"ש): "גדור - שגדר פרצותיהן של ישראל, חבר - שחבר את ישראל לאביהן שבשמים", וזו היא הצלחת המנהיג: באם מצליח לשלב בין ב' התפקידים, מחד לגדור את הפרצות, אך יחד עם זאת לחברם לאביהם שבשמים, והוא העיקר. וכל מחנך ומנהיג צריך תמיד בחכמה ואומנות, שילוב של ב' כוחות: מצד אחד לגדור פרצות, להציב גדרים וסייגים חזקים על בניו וחניכיו, ובזה צריך להיות איתן וחזק כצור חלמיש! אבל יחד עם זה צריך לגדור באופן כזה, שמחובר באהבה וידידות לחניכים, והמשטר לא מפריע לקשר הרגשי העמוק, שבכוחו מצליח לחבר את לבם של בנים לאביהם שבשמים.

כיצד באמת אפשר לעודד את הילד להשקיע מיוזמתו בלימוד?

- כדאי מאוד להציב אתגרים לימודיים לכל ילד לפי רמתו. לנסות לאתגר את הבחור בתוכניות ספציפיות נחמדות, בדברים שמושכים את ליבו - כגון ללמוד עד פסח פרק 'ערבי פסחים' או הלכות ליל הסדר. אפשר לעשות זאת במסגרת מבצע עם תמורה, אך עדיף להעניק לו סיפוק מעצם האתגר, וחווית הצלחה בלימוד עצמו, ע"י שיסכם את זה בכתב או אפילו ימסור שיעור במסגרת המשפחה וכדו'.

ובחור בוגר - אפשר לעורר בו מלבד המטרה המרכזית לעשות נח"ר לבוית"ש, גם שאיפה ממוקדת ומשאת נפש, להרחיב ידיעות בש"ס ופוסקים, כגון ללמוד כל סדר 'מועד' או ללמוד קצוה"ח או 'שב שמעתתא' על הסדר, כל בחור לפי כשרונותיו וכוחות נפשו. וכאשר יש לו משאת נפש, אזי כלשונו של רבינו אברהם בן הרמב"ם: "היודע משאת נפשו ייקל בעיניו לעזוב כל הון שבעולם". הרי מעצמו רוצה להתקדם אליה, ומסכים להקריב הכל בשמחה כדי להתקדם בשאיפתו הקדושה.

מה עושים עם בחור שמתקשה לקום בבוקר בימי בין הזמנים?

- אולי כדאי לשנות חשיבה: במקום לחשוב איך להעיר אותו או "איך להוציא אותו מהמיטה", עלינו לחשוב איך לגרום לו שיהיה לו נחמד לקום מעצמו. שהקימה בבוקר תהיה חווייתית. לפעמים אפשר ללכת יחד להתפלל במקום שנחמד לו להתפלל (אולי פעם בשבוע כותל, קבר רחל), לחילופין אפשר לדאוג שמיד בבוקר, לאחר שחרית, יהיה בבית את החלק המעניין והנעים של היום, כך ש"יהיה לו בשביל מה לקום". הכול לפי רמת הילד. יש מי שיעזור לו לקום באם יודע שיש ארוחת בוקר משפחתית עשירה, ויש מי שדווקא עבודות מעניינות בניקיון הבית מושכות אותו.

הפתרון הטוב ביותר הוא, תמיד כאשר לא חושבים רק על התוצאה אלא מטפלים בשורשים. וע"כ, כמו בכל דבר, צריך להתעמק מה השורש של הקושי. לפעמים זה עניין טכני של שינה מאוחרת בלילה, וכדאי להתחיל את השינוי בלילה, לעשות מצב שינה בשעות מוקדמות יותר, ע"מ שגם האיחור של הבחור שצריך לישון אחרי כולם... לא יהיה מידי מאוחר. בכל מקרה, צריך לדאוג שנושא הקימה לא יעכיר את כל אוירת בין הזמנים בבית.

אנו שומעים את כל שיחות המוסר של רבני הישיבות, על ניצול תקופת בין הזמנים לעלייה רוחנית. א"כ, אולי תפקידנו לעקוב אחרי בנינו שבאמת מנצל תקופה זו כראוי, ולהעיר לו ולנווץ בו כאשר לא מנצלה?

- לענ"ד, חלוקת העבודה בין הצוות להורים צריכה להיות ברורה, ואסור לנו כהורים להתבלבל מה תפקידנו. הצוות מצדו תובע מהבחורים לנצל את תקופת בין הזמנים לעלייה רוחנית, כי זה באמת תפקידם - בהיותם מופקדים על עלייתם הרוחנית של הבחורים, אבל ההורים היקרים אינם 'משגיחים', ואין תפקידם לרדוף אחרי הבחור עם הערות על כל צעד ושעל. עלינו לזכור שבתוך המסגרת - כמעט על כל בחור עוברים קשיים, אם זה במערכת סדרי הישיבה, אם זה בחיי החברה הישיבתיים או התמודדויות רוחניות. ההורים לא תמיד יכולים להבין את המתחולל בליבו של הבן יקר, אבל בעולם הישיבות - בחורים עוברים המון קשיים, התמודדויות, ניסיונות ומשברים. הרוב הם לא משתפים אף אחד, ולפעמים סובלים ייסורי נפש עצומים. הלב כואב כאשר רואים בחור צעיר מתמודד מול קשיים. מי יבין אותו אם לא ההורים היקרים שלו? לכן, כאשר הם מגיעים הביתה, זה הזמן לתת להם כוח, אהבה, הערכה. 'בין הזמנים' נועד לרענן את הבחור, להטעין את מצברי הנפש שלו בחוויות רוחניות, ובתחושת שייכות משפחתית. ולכן בנוסף, אנו כהורים, צריכים לזכור גם בימים העמוסים של ערב פסח, שיותר משחשוב לנקות חלונות ותרססים... נחוץ לפנק את נפש בחורינו בהערכה, בתחושות נעימות, להמתיק את תקופת 'בין הזמנים' והשהות בבית. וגם ברגעים שמכעיסים אותנו, בכך

אולי כדאי לשנות חשיבה, במקום לחשוב איך להעיר אותו או "איך להוציא אותו מהמיטה", עלינו לחשוב איך לגרום לו שיהיה לונחמד לקום מעצמו, שהקימה בבוקר תהיה חווייתית

שלא מנצלים את זמנם היקר, "פעמים שאתה מתעלם", יש וצריך לקבל בהבנה וברוגע את הצורך הנפשי של הבחור, להרפות ממתח הלימודים ומהסדר הקבוע שלו ולהחליף אוויר ואווירה.

מה הפתרון בפועל, כאשר האבא כן מרגיש צורך כל הזמן להעיר לבנו?

- אפשר לחשוב טוב, מה הנושא המרכזי שלדעתי תפקידי לדרוש מהבחור ולא לוותר לו. ובעניין זה לשוחח איתו ולהסביר לו בנעימות בתחילת 'בין הזמנים', שנושא זה הוא חוק ולא יעבור, ורק על זה להעיר, אבל גם בחכמה ובכבוד.

פעם שאל אותי הורה של אחד התלמידים, מה לעשות שכל בין הזמנים יש אווירה עכורה בבית, מכיוון שלא מצליח להבליג ומעיר לבנו על כל חריגה מהציפיות שלו, והבן מגיב וכו', אמרתי לו, שינסה בין הזמנים אחד לקבל על עצמו לא להעיר לבנו יותר מהערה אחת ביום, כך שלפני כל הערה היה

**חוויה רוחנית יומית
מדי יום אצלך במייל**

'ניוזלטר' מלא וגדוש בתוכן תורני - הלכתך, אקטואלי ומרתק. עם סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... בהגשה מקצועית עם טעם של עוד... להצטרפות שלח מייל ל-

dirshu@dirshu.co.il

**הפורתח
בכל יום..
הניוז היומי של דרשו.**

אביו של הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, הגאון המקובל רבי חיים לייב אויערבך זצ"ל, סיפר לבניו, שבהיותו אברך צעיר לימים, סיפר לו יהודי קשיש בן 95, שהיה בנו של אחד מתלמידי המובהקים של הרה"ק רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א, ושמע מפיו 12 פרטים שיתרחשו בסוף הגלות, לקראת בואה של הגאולה השלימה

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על היציאה לחרות

הם, יזכו להשיג ולראות את הגאולה השלימה. ישועת ה' כהרף עין

יהודי בשם רבי אליעזר מנס, נשלח לסיביר לעשרים שנות עבודת פרך. בתחילה גזרו עליו "רק" עשר שנים, אבל אחר כך התארכה תקופת המאסר לעשר שנים נוספות. הוא עבר ייסורים נוראים ונסיונות קשים, אך אט אט חלף הזמן, ולבסוף מצא את עצמו בתקופה האחרונה למאסר. זמן קצר לפני השחרור הסופי, הודיעו לו על השחרור הצפוי, אך הוסיפו לומר כי עליו לגמור את עבודת החשבונות שלו בזמן, ואם לא יסיים יהיה עליו להשאר עוד...

המסכן ישב עד השעות הקטנות של הלילה, רכון על ספרי החשבונות, כדי לסיים בזמן.

לילה אחד, בהיותו לבדו במשרד, נכנס לשם אדם. הלה הגיש לו טופס, ובקש ממנו שיחתום במקום המתאים, כדי שיוכל לקבל מגפיים שאותם מקבלים הקצינים. חתימה כזו פרושה - גזר דין מוות. רוסיה הסובייטית אינה מוחלת על בגידה ושליחת יד ברכוש הצבא. מנס זכר זאת היטב, וסרב נמרצות לחתום.

"זו פקודה" - אמר הזר בקולו המפחיד. אך היהודי נותר בשלו: "איני יכול לחתום". "אם תרצה" - הוסיף לבסוף - "אתן לך את המגפיים שלי, ואני עצמי אלך יחף"...

"אינך מתבייש להציע לי הצעות מעליבות כאלו?", זעם הזר - "אקח אותך מיד למשפט!".

בידי הגדולות תפס בו, וגרר אותו אחריו לאחד החדרים הפנימיים. מבט קצר על פני הנוכחים הבהיר ליהודי שהוא נפל בידי אנשי העולם התחתון, חבורה של אוכלי אדם, קבוצת גנבים.

האיש הסביר להם בכמה מילים מה ארע, וזעמם גבר. הם הושיבו אותו מסביב לשולחן אחד, למשפט מהיר, ושאלו: "איך סרבת לראש השבט שלנו? מדוע לא אישרת לו את קבלת המגפיים? מה תוכל לומר להגנתך?".

היהודי ניסה לבקש סגור, ופנה לאחד הפרצופים המוכרים שעמדו שם, בבקשה לשמש כסנגורו. הלה הסכים, פתח ואמר: "מכיר אני איש זה כאדם ישר, אבל מאחר שעשה מעשה שלא יעשה לראש החבורה שלנו, ודאי שאחת דינו למיתה".

פניו חוורו, אם זה הסניגור, מי יודע מה יגידו השאר?! בכל זאת, ניתנה לו רשות הדיבור להצדיק את עצמו. הוא התבונן ארוכות בפני ראש החבורה, הן היו מוכרות לו... לפתע נזכר - עשרים שנה קודם לכן חלקו שניהם תא אחד בבית הסוהר. פנה ואמר לו: "לפני עשרים שנה ישבנו יחד בבית הסוהר".

ראש החבורה הנהן בראשו. "אמי הצליחה לשלוח לי אוכל בדרך לא דרך. אתה אז עמדת למות מרוב חולשה, ואני נתתי לך את האוכל שלי והחייתי אותך... האם לא תוכל להתחשב בזה?".

החברים המהמו בהערכה, אבל המפקד לא הראה סימני גמישות: "מה שעשית אז לא מספק עכשיו. כעת עברת על פקודה מפורשת שלי, ועליך להיענש".

נראה היה כי כלו כל הקיצין. ברגע זה קיבל היהודי לפתע עוז ותעצמות נפש. הוא קם ממקומו, פנה אל החברים ואמר: "חברים, היודעים אתם מיהו המפקד שלכם? מדובר באדם נוכל. כשישבת בית הסוהר הצליחו כמה חברי לחפור מנהרה כדי

המשיך בעמוד 19 <<<

"הנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא" (מלאכי ג', כ"ג). הפטרה לשבת הגדול. כולנו כמהים לדעת מה יהיה בסוף הגלות.

אביו של עמוד ההוראה הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, הגאון המקובל רבי חיים לייב אויערבך זצ"ל, שהיה מקובל גדול, סיפר לבניו, שבהיותו אברך צעיר לימים, יצא לו לשוחח עם יהודי קשיש, בן תשעים וחמש, שהיה מסיק את התנורים בבית הכנסת שבעיירה. למרות גילו המופלג, כוחו היה במוותניו, והוא היה קם באישון לילה למלאכתו, שעה ארוכה בטרם הגיע ראשון המתפללים לבית הכנסת.

בהזדמנות אחת, שח אותו זקן באוזניו של רבי חיים לייב, כי הוא בנו של אחד מתלמידי המובהקים של הרה"ק רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א, וכי שמע מפיו שנים-עשר פרטים שיתרחשו לעת סוף הגלות, לקראת בואה של הגאולה השלימה.

מנהגו של רבי אלימלך היה לדבר בסעודה שלישית, ואותה היה מחלק לשני חלקים: בחלקה הראשון היה אומר דברי תורה על ענייני פרשת השבוע, ובחלקה השני היה מדבר על ענייני המשיח והצפיה לגאולה.

רבי חיים סיפר לבניו את כל שנים עשר הדברים שמסר לו הקשיש. נביא בפניכם רק את חלקן הקטן, מה שסיפרו לי:

א. לפני בוא המשיח יירדפו את החרדים לדבר ה' בצורה חריפה ביותר. הם יהיו נתונים למרמס בצורה מושפלת ביותר. אותן רדיפות והשפלות, לו היו מתרחשות בדורות קודמים, שהיו קרובים יותר אל הקב"ה מאשר הדור האחרון - הם לא היו יכולים להחזיק מעמד למוול!

עדינות נפשם של אנשי הדור הקודם וקרבנותם אל האלוקים, לא היתה יכולה לסבול בזינות והשפלות שכאלו! הם לא היו מסוגלים להחזיק מעמד מול ביזוי כבוד התורה שכזה!

רק הדור האחרון, הסובל מטמטום הלב ולוקה בחוסר בהירות מוחלט ומשווע, יכול לסבול בזינות שכאלו! הוא לא מרגיש די הצורך בכבודה של תורה המושפל עד עפר. לא כואב לו די הצורך מכל אותן יריקות וזריית עפר על תורה ולומדיה.

ב. לפני בואו של המשיח יהיו 'חבלי משיח'. תמיד הבנתי שהמילה 'חבלי לקוחה מהפסוק (הושע י"ג, ג') "חבלי יולדה יבואו לו", והכוונה שתרבינה אז הצרות והמכאובים כמכאוביה של אישה יולדת, הזועקת בקול רם מכאביה. אולם אותו ישיש שח בשם רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א, פירוש אחר לגמרי: הקב"ה ימתח חבל מתחילת העולם ועד סופו, ורק מי שיתפוס בו - יינצל.

הקב"ה ינענע את החבל ולא כולם יצליחו להמשיך ולאחוז בו. חלק גדול מהאנשים יפרשו את הנענוע בצורה מעוותת, שכביכול הקב"ה מבקש להפסיק לאחוז בחבל... בה בשעה שההפך הגמור הוא הנכון: הקב"ה מעוניין לראות מי ממשיך לאחוז בו בצורה איתנה ועקבית, למרות הנענועים החזקים, ורק הוא יינצל. כל השאר, אלו שיעזבו את החבל, ילכו לאבדון, וכמאמר הכתוב: "כי מנסה ה' אלוקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ה' אלוקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם" (דברים י"ג, ד')

בתקופה זו יהיו הנסיונות רבים, קשים ומורכבים. לא כולם יצליחו להחזיק מעמד. רבים יהיו הנופלים שיעזבו את החבל! רק המתמידים העיקביים, שימשיכו לאחוז בחבל בכל כוחם, למרות כל הנסיונות והקשיים - הם, ורק

המשגיח, הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה מספר כי בקלם היו אומרים בתפלת שחרית את ברכת 'עזרת אבותינו' במשך עשר דקות! "כאשר ה'שליח צבור' דפק כדי להורות על המשך התפלה, חשתי כאלו נטלו ממני עונג עצום... בהמחשה גשמית - כאלו הוציאו לי התיכת בשר מהפה..."

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

אפלו פעם אחת! וביותר ציין את התשוקה הגדולה ואת מדת הביקוש שהיתה בו, ללמוד ולהתעלות עוד ועוד.

כשגרתי בירושלים, הייתי נכנס אליו לפרקים בשבתות, ומשוחח עמו בדברי תורה. מדה מיוחדת היתה בו, שהפליאה אותי כל פעם מחדש: כאשר החלו לשוחח עמו על ענייני אמונה והשגחה פרטית, חיות מיוחדת נזרקה בו. הוא דבר בכזו התלהבות וחיות, עד שחשתי שהוא ממש חי את מציאות הדברים. די היה לשמוע את 'שיחת החולין' שלו, המתובלת כולה בענייני אמונה והשגחה בפשטות ובתמימות, כדי להתרום. הפלא ופלא!

אצלו ראיתי המחשה ברורה ודוגמא של 'מאמין'. מה הפירוש לחיות אמונה! "ומן החזק שבשלוהו לספק עליך אמתך"

ה'סבא מסלבודקה', מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, היה רגיל לומר כי בדורות עברו היה יותר קל להאמין בחוש, שהקדוש ברוך הוא נמצא עם האדם, משום שהרגישו תלויים בו ושייכים אליו כל העת. "פעם אשה פשוטה בקובנא היתה מתפללת מנחה של יום חול, חזק יותר מכפי שאנו מתפללים היום תפלת נעילה של יום הכפורים..." - אמר.

לא כך הם פני הדברים בדורות האחרונים. חידושי העולם הטכנולוגי, שיפור מערכות הרפואה והיכולת לעשות ולפעול דברים רבים, שלא היו פעם בהישג יד אדם, מטעה את האדם וגורמת לו להשלות את עצמו, כאילו הוא יכול להסתדר לבד, ומסיחה את דעתו מעיקרי האמונה.

העבודה התמידית המתבקשת מהאדם, היא להחדיר אמונה בלבבו, כי הכל נעשה בידי שמים ובהשגחה פרטית מדוקדקת, ומבלעדי רצונו יתברך הוא לא יוכל לנקוף אצבע ולעשות בריאה דבר קטן כגדול.

מובא בשם מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, בעל ה'ברכת שמואל', שהיה רגיל להסביר את דברי הגמרא במסכת מכות (כד, א): "בא חבוק והעמידן על אחת - צדיק באמונתו יחיה", כך:

הרי עיקר הניצחון כנגד היצר הרע, הוא כשמנצחים אותו ממקום ושורש מלחמתו. כשם שאם יכבשו עיר שלמה ולא יכבשו את המבצר של השונא המוצב במרכזו, אין העיר נחשבת ככבושה, היות ועדיין יכול השונא לצאת ממבצרו בכל רגע נתון, לארוב לכובש ולהכניעו שוב. כך הדבר גם בכיבוש היצר, האדם צריך לחפש את שורש הדבר, עליו נלחם היצר ולהשיב מלחמה שעה, לבדוק על מה שם היצר הרע את עיקר ייבון, ובנקודה ההיא לכבושו ולנצחו.

"בדורותינו", קבע רבי ברוך בער בנחיצות, "עיקר המלחמה כנגד היצר הרע היא באמונה!".

עומק הקביעה הזאת יוסבר היטב לאור דברי הרבנו בחיי בספרו 'חובת הלבבות' (שער יחוד המעשה פרק ה), שכתב כך:

"כי ראוי לך לדעת כי השונא הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך, הנמסך בכחות נפשך, והמערב במזג רוחך, והמשתתף עמך בהנהגת חושך הגופניים והרוחניים, המושל במדות נפשך... ומן החזק שבשלוהו אשר יורה אותך וילחם אתך בהם במצפון ענייך, שישתדל לספק עליך אמתך..."

בעל 'פת לחם' מפרש שם: "לספק עליך אמתך - להכניס ספק בלבבך באמונות המאומתות אצלך עד הנה, מה שכבר היה אצלך אמת וברור, ומן הספק מביאך לחשוב שכל מה שהיה עד הנה אצלך דבר ברור - הוא טעות ושבוש".

בדברי בעל 'חובת הלבבות' מבאר, כי כחו של היצר הרע הוא כה הרסני וחזק, עד כי גם את האמת המוחלטת שהתבררה והתאמתה אצל האדם בברור גמור, הוא מסוגל להטיל בה ספקות. "מן החזק שבשלוהו היצר הוא

"ויעש אהרן ויבניו את כל הדברים אשר צוה ה'" (ויקרא ח', ל"ז)

אמרה נפלאה במיוחד שמעתי מפי הגאון רבי יהושע דוד טורצ'ין שליט"א, רב קהלות 'פרושים' בארץ הקודש, בשם חותנו, הגאון הצדיק רבי שמואל הומינר זצ"ל, בעל 'עבד המלך', מגדולי ירושלים של מעלה.

רבי שמואל פגש פעם במרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, בעל ה'חזון יחזקאל', ושאלו שאלה עצומה: בתורה נאמר: (פרשת וארא): "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים... וידעתם כי אני ה'". לכאורה הלשון 'וידעתם' בלשון נוכח טעון ביאור; הרי הקדוש ברוך הוא דבר אתם אודות כלל ישראל שיספרו לבניהם ולבני בניהם, "למען תספר באזני בנך ובן בנך", והיה לו לומר: 'וידעו כי אני השם', כלומר, שבנך ובן בנך ידעו, ולא 'וידעתם', המורה כאלו המדובר כאן הוא על משה ואהרן עצמם?

רבי יחזקאל אברמסקי השיב לו תשובה נוקבת: "הן אמנם המפרשים מבארים באריכות את פשט הדברים, אולם אני אומר לך שהכוונה ב'וידעתם', היא דוקא כן על משה ואהרן!"

כשראה רבי יחזקאל את השתוממותו של רבי שמואל, נימק את דבריו: "כן! כן! גם משה ואהרן שהאמונה היתה ברורה להם כשמש בצהרים, שעל ידם נעשו כל המופתים והנפלאות במצרים, שזכו לדבר עם השכינה במראה ולא בחיזיון, כלפיהם אמר הקדוש ברוך הוא: 'וידעתם כי אני השם', על ידי שהם יספרו זאת לבניהם ולבני בניהם, הם ירשישו בעצמם עוד ועוד את האמונה". מפליא ביותר! אין גבול עד היכן ניתן להשתלם באמונה! אין סוף להשגות שניתן להעפיל אליהן בהכרת האמונה! הרמב"ם בפרוש המשניות (מסכת סנהדרין פרק י'),

מפרט באריכות גדולה את עניינם של שלושה עשר העיקרים, ומבארם אחד לאחד. בסיום העיקר השנים-עשר, הוא כותב מלים מרטיטות ומאלפות:

"...וכבר הארכת בדברים מאד, ויצאתי מענין חברי, אלא שעשיתי כן לפי שראיתי שזו תועלת באמונה... וחזר על דברי אלה פעמים רבות, והתבונן בהם היטב, ואם תשלה אותך מחשבתך - שכבר הבנת ענייניו מפעם אחת או עשר, השם יודע שבשקר השלתה אותך!"

"ואל תמהר בו, לפי שאני לא כתבתי איך שנזדמן, אלא אחר התבוננות וישוב הדעת ועיון בדעות נכונות ובלתי נכונות, וסכום מה שצריך להאמין מהם, וברורו בטענות וראיות על כל ענין וענין, ומאת השם אשאל לנחותי בדרך האמת!".

הרמב"ם למעשה מעורר נקודה חשובה ויסודית. הנטייה הטבעית של האדם היא לחשוב, כי היות ואת יסודות האמונה החדירו בו מקטנות, כבר מהיותו יונק משדי אמו - הם ברורים ומאומתים אצלו, הרי שלא יועיל לו העיסוק, השינון והחזרה עליהם. 'מה כבר הדבר יוסיף לי? הרי הדברים כה פשוטים ומוכרים לי?' - עלול כל אחד לחשוב בסתר לבו.

בא הרמב"ם ודחה טענות אלו בחריפות רבה, ומגדיר אותן כאשליה וכשקר. בצורה נוקבת ביותר הוא כותב כי יסודות האמונה אצל כל אדם ואדם, צריכים חזק יום-יומי, לשנון תמידי ועבודה עקבית ורצופה.

הכרתי יהודי חשוב בירושלים, שנפטר לפני שנים אחדות בשם טוב, קראו לו הגאון רבי אברהם לואיס זצ"ל. הוא היה דמות מופת של גאונות וצדקות, שקנה בעמל נפש מדות ומעלות רבות. נמנה על ותיקי הלומדים ב'שיבת קמניץ' בירושלים.

רבי אברהם למד חברותא רבות בשנים, עם, להבדיל בין חיים לחיים, אחד מחשובי מורי ההוראה, הגאון רבי יוסף ליברמן שליט"א, ראש כולל 'שומרי החומות' ובעל ה'משנת יוסף'. רבי יוסף תאר כיצד הם למדו יחד את כל הש"ס ואת כל ה'תקוני זהר'. הוא העלה על נס את גודל שקידתו בתורה, עד שבמשך עשרות שנים לא שוחחו דברים בטלים בשעות המיועדות ללמוד

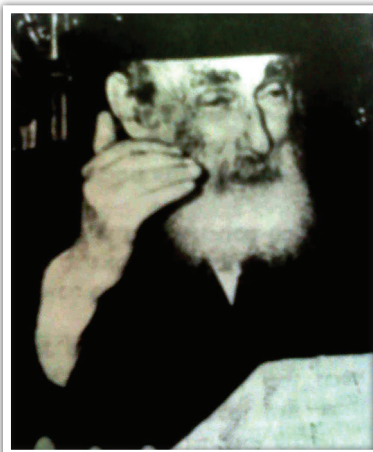

כשהתברר לשלטונות היפניים, שאין לאותם אנשים חסרי בית שום מקום ללכת אליו, החשדנות כלפי ה'לבנים' הגיעה לשיאה, ובפרט כלפי פליטים יהודיים המקיימים קשרים הדוקים עם אחיהם בארצות הברית, וכל הנספים לקיומם מגיעים מהם! נפלה ההחלטה לגרשם מיפן לשנחאי

כל דעביד רחמנא, לטב עביד! - נס ההצלה של תלמידי ישיבת מיר באירופה הכבושה

שהרגישו כולם כמשפחה אחת גדולה - שבאה לידי ביטוי בפרשה זו. חלק קטן מבני הישיבה הצליחו לקבל אשרות לארצות הברית, לפני שפורסמה התקנה המחמירה האחרונה. כשהתברר להם שמרבית חבריהם לא יזכו לאשרות, והישיבה כגוף שלם תאלץ להשאר ביפן - החליטו וותר על ההגירה לארצות הברית, ולהשאר אף הם עם הישיבה. הרצון להשאר במסגרת הישיבה, להמשיך לחיות גם להבא באוהל התורה האהוב עליהם - גבר אפילו על הפיתוי המושך, להגיע סוף-סוף לחוף מבטחים, ולהגאל מחיי הנדודים והטלטולים. אף על פי שהעתידי ביפן היה מעורפל, ועמד בצל הפחד התמידי מפני גרוש- קשרו אותם בחורי חמד את גורלם בגורל הישיבה, לטוב ולמוטב. כמוהם נהגו גם עשרות בחורים אחרים, שהצליחו לקבל אשרות כניסה לקנדה, בעקבות מאמצים רבים של ארגוני עזרה יהודיים בארץ זו. ארבעים ואחד בחורים זכו לקבל אשרות לקנדה, שנשלחו לקובה, וותרו עליהן. מספר מסוים של תלמידים זכו באשרות למדינה אחרת - פארגואי שבדרום אמריקה - והחליטו גם הם שלא לנצלן. הישיבה נשארה שלימה ומלוכדת; ובאשר הלכה הלכו איתה כל תלמידיה.

וכמו תלמידי הישיבה - כך גם ראשיה; גם הם לא אבו לנטוש את תלמידיהם ולצאת לארץ מבטחים בלעדית. הם היו אבותיה של משפחת 'מיר' הגדולה, ואב אינו זונח את ילדיו. כך נהג המשגיח, הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שעוד בהיותו בקידאן שבליטא, בקיץ של שנת ת"ש, קיבל את סרטיפיקט לארץ ישראל. הוא אפילו לא נתן את דעתו לאפשרות לנצל אותו, ועם בני הישיבה כולם נדד ליפן. כך נהג גם ראש הישיבה, הגאון רבי חיים שמואלביץ, לאחר שידידיו בארצות הברית הצליחו להשיג עבורו ועבור משפחתו אשרת כניסה לשם. החלטתו היתה נחרצת: להשאר עם הישיבה. גם מברקים שקיבל מראשי 'ועד ההצלה' בארצות הברית - שבקשוהו לבוא ולהצטרף אליהם בפעולות ההצלה - נענו בשלילה. מחוייבותו הגדולה והעיקרית, היתה כלפי תלמידיו- בניו (והרי כל המלמד את בן חברו תורה- כאילו ילדו!). כך מספר על הענין הגאון רבי אברהם קלמנוביץ, בירחון 'הפרדס', תמוז תש"א:

"להבין מה זו ישיבת מיר והצלתה - נחוץ להודיע עד כמה גדולה מסירות נפשם בתורה, ועד כמה אחוזים הם זה בזה. הר"מ הגאון רבי חיים שמואלביץ שליט"א (חתן הגרא"י פינקל) אשר הוא ביפן- הוא ומשפחתו כבר קיבלו שם הוויזות לאמריקה, וקראתיו כמה פעמים על ידי סלגרמות, שימהר לבוא לעזרתנו, בתעמולת ההצלה הקשה למדי, והשיב כי לא יכול לעזוב הישיבה לעת כזאת אף לשעה. וזה עתה בא אליו הקונסול האמריקאי ואמר לו, שאם לא ימהר לנסוע מיפן, יבטל ויפסיד את הוויזה שלו ושל משפחתו. והשיב: 'עבור עלי מה שיעבור, אני על משמרת אעמודה ולא אוכל לפרוש מהישיבה, כי אם עם הישיבה יחד אסעו!'."

במשך כל אותה תקופה, כאשר מאות הבחורים הגו בתורה בשקידה עצומה ובהתלהבות האופיינית למיר- לא נחו ראשי הישיבה ולא שקטו על שמריהם. היה ברור להם, כי לא לאורך זמן יתירו להם השלטונות לשבת בארצם, והדאגה לעתידה של הישיבה פעפה בהם ללא הרף. שוב ושוב פנו אל ידידי הישיבה בארצות הברית, ביקשו ותבעו שיפעלו בכל כוחם, למען השגת אשרות כניסה אמריקניות לבני הישיבה. במכתבו לאחד מידידי הישיבה, הרב וקסמן מליקווד שבארצות הברית, כותב הגר"ח שמואלביץ כדלהלן: "לא עכשיו השעה להרבות בהקדמות ולשפוך שיח סתם. האדמה מתנוודת תחת רגלינו, ואין מתום. כל העמל והיגיעה וההשתדלות הארוכה של ידידינו באמריקה, על דבר הגירת הישיבה לשם, לא הביאו לעת עתה שום פרי, כי

"וְזָרְחָה לָכֵם יְרֵאֵי שְׁמֵי שָׁמַיִם צְדָקָה וּמִרְפָּא בְּכַנְפֵיהֶּ" (מלאכי ג', כ'). הפטרה לשבת הגדול) כשנפלה אצל השלטונות היפניים ההחלטה לצאת למלחמה נגד ארצות הברית - השתנה היחס אל הפליטים תכלית שינוי. המתח ברחוב היפני גבר מאוד. האיבה כלפי האמריקנים הולידה איבה לכל בני 'הגזע הלבן' שהתהלכו בחוצות יפן, והיו עלולים להיות 'מרגלים פוטנציאליים' לטובת ארצות הברית. הכת השלטת הלאומנית ראתה אותם כ'אויבים בכח', וחפשה דרך להוציאם משטחי יפן. החשדנות כלפי הפליטים היהודים, ניצולי החרב מאירופה, הלכה וגאתה ככל שהתקרב מועד המלחמה.

גבר ביותר הלחץ על הפליטים למהר ולצאת את יפן, שנועדה לשמש בעבורם רק תחנת מעבר, ולהמשיך בדרכם אל 'ארצות היעד' שלהם. אך בפועל לא היו כל 'ארצות יעד'. כל מדינות החופש נעלו את שעריהן, והתירו רק למתי מעט מהגרים - במספר אפסי כמעט - להיכנס לתחומיהן. אמנם בארצות הברית פעלו הגאון הגדול רבי אליעזר סילבר והגאון הגדול רבי אברהם קלמנוביץ, שעשו לילות כימים בפעולות הצלה, והרעישו עולמות במאמציהם להשיג אשרות כניסה לרבות הפליטים חסרי הבית. הם זעקו את זעקתם באזני אנשי הממשל, הפעילו שתדלנים למיניהם, שלחו מברקי

תחנונים אל לשכת הנשיא, גייסו את העיתונות, הפצירו ותבעו - אך שלטונות ארצות הברית הקשיחו את ליבם. דווקא באותם ימים, כשהמוני פליטים נואשים התדפקו על שערי אמריקה, הוחמרו יותר חוקי ההגירה והוקטנה מכסת המהגרים השנתית.

הדבר התבטא גם בקשיחות שגילתה שגרירות ארצות הברית ביפן, שבה היה ריכוז גדול של פליטים. מבין אלפי הבקשות שזרמו אליה - נענתה השגרירות רק למאות אחדות (כעשירית מבין המבקשים). מקבלי האשרות היו בעיקר פליטים, שהיו להם בארצות הברית קרובי משפחה מדורגה ראשונה, או ידידים בעלי השפעה, וכן רבנים וראשי ישיבות שהוזמנו לכהן במשרות תורניות, בישיבות ובקהילות אמריקניות (היתה זו במידה רבה, התשתית לכל עולם התורה המפואר, שצמח בארצות הברית אחרי השואה!).

בין אישי התורה הדגולים שזכו לקבל אשרות ונסעו בחודשים סיון - תמוז תש"א לארצות הברית, היו: רבי אברהם יפה', ראש ישיבת נוברהדוק; רבי אהרן קוטלר, ראש ישיבת קלצק; רבי אליהו חזן; רבי יחיאל מיכל פינטוטיין, חתנו של הגאון מבריסק ולימים ראש ישיבת 'בית יהודה'; רבי ישראל חיים קפלן, חתנו של המשגיח הגאון הצדיק רבי ירוחם ליבוניץ ור"מ ישיבת בריסק; רבי משה שצקס, רבה של לומז'ה; רבי ראובן גרוזובסקי, ראש ישיבת קמניץ; האדמו"ר ממודו"ץ רבי שאול ידידיה טויב- עם בני משפחותיהם.

כאמור, כל אותם גדולי תורה מופלגים, היוו אבן-היסוד בבנייתו של מרכז התורה החדש בארצות הברית, והם שהניחו את הנדבכים הראשונים להקמתו. אולם כנגד כל מי שזכה לקבל אשרה, היו תשעה שלא זכו לכך. תקנה חדשה, שנתקבלה בסנט האמריקני בעצם אותם ימים, קבעה שכל אדם שיש לו קרובים בארצות הכיבוש באירופה, לא יורשה להכנס לארצות הברית. בכך נשמטו אחרוני הסיכויים מידי אלפי פליטים, שרובם ככולם הותירו אחריהם משפחות ענפות באירופה. השגרירות האמריקנית ביפן חדלה לגמרי לקבל טפסי בקשה להגירה. הצובאים הרבים על פתחיה התפזרו במפץ נפש. אפילו במשרדי הקהילה בעיר קובה- ריכוזם של הפליטים- נתלתה הודעה רשמית מטעם השגרירות, כי אין לפנות עוד לפקידי השגרירות בענין אשרות כניסה לארצות הברית.

נושא מענין בפני עצמו, הוא אחדותם המופלאה של תלמידי ישיבת מיר -

קובה, ולצידם פרופסור קוצ'ג' המסור, מהרו אל 'החלונות הגבוהים', נצלו את קשריהם עם הרשויות, השתדלו והתחננו לבטל את רוע הגזרה - אך לשווא; גזרת הגירוש היתה כבר לעובדה מוגמרת. ביצוע ההחלטה היה כמעט מיידי. במחציתו השנייה של חודש מנחם אב תש"א, הועלו אלפי הפליטים על אוניות, והובאו - לאחר הפלגה בת יומיים - לנמלה של שנחאי. פרק חדש החל במסכת נידודיהם - פרק שנחאי. כאן היו עתידים רוב הפליטים, וביניהם כשלוש מאות בני ישיבת מיר, לעשות את חמש השנים הבאות - עד לסיומה של המלחמה וחסולה של 'גולת שנחאי'.

כמו במאורעות רבים אחרים שארעו לתלמידי מיר במהלך פרשת הצלתם - גם בענין זה התברר להם רק לאחר מעשה, במבט לאחור בזמן לא רב, שהכל היה לטובתם. הכל תוכנן משמים, בתכנון מפליא, למענם ולרווחתם. חודשים ספורים אחרי הגלייתם - בכסליו תש"ב - נערכה ההתקפה על פרל-הרבור והחלה מלחמת יפן-ארצות הברית. מצב חרום הוכרז ביפן, וכל האזרחים הזרים ששהו בה נאסרו ונלקחו למחנות מעצר, ועד סוף המלחמה היו עצורים בהם בתנאים קשים ומכבידים.

"רק אז הבנו ש'הגזירה הרעה' של הגרוש לשנחאי, היתה טובה שבטובות, ונגזרה על ידי הבורא יתברך בחדש וברחמים", סיפרו תלמידי מיר אחרי המלחמה; "אילו נשארנו ביפן, היינו נעצרים, כמו שאר הזרים, ומבלים במשך זמן רב במאסר. לא היינו יכולים ללמוד תורה במנוחה וללא הפרעות, כמו שזכינו ללמוד בשנחאי. שנות שנחאי היו עבורנו שנות הלימוד הטובות ביותר, שנים של התעלות עצומה, שכל אחד מאתנו זוכר אותן היום כתקופה נפלאה של 'שבת בבית ה'". לא היינו זוכים להן, אילו לא גורשונו אז מיפן. ההשגחה סובבה הכל לטובתנו. כנראה, רצו בשמים שנשב בשלווה ונלמד. העולם היה זקוק לתורתנו באותם ימים טרופים של מבול הדמים. בדיעבד ראינו שכל דעביד רחמנא, לטב עביד!"

מקצתם של התלמידים הוסיפו: "לא רק גזירת הגירוש בכללותה - גם כל פרטיה היו מתוכננים לטובתנו, אפילו העיתוי. היה זה בסופו של חודש מנחם אב - לאחר שסיימנו בלי הפרעה את לימוד זמן הקיץ, ולא היה עלינו לקטוע את הזמן ולבטל תורה. לשנחאי הגענו ימים אחדים לפני ראש חודש אלול - ימים שהספיקו לנו כדי להתארגן במקום, למצוא סדורי אכסניה, ולהתכונן כראוי לקראת תחילת הזמן החדש. כך יכולנו להתחיל שוב את הלימודים בלי הפרעות, כשכל עניינינו מסודרים, ולהשקיע את כל מעיינינו בתורה, ובהכנת הנפש לימים הנוראים שעמדו בפתח".

(מתוך 'הגדה של פסח - תורת רבותינו גדולי ישיבת מיר')

הקונסולים עושים גזרות לגזרות, ודורשים דברים שהינם בבחינת 'על מנת שתעלו לרקיע'. ולא היינו בכל זאת כל כך מיואשים, שהרי סוף סוף יודעים אנו כי אין אנו גלמודים, וידידנו באמריקה לא ינוחו ולא ישקוטו עדי יצליחו אי"ה... אבל דא עקא, שפה אין לנו אפשרות ישיבה כי אם לשבועות אחדים, ואף זה אינו בטוח, כי רואים אנו שכל המתרחש עלול לקרב את גזרת היציאה בימים הקרובים, חס וחלילה, לשנחאי, ואז כל העמל והיגיעה עד כה - לריק, ונבוכים אנו מאד".

על מסירותם ואהבתם של ראשי הישיבה לתלמידים, ועל שבחרו להשאר עימם, מעיר תלמיד הישיבה דאז, רבי אלחנן יוסף הרצמן, במילים שהכרת תודה עמוקה מסתרת מאחוריהן:

"ובחסדי ה' זכינו לשמוע מפיו (מפי הגר"ח שמואלביץ) את שיעורי המופלאים בגאוניותם, גם ביפן וגם בשנחאי, במשך כחמש שנים רצופות, תמידים כסדרם, כל זמן שהותינו שם; והיה זה אחד מעקרי יסודות הצלחתנו הגדולה בתורה במשך שנות נידודינו".

ובקשר למשגיח, הגר"י לוינשטיין, הוא כותב: "השגחה גדולה יש בענין המשגיח: כי לפני המלחמה הוא היה כבר בארץ ישראל, שם שימש מנהל רוחני בישיבת לומז'ה בפתח תקווה, וזמן קצר לפני פרוץ המלחמה סיבב הקב"ה את בואו לישיבת מיר בליטא, כדי שיהיה לו להחיות נפשתינו כהיום הזה".

לקראת קיץ תש"א - כשבעה חודשים אחרי שהגיעו הפליטים לקובה - התברר לשלטונות היפניים שאין לאותם אנשים חסרי בית שום מקום ללכת אליו. מאמציהם ההגירה פסקו לגמרי, נוכח השערים הנועלים של ארצות החופש. באותו זמן כבר היו ההכנות להתקפה על פרל-הרבור בעיצומן, והחשדנות כלפי ה'לבנים' הגיעה לשיאה (ובפרט כלפי פליטים יהודיים, המקיימים קשרים הדוקים עם אחיהם בארצות הברית, וכל הכספים לקיומם מגיעים מהם; הרי הם עלולים לעסוק בריגול, ולהעביר לארצות הברית מידע חיוני על המתרחש ביפן!). כשהתחוויר לראשי הממשל כי 'למרגלים הפוטנציאליים' אין לאן ללכת - נפלה ההחלטה לגרשם מיפן.

שנחאי - העיר הבינלאומית הגדולה של אדמת סין, שזה שנים אחדות היתה תחת חסות יפנית - נבחרה למקום היעד. אל העיר בזאת, ה'קוסמופוליטית'- שהיתה מאוכלסת בכחמישה מיליון תושבים מכל עם ולשון, מערב רב של גזעים ולאומים - הוחלט לגרש את הפליטים היהודים.

ההודעה נחתה על ראשי הפליטים כרעם. האנשים ששבעו כבר נידודים וטלטולים במשך כל השנים האחרונות, ונפשם כלתה למעט שלוה וקביעות - התקשו להשלים עם המחשבה כי ייאלצו שוב להיעקר מהמקום שבו התאקלמו לשביעות רצונם, ולצאת פעם נוספת אל הבלתי נודע. ראשי קהילת

לספק אמתתך". זהו כוחו ההרסני והנורא של היצר!

אם נתבונן בדבר, נוכח כמה זה נכון ואמת. הרי בכל כך הרבה מקרים נוכחנו באפן אישי בהשגחה פרטית, ראינו עין בעין את ישועת השם באיזה קושי או צרה שהתרגשה עלינו, ולאחר זמן התפעלנו לראות כיצד הכל היה לטובה, וקבלנו תוקף והכרה בהירה יותר באמונה. ואילו כעבור תקופה כששוב חזר מקרה דומה שנצרכנו לישועה, הלב שלנו נתקף בדאגה. ההכרה הבהירה שהשגנו בפעם הקודמת נעלמה כלא היתה, ושוב הדכדוך והעצבות מלאו את ישותנו.

והדבר מפליא: רבונו של עולם! להיכן נעלם כח האמונה שחשנו בפעם הקודמת? להיכן נעלמה מדת הבטחון שלנו?! אכן, זהו כחו של היצר הרע - "לספק אמתתך!".

בכל פעם שמתפעם האדם מהשגחה פרטית, כשהוא בא לידי הכרה חזקה יותר של אמונה, מגיע השטן בעורמה ויורה את חצי ספקותיו בלבו, ומניח את כל כובד משקלו להקהות ולהחליש את החושים הפשוטים של האמונה שלו, אף בדברים הברורים והפשוטים המוסכמים אצלו, ומטיל ספק בלבו שמא ההתפעמות הזאת שבשום מקורה.

על כך עומד דוד המלך וצווח: "מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה'", (תהלים ק"ז, מ"ג). מי חכם שישכיל לחרוט את חסדי השם על לבבו, ישמור מכל משמר את אותם הרגעים הנעלים, שראה בהם חסד השם, ולא יתן ליצר להשכיחם ממנו!

עלינו להפנים ולדעת, כי כנגד היצר המנסה בכל כחו לספק אותנו באמת הצרופה, ולשבש את המוסכמות הברורות של האמונה הקיימות בנו, יש להתקומם במלחמת חורמה עצמית נגדו, ולהתגונן מולו על ידי עבודה תמידית של שנון והחדרת יסודות האמונה, וכך, כשתתרגש עת נסיון או חלילה קושי

או מצוקה, היסודות הללו יחשלו ויחזקו אותנו נגדו.

המטרה שלנו היא, אפוא, להגיע לא רק להכרה באמונה, אלא ל"והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים"! שפעימות הלב שלנו יפעמו בקצב של אמונה! שההרגשים הטבעיים שלנו יהיו רק על פי האמונה! שנחיה במציאות היום-יומית שלנו עם תחושת שייכות להשם יתברך!

ברכת "עזרת אבותינו" בקלם

המשגיח, הגאון הצדיק רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, היה רגיל לספר בהתפעלות, כי בקלם היו אומרים בתפילת שחרית את ברכת "עזרת אבותינו" במשך עשר דקות תמימות!

"זמן מוקצב זה", הבהיר המשגיח, "לא היה מיועד עבור אותם המאחרים לבוא, כדי שיוכלו להצטרף לתפילת שמונה-עשרה עם הצבור. אלא המטרה היתה שהחניכים יוכלו לומר את המלים מתוך נחת, מתוך התבוננות וישוב הדעת.

"כדי שישבו אל לבם את היסודות המופלאים שנוכרו שם, וטומנים בחובם את כללות יסודות האמונה: 'עזרת אבותינו אתה הוא מעולם. מגן ומושיע לבניהם אחריהם בכל דור ודור... אמת, ממצרים גאלתנו, מבית עבדים פדיתנו, כל בכוריהם הרגת, ובכורך גאלת..."

המשגיח התבטא פעם: "כאשר ה'שליח צבור' דפק על העמוד כדי להורות על המשך התפילה, חשתי כאלו נטלו ממני עונג עצום... בהמחשה גשמית הייתי מצויר זאת - כאלו הוציאו לי חתיכת בשר מהפה..."

עד כדי כך היתה תחושת ההנאה שלו בעת אמירת "עזרת אבותינו". היא נסכה בו אושר עצום שהזניק ורומם אותו לפסגות!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא' פרשת וארא)

מה באמת צריכים לנקות לכבוד פסח? ואילו מוצרים לא אמורים לשרוף בשריפת חמץ

הגאון רבי משה ויא שליט"א, ממקד אותנו אל המטרה, ונותן כללים ברורים, המאפשרים להתכונן לחג החירות מתוך חירות אמיתית ופנימית

משה הרמן

ערב פסח.

די בהזכרת מילים אלו, כדי להחסיר פעימה מליבן של נשות ישראל די בכל אתר ואתר. הלחץ מקיומו של החמץ בנככי הבית, מכניס אותן למרתון בלתי פוסק, המתחיל אי שם בסוף חודשי החורף ומסתיים לו אצל כולם בתאריך היעד, י"ד בניסן.

האם הוא מוצדק הלחץ הזה? או שמא, כמאמר הקלישאה "אבק הוא לא חמץ", הן בכלל רודפות אחר הרוח??...

ומה לגבי הגעלת כלים, כשרויות שונות, מנהגים, מקומות אירוח בפסח, וכיצד נבדוק את הבית בייעילות ובהידור מקסימליים בהתאם לנתוני חינו, השאלות צצות בנו כפטריות אחר הגשם, כשהמטרה של כולנו היא פסח כשר ומהודר לכל הדעות.

בשביל להבהיר עבורנו את הדברים, התכנסנו עם הגאון רבי משה ויא שליט"א לפאנל הלכתי מרתק כיצד נוכל להגיע לליל הסדר כבני חורין אמיתיים.

עבודה ולא עבדות

אכן, יש כאן קונפליקט מורכב, מצד אחד כולנו מודעים לחומרתו של איסור

חמץ, שהוא חמור ביותר, ואנו מצווים על "בל יראה ובל ימצא", בנוסף למצות השבתת החמץ. מאידך, אינו דומה איסור זה לשאר האיסורים, כי בשר טרף, למשל, אף אחד אינו מחזיק בביתו, לעומת זאת, חמץ - כל אחד מחזיק בבית במשך שנה שלמה, והוא כשר למהדרין. ולפתע, שבוע אחד בשנה, הוא הופך להיות איסור חמור ביותר.

מובן ומוצדק, אם כן, שאנשים נכנסים למתח מסויים, אך חשוב מאוד לזכור שזוהי מצוה, ומצוה צריך לעשות מתוך שמחה. בפרט שמדובר בחודש ניסן.

בהגדה של הרב עובדיה יוסף זצ"ל מובא חשבון שכזה: במשך כל חודש ניסן לא אומרים תחנון כיון שכל ימי

החודש הזה היו בעבר, הם בהווה, או עתידין להיות ימי שמחה.

חונכת המשכן החלה בראש חודש ניסן ונמשכה עד פסח. אחר כך מגיע חג הפסח - חג החירות, וכתוב שלעתיד לבוא בנין בית המקדש יבנה בניסן, ומכיון שאין מערבין שמחה בשמחה, יוצא שכל שבעת ימי המשתה של חנוכת בית המקדש העתידי יתקיימו לאחר הפסח, כמו אצל שלמה המלך, שאחרי חג הסוכות עשה חנוכת בית המקדש.

אם כך, יש לנו חודש שלם שהוא חודש של שמחה, וכל ההכנות שאנו עושים לקראת החג חייבות להתבצע מתוך שמחה ורוגע פנימי. חלילה לנו להיכנס למתח מיותר שעלול להשפיע על כל בני הבית. כדאי לשתף את בני הבית בעבודות פסח, מתוך תחושה של שמחה וחוויה, שהילדים ישארו עם טעם טוב, ויקבלו חשק לעזור.

קעת נדבר על מטרת הניקיון. האיסור של "בל יראה" מדבר על חמץ, ולכן כל העבודות והמאמצים שאנו עושים בבית צריכים להיות ממוקדים בכיוון הזה של חמץ.

עלינו לבדוק את הבית שלא יישאר בו חמץ. כדי שנוכל לבדוק - כתוב בשולחן ערוך: צריך לכבד את כל הבית. המטרה היא - שלא יישאר חמץ! האמצעי הוא - ניקיון; ולא להיפך. הניקיון אינו מטרה בפני עצמה. חלילה לנו להגיע למצב שהמטרה תקדש את האמצעים.

אצל הגויים, להבדיל, יש מושג של "ניקיון אביב", מוציאים את כל תכולת הבית ומנקים ניקיון כללי. אנחנו, לעומת זאת, מכוונים לשם מצוה. לכן

לדוגמא, כיבוס הוילונות לא קשור לפסח, בדרך כלל בני הבית לא מנגבים את הידיים עם חמץ בוילון. כיבוס הטלית, לא קשור דווקא לפסח. אין חמץ מצוי בטלית. הברקת החלונות - במטבח ליד תנור או כיריים - כן, אבל שאר החלונות בבית - אין לזה קשר עם פסח. סיוד קירות - יפה מאד, אבל אין לזה קשר לפסח.

אמנם מוזכר בראשונים שסותמים את הסדקים שבקירות במקום שהיו מכניסים חמץ, אבל לסייד את הקירות - אפשר לפני ראש השנה, לא חייבים דווקא לפני פסח.

אישה שיש לה שלוש עוזרות ויש לה עודף זמן, להבריק כלי כסף, ועוד כל מיני עבודות מיותרות - בבקשה. אבל אישה שמבורכת בכמה זאטוטים שמושכים אותה מכל הצדדים, תעשה את העיקר - ולא את הטפל. חובה לזכור שגם נשים חייבות בכל המצוות של ליל הסדר. ואם אישה מוציאה את כל כוחותיה בשפשוף ומירוק בלתי פוסקים, ומגיעה לליל הסדר באפיסת כוחות ונרדמת עם הכוס הראשונה - יצא שכרה בהפסדה.

נשתדל לזכור במשך זמן הנקיון - מה עיקר ומה טפל.

שכן בקש ממני פעם לבדוק עבורו את המטבח. הוא לא הספיק מכיון שהיה צריך לנסוע באופן דחוף. אצלי בבית אני יודע מה בדוק ומה לא בדוק, אך

אצל השכן, מכיון שלא הכרתי אותו די הצורך לקח לי הבדיקה זמן רב. המטבח היה מבריק נוצץ, אך מצאתי בו חמץ. תנור האפייה, לדוגמא, זהר מרוב נקיון, אך כשפתחתי את תא האפייה גיליתי בתקרתו דבוק גוש גדול של עוגה. לא היתה שם בדיקה - היה זה ניקיון האביב.

בני ישראל היו צריכים להשתעבד 400 שנה, ויצאו ממצרים אחרי 210 שנים. בזכות נשים צדקניות נגאלו ממצרים. ומסבירים במליצה, שהנשים באו ואמרו: "הבה נצא לפני הזמן ונמשיך את השיעבוד מידי שנה בערב פסח"...

שמעתי פעם על שתי בנות שהגיעו

להתנדב ולעזור למשפחה בערב פסח. עקרת הבית הגישה למתנדבות מברשת שיניים ומסמר. הבנות תהו מה עליהן לעשות עם האביזרים הללו, ומהר מאוד קיבלו את התשובה: עם מברשת השיניים היה עליהן להבריח את הסורגים, ועם המסמר לעבור בין הבלטות. זה בהחלט נשמע כזכר לשעבוד מצרים, אך ממש לא מזכיר את הניקיון לפסח. בשביל החמץ שאולי נותר ברצפה עושים שטיפה הגונה עם מיטב החומרים, ועל הסורגים בד"כ לא תלוי חמץ.

נדייק את המטרה, אין צורך להשתעבד, ההכנה לחג היא אך ורק לצורך המצוה."

גדר החיוב ההלכתי בניעור החמץ מן הבית

יש מצוה לבדוק את החמץ. חז"ל חייבו כל אחד מישראל לעשות שתי פעולות: לבער את החמץ מן הבית, ע"י הוצאתו מן הבית, וכן לבטל את החמץ בזמן שריפת חמץ, ע"י אמירת הנוסח: "כל חמירא וחמירא", ובאופן זה גם חמץ שנותר חלילה בבית, כבר לא שייך לי כלל. החיוב הוא "לא יראה לך חמץ".

למה לא מספיק רק לבטל את החמץ שברשותי? מדוע עלי לעמוד קודם בנקיון ורק אח"כ לבטל אתמה שאולי נשאר? אומרים חז"ל שאם אדם יבטל את החמץ מבלי לסלקו תחילה אולי הוא לא יבטל בלב שלם. בעלי מפעלים או מכולות גדולות שזהו נזק כספי גדול עבורם לא יבטלו בלב שלם, ולכן חובה קודם לנקות.

המשך בעמוד הבא <<

נתאר לנו ילד שעזר בניקיון לפסח, ובתור פרס קיבל כסף וקנה לו מנה של פיצה. הילד מגיע הביתה, כולם טרודים והוא נכנס למטבח הנקי ושם את המנה במיקרוגל לחמם, בינתיים חבר קורא לו לשחק בחוץ, והוא יוצא אליו ושוכח לחלוטין מן הפיצה.

באמצע חול המועד מגלים דרך החלון של המיקרוגל מנת פיצה. מכיון שביטלו את החמץ, הפיצה כבר לא שלו, היא הפקר אך אם רק נבטל ולא ננקה את הבית, יישאר חמץ בארונות.

לכן חז"ל חייבו לעשות את שתי הפעולות. אדם שיש לו הרבה חמץ - התירו חז"ל למכור אותו לגוי משום הפסד. אנחנו משתדלים שאדם פרטי לא ימכור חמץ גמור, אך אדם שזקוק לכך - מותר לו למכור את החמץ.

נקה היטב, אך בעיקר במקומות שבהם עלול להימצא חמץ. לדוגמא, אם יש בידם המכיל בקבוקי יין, נחשוש אולי בעת שהלכו להביא יין, הותירו שם איזה מוצר חמץ, אך אם יש בידם באמבטיה, המכיל רק מוצרי ניקוי לא נחשוש שם לחמץ.

אותו דבר ארונות בבית. ארונות בגדים בבית של אנשים מבוגרים, בד"כ אין סיבה לחשוש שנפל שם חמץ, ולכן אין צורך להשקיע שם בחיפוש מיותר. כמובן שבית עם ילדים זקוק לבדיקה יסודית ומתוחכמת, כי אינסוף לרעיונותיהם של הילדים, אך בביתם בהם יש שליטה על מיקום החמץ - אין צורך להגזים בבדיקה.

בענין הספרים יש שתי דעות.

החזון איש חשש לפירורים קטנים. שמא אדם אוכל בזמן הלימוד, ונפלו קצת פירורים לתוך הספר. אם אדם ילמד בספר בפסח, אולי יקח את הפירור ויאכל בהיסח הדעת. לכן החזון איש היה מחמיר לבדוק את הספרים דף-דף, אך רק את הספרים שהשתמש בהם בפסח. שאר הספרים היה מוכר לגוי.

לעומת זאת, דעת מרן הגרי"ש אלישיב, הגרש"ז אויערבאך ואחרים, שפירורים אלו כבר נפסלו מאכילה ולא צריכים לחוש.

משום כך אין טעם לשים ספרים לאוורור בשמש - נקבע לעצמנו כלל ברור: ספרים שהשתמשו על השולחן לא שמים בשולחן של פסח!

מדפים של ספרים - שמונחים בהישג יד ומשתמשים כל הזמן, ייתכן שהניחו עליהם דברי חמץ, מנערים את הספר. אבל מדפים שאינם בהישג יד - לא צריך לבדוק. אם זה בית עם ילדים והם עושים קליעה למטרה עם בייגלך מעל הספרים חובה לבדוק.

חמץ שאין אליו גישה

הגאון ר' ניסים קרליץ שליט"א פוסק שמקומות נסתרים שאין גישה אליהם - אין צורך לנקות. דעת הרב אלישיב שכדאי להתיר שם חומר ניקוי. כן הדבר במקפיא או מקרר נון-פרוסט שיש בו חריצים שונים - פעמים רבות חודר לשם חמץ, אין צורך לפרק את המנגנון ולקלקל את המקרר, מספיק להתיר חומר חזק.

כך גם בתנור אפיה בעל דלתות כפולות שאין גישה לחלל שביניהן - לא צריך לפרק את הדלת.

החמץ כבר התבטל, ונוכל לכסות את דלת התנור עם נייר. במקום שאין גישה - אין חשש שיאכלו את החמץ ודי בביטול.

אם זה היה חמץ שלי - זו היתה בעיה, אך ברגע שביטלתי את החמץ הוא כבר לא שלי. וכך גם עם חמץ שנפסל לאכילה, ברגע שמנקים את הרצפה עם מים וחומר - אין צורך לעבור על כל מרצפת בפני עצמה.

וכן הדבר בבגדים. אין צורך להפוך את הכיסים, לנער ולהברישי, מספיק לכבס היטב, ובצורה כזו החמץ נפסל לאכילת כלב ומתבטל.

לגבי ניקוי יבש. דברתי עם הרב אלישיב, הרב וואזנר, רבי בן-ציון אבא-שאול ואחרים וכולם הסכימו שגם ניקוי יבש פוסל מאכילה, ואין צורך לבדוק שוב חליפה שעברה ניקוי יבש.

ניתן לעבוד בצורה כזו גם עם משחקי ילדים, ברגע שמכבסים את משחקי הילדים (כמובן, רק מה שמתאפשר), פוסלים את כל החמץ שאולי היה שם, וחוסכים כך המון עבודה וכאב ראש.

ניקוי הרכב

במכונית אנחנו משתמשים במהלך החג, והיא בהחלט מקום שמכניסים לתוכו חמץ. כל מקום שמכניסים לתוכו חמץ - חייב בדיקה.

בדיקת חמץ בקלות ובהירות

חז"ל תיקנו שמעיקר הדין על כל אחד לבדוק את החמץ בביתו בליל י"ד בניסן לאור הנר. הנר מאיר יפה בלילה, ונכנס לכל הפינות. למעשה, מעיקר הדין, היינו צריכים עכשיו לנקות היטב את הבית במשך שלושים יום, ובליל

י"ד, לפרק את כל הבית מחדש.

ה'בן איש חי' כותב, שבדיקת חמץ - יש בה טרחה מרובה. ה'חזון איש' היה בודק במשך כל ליל י"ד. הרב אלישיב היה נשכב על הרצפה ובודק, הסטייפלער היה בודק משך שעות ארוכות. ר' חיים קנייבסקי שליט"א גם כן בודק שעות.

לא לכל אחד יש את הכוחות לכך. אך נוכל להשתמש בעצה פשוטה. כתוב בהלכה שאם אדם בודק את החמץ ביום י"ג, כשהכוונה לכל השלושים יום מחג הפורים עד פסח, בין אם זה ב' ניסן, או בכ' אדר, אם אדם בודק ביום - הוא לא יוצא ידי חובה, אבל כשבדוק בליל י"ג בלילה - הוא יוצא ידי חובת

בדיקת חמץ, אם כי הוא מבטל את תקנת חז"ל לבדוק את החמץ בליל י"ד, ומפסיד בכך גם את הברכה, כי ברכה על הבדיקה מברכים רק בליל י"ד.

למעשה לא צריך לשרוף שום דבר. אדם שיש לו הפסד משריפת החמץ - יכול למכור את החמץ לגוי

כמו כן כתוב הלכה, שאם אדם בודק ב"ג ביום, לאור האכסדרה, (מקום פתוח כמו מרפסת, או חלון פתוח) - הוא יוצא ידי חובה.

כאמור, נוכל להשתמש בעצה פשוטה. נחלק את הבדיקה לכמה שלבים. במשך היום מנקים את ארון, משאירים אותו ריק עד הלילה, ובלילה נבדוק את הארון הריק בקלות וביעילות לאור הנר. ומכאן עד פסח נקפיד מאוד שלא

להכניס חמץ לארון זה שכבר עבר בדיקת חמץ, אם ניתן - עדיף ממש לנעול חדרים, ואין צורך לבדוק בו חמץ בשנית. כך נעשה גם עם חדרים, ילקוטים, מקרר, תנור ארונות, מגירות וכל מה שצריך ננקה ונבדוק מיד לאור היום או נשאיר ריק ונבדוק בלילה לאור הנר או לאור הפנס.

רוב הפוסקים מתירים להשתמש בפנס. בליל בדיקת חמץ יש שמתחילים עם נר ואח"כ עוברים לפנס. אך בבדיקות המקדימות, בשאר הלילות אפשר בקלות לבדוק עם פנס. יותר נוח, יותר פשוט. כל יום אני בודק חלק מן הבית. ולליל י"ד נשאיר גם חלק כדי לקיים את תקנת חז"ל שיש לבדוק בליל י"ד עם ברכה, והכל בא על מקומו בשלום בלי טרחה מוגזמת.

שריפת חמץ

למעשה לא צריך לשרוף שום דבר. אדם שיש לו הפסד משריפת החמץ - יכול למכור את החמץ לגוי. משתדלים לא למכור חמץ גמור אלא לסיים אותו בדרך אחרת. כאשר נשאר מעט חמץ בבית שאין מה לעשות איתו - קצת שקדי מרק, ביסקויטים או שאריות פיתות - נשרוף בשריפת חמץ. בחוברת שלנו ('פסח כשר ושמח' של הרב ויא מ. ה.) פרסמנו באיזה מאכלים יש חמץ ובאיזה יש תערובת חמץ, שאפשר להקל בהם ולא חייבים לשרוף. גם חמץ גמור - אפשר לזרוק לפח העירוני שהוא מקום של הפקר, אך כדאי להשאיר מעט פריטים לשריפת חמץ כדי להדר במנהג לפי תקנת חז"ל.

הגעלת כלים

כשאדם רוצה להכשיר את כלי החמץ לפסח יש צורך בהגעלה. בגביע שמים יין שרף, ויתכן שהוא עשוי מחמץ. יש מיני משקאות חריפים, כמו וודקה רוסי, שעשויים מחיטה וזהו חמץ גמור.

בעבר היו צריכים להכשיר את כל המטבח לפסח, אך היום לכל משפחה יש כלים מיוחדים לפסח ובכל מקרה ישנו היצע אדיר של כלים חד פעמיים, שאגב, אינם טעונים הכשר מיוחד. ורבי שלמה זלמן אויערבאך כותב שמה שלא טעון הכשר - אסור לתת לו הכשר, כי זה מטעה את הציבור.

כלים רגילים שלא באים לידי שימוש בפסח - אין צורך להגעיל, וכזכור, מה שלא דרוש הגעלה גם אין צורך להבריך מידי ולצחצח בצורה מוגזמת. מנקים היטב ומאכסנים בארון עד לאחר הפסח.

ישנה מחלוקת מה דין הזכוכית. הספרדים הולכים לפי הדעות שזכוכית לא בולעת טעם, ומעיקר הדין מותר להשתמש בה אפילו לפסח. אבל נוהגים לייחד כלים מיוחדים לפסח. לפי מנהג האשכנזים - כלי זכוכית דינם כמו כלי חרס ולא מכשירים אותם. בדיעבד, אם השתמשו בהם - לא נפסלו.

מכירת חמץ

כתוב בפוסקים - שמותר לעשות מכירת חמץ אפילו בטלפון, כך ששתי הדרכים כשרות ומועילות.

בשנים האחרונות התפשט מאד הנושא שחמץ שנמכר לגוי - אסור בשימוש לאחר הפסח. וצריכים לדעת שדעת גדולי הפוסקים לא היתה כך, אלא אדרבא, מומלץ ורצוי לקנות אצל אדם מהימן, שמכר את החמץ במכירה

נכנסתי למרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, סיפרתי לו כי אני מצוי במצוקה כלכלית, ומצאתי הזדמנות נאה לפתור חלק מבעיותי הכלכליות. 'הן הרב גאון גדול', אמרתי לרב, 'אולי יעשה עמי הסד ויגלה לי כמה מקורות נאים לדלג על אמירת הקרבנות. יש לי את הדרך להרויח מהמידע הזה 50,000 ש"ח

'כל המזכיר בפיו ענין קרבנות והקרבה, ברית כרותה היא, שאלו המלאכים המזכירים עוונותיו להרע אינם יכולים לעשות לו רק טוב!'

ביניהם, כמנצח על המלאכה, סובב הולך הרה"ק רבי מאיר'ל מאמשינוב ז"ע, מוודא כי המניינים יוצאים לדרך כראוי...

הרב יעקובזון מספר, כי באחד הימים, כשהיה ילד צעיר, קרא לו הרבי וביקש לשמעו מברך את ברכות השחר, ולענות אמן אחריהן. הילד נענה ברצון, וכשסיים את ברכות השחר, רצה להתחיל להתפלל. בדרך כלל השתדל להספיק לומר קרבנות מדי בוקר לפני התפילה, אך לא תמיד - הכל לפי השעה...

אלא שאז, קרא לו הרבי לחדר צדדי, 'בוא, אגלה לך סוד מהשמים...'. הילד נרגש, הן לא בכל יום קורא הרבי לילד ומבקש לשוחח עמו, לספר לו סוד שמימי... 'צדיק', אמר לו הרבי, 'הבה ואספר לך, את המתרחש ממש מעלינו, כשילד נכנס לבית הכנסת ומתחיל להתפלל...'

הרבי חיך והחל לתאר: 'בזמן בית המקדש, כשהיו הכהנים מקריבים את הקרבנות, היתה שמחה גדולה בשמים, שמחה שאי אפשר לתארה במילים... המלאכים היו מביטים בעבודת הקרבנות, המתינו בתשוקה וציפיה רבה לרגע בו יקריבו את הקרבנות, התרגשו ממש וחיכו שיגיעו כבר הקרבנות האהובים של בני ישראל, שמעוררים כה הרבה שמחה בשמים, ומאפשרים להשפיע רוב שפע וברכה בעולם...'

הרבי תיאר את עבודת הקרבנות בחיך רחב ובשמחה עצומה, נוטל את הילד המקשיב אל תוך היכל בית המקדש, שמח על ניחוח הקרבן המוקרב באותה שעה... ואז, חיכו של הרבי נמוג לפתע...

פניו התכסו בדוק של עצב, עיניו המאירות חשכו קמעא, דמעות רותחות החלו להתגלגל במורד לחייו. בקול שקט הוסיף ואמר: 'אבל אתה יודע, בית המקדש נחרב, אין לנו כבר את האפשרות להקריב קרבנות. איבדנו את היכולת להקריב את קרבן התמיד מדי בוקר...'

הרבי נאנח, וחזר ואמר תוך שהוא פורץ בבכי: 'אוי, בית המקדש נחרב, ואין לנו כבר קרבנות...'

'אבל אז', - שב הרבי ואמר, 'השם נתן לנו את התפילות, בראשן פרשת הקרבנות. ובכל בוקר עומדים המלאכים, ממתינים ומצפים שילד יהודי יתחיל להתפלל, יגש לומר את פרשת הקרבנות. המלאכים נרגשים, שמחים על כל מילה שהילד היהודי מוציא מפיו, הם רצים לחטוף כל מילה מפיו, כי כל מילה משמחת אותם בשמים, כל מילה שלך מרגשת אותם מחדש, בכל מילה שאנו אומרים - המלאכים מרגישים כאילו הקרבנו את הקרבנות!'

ושוב הנמיך הרבי את קולו, והוסיף: 'נו, תתאר לעצמך מה גודל האכזבה בשמים, כאשר המלאכים שהמתינו וציפו, חיכו וייחלו, מצטערים לגלות שיהודי לא אמר את סדר הקרבנות... הן הם כל כך ציפו לשמוע את פרשת הקרבנות, כל כך ייחלו להאזין לפסוקים הללו, כמה גדול צערם, כמה נוקב כאבם...'

הרבי סיים, וצבט בחביבות על לחיו של הילד. ומעיד הרב יעקובזון: 'מאז ועד היום, עברו שנים רבות, אך דברי הרבי נותרו חרוטים וחקוקים בלבי, עד

המשך בעמוד הבא <<<

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

זאת תורת העלה (ויקרא ו', ב')

אנו קוראים בשבועות אלה את ספר 'ויקרא', הספר המבאר ומפרט את עבודת הקרבנות, שהוקרו במשכן ולאחר מכן בבית המקדש. אנו רואים בעיני רוחנו את העשיה הקבועה בבית המקדש, ומתרגשים לנוכח המראה כיצד יהודים עולים לירושלים וקרנם בידיהם, ובעת העלאתו על גבי המזבח - חשים את התרוממות הרוח והנפש המתפשטת בהם, קונה שביטה בליבם...

כמעט שאנו שומעים את צלילי שירת הלויים, ומביטים בערגה בעבודת הכהנים הזריזים בעבודתם, לבושים בגדים ייחודיים ואציליים ומעיניהם נשקפות קדושה ורוממות. בעלותנו לבית המקדש אנו חשים כנכנסים למקום ייחודי, בו נוכל להתחבר ולהתקשר עם בורא עולם, באמצעות הקרבת הקרבן אותו נביא לרצון לפניו.

ומאז שחרב ביהמ"ק חסרנו כל אלה - - -

כבר קרוב לאלפיים שנה, שקרבן התמיד אינו קרב. אין לנו את קרבן התמיד, אין לנו איך לכפר. במה נוכל להתעודד, כיצד נוכל לקבל כוחות חדשים, להתחיל יום חדש?

ניתנה לנו מתנה יקרה, דרך ייחודית לימים בהם אנו לא רואים בחוש את עבודת הכהנים בבית המקדש. זהו כלי מיוחד לימינו, הפועל כמו הקרבת הקרבנות, מביא את התוצאה המבוקשת, נוסף עידוד וכוחות, ומאפשר לנו להתחיל בחיות מחודשת:

כאשר יהודי אומר את פסוקי התורה, המפרטים ומבארים את עבודת הקרבנות, כשהיהודי קורא ולומד את פרשות התורה העוסקות בקרבנות, הוא זוכה להתנקות ולהזדכך, לטהר את עצמו ולכבס את פגמיו, ולקבל כוחות חדשים ותחושה של התחדשות מחודשת, כביכול הוא

מוחק את העבר ופותח דף חדש ונקי, טהור וזך!

לפיכך, תקנו לומר את פרשת התמיד מיד עם שחר, עם תחילת התפילה. אנו פותחים את היום באמירת הפסוקים המטהרים ומכבסים את נפשנו, נותנים לנו טעימה מאותה תחושה עילאית, כמו לחזות בהן בעבודת קדשו בבית המקדש. כך נפתח את היום בהרגשה חדשה, נקיה וטהורה, מלאה באנרגיות חדשות ופוריות!

וכך מגלה רשב"י בזהר הקדוש בפרשת וירא, וזה תרגום לשונו: 'כל המזכיר בפיו ענין קרבנות והקרבה, ברית כרותה היא, שאלו המלאכים המזכירים עוונותיו להרע, אינם יכולים לעשות לו רק טוב!'

התרגשות שמלווה שנים...

את הסיפור הבא, מספר המחנך הנודע הרב יחיאל יעקובזון שליט"א

בהרצאותיו, עדות אישית מפיו כגיבור המעשה:

שעת בוקר מוקדמת, בשכונת בית וגן בירושלים, המתעוררת לאיטה מתרדמת הלילה. קרני שמש ראשונות החלו להפציע, בשעה שמשכימי קום החלו באים בשערו של בית הכנסת אמשינוב שבשכונה, מצטרפים למניינים השונים.

שאינני מסוגל לחשוב לדלג על אמירת הקרבנות... הרבי צייר את אמירתנו בשפה כה ציורית ואהובה, הבנתי כמה אני משמח בשמים והרגשתי מה אני יכול לפעול באמירת הקרבנות, ואינני מסוגל לוותר!

דרשה באמצע התפילה...

היה זה בחול המועד סוכות, שנת תרצ"א. אל ביתו של ה'חפץ חיים' זצ"ל בראדין, נקבצו מספר מועט של אנשים, שבאו לקבל פני רבם ברגל. אחד מהם, היה הרב ברויער, שבמאמץ לא קל הצליח להגיע לראדין באחד מלילות חול המועד, והמתין בצפייה דרוכה לשעת בוקר, מתי יזכה לראות את פני הכהן הגדול מאחיו, רבן של כל בני הגולה, נכנס לתפילת שחרית בבית המדרש הקטן שבסלון ביתו, ואולי אף יזכה להתברך מפיו אחרי התפילה... כחמישה עשר איש התכנסו בבית המדרש המאולתר שבסלון הבית, ובשעה היעודה החלו בתפילה על הסדר, כשה'חפץ חיים' עדיין לא בא בקהלם. רק כשעמדו בעיצומה של אמירת הקרבנות החל רחש בקהל, ולפתע נפתחה הדלת, ובפתח עמד גדול הדור ורבן של ישראל, ה'חפץ חיים' זצ"ל... דמותו המופלאה נראתה בחלל הדלת, עטוף בטלית ומעוטר בתפילין כמנהג בני חו"ל בחולו של מועד, ומראהו כמלאך אלוקים. בכניסתו לבית הכנסת, להפתעת הכל לא עשה את דרכו למקומו בכותל המזרח, אלא פנה לכיוון מרכז החדר, אל הבימה עליה יקראו את קריאת התורה... עתה, היו הנוכחים מופתעים. מדוע לא פונה ה'חפץ חיים' למקומו? מדוע הוא מתעכב והולך לעבר מרכז החדר?

תמיהתם גברה בלי גבול, כשה'חפץ חיים' לא הסתפק בכך, אלא היסה את הקהל כרוצה לומר דבר מה. עתה היו כולם במתח רב - איזו דרשה מבקש רבן של ישראל לומר דווקא עכשיו? 'מורי ורבותי!', פתח ה'חפץ חיים' ואמר כאילו הוא מדבר בפני קהל רב, 'היות שנכנסתי עכשיו, אני מבקש שלא תחשדו אותי שדילגתי על אמירת הקרבנות. כבר השכמתי בשעת בוקר מוקדמת ואמרת את פרשת הקרבנות, ולפיכך אצטרף לתפילתכם רק בעוד מספר דקות!' ה'חפץ חיים' סיים את דבריו, ופנה למקומו בכותל המזרח. וכל העם שמעו וייראו...

הסיפור, המובא בספר 'שיח אליעזר', מתאר עדות אישית ממפגש מרגש עם רבן של ישראל. לנו, נותרים הדברים מאירים באור בוהק: ה'חפץ חיים', גדול הדור הבלתי מעורער, קשיש מופלג בן תשעים ואחת, מחבר הספרים 'משנה ברורה', 'חפץ חיים', 'שמירת הלשון' ועוד - ספרים שהתקבלו בכל תפוצות ישראל והכתירו אותו כפוסק ההלכה הגדול בדור האחרון - ועדיין הוא נזקק 'לתרץ את עצמו', למנוע מאחרים - גם אם זה קהל מצומצם שרוכס בני משפחתו - מלחשוד בו שאיננו אומר קרבנות! ועוד הראה פעם הגה"צ רבי שמואל הומינר זצ"ל, כי כתוב באחד מספריו: העיד ה'חפץ חיים' זצ"ל: 'אם יהודי אחד ולו יהודי אחד, התחזק באמירת הקרבנות - יהא זה שכרי מכל עמלי וטרחתי לכתוב את ספריי. הכל היה שווה וכדאי אם בזכות כך התחזק יהודי אחד, באמירת סדר הקרבנות!'

גביר עלום מחלק כסף...

היה זה בשנת תשמ"ו. מודעות ענק קידמו את פני העוברים ושבים ברחובות ירושלים, מודעות גדולות בכל הצורות והגוונים. כל העובר לצידי לא יכול היה להתעלם מהמודעות הענקיות, רבים עמדו וקראו אותן מופתעים, מנסים להבין מה עומד מאחוריהן... 'כל הרוצה לזכות ב-50,000', נכתב באותיות קידוש לבנה, 'נא ישלח מקורות ומראי מקומות להיתר הלכתי המוותר על אמירת סדר הקרבנות מדי יום. את המקורות נא לשלוח לת"ד 5152 ירושלים.' כדי שלא יישארו ספיקות נכתב שוב בקיצור: 'השולח מראי מקומות להיתר הנ"ל, יזכה ב-50,000'

כל המביטים במודעות, הרימו גבה בתמיהה. מיהו המדביק האלמוני, ומה מטרתו במודעות אלה. איזה גביר מפורסם מצא לעצמו דרך לחלק את ממונו באופן כה מקורי? חובבי חידות ואוהבי זכיות, החלו לנסות את מזלם בפיצוח החידה...

מי שעמד מאחורי המודעות, כאן הזמן לגלות, הוא הרה"ח רבי נפתלי גרינבוים שליט"א מירושלים שסיפר לנו את הסוד מאחורי הפרסום. הרב גרינבוים חפץ להחדיד בתודעת הציבור עד כמה חשוב לומר את סדר הקרבנות בלי לוותר או לדלג מסדר התפילה, ומצא לעצמו דרך נאה לעשות זאת... מדי יום הזדרז להגיע לתיבת הדואר, עוקב אחרי התגובות...

בין המכתבים, היה גם מכתב מקורי במיוחד. בראשו כתוב כך: 'בזכות המודעות שפרסמתם, כבר זמן רב שאני מקפיד על אמירת הקרבנות מדי יום, מקדים לבוא לפני הזמן, משתדל במסירות שלא לוותר על אמירת

הקרבנות כל יום! אם תשאל למה - הבה ואספר לך...' וכאן, מתאר הכותב השתלשלות עניינים מרתקת במיוחד: 'אני מצוי במצוקה כלכלית', כתב הלה, 'וחשבתי כי הנה נמצאה הדרך, לעשות 50,000 בלי מאמץ... מכיוון שאינני גאון גדול, החלטתי לפנות למישהו שהוא דווקא כן גאון גדול ומפורסם, ופניתי אל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל נכנסתי אליו, ממשיך הכותב ומתאר, 'וסיפרתי לרב כי אני מצוי במצוקה כלכלית, על כתפיי רובצים חובות עתק, ומצאתי לי הזדמנות נאה לפתור חלק מבעיותי הכלכליות.' 'הן הרב גאון גדול', אמרתי לרב אלישיב, 'אולי יעשה עמי חסד ויגלה לי כמה מקורות נאים לדלג על אמירת הקרבנות. יש לי את הדרך להרויח מהמידע הזה 50,000...

הרב אלישיב הביט בי מופתע', הוא ממשיך וכותב במכתבו, 'הרהר קלות והשיב מיד: 'האמן לי, אין מקור לכך, זה חלק בלתי נפרד מסדר התפילה, בוודאי שאין מקום לדלג עליו... אדרבה, הוסיף הרב אלישיב בקריצת עין, 'אם תמצא מקור כזה, נא הואל לעדכן אותי. לפעמים אני זקוק לאותם רגעים, ומבקש היתר לדלג על אמירת הקרבנות...' הרב גרינבוים קרא את המכתב, ולא האמין למראה עיניו. הנה כי כן, גם גדול הדור הסכים על ידו, כי הקרבנות הם חלק מהתפילה, ועד כמה יש להקפיד לאומרם מדי יום!

מתברר, כי אמירת הקרבנות היא לא רק מעלה רוחנית יתירה, אלא חובה הלכתית שאין בה פשרות. הבה נתחזק באמירת הקרבנות מדי יום, נתחיל את התפילה כמה דקות מוקדם יותר כדי לזכות באמירת סדר הקרבנות בכוונה וקראוי!

כל המביטים במודעות, הרימו גבה בתמיהה. מיהו המדביק האלמוני, איזה גביר מפורסם מצא לעצמו דרך לחלק את ממונו באופן כה מקורי? חובבי חידות ואוהבי זכיות, החלו לנסות את מזלם בפיצוח החידה...

חינוך הפוך...

אל כ"ק האדמו"ר מבאיאן שליט"א נכנס בחור צעיר, והחל משיח את אשר על לבו. לאחר שיחה קצרה, שאלו הרבי: 'האם אתה אומר את פרשת הקרבנות מדי בוקר?'

'כן', השיב הנער, 'אלא שלא תמיד אני מספיק לאומרם לפני התפילה, לא פעם אני מתפלל תחילה ורק אחר כך, בשעת פנאי, אני משלים את אמירת הקרבנות...'

חי"ך הרבי ושאל, כביכול שלא מן הענין: 'מה הטלפון בביתך?'

מופתע מעצם השאלה, השיב הבחור בפשטות: '682541'.

ניגש הרבי למכשיר הטלפון וחייג. 'המספר אליו הגעתם איננו מחובר' - אומר לו הרבי, 'האם אתה בטוח שזה המספר הנכון?'

'כן, אני בטוח, השיב הבחור, '682541'. חזר הרבי וחייג, אך שוב קיבל צליל צורמני מעבר לשופרת. 'אינני מבין', אמר הרבי בחיך, 'הן אני מחייג את המספר שאמרת, מדוע אינני מגיע ליעד?'

שוב חייג הרבי, תוך הוא אומר את הספרות בקול בזו אחר זו: '145286', ושוב נשמע צליל צורמני, והרבי הביט בתמיהה בבחור העומד מולו. אך הנער הבין עתה את התקלה, ואמר בפשטות: 'סליחה, השיב הנער, 'אך הרבי חייג את המספר הפוך, מהסוף להתחלה. ככה זה לא עובד...'

השיב לו הרבי בחיך: 'אה, דברי טעם אתה אומר, זה לא עובד הפוך, יש לחייג את המספרים בסדרם הנכון כדי להגיע ליעד המבוקש... ואת התפילה כן אפשר להתפלל מהסוף להתחלה? גם התפילה - כדי שהיא תפעל את פעולתה כראוי - יש להתפלל בסדר הנכון, קרבנות ואחר כך התפילה...'

את הסיפור שמעתי מהמשפיע הגה"צ רבי אהרן טוסיג שליט"א, המכיר את הסיפור ממקור ראשון. המסר ממנו בוקע ועולה: לתפילה יש מבנה, חז"ל קבעו לה צורה. חשוב לומר קרבנות, חשוב להקפיד לאומרם בסדר הנכון. תחילה אומרים קרבנות וממשיכים בסדר התפילה, כדי שיתקבלו תפילותינו ברחמים וברצון!

(מתוך עלון 'פניני הפרשה')

"התעוררתי מוקדם, והנה ליד החלון עומד מרן ר' אליהו לופיאן, וממלמל את הפסוק 'ולא תביא תועבה אל ביתך'. הוא חזר עליו כמה וכמה פעמים, והשתוממתי על כך עד מאד"...

הרב בנימין גולד

"הוא העלה על מוקדה" (ויקרא ו', ב')

אמרו חז"ל: "כל המתגאה אינו נידון אלא באש, שנאמר 'היא העולה' מי שמתגאה סופו יהיה 'על מוקדה' שנדון באש" (ילקוט שמעוני).

וכבר עמדו על כך, מה יש בעונש בעל הגאווה שנדון באש? שהרי כל העבירות אדם נדון עליהן באש של גיהנום, וק"ו בבעל גאווה שנחשב ככופר בעיקר?

בספר 'פנים יפות' כתב לבאר: שהקב"ה ברא את האדם אחרון, כדי שאם תזווח דעתו עליו, יאמרו לו 'יתוש קדמך', והאדם המתגאה סבור הוא, כי אדרבא, מי שנברא אחרון הוא החשוב יותר, ואז יאמרו לו, שהאש נבראה

במוצ"ש אחרי כל הבריאה, והיא חשובה יותר, וזוה תמטע גאוותו, ולכן נדון הוא באש, לומר לו כי כל בסיס גאוותו בטעות הוא.

ונראה בעוד אופן לבאר, כי האש כוחה הוא בכך, שהיא שורפת הכל, ואין דבר העומד בפניה, האפשרות הטובה ביותר למנוע את נזקי האש, רק במניעת חומר בעירה ממנה קודם שתגיע, או לאחר שתגיע לחנוק את החמצן, שהוא חומר הבעירה שלה, אבל זה כבר קשה, כי לאחר שהאש בוערת כבר ממש קשה להשתלט עליה, והיא שורפת הכל.

לכך אמרו חז"ל כי הגאוותן נדון באש, לומר לו כי כוחה של הגאווה הוא כה מסוכן והרסני, שאם אדם הגיע למצב של הרגשי גאווה, היא כמו אש שאוכלת כל הנקרה בדרכה, כן הגאוותן, מרגיש הוא 'מלוא כל העולם כבודו', ואין אחד העומד בפניו, ובדרכו ירמוס כל הנקרה בפניו, ואף לא יסכים לקבל דעת מאן דהוא, המוכיחו על גאוותו, כי הוא מרומם ונעלה מעל כולם, ולכך לא יהיה מה שיעצור אותו לחדול ממעשיו הרעים בגלל מחשבת גאוותו.

הדרך היחידה לאדם להינצל ממידת הגאווה, היא כמו הדרך להינצל מהאש, והיא לסכל ולמנוע מראש כל חומר בעירה לפני שהאש מגיעה בכלל, כן האדם, עליו להימנע מכל מצב שאפשר להגיע בו לידי גאווה, כדי שכשהוא יגיע לידי ניסיון, לא יהיה לפניו חומר הבעירה של הגאווה, אם בחשבון דעת כי עני ואביון הוא בדת והשכל, אם בהתבוננות על רוע מידת הגאווה שעליה נאמר 'תועבת ה' כל גבה לב'.

...

בפתיחה לספר 'לב אליהו', מובא מעשה שסיפר ידיו של מרן הגר"א לופיאן זצוק"ל, הר"א קרוזנר, וכך סיפר: "וכעת אספר דבר שקרה בעת שנפגשתי אתו בארץ הקודש בשנת תשי"ח, אז היה משפיע רוחני בשיבת 'כפר חסידים', ושהיתי שם כמה ימים, והוא הזמין אותי לישון אתו בחדרו. "ויהי בבוקר יום אחד, נתעוררתי מוקדם, והנה אני רואה את הגה"צ מוה"ר ר' אליהו ז"ל, עומד ליד החלון ומדבר כאילו אל עצמו ובלחשה, כדי שלא להעיר אותי משנתי. הטיתי אוזני ושמעתי כיצד הוא חוזר פעם אחר פעם על הפסוק: 'ולא תביא תועבה אל ביתך'.

"תמהתי מה פשר שינון הפסוק הזה בשעת בוקר מוקדמת? קמתי ממתני, ושאלתי אותו במחילה מכבודו שיואיל לומר לי פתרון דבר זה. ויען ויאמר: 'אהה כי עוררתי את כבודו מהשינה'. השבתי לו כי הייתי ער מכבר, אך הטיתי אוזני ושמעתי את הדברים, ומבקש אני ממנו לומר לו את פשרם. נענה ואמר לי: 'יודע כבודו כי אנו הולכים עוד מעט להתפלל בישיבה, מקומנו בישיבה בכותל המזרח, ובני הישיבה מכבדים אותי בהכנסי להיכל הישיבה בקימה, ואף ממתנינים לי אחרי קריאת שמע ותפילת שמונה עשרה, יש אם כן לחשוש

שמה חס ושלוש תיפול גאוה בליבי, ואף כי לא שייך בזה להיכשל בגאוה ממש, מכל מקום לגבהות לב יש לחשוש, והרי נאמר 'תועבת ה' כל גבה לב', והאי 'כל' לרבות בא מעצמו, כלומר כל גבה לב, אפילו בכגון דא, במי שנתמנה למשפיע בישיבה וכדומה לזה, שאי אפשר אחרת, וגבהות לב דמצווה ייקרא, ויתכן אף שבכהאי גוונא נאמר להיפך 'ויגבה לבו בדרכי ה', מכל מקום, מי יכול לשפוט ולומר שלא נתערבה בי חס ושלוש גבהות לב שאינה של מצוה, וממילא נעשה האיש כמי שנאמר עליו 'תועבת ה' כל גבה לב' רחמנא ליצלן? האיך יוכל רב כזה להשפיע על התלמידים? זו היא הסיבה מדוע הנני משנן פסוק זה של 'ולא תביא תועבה אל ביתך', כל בוקר לפני לכתני להיכל הישיבה'.

"בשומעי דברים אלה התפעלתי מאד, ומרוב התרגשותי אמרתי לו בתמיחה: 'כבוד ר' אלי, האם אנשים זקנים כמונו היום, שבורים ורצוצים בגוף ובנפש, יש לנו עוד לחשוש שמא ניפול בגאוה? ויפן אלי ויאמר 'מה השאלה?! משל למה הדבר דומה, לפצצה איומה שמונחת בפניה או בתוך אולם גדול מזה כמה שנים, ובמשך זמן זה חלפו לידה אלפי בני אדם ולא התפוצצה, האם משום כך אין כבר סכנה שמא תתפוצץ עוד?! רק במחשבות כאלו אפשר להימנע כליל ממידת הגאווה המסוכנת, להיות מוכנים מראש ולמנוע ממנה את חומרי הבעירה שלה".

...

שח הרב הגאון ר' שמעון ראזובסקי זצ"ל, אב"ד דאיישישוק: "בשנת תרפ"ה, כשהחליט רבינו הח"ח לעלות לארץ ישראל, בא לעירנו איישישוק, אשר למד בה שמונים שנה קודם לכן, והיתה חביבה עליו כל ימיו, כדי להיפרד מכל תושבי המקום.

"טרם היפרדו מהאזור, בהגיע הידיעה על דבר בואו של הצדיק, יצאתי עם כל אנשי העיר מחוץ לתחום, כדי לקבל את פניו של גדול וצדיק הדור בכבוד ובהדור כראוי. כאשר הבחין בי הח"ח, ביקש ממני לעלות ולהיכנס לתוך העגלה שלו. כשנכנסתי כבקשתו מצאתיו יושב ובוכה בדמעות. שאלתי 'רבי! מדוע הוא בוכה?', והשיב לי: 'על הכבוד הרב שאתם חולקים לי, שאינני ראוי לזה!'. והזכיר את דברי הירושלמי 'שאתם חולקים כבוד לאחד עבור שתי מסכתות שהוא יודע, ולמעשה האמת שהוא יודע רק מסכת אחת, עליו להודיע ולגלות את האמת שהוא יודע רק מסכת אחת'. כמוכן שניסיתי להרגיעו ולשדלו בדברים אך ללא הועיל, דעתו לא נתקררה כשהוא טוען שאין הכבוד הזה ראוי לו.

"כשראיתיו בכך אמרתי לו: 'הנה מבקשים אנו בברכת החודש 'ותתן לנו חיים של עושר וכבוד' ולכאורה יפלא עד מאוד, הלא מן הכבוד אנו צריכים לברוח כמטחווי קשת, ואיך א"כ מבקשים אנו חיים של כבוד? אך העניין הוא, שאנו מוסיפים תיכף ומיד 'חיים שתהא בנו אהבת תורה ויראת שמים', כלומר, מה שאנו מבקשים חיים של כבוד, הוא כדי שתתרבה בנו אהבת תורה ויראת שמים, וכמובא בחז"ל מירושלמי (קדושין) שמתוך הכבוד שמחלקים לתלמידי חכמים, נוספת אהבת תורה ויראת שמים בעולם, ובכן המשכתי לומר אל הח"ח: 'על רבינו מעתה לשמוח ולא לבכות, שכן מתוך הכבוד שאנו מחלקים לו, תתווסף אהבת תורה ויראת שמים!'. כששמע הח"ח כך נחה דעתו והפסיק לבכות, ונראה על פניו הטהורות קרן אור של שמחה (מאיר עיני ישראל). רק אחר שהכין הח"ח עצמו בסיבה טובה שלא לבוא לידי גאוה מהכבוד שניתן לו, רק אז הסכים לקבלת הפנים הגדולה שעשו עבורו".

ברכת האילנות

רבינו נשאל, מאחר וברכת האילנות נאמרת פעם אחת בשנה (ב"ח סימן רכו), ובחלקו הדרומי של כדור הארץ עונות השנה הפוכות ומברכים ברכת האילנות בתשרי, מי שהיה בדרום אפריקה וברך בתשרי, והגיע ללמוד בארץ ישראל, האם ישוב ויברך בניסן? וענה, שמכיוון שהבריאה החלה בניסן [שעל כן ברכת החמה בניסן], ובדרום אפריקה שמברכים בתשרי, היא ברכה על השנה הקודמת, שכבר ברכו בארץ ישראל בניסן. אם כן יברך בניסן, ושוב לא יברך בתשרי*.

(ווי העמודים וחשוקיהם, גליון נא, מא)

* הערת מרן הגר"ח שליט"א: צריך לברך שוב בחודש ניסן, כי ארץ ישראל היא עיקר העולם, והכל אחר ארץ ישראל.

רבינו סיפר על מציאת חמץ. במקומות שאין מכניסים בהם חמץ, פעם מצאו חמץ מעל המשקוף. התברר שילד ראה שמסלקים את החמץ מהבית, חשש שלא יהיה לו מה לאכול, והחביא שם את חמצו. ופעם, בליל הסדר, הכניס רבי שלום שבדרון זצ"ל ידו לכיס הקיטל [בגלימת המשי הירושלמית הלבנה יש כיסים], ומצא שם פרוסת חלה! נזכר שלבשה ביום כיפור והשתתף ככהן בפדיון הבן במוצאי הצום, לקח עימו פרוסת חלה כנהוג והכניסה לכיסו, ושכחה...

"ועם כל זה", אמר רבינו, "אין מקומות אלו חייבים בבדיקה".

(פרי חיים, גליון קצט)

אמר רבינו: "הנה יש כאלו שאומרים: 'למה צריך כל כך לטרוח בעבודות הניקיון של ערב פסח? הרי די לנקות מחמץ ולבערו מהבית!' ויש שמזלזלים בעבודת הנשים הצדקניות שבכל הדורות, ומפטירים ואומרים שאבן אינו חמץ."

"ואמנם יתכן שעל פי השכל הם צודקים, אבל המציאות הוכיחה שרק בזכות נשים צדקניות, שהשקיעו מאמצים גדולים בנקיון של ערב פסח, ועשו מכך 'עסק' שלם, וניקו וקרצפו את כל הבית, גם מה שאין צריך מעיקר הדין, זה גרם שיהיה המשך למסורת הדורות. אבל באותם בתים שניקו רק כפי הדין, בלי כל 'העסק' שמסביב, המציאות הוכיחה שנכדיהם כבר אכלו חמץ בפסח רחמנא לצלן".

רק כאשר עושים 'עסק' מכל המצוות ומכל המנהגים, ומקיימים אותם מתוך שמחה וחיות, הרי זו הערובה להנחיל את דרך התורה והיראה ואת מסורת הדורות [כמובן, כשיש את הכח והיכולת הנדרשים].

(כאיל תערוג, פסח תשע"ו, ח)

לבטל ולהוי הפקר

רבינו נשאל: המוצא חמץ בפסח שורפו (אורח חיים תמו, א). והרי מכרנוהו לגוי, איך מותר לנו לשורפו?

ענה: "קודם תשאל איך אנחנו מוכרים החמץ לגוי, הרי הפקרנו אותו ואינו שלנו!".

השואל נדהם, ורבינו אמר: "שאלתי זאת לגדולי תורה, ולא ענו".

תמה השואל: "אם כן, אחד מהשנים - הביטול או המכירה - אינו ברצינות?". צחק רבינו ואמר: "שניהם"...

והוסיף: "אלא מה, כנראה שמסתפקים ואומרים: אם לא יועיל זה, יהיה זה..."

[ולעצם השאלה הורו מורי הוראה, שהמוכר לגוי ומוצא חמץ, ישימו במקום המושכר לגוי].

(כשחר אורך פ"י, כ)

(מתוך הגדה של פסח - אהלי תורה)

זצ"ל - אחיו הגדול של ה'חזון איש' - סיפר לו, כי בעיר שלהם הכירו יהודי זקן, שחי עד מאה שנה על פי ברכת הגאון.

כאשר היה ילד קטן, הגאון למד בבית הכנסת. כדרכו היה מעוטר בטלית ותפילין כל שעות היום. הגר"א התהלך הלך וחזר בבית הכנסת. הילד דרך לו בטעות על הציציות של הטלית. הגאון רצה להמשיך ללכת אך נעצר מחמת כך, כי הילד דרך עם רגלו על הציציות.

פנה אליו הגר"א: "מיין קינד [ילדי], מאה שנה תחיה, אבל מה אתה רוצה מהציצית שלי?".

משפט אחד בלבד!

הורי הילד שמעו את דבר המעשה - ערכו סעודה, על כי זכו להתברך מפי הגר"א.

אתם מבינים לבד - כי מן השמים נתנו לצדיק שיוציא את המשפט מפיו, כי הכל משמים, ולהורים היתה אמונת חכמים אמיתית.

אותו ילד זכה להזקין ולהגיע לגיל מאה. סיפר רבי מאיר קרליץ: אותו יהודי, בהיותו בן תשעים ושמונה, נחלה מאד. ביקשו להזעיק רופאים כדי להציל את חייו. אמר להם: "תהיו רגועים. אין לכם מה להתרוצץ ולשלם לרופאים. יש לי 'צ'ק' מהגאון - 'מאה שנה תחיה', ונותרו לי עוד שנתיים לחיות".

ובכן, הדובנר מגיד אמר, כי רצונו בתשלום - ברכה. אמר הגאון: "בסדר, איזו ברכה אתה רוצה?".

"רצוני בברכה שיהיה לי את היצר הרע של הרב'ה...", ביקש הדובנער [כי חשב: מה כבר יכול להיות היצר הרע של הגאון, שישן שעתים ביממה? יבוא היצר ויציע לו לישון שעתים ועוד עשר דקות?...] .

כאשר שמע הגאון את הבקשה - נבהל ואמר: "חלילה! את היצר הרע שלי אתה רוצה? הקב"ה יציל אותך ממנו, הוא בוער כמו אש! חס וחלילה, הוא בוער - עס ברענט א פייר!".

זו כוונת דברי חז"ל כפשוטם: "כל הגדול מחברו יצרו גדול הימנו".

"גדול הימנו" - יצר הרע שהוא יותר גדול מהגאון עצמו, כי כדי להתמודד מולו, לנצחו ולקבל שכר - מוכרח שהוא יהיה גדול ממנו. היצר הרע של אנשים קטנים לא מדבר כלום לגר"א. זה כמו שתציע לאיש מבוגר לשחק בחול עם ילדים קטנים, אין לו שום פיתוי לכך. נכון, יש מצב נדיר שהצדיק מנצח הרבה את היצר הרע ואז זוכה ומגיע למעלת - "ולבי חלל בקרבי" בבחינות מסוימות, אבל אחרי הכל האמרו חז"ל להדיא: "אל תאמין בעצמך עד יום מותך".

כמה חיזוק אנחנו צריכים. "לדעת חכמה ומוסר"! כאמור, כל שיש בו דבר הלכה ואין בו דבר אגדה - יש לו כלי זין, אבל הוא חלש. אם יש לו אגדה ואין בו הלכה - הוא גיבור עם ידיים ריקות, אין לו כלי זין. מוכרחים גם תורה וגם יראת שמים, גם הלכה, וגם אגדה ומוסר. ה' יהיה בעזרנו.

(מתוך 'יחי ראובן') שש

סביב צווארו, אבל דווקא בגלל היותו במצב כזה, אם רוצה הקב"ה להצילו, הוא נוסך בו כוחות ועוז מיוחדים.

עם ישראל היו נתונים בחבל התליה של פרעה - אבל מאחר שהקב"ה חפץ בהצלתם, הם קבלו לפתע עוז, עד שלא פחדו ממנו כלל.

הצלתם הניסית של ישראל באה ללמדנו, שאין יאוש בחייו של יהודי, גם במצב הקשה ביותר בעולם. תמיד אחרי ימי ירידה יש ימי עליה.

(מתוך הספר 'משכני אחריו', שיחות מפי הרה"ג רבי ראובן אלבו שליט"א)

להמלט. המפקד שלכם הלך ומסר אותם לקצינים, והם נתלו. זה מי שעומד בראשכם!... הנה אחרי שהחייתי אותך, הוא לא מתבייש להרוג אותי באשמה כזו... איך אתם שמים ראש כזה עליכם? איך אינכם מתביישים?!"

באורח פלא עשו דבריו את הבלתי יאמן. חבר ה'שופטים' החלו להתיעץ בינם לבין עצמם, ולבסוף יצאו בהחלטה כי פוטרים את היהודי מכל עונש, ומקיימים ישיבה מיוחדת, על מנת לדון בהמשך כהונתו של אותו מפקד עליהם...

לפעמים נמצא אדם במצב כמעט ודאי של יאוש. חבל התליה כבר כרוך

מי חיבר את "אמת ויציב"?

ומקובל טוב ויפה הדבר הזה עלינו", ט"ו ווי"ן זה אחר זה, עולין לחשבון צ', וב' היהי"ן הרי ק' כנגד ק' ברכות. וכן כשתחשוב מאמת עד אמת ועד בכלל תמצא ק' אותיות לא פחות ולא יותר.

ובסדר היום (סדר קריאת שמע) מביא זאת בנוסח אחר: שמעתי שזה השבח של "אמת ויציב" שלחו בני הגולה שהיו רחוקים מירושלים ולא היו עם עזרא בבבל, ושלח עזרא אחריהם ולא רצו לעלות, באמרם שכיון שהיו עתידין להגלות פעם אחרת ובית המקדש עתיד ליחרב למה לנו להכפיל יגוננו פעם אחרת, טוב לנו לעמוד במקומו ולעבוד את ה', ושמעתי שהם אנשי טוליטולה [ספרד] והקרובים אליהם וכדי שלא יחזיקו אותם באנשי רשע ומחוסרי אמנה חלילה כתבו להם זה השבח הגדול.

"צו את אהרן ואת בניו" (ו,ב)
במושב זקנים וכן ברבנו אפרים כתבו: ב' פעמים "על", בא לומר שאע"פ שיושב על התורה מכל מקום לא יבטל "על" [100] ברכות בכל יום, שזמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד. [ועי' בהקדמת הגר"ח מוואליזין זצ"ל לביאור הגר"א על ספרא דצניעותא שמספר על חידושים שנתגלו לגר"א באמצע התפילה ואח"כ נשכחו לו וחזרו לו שוב, עי"ש]
ובשבלי הלקט (סי' טז) כתב: שמצא לגאונים ז"ל (אוצר הגאונים ברכות (סי' סב), וכ"ה בסידור הרוקח (אות מג), ובסידור ר"ש מגרמייזא (עמ' צ) שמ"אמת ויציב" עד הדבר הזה, אגרת אחת היתה, לפי שכשיסודו מאה ברכות שלחו לגולה רצונכם לקבל מאה ברכות, שלחו להן "אמת ויציב נכון וקיים וישר ונאמן ואהוב וחביב ונחמד ונעים ונורא ואדיר ומתוקן

מה גרם לצדוקי לחזור בו מכפירה בתושבע"פ?

"דבר אל בני ישראל לאמור כל חלב שזר וכשב ועז לא תאכלו" (ז,כג)
בגמ' חולין (ק"ז). הקשה רב מרי לרב זביד דאי אליה איקראי חלב (לעיל ג,ט-ז,ג) תיתסר באכילה, ועי"ש מה שיישב לו איך שחז"ל דרשו בפסוקים שאליה מותרת. באבן עזרא (לעיל ז,כ) מספר, פעם אחת בא אלי צדוקי אחד ושאלני אם האליה אסורה מן התורה?

ואען ואומר אמת כי האליה תקרא חלב כי כן כתוב "חלבו האליה תמימה", רק קדמונינו התירוה ואסרו כל חלב. אז ענה הלא כל חלב אסור מן התורה כי כן כתוב "כל חלב וכל דם לא תאכלו" ובתחלה כתוב "חקת עולם לדורותיכם?" גם אני עניתי וכו' (שם עונה לו תשובה אחרת ממה שמופיעה בגמ' הנ"ל) אז פקח הצדוקי עיניו ופצה בשפתיו שבועה שלא יסמוך על דעתו בפירוש המצות רק ישען על העתקת הפירושים.

איזה סוג של נר יש להדליק בשעת הלימוד ובשעת האכילה?

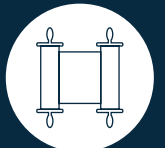
"ואת כל חלבו יקריב ממנו את האליה ואת החלב המכסה את הקרב" (ז,ג)
בגמ' חולין (מ"ט): בתוך הסוגיא של חלב טהור [מותר] וחלב טמא [אסור], כותבת הגמ' שאם יש חור בקיבה בדרך כלל זה טריפה, ואם החלב שמכסה את הקיבה סותם את החור, זה מציל את הבהמה מלהיות טריפה, אבל לא כל חלב נחשב סותם, אלא רק חלב טהור [מותר באכילה], אבל חלב טמא [האסור באכילה] אינו נחשב לסתימה.

הריקאנטי (פ' ויקרא ד"ה ובמקום אחר) מביא את דברי הגמ' בחולין, וכותב לבאר זאת ע"ד הסוד, שחלב טמא הוא ממידת הדין, מסטרא דשמאלא ממידת יצחק, ולפיכך אינו מגן [אינו סותם] מן הפורענות, משא"כ חלב טהור הוא מסטרא דימינא, ומגן מן הפורענות כמגן אברהם. ובס' ילקוט דוד (לרבי דוד פוזנר זצ"ל, נדפס בשנת תנ"א, פ' ויקרא דף נה:) כתב שלפי"ז יש לבאר מדוע היו מקריבין על המזבח דווקא חלב טמא, כדי לעקוד ולכפות סטרא אחרא מידת הדין זה פחד יצחק, עי"כ כהנים מסטרא דאברהם. ומוסיף שם: "ושמעתי ממקובלים שלפי"ז בעת האכילה שהיא כמזבח ידליק דווקא נר של חלב אסור ולא של חלב כשר, וכן בעת הלימוד שהיא כעולה שנאמר בו כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה"

- מדוע היה צורך לפייס את אהרן בדברים כדי שיבוא לכהן?
- למה כתוב כי נמחל עוון העגל דווקא בציווי תרומת הדשן?
- מדוע נחשב לימוד התורה כהקרבת קרבן?
- מדוע לא יתבטל קרבן תודה לעתיד לבוא?

השאלות בפרשת השבוע

נהגו המדקדקים לברך איש לרעהו: "שבת הגדול ומבורך" או לומר: "שבת הגדול שלום"

ומדוע נקראת שבת זו 'שבת הגדול'?

בשבת (ט"ז תל א בשם הר"ר משה חריף).

טעם אחר: מפני שהנס בא על ידי שמירת השבת, לפי שהיו יודעים המצרים שישראל שומרים שבת במצרים (כדאיתה במדרש שמות רבה א כח), והיו תמהים האיך מטפלים בבעלי חיים בשבת, ולכן תלו הדבר בשבת (לבוש תל א).

יש שכתבו בשונה, לפי שהיו יודעים המצרים שאסור לישראל לעשות קשר בשבת, וראו אותם קושרים בכרעי מיטתם את השה [לבדקו שאין בו מום] לכן שאלום מהו, ולא היו יודעים שיש חילוק בין קשר של קיימא ובין קשר שאינו בר קיימא והשיבו ישראל כי מצוות ה' עליהם, ועיקר הנס היה בשבת לכן קבעוהו בשבת (פרישה תל א).

טעם אחר מדוע נקראת שבת זו שבת הגדול:

לפי שבשבת זו עשו ישראל את המצווה הראשונה שנצטוו בה, והיא לקיחת השה (חזקוני שמות יב ג).

טעם אחר: לפי שכל התעוררות השבוע באה מכת השבת הקודמת לו, שהיא שורש הכל, ולפיכך התעוררות הגאולה בפסח באה על יד שבת זו, וע"ש הגאולה נקראת 'שבת הגדול' (מהר"ל מפראג בביאור הגדה).

טעם אחר: לפי שהיו בני העיירות הקטנות מתקבצים לעיר לכבוד החג, היו ממתנינים בני העיר עם הדרשה של הרב עד שבת לפני פסח, כדי שגם בני העיירות יוכלו לשמוע, וכיון שמתקבצים לעיר הגדולה נקראת 'שבת הגדול'.

טעם אחר: מפני הדרשה הגדולה שדורשים בשבת זו, דהיינו שמנהג בני אדם כשאינם הולכים לכאן ולכאן כל היום אלא יושבים במקום אחד, הרי הם נוהגים לומר כמה גדול היום (שבלי הלכות הלכות פסח רה).

טעם אחר: לפי שהגדול שבעיר דורש לכן נקראת 'שבת הגדול' (מטה משה).
טעם אחר: 'שבת הגדול' על שם שבת הראשונה שנכנסו ישראל למצוות (פר"ח תל).

טעם אחר: כדי להוציא מליבם של צדוקים, שטענו דמחרת השבת האמורה בספירת העומר, היינו ממחרת שבת בראשית, וכפרו בקבלת חז"ל דהיינו ממחרת יו"ט ראשון של פסח, דיו"ט נמי איקרי שבת (כמבואר במנחות סה, א). וכדי להוציא מטעותם של הצדוקים, נהגו לקרות 'שבת הגדול', כדי לפרסם שיש עוד ימים הנקראים 'שבת' כגון יו"ט של פסח שעתיד להיות בשבוע, אלא שיום השבת הוא הגדול והקדוש מכולם. וכמו שתקנו בברכת 'רצה והחליצנו' - "את יום השבת הגדול הזה", דהיינו שכל יום שבת הוא גדול, ונהגו להכריז ולפרסם זאת במיוחד בשבת זו, כדי להשריש בלב כל ישראל שגם יו"ט איקרי 'שבת' (הגרשז"א הליכות שלמה חודש ניסן אורחות הלכה 17).

טעם אחר: 'שבת הגדול' על שם הכתוב בפרשת בשלח (יד א) "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים", ועל שם היד הגדולה נקראת 'שבת הגדול' (שו"ת אור לציון ח"ג פרק ה סוף הערה ב).

אמירת "שבת הגדול המבורך": ונהגו המדקדקים לברך איש לרעהו "שבת הגדול ומבורך" (מחזיק ברכה לחיד"א הלכות הפסח). ויש שכתבו לומר "שבת הגדול שלום" (נתיבי עם עמוד קלט), והטעם: לפי שקשה מדוע השו"ע כתב סעיף אחד בכל הסימן, לכך שנקרא 'שבת הגדול'? למאי נפק"מ? ולכן כתבו שיש שנהגו מטעם זה לומר 'שבת שלום ומבורך', כדי שנוכח את הנס שנעשה בשבת זו, ולכן השו"ע הביא דין זה כדי ללמדנו שאדם צריך לזכור הנס (שו"ת בית דוד קסב).

"שבת שלפני פסח קורין אותו שבת הגדול, מפני הנס שהיה בו" (שו"ע תל א)

מהו הנס: שבשנה שיצאו ממצרים, חל עשרה בניסן בשבת (כמבואר בשבת פז, ב שביום חמישי שלאחריו יצאו ממצרים), ולקחו כל אחד מישראל שה וקשרו בכרעי המיטה (שמות י"ב, ג'). המצרים ראו זאת ושאלום: 'למה זה לכם' והשיבו: 'לשחטו לשם פסח כמצוות ה'". והיו שיניהם קהות על שוחטים אלהיהם [דהמצרים עבדו לצאן], ולא היו עושים להם דבר, ומפני שאז היה בעשירי לחודש בשבת, לכן קבעוהו לקרות שבת שלפני פסח לעולם 'שבת הגדול' (טור תל, משנ"ב תל ס"ק א).

בכל בו (סימן מז), מובא בנוסח אחר, שכשראו המצרים כך חגרו חרבם, ובקשו להשמיד ולהרוג את כל היהודים, והשם ברחמי המרובים הגן עליהם, והחלה המצרים בתחלואים שונים, ולא יכלו להזיק לבני ישראל. ועל שם הנסים הגדולים שנעשו לישראל, באחד בשבת שהיה לפני פסח, נקרא שבת לפני פסח 'שבת הגדול'.

טעם אחר: שראו המצרים שישראל לוקחים שה לשחוט שאלו להם 'מה זה', ואמרו להם ישראל 'לפי שימותו בכורות המצרים ובכורי ישראל יארו בחיים'. כיון ששמעו זאת בכורי מצרים - בקשו מאבותיהם ומפרעה שישלחו את ישראל ולא רצו לשלחם, התחילו להילחם זה בזה ונהרגו מהם עם רב, ועל שם דבר זה תקנו 'שבת הגדול' (בית יוסף תל ע"פ המדרש שמות רבה טו יב, תוס' שבת פז, ב ד"ה ואתו).

הטעם שלא נקראים הימים שמעשור עד ערב פסח ימים גדולים, שבכולם היה הנס:

טעם א: משום קהיון שיניים: עיקר הנס היה בהתחלה, שאז היה עיקר קהיון שיני המצרים, אבל אחר שעבר היום הראשון, כיון דדשו דשו (ב"ח תל א). וכן לפי הכל בו שהחלה את מצרים בחלואים משונים, צ"ל שעיקר הנס היה בהתחלה, שאז החלו היסורים.

טעם ב: שהנס שנלחמו זה בזה - הנס היה ביום הראשון (דרישה תל א בשם ב"י).

הטעם שהיו שיניהם קהות עכשיו, וכי לא היו יודעים שישראל שוחטים ואוכלים אילים וכנשנים בכל יום ויום?

נראה שישראל הודיעו למצרים שמצוות השם עלינו לשחוט למטה, כי בזה ישחט [הקב"ה] למעלה (זהר בא לט, ב), וזהו על ששחטו את אלהיהם, דאת מרבה את אלהיהם למעלה (ב"ח תל א).

טעם אחר: "ואת אלהיהם", משמע את אלהים של ישראל, כי רובם של ישראל עבדו עבודה זרה, וכדברי חז"ל (מכילתא בא פרשת יא) "משכו ידיכם" (שמות י"ב, כ"א) מעבודה זרה, וקחו לכם צאן של מצווה, ולכן היו שיניהם קהות, כי עד עתה עבדו לו ועכשיו שוחטים את אלהיהם של עצמם למטה, כי בזה נשחט למעלה (ב"ח שם).

הטעם שדווקא נס זה נקרא 'גדול': לפי שנמשך חמשה ימים, ועיקר הנס היה ביום הראשון, שכן אחר השבת כבר הורגלו בנס, לכן נקראת 'שבת הגדול' שבו היה הנס גדול משאר הימים (תורת חיים חולין צב).

הטעם שייחסו את הנס לשבת ולא לתאריך י' בניסן שבו היה הנס:

לפי שבעשירי קבעו צום (עין שו"ע תקפ ב), לפי שבאותו יום נפטר מרים, ולכן קבעו את הנס של הקרבן בשבת (מג"א תל א).

טעם אחר: לפי שבאותו יום עשירי לחודש, היה עוד נס שנבקע הירדן (עין יהושע פרק ז פסוק יט), וכדי שלא יחשבו שהנס הוא על בקיעת הירדן ולא על נס זה, לכן ייחסו הדבר אל שבת, שידוע שעלייתם מן הירדן לא היתה

האם מותר ללוות פיתות בערב פסח ולפרוע אחרי פסח?

והאם מותר ללוות פירות שביעית ולפרוע משמינית לאחר הביעור? ומה לגבי מנוי לקפה בבית המדרש?

אכן המשנ"ב (בסי' ת"נ) כתב לבאר דברי השו"ע, שמה שאין בזה חשש ריבית זהו כי בככר לחם ההפרש של המחיר הוא דבר מועט ואין דרך להקפיד עליו, וכן מבואר ברמ"א ביו"ד קס"ב שמותר ללוות ככר לחם בככר לחם, הואיל והוא דבר מועט, ובב"י הגר"א שם כתב שהמחבר חולק על היתר זה, אכן במשנ"ב כאן מבואר שנקט כן בדעת המחבר, וכן כתב הבן איש חי (שנה ב' פרשת עקב) להלכה, להתיר ללוות ככר לחם ע"ד לפרוע ככר לחם. הוסיף עוד השעה"צ (בסי' ת"נ סק"ד), שהחמד משה פקפק בזה, כיון שהחמץ בערב פסח הוא מאד בזול, ויש הפרש גדול בין קודם פסח לאחר פסח, ות"י המשנ"ב שמדובר בכמות קטנה.

ריבית בהלוואת פתות

נמצינו למדים שמותר ללוות חמץ בערב פסח, על דעת לפרוע לאחר פסח, ואין בזה איסור הנאה מחמץ, אך משום ריבית אין להתיר כי אם בכמות מועטת, אבל בכמות גדולה, למשל, אם לווה עשרים פיתות, אין להתיר אלא אם יש לו פיתה אחת.

ויש מפוסקי זמנינו שפקפקו לדון דלא יועיל בזה היתר "יש לו", במה שיש לו פיתה בערב פסח, כיון שבהכרח לא תישאר הפיתה עד זמן הפירעון, שהוא אחרי פסח, שבהכרח או יאכלו אותה או יבערו אותה, וא"כ אין בזה היתר.

אכן נראה להוכיח מסוגייתנו להתיר זאת, שהרי אצל רבי ינאי שלווה פירות שביעית ופרע בשמינית ג"כ סופם להתבער בהגיע זמן ביעור שביעית, ובכל זאת כתבו התוס' שיש בזה היתר "יש לו". רואים מזה שהעיקר שבשעת ההלוואה יש ברשותו פירות, נחשב "יש לו", אף אם לא יחזיק מעמד עד זמן הפירעון, וכ"כ בספר ברית פנחס (פט"ו סעיף כ"ד).

מנוי לקפה בבית מדרש

ומזה יש ללמוד לדבר המצוי בבתי מדרש, שאחד מהחבורה מביא קפה וחלב תמורת שקל אחד לכוס, ומי שעושה מנוי ומשלם עשר ש"ח מראש, יכול לשתות חודש שלם. ובפשטות יש בזה איסור ריבית, שמקבל יותר כוסות עבור מה שמשלם מראש, אך אם יש ברשות האחראי מספיק קפה וחלב בכמות גדולה, יהיה בזה היתר "יש לו", אף שהחלב יתקלקל עד סוף החודש, מ"מ נחשב שיש לו, אך יש להבחין כי בשונה מהלוואת פירות שמספיק שיהיה לו מעט בקניה והזמנה בתשלום מראש, צריך שיהיה לו כנגד כל הכמות.

מסכת עבודה זרה עמוד סב:

דנו הפוסקים אם מותר ללוות חמץ לפני פסח, על דעת לפרועו לאחר פסח, ויש בזה שתי שאלות: אחת מצד הנאה מחמץ לאחר פסח, והשניה משום ריבית אם יעלה המחיר.

ללוות פתות בערב פסח

לדוגמא: משפחת כהן זקוקה בערב פסח לכמה פתות, להאכיל את ילדיה לפני סוף זמן אכילת חמץ. הם מבקשים מהשכנים, משפחת שוורץ, שילוו להם חמש פתות, והם יחזירו להם לאחר הפסח. והרי בערב פסח, בסוף זמן אכילת חמץ, הפתות הן בזול מאד, ואלו אחרי פסח יהיה מחירן יותר גבוה, האם יש בזה איסור ריבית?

בסייעתא דשמיא, לומדי הדף היומי זוכים ללמוד את הסוגיא בע"ז דף סב: ובכן הבה ונלמד מה שהוכיחו הפוסקים מסוגייתנו.

הנה מבואר בגמרא שבני ביתו של רבי ינאי, היו לווים פתות שביעית מעניים לפני הביעור, ופורעים להם מפירות השנה השמינית, ואין נאסרים הפירות משום חליפי פירות שביעית, כיון שבשעת הפירעון כבר לא קיימים הפירות שמינית שכבר נאכלו.

הלוואת חמץ בערב פסח

והוכיחו מזה המרדכי בפסחים ועוד ראשונים,

שאם לווה חמץ לפני פסח, חייב לפרוע אחרי פסח, ואין בזה חשש הנאה מחמץ לאחר פסח, ועובר משום גזל אם לא פרעו, אף שהיה סמוך לזמן הביעור, ואם לא היה מלווה היה מבערו, מ"מ כיון שלווה בזמן היתר חייב לפרוע, ונפסק בשו"ע הלכות פסח (סי' ת"נ ס"א).

והקשו התוס' בסוגיא, הרי יש בזה איסור ריבית כמו כל מי שלווה כמות פירות על דעת להחזיר אותה כמות, שאסור משום ריבית שמא יתייקר המחיר, ונמצא פורע יותר מהשווי שלווה. ותרצו שמדובר שבשעת ההלוואה היה לבני ביתו של רבי ינאי פירות משלהם, וכאשר יש ללווה פירות מותר לו ללוות מאותו מין.

לפי דבריהם, יהיה אסור ללוות חמץ כאשר אין ללווה מאותו מין, ומצאנו ל'שלטי גבורים' בפסחים (דף ט: בדפי הרי"ף), שכתב שמותר ללוות כבר בערב פסח ולפרוע לאחר פסח, וכתב שיש מקומות שנהגו לא ללוות ככר אשה מחברתה לפני פסח, על דעת לפרוע לאחר פסח, וכמדומה אני שמשום חשש ריבית אסרו את זה עכ"ד ע"ש.

<< המשך מעמוד 15 | הגאון רבי משה ויא שליט"א

ספריי דק, דעת רוב הפוסקים שמדובר פה בספק חמץ, בספק אם מכרו אותו, ובאיסור דרבנן, כי כל האיסור לאכול חמץ שלא נמכר בפסח לאחר הפסח הוא מדרבנן. אם כן, יש כאן ספק על גבי ספק מדרבנן. ולכן אפשר לסמוך על מכירת חמץ.

כשרות לתרופות

כל השנה כשנוטלים תרופות - לא בודקים את ההכשר. לדוגמא אנטיביוטיקה - הקפסולה שלה עשויה מג'לטין טרף, אבל בולעים אותה בתור תרופה, ומקילים כל השנה. אך בפסח מחמת החומרות מקפידים שהתרופה תהיה בלי חמץ כלל.

חשוב להדגיש כי אדם שהוא חולה כרוני וחייב להשתמש בתרופה מסוימת - אסור לו להחליף את התרופה מבלי להתייעץ עם הרופא שלו!! ואם אין תחליף - מותר ליטול את התרופה הרגילה לדעת כל הפוסקים!! אסור לאדם בשום אופן להחליף את התרופה על דעת עצמו!

פסח כשר ושמח

גמורה להמדרין. כמובן שצריך להזהר, כי בעל מפעל שלא הבין את משמעות המכירה, ייתכן שהחמץ לא נמכר כהוגן, ולאחר הפסח תהיה בעיה של חמץ שעבר עליו הפסח.

אבל לאחרונה יש בלבול בנושא, רבים מהציבור חושבים שכל חמץ שנמכר לאחר הפסח הוא איסור גמור - וממשיכים כל השנה לפרסם אילו מוצרים מכילים חמץ ואילו מוצרים אינם מכילים חמץ. הרב אלישיב זצ"ל אמר לי שבתערובת חמץ מקלים.

הגאון מוילנא לא סמך על מכירת חמץ, ולא היה משתמש בחמץ לאחר הפסח. אבל הרב אלישיב אמר לי שהמנהג לא כדעת הגאון מוילנא. גם החזון איש והסטייפלר השתמשו בחמץ שנמכר לגוי לפני הפסח.

נקודה חשובה נוספת, היא נושא הקמח. היום, לפני שטוחנים את החיטה מתיזים עליה קצת מים כדי שתהיה קלה לקילוף, השאלה אם היא מגיעה כך לידי חימוץ.

בימינו ההתזה היא מאד קטנה ומתבצעת בצורה אלקטרונית, באמצעות

תיקון גדול להצלה מאיסור חמור של ריבית: גדולי ההוראה קוראים לכל יהודי לחתום על "היתר עיסקא"

בבואו למכור את חמצו אצל הרב בערב פסח נוכח המצב שיהודים נכשלים ל"ע בבלי-דעת באיסור החמור של ריבית בענייניהם היום-יומיים ובעסקים

מחבר הספרים "ברית פנחס" על הלכות ריבית, המתניע מהלך שיביא לידיעת הציבור את חומר איסור ריבית והדרכים להינצל ממנו. חלק מרכזי בפתרון הוא חתימת "היתר עיסקא", שכל אחד ואחד יחתום עליו ויצהיר ויתחייב שהוא מתנהל ומחויב לפי תנאי "היתר עיסקא" - מה שלא מוכר עד כה על ידי הציבור הרחב.

נושא "היתר עיסקא" כללי אינו חדש. לפני כמאה שנה, העלה אותו כ"ק מרן אדמו"ר מלובלין, הרה"ק רבי עזריאל מאיר אייגר זי"ע, שפעל בקרב בית ישראל להפצת הענין, כדי להציל מאיסור ריבית וחייב ספר "תקנת רבים" בנושא זה. גדולי ישראל שבאותו הדור תמכו בהתלהבות ברעיון. אמנם היו מגדולי ישראל שערערו על זה, משום שהיתר זה אינו לפי כל הפוסקים. ב"היתר עיסקא" הנוכחי, דאגו שהוא יהיה "היתר" עיסקא פרטי ולא כללי, ויהא באופן שיהיה מהודר על פי כל הדעות והשיטות. בין היתר בכך שחותרים על השטר לפני הרב, לאחר שהבינו את עקרון ה"היתר עיסקא", חתימתו של הרב לאישור המסמך, והסכמת החותם לפרסום שמו ברשימת החתומים על "היתר עיסקא". אחרי חתימת ה"היתר עיסקא", אדם החותם על שטר שכירות, קניה וכדומה, יכתוב בו או לפחות יאמר בעל פה, כי הוא כפוף ל"היתר עיסקא" שחתמתי בפני הרב, ואז השטר בעצם מכוסה על ידי "היתר עיסקא" פרטי. כל זה מבסס את הנפקות ההלכתית שיהיה מותר לכל הדעות והשיטות המחמירות. החותרים על "היתר עיסקא" אינם דוקא אנשי עסקים, אלא כל אדם, שהרי כל אזרח משלם חשבונות חשמל, טלפון, גז, וכדומה.

הרעיון שאימצו מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א וגדולי ההוראה שליט"א, הוא שכל אחד יחתום על "היתר עיסקא", כאשר הוא מגיע בערב פסח אל הרב, למכור את החמץ. השטרות יחולקו בבתי הדין ברחבי הארץ וכן יופצו בקרב הציבור בכל הארץ. יודגש כי שטרות "היתר עיסקא" מחולקים חנים לזיכוי הרבים,

והחתימה עליהם אינה כרוכה בתשלום. בימים אלה, מוזמנים רבני בית ההוראה לענייני ריבית אל גדולי הדיינים, והם מתקבלים בחמימות רבה ומתוך התלהבות, על שסוף-סוף קמו מי שמסדירים את הבעיה החמורה ומצילים את ישראל ממכשולים. בין הדיינים שכבר חתמו על כרוז הקורא לחתימת "היתר עיסקא" בערב פסח, או מוקדם יותר, הרבנים הגאונים שליט"א: רבי יצחק זילברשטיין, רבי נפתלי נוסבוים, רבי מנדל שפרן, רבי שריאל רוזנברג, רבי שמאי גרוס, רבי משה שאול קליין, רבי משה שטנבוך, רבי שמעון בעדני, רבי יעקב מאיר שטרן, רבי שמואל אליעזר שטרן, רבי שבח רוזנבלט, רבי יצחק יוסף, רבני מודיעין עילית, הנציגים הומונו ויפיעו בימים הקרובים אצל עוד רבנים מכל הקהילות. הוקם קו מיוחד לביירוים בנושא קבלת שטרות "היתר עיסקא" מהודרים וכל הקשור לתקנה זו: 02-5015920 ובהמשך יידעו את הציבור אודות ההוראות הטכניות וההלכתיות לחתימת "היתר עיסקא".

פריצת-דרך בתיקון גדול להצלה מאיסור חמור של ריבית: על פי בקשתם של גדולי האדמו"רים והרבנים, קוראים גדולי ההוראה מכל החוגים והקהילות, לכל יהודי לחתום על "היתר עיסקא", בבואו למכור את חמצו אצל הרב בערב פסח או בכל הזדמנות אחרת שמגיע לרב מוקדם יותר, כדי להינצל מחשש ריבית. הקריאה באה נוכח המצב שיש יהודים יראי ה' שנכשלים ל"ע בבלי-דעת באיסור החמור של ריבית בענייניהם היום-יומיים ובעסקים. עולם המסחר והשירותים בימינו, השתנה בצורה דרמטית מכל מה שהכרנו בדורות קודמים. לעת הזאת, כל אדם צריך שיהיה לו כיסוי הלכתי של "היתר עיסקא", כיון שבלעדיו הוא עלול חלילה להיכשל על כל צעד-ושעל באיסור ריבית.

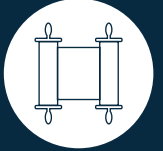
לדוגמה: הלוואה מבנקים, או חריגה בחשבון העובר-ושב, שהיא בעצם הלוואה; כל סוגי המשכנתאות; השתמשות בכרטיסי אשראי; חשבונות שאדם משלם: חשמל, טלפון, סלולרי, מים, לעת שהוא מאחר לשלם, ואפילו כאשר אינו מאחר לשלם - הרי עצם ההסכם עם החברה, שמתחייב שעליו להוסיף על כל איחור, יש בזה הסכם ריבית. לקוחות חברות הגז משלמים דמי פיקדון כתנאי לחיבור הגז לדירה. הפיקדון צובר הצמדה ומוחזר בעת מכירת הדירה. אדם הקונה בתשלום, עם תוספת מחיר בגין הפריסה. כל אלה ועוד, גובלים עם שאלות של ריבית, מן התורה ומדרבנן. ברוך השם שכל הבנקים בארץ ישראל, וכן הרבה חברות מובילות במשק, כגון חברת חשמל, והרבה חברות מים, יש להן "היתר עיסקא" תקין עפ"י ההלכה. אולם זה מצד

החברה, אבל מצד הלקוח יש עדיין בעיה, כיון שבעוד שה"היתר עיסקא" רק תלוי על הקיר במשרדי הבנק או החברה, הלקוח חותם במו-ידיו על סעיפי הריבית והוא לא חתום על שטר "היתר עיסקא". חמור עוד יותר, כאשר אדם עושה עסק עם אדם פרטי, לעת שהוא שוכר או משכיר דירה, קונה או מוכר, הוא עלול להגיע לחשש ריבית, שכן כל חוזה כזה כולל סעיפים של קנס או ריבית על איחור בתשלום וכדומה. רבים לא מבינים את משמעותו ההלכתית של שטר "היתר עיסקא", וסבורים בטעות שהוא כמו "קמיע" המתיר את הריבית. יש לפעמים שהחותם אינו עומד בתנאים ההלכתיים של "היתר עיסקא" וכמובן, רובם מעולם לא חתמו והתחייבו שהם מתנהלים ומחויבים על פי "היתר עיסקא". גדולי ישראל שליט"א ששמעו על המכשולות היומיומיים של יהודים יקרים באיסור ריבית, הביעו את הצורך לעשות מעשה. על פי הוראתם, נכנס לתמונה בית ההוראה המיוחד לענייני ריבית, בראשות הגאון רבי פנחס וינד שליט"א

שני שיעורים יומיים באידיש
• לפי סדר 'הדף היומי בהלכה' •
077-2222-666 או 4992 - שלוחה 1/3

חדש בקו השיעורים
של 'דרשו':

האם מותר לצאת בשבת לרשות הרבים עם מדרס אורתופדי? האם ישנן תרופות שמותר לטלטלן ברשות הרבים? באיזה אופן מותר להסתרק בשבת?

מהלכות 'הוצאה' הנוגעות לביגוד

- חֲפָתִים, המשמשים לרכיסת הלולאות שבשרוולי החולצה - הורו הפוסקים שנחשבים כחלק מהחולצה, ומותר לצאת עמם בשבת לרשות הרבים, למרות שאינם מחוברים לבגד.
- אסור לאשה ללכת ברשות הרבים בשבת, כשהיא נעולה בנעליים שטרם וידאה כי הן מתאימות למידתה. ובדיקת הנעליים בחנות בטרם רכישתן - די בה כדי להתיר את ההליכה בהן.
- אסור ללבוש בשבת ברשות הרבים פריטי לבוש העשויים לעורר גיחוך, מחמת שהם משונים במראם, כשהם קרועים, או כשאינם מתאימים כלל לגיל האדם הלושבם, וכדומה.
- נעל שיש בתוכה מדרס אורתופדי, רפידה נגד זיעה, 'ספידה', וכיוצא בהם - מותר לצאת עמה בשבת לרשות הרבים, כיון שברור לכל שאביזרים אלו הוכנסו לנעל אך ורק לצורך ההליכה.
- נשיאת תרופות ברשות הרבים בשבת, כאשר החולה עלול להזדקק להן בדחיפות - יש שהתיר ב'שינוי' בלבד, למקום שאינו רשות הרבים מדאורייתא, ובתנאי שההליכה היא לצורך מצוה.

ענידת תכשיטים בשבת ברשות הרבים

- חכמינו ז"ל אסרו ללבוש בגדים מסוימים, ולענוד תכשיטים מסוימים בשבת ברשות הרבים. איסור זה הוא גם בחצר שאינה 'מעורבת'. ונחלקו הפוסקים אם האיסור הוא גם בבית ובחצר 'מעורבת'.
- טבעת רגילה - מדאורייתא מותר לאשה לענדה בשבת ברשות הרבים, אך מדרבנן אסור הדבר, ככל תכשיט אחר שאשה עשויה להסירו על מנת להראותו לחברותיה.
- מנהג הנשים מקדמת דנא, לענוד תכשיטים בשבת ברשות הרבים. ויש מהראשונים שכתבו שאין כל היתר לנהוג כן, ויש שלימדו זכות על המנהג.
- במקומות שבהם מצויה רשות הרבים דאורייתא, וכן במקומות שבהם רגילות הנשים לענוד את תכשיטיהן רק בשבת - יתכן שלכל הדעות אין היתר למנהג הנ"ל.

מהלכות מלאכת 'צובע'

- צביעת בגדים, עורות, כלים, קירות, רהיטים וכו', אסורה מדאורייתא; וצביעת עור האדם אסורה מדרבנן; אך יש הסוברים שאף צביעת עור האדם אסורה מדאורייתא.
- אסור לאשה לצבוע את פניה, עיניה ושפתיה, בחומרי איפור בכל צבע שהוא, וכן אסורה למרוח על פניה חומר המעדן ומחזק את הצבע הטבעי של העור, או לצבוע את צפורניה ב'לקה' שקופה.

הטיפול בשיער בשבת

- קליעת שיער בשבת ל'צמה', אסורה מדרבנן, משום שהדבר דומה למלאכת 'בונה'; ולכן אסור גם לפרק את הצמה, משום איסור 'סותר'. אולם, מותר להסיר הגומיה שבקצה הצמה.
- אסור להסתרק במסרק בשבת, כיון שיש בכך 'פסיק רישא' לתלישת שערות. ואף סידור השיער במסרק ללא סירוק - אסור. ומברשת שיער רכה - אם אין בשימוש בה 'פסיק רישא' לתלישת שערות, מותר להסתרק בה; ואם יש בה פסיק רישא, אסור להסתרק בה, אך מותר לסדר בעזרתה את השיער. ובכל מקרה, יש להשתמש במברשת המיוחדת לשימוש בשבת.
- חפץ 'מוקצה' שיחדוהו לפני שבת לשימוש מסוים המותר בשבת - מותר לטלטלו בשבת. וחפץ שלא מקובל כלל ליחדו לשימוש של היתר לעולם, נחלקו הפוסקים אם ייחודו לשימוש של היתר מתיר את טלטולו.

גליון 301
שנה ז' תשע"ח

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א

תודה למשפחת קלייטן על האישור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב
לה' (ז' – י"א)

"וזאת תורת זבח השלמים" אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם הרי אתה מצוה אותנו שנביא כל הקרבנות הללו, בעוד הבית המקדש קיים אדם חוטא ומביא קרבן ומתכפר לו, וכן מביא מנחה ומתרצה ומתכפר לו, ועכשיו שחרב בית המקדש היאך אנו עושים על חטאתינו ועל אשמתינו? אמר להם הקדוש ברוך הוא: אם מבקשים אתם שיתכפר עליכם, היו משמרים תורתי ואני מעלה עליכם כאלו עשיתם לפני קרבן. ומניין? שנאמר "וזאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים" אל תקרי בן, אלא "זאת התורה, לא לעולה ולא למנחה ולא לחטאת ולא לאשם ולא למלואים ולא לזבח השלמים" אלא היו עוסקים בתורה, ויהיה חשוב לפני כאלו אתם מקריבים לפני כל הקרבנות, לפיכך אמר דוד "מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי" כי אני יודע שעסקת תורתך מכפר עונות לפיכך אהבתי תורתך. (תנחומא צו י"ד)

פרשת השבוע

אש תמיד תוקד על המזבח לא
תכבה (ו' – ו')

מסופר על הרה"ק רבי יוסף מקשאנוב זיע"א, בן הרה"ק רבי דוד מקשאנוב זיע"א, שהגיע פעם מבית חותנו לבית זקיני הרה"ק בעל "דברי חיים" מצאנו זיע"א, עודנו עומד בחדר החיצון, אמר להנוכחים דברי תורה ששמע מחמיו. יצא ה"דברי חיים" לחדר החיצון קרא לו ושאל אותו מה הוא מדבר? ענה שאומר דברי תורה בשם חותנו. אמר ה"דברי חיים": הארך וואס איז תורה (שמע מה היא תורה) "אש" א פייער, תמיד שטענדיג, "תוקד" זאל פלאקערן, "על המזבח" אויפן הארץ, "לא תכבה" עס זאל נישט פארלאשן ווערן. והוסיף: אפילו מיד אחר עבירה חמורה כלומר לבל להתייאש.

ובשר זבח תורת שלמיו ביום
קרבנו יאכל (ז' – ט"ו)

פעם שאלו את הרה"ק רבי אברהם מרדכי בעל ה"אמרי אמת" מגור זיע"א, מה טעם נאכל קרבן תודה רק ליום אחד שלא

כשאר קרבנות? השיב הרבי, קרבן תודה מביאים אותו על נס שהיה לו לאדם. והרי בכל יום ויום מתרחשים אתנו נסים חדשים, ואיך יאכלו מנס של אמש על נס של היום?.

והבשר אשר יגע בכל טמא לא
יאכל (ז' – י"ט)

מסופר: אברך אחד היה נכנס מדי פעם אל הרה"ק "בעל התניא" זיע"א אך לא נהפף לחסיד. פעם אמרו לרבי שאברך זה מתרועע עם משכילים. קראו הרבי אליו להשפיע עליו להתרחק מחברתם, אמר לו האברך בגובה לב עלי לא כל כך קל להשפיע הן רואה הרבי שכבר זמן רב הנני מתחבר עם החסידים ולא נהפכתי לחסיד. ענהו הרבי אין הדברים דומים, בטומאה נגיעה בעלמא מטמאה, אבל בקודש אומרת התורה "כל אשר יגע בבשרה יקדש" ופירשו חז"ל יכול אפילו שלא בלע, תלמוד לומר בבשרה עד שיבלע (זבחים צו) ואתה הרי לא בלעת מן הקדושה כלום.

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 7:30 ת"א: 7:32 ר"ת: 8:10

פרשת צו – שבת הגדול

זמני כניסת שבת

ירושלים: 6:17 ת"א: 6:32

ואז קרה הדבר – כף הזכויות הכריעה

לראות כך את הוריו הזקנים והחלושים, הן נאמר "כבד את אביך ואת אמך" – כלפיהם חובתי גדולה יותר.

בבוקר המחרת שככה הסערה, והכפרי החליט לעזוב את ביתו ולצאת לעיר הגדולה, אולי שם יאיר לו המזל פנים? נפרד מבני משפחתו, שם תרמיל על שכמו ויצא לדרך. ימים רבים הלך עד הגיעו לעיר הגדולה, ובעיר – אל מי יפנה באין לו קרוב או מכר, נכנס איפה אל בית המדרש ופתח בתפלה, מתוך לב קרוע בקעה תפילתו ועינים זלגו דמעות כמים. כשסיים תפילתו הבחין כי יהודי עומד מן הצד ומתבונן בו, "מדוע תבכה?" שאל האיש. "אנא ספר לי, אולי אוכל לעזור לך". סיפר לו הכפרי על צרותיו הרבות, פניו של האיש נפלו בשמעו את דברי היהודי, בכל לבו חפץ לעזור לו, אך מה הוא מסוגל לעשות ואין הוא נמנה עם העשירים. בכל זאת שלף מכיסו שלושה זהובים והגישם לכפרי, "קח זאת" אמר, וצא לשוק ובורא העולם הממציא פרנסה לכל ברואיו, בוודאי לא יקפח אותך, אך בטרם תצא לנסות את מזלך, בוא עמי לביתי ותסעד את לבך ותנוח מעמל הדרך, וכך תוכל לכלכל מעשיך בצלילות הדעת.

לאחר שסעד הכפרי בבית מארחו ואף נח מהדרך, יצא עמו המארח אל השוק לעזור לו במסחרו, ואכן עד מהרה הוזמן לכפרי עסק כלשהו, ובאותו היום הרוויח שלושה זהובים. התעורר הכפרי וחפץ להשיב למארחו את שלשת הזהובים שקיבל ממנו, אך הלה סירב ואמר: עדיין אינך עשיר, המתן עד שישלח ה' ברכה במעשי ידיך ותוכל להשיב לי את כספי בכבוד רב. כיון שכך, החליט הכפרי לשוב לביתו, הוא ידע שבששת הזהובים יוכל לקנות מזון לבני ביתו המתענים ברעב, מיהר וקנה קמח ושמן ועוד מצרכי מזון, וכן עצי הסקה לחימום הבית, ועמד לצאת לדרך, מארחו הרחום שידע כי על האיש לעשות דרכו בשלג, העמיד לרשותו סוס ועגלה ואמר: כאשר תחזור לעירנו לעסוק שוב במסחר, תשיב לי את הסוס והעגלה.

הודה לו הכפרי מקרב לב ויצא לדרך, בשל הגשמים והשלגים היתה הדרך משובשת והעגלה התנהלה בעצלתיים, והכפרי התפלל בכל העת שיצליח להגיע בריא ושלם לביתו. לפתע נתקל הסוס באבן ומעד, התהפכה העגלה ונפלה לתוך בור שנפער בצד הדרך, נפל הכפרי וכל חבילותיו התפזרו על פני האדמה המרופשת. כשהצליח הכפרי להרים את גופו הדואב, הביט הכפרי סביב ועיניו חשכו: העגלה הפוכה, הסוס תקוע בעמקי הבוץ, וכל צרורותיו העלובים מפורים ברפש וברטיבות, מילא ייאוש את לבו וכמעט השתלט עליו, אולם הוא שב לעשתונותו אור כח ובידיים קפואות ניסה להוציא את הסוס מהבוץ ולהפוך את העגלה, אך לא הצליח, ובינתיים החל לרדת שלג והקור חדר לעצמותיו והייאוש שוב תקף אותו, צנח איפה והתיישב על אחד מחבילותיו ופרץ בבכי מר.

באותה עת נסע יהודי עשיר בדרך המושלגת בכרכרת החורף שלו, ומבין הרוחות השורקות הגיע לאזניו קול נוסף – קולו של העני הבוכה. קול הבכי זעזע את העשיר והוא הורה לבעל עגלה לנטות לכיוון הקול, בהגיעו ראה את העני במצבו העלוב והבין את אשר ארע. כהרף עין קפץ הוא ומשרתו מהכרכרה ופנו לעזור לעני, חילצו את הסוס השקוע בבוץ, הפכו את העגלה, אספו את כל הצרורות והחזירו הכל לתקנו. "תודה... תודה" מלמל הכפרי המאושר.

אזירת חג ירדה על העירה הקטנה, הרה"ק רבי ישראל מרוזין זיע"א נכנס בשעריה והתכונן לחנות בה במסעו. יהודי העיר התרגשו, הן לא בכל יום זוכה עיירתם הקטנה לארח אחד מצדיקי הדור, עשירי העירה התווכחו ביניהם על הזכות לארח את הצדיק בבתיהם, ולבסוף נפלה הזכות בחלקו של ר' מאיר, יהודי עשיר ונכבד המפזר כספו לצדקה ובקי בחדרי התורה. אל ביתו הגדול והמפואר עשתה מרכבתו של הרבי, חום נעים שרר בבית, לעומת צינת החורף ששררה ברחובות המושלגים, הצדיק שוכן, כמובן, בטוב ובנאה שבחזרי הבית, והמארח השתדל להנעים לו את שהותו ככל האפשר.

עד מהרה החלו יהודי העירה לנהור את ביתו של ר' מאיר, איש איש ומשאלת לבו, איש איש וצרת נפשו, והכל חפצים להיכנס לחדרו של הרבי, לפרוק את מועקת לבם וליטול מהצדיק ברכה ומלת עידוד. הקור העז לא הרתיע את ההמונים, שצבאו על דלתות הבית, רבים הביאו גם את נשותיהם ועולליהם, כדי שאף הם יזכו להתברך מפי הרבי. כשנפתחו דלתות הבית פרץ כל הציבור פנימה לעבר חדרו של הרבי, ור' מאיר המארח, מביט חסר אונים על המאומה המתחוללת בביתו הנאה, על המרובדים המתלכלכים ברפש, על הרצפה שהבהיקה לפני רגע ועתה מכוסה מעטה של בוץ וכו', "אמנם זכיתי בזוכיה גדולה" מהרהר ר' מאיר, "אך אני אשלם תמורתה מחיר יקר". עוד רגע קט וקבוצת חסידים נלהבת פורצת לבית בקול שאון, הללו נשאו עמם בוץ ורפש, ובלי לתת דעת על העולם הגשמי שבתוכם הם ניצבים, מלכלכים הם את אשר לא התלכלך עד כה.

ר' מאיר ואשתו מביטים ב"חורבן" שירד על ביתם הנאה, ושוב אינם מסוגלים להבליג, "כיצד מעיזים אתם ללכלך כך את ביתי?" מתפרץ לבסוף ר' מאיר, הלא מילאתם את ביתי בבוץ ורפש. הביטו הנוכחים סביבם והבינו ללבו של המארח, ניסו לקרצף את הרפש, אך לא הצליחו – מעונו של ר' מאיר הושחת כמעט ללא תקנה.

בערב לאחר שעזבו כל האורחים את חדרו של הרבי ויצאו מעורדיים ומאוששים אל אויר הלילה הצונן, שלח הרבי לקרוא לר' מאיר. פסע ר' מאיר לעבר חדר משכנו של הצדיק ובדרכו ראה כיצד עמלות המשרתות לנקות את הבית. הרבי נעץ מבטו בפניו של ר' מאיר ולבסוף אמר: "ברצוני לספר לך סיפור נאה". עשה ר' מאיר אזנו כאפרכסת, והרה"ק מרוזין החל לספר:

יהודי כפרי עני היה מטופל בששה בנים, ובנוסף עליהם היו סמוכים אל שולחנו גם הוריו הקשישים, אותו כפרי דר בבית שכלל אינו ראוי לתואר בית, בימות החורף היו הגשמים חודרים פנימה, ובקיץ היתה השמש קופחת על ראשי בני הבית. היה זה יום חורף צונן ומושגל, בביתו של הכפרי שררה חשכה, שכן פרוטות לקנית נר לא היו בנמצא, ומובן שעל עצי הסקה איש אף לא העז לחלוט, התכרבלו בני הבית בבליי הסחבות שלהם למצוא להם מסתור מהקור וטיפות המים הדולפים לתוך הבית. בפנינו ישב בעל הבית מרוכבל בסחבותיו ולבו מלא צער, "עד מתי אפשר להתקיים בתנאים שכאלה?" הרהר, צר לי לראות את אשתי וילדי במצב עלוב שכזה, אך צר היה לו שבעתיים

צישל ונמשל

והייתם לי סגולה

משל לרב גדול אחד שחיבר חיבור נחמד, ונסע לעיר שיש שם בית דפוס, והיה צריך אכסניה לתקופה של שנים שלשה חודשים. והנה בא לבית אכסניה אחת ואמר לבעל האכסניה שהוא רב פלוני שמחבר ספר חדש, וצריך אכסניה לתקופה מסויימת עד שיצא ספרו מבית הדפוס. כששמע הבית את תחנוני הרב הבין שרוצה הוא להתאכסן בחנם, ולכן מציע גדולתו וחכמתו, אמר בעל הבית בלבו מה לי ולצרה הזאת, ואז ענה ואמר שאין לו אפשרות לאכסן אותו כי צר לו המקום. הרב הלך לבית אכסניה אחרת, וכן לשלישי ולרביעי וכולם סירבו לו וענו לו כמשפט הראשון. אחר כך נשמעו הדברים אצל נדיב אחד, ותיכף רץ אל הרב, חיבק אותו ונפל על צואריו, וביקש ממנו שיזיאל בטובו לשבת בביתו וכל מחסורו עליו. והרב שמח על כך וישב בבית הנדיב עד אשר כלה מעשהו, ואחר כך נתעשר הרב עושר גדול ושוב בא לעיר הנ"ל לסיבה מסויימת, והגיע לשם במרכבה גדולה ומכובדת ושני נערי עמו, וכולם נקבצו ובאו אליו לבקש ממנו שיבוא אליהם, והרב לא הטח אונו אליהם עד אשר בא אל מקומו הראשון, ובאו כל יקירי הקהילה לבית הנדיב והתנפלו לפני הרב שיבוא להתאכסן בצל קורתם, ואז הרב גער בהם ואמר להם אם באמת נדיבים אתם, למה לא הכנסתם אותי בפעם הראשונה לביתכם? אין זאת אלא שעתה רואים אתם שנתעשרתי עושר רב באתם אלי למען בצוע בצע.

והנמשל: הקדוש ברוך הוא כשרצה לשכון כבוד בארצנו, בא עם חיבורו הטהור שהיא התורה הקדושה אל ישמעאל, עמון ומואב, וביקש אכסניה מהם ותלה ברצונם ובחירתם, והרגישו כי הכוונה היא בבקשה זאת שיתעסקו עמו בנדבה ולא על מנת לקבל פרס, על כן נסוגו אחר בתשובות שונות: מה כתוב בה לא תרצח וכו'. ואחר כך בא אל ישראל והציע גדלו ואלקותו כמו שכתוב אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים וכו' ואביא אתכם אלי וכל אלה עשיתי לכם בכח גדול ויד חזקה אשר בעיניכם ראיתם, ועתה קבלו נא אותי בדירתכם, והנה לעתיד כאשר יפתח השם יתברך את אוצרו הטוב, ויתגלה לעין כל חמדת הסגולה הצפונה אל עבדיו הנאמנים, אז יאמרו האומות מדוע לא תשכון אצלינו? והקדוש ברוך הוא יבעט בהם לאמר מדוע לא קבלתם אותי מאז? והוה שאמר הכתוב "ועתה אם שמוע תשמעו בקולי" כלומר עתה בעודי זר באין מכיר בי ואין לי שום אכסניה, אם תקבלו אותי ותשמעו בקולי ושמרתם את בריתי אזי והייתם לי סגולה מכל העמים גם בעת והיה לי כל הארץ, ויקראו העמים כולם בשם ה' ויתנו לי משכן לשכון בתוכו גם אז תהיו לי סגולה מכולם ולא אפן אל מנחתם ולא ארצה מידם.

(בשם הגה"ק המגיד מדובנא זיע"א)

אך העשיר לא הסתפק בכך, הוא העלה את היהודי על כרכתו המרופדת, הושיבו והשקהו במשקה משיב נפש, ואף נתן לו מזון להחיות את נפשו, את העגלה והסוס ציזה לקשור לכרכרה וכך הולך העשיר את הכפרי עד לפתח ביתו, ואף סייע בידו להכניס את צרורותיו לתוך ביתו. בהיכנסו, הבחין העשיר בבית העלוב של הכפרי, הבחין באשתו, בילדיו ובהוריו הקשישים. מיד עם הכנסם עטו הילדים על אביהם והתחננו ללחם. למראה הזה נקרע לבו של העשיר, מבלי להסס שלח ידו אל כיסו, הוציא את ארנקו, והגיש לכפרי סכום עצום: שש מאות זהובים. ובטרם הספיק הכפרי להגיב, אמר העשיר: ראשית לכל, האכל את בני ביתך, ולאחר מכן קנה לך בית ראוי לשמו, ופתח לך עסק שממנו תתפרנס. עמדו בני הבית המומים ונבוכים ולא ידעו כיצד להודות לעשיר שגמלם טובה כה גדולה, אך העשיר לא המתין למלות תודה, בלבו רחש תודה לקב"ה על שזימן לו מצווה חשובה שכזו, הוא פנה החוצה והמשיך דרכו בשמחה רבה.

מני אז חלפו שנים רבות ובא זמנו של העשיר להסתלק מן העולם, הגיעה נשמתו לבית דין של מעלה ונשאלה: "נשאת ונתת באמונה?" בטרם הספיק העשיר להשיב, באו אלפי מלאכים וכל אחד הכריזו על עבירה שעשה המנוח, ונפסק דינו לגיהנום. אך בטרם נחתם פסק הדין הגיע מלאך מליץ ישר אחד ושאל בקול גדול: "כיצד אפשר להשליך לגיהנום אדם שהחיה עשרות נפשות מישראל, הרי נאמר 'כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא'..." החליטו להניח את זכויותיו וחובותיו על שתי כפות המאזניים ולראות איזו תכריע, והנה לא הספיקו המצוות להכריע את הכף לטובה, מיהר המליץ להביא את הכפרי העני, את הוריו וילדיו, ושמו אותם על כף הזכויות, אך גם הם לא הכריעו את הכף. אז רץ המלאך והביא אף את העגלה והסוס, אך גם אלה לא הכריעו, המלאך המליץ לא אמר נואש ומיהר להביא את כל הבוץ ורפש שדבקו לעגלה, ולסוס ולצרורותיו של העני, והטיל אותם אל תוך הכף, ואז קרה הדבר - כף הזכויות הכריעה את כף העבירות, ומיד נפסק דינו של העשיר לגן עדן.

תם סיפורו של הרה"ק מרוזין, ר' מאיר בעל הבית, השפיל מבטו ולאזניו הגיע קולו של הצדיק: "השומע אתה ר' מאיר, לעיתים מסוגל רפש ובוץ של יהודים לחלץ מן הגיהנום. ולמה לך להתלונן?...". הנהן ר' מאיר בראשו בהסכמה.

צין אדם לחברו

קמחא דפסחא של

הסבא משפאלי

מסופר: פעם אחת נסע הסבא קדישא משפאלי זיע"א לכל העיירות הסמוכות לשפאלי, וקנה הרבה חיטים לחג הפסח, ואח"כ טחן אותן, והכין "קמחא דפסחא" לרוב. העולם התפלא בשביל מי צריך כ"כ הרבה קמח? שלושה ימים קודם החג נשרפה פתאום עיר אחת הסמוכה לשפאלי, ויצאו כולם נקיים מנכסיהם, וגם לצרכי חג הפסח לא נשאר להם מאומה. אז נסע תיכף ה"סבא" לאותה עיר, והביא את כל הקמח שהכין, ואפה מצות בשביל כל אנשי העיר. אז הבינו שהצדיק היכן תרופה למכה.

נאה מקיים

מסופר: פעם כששהה ה"חפץ חיים" זיע"א בוילנא, היה צריך באחד הימים לעזוב את העיר בענין דחוף. ארז את חבילותיו ופסע לעבר התחנה, והנה בלכתו ברחוב, ניגש אליו יהודי וביקש אותו להשלים מנין לתפילת מנחה, יכול היה החפץ חיים לפטור אותו בשתי סיבות: ראשית, התפללתי כבר, שנית, אני נחפז לנסיעה חשובה מאד. אולם בכל זאת ניאות להצטרף למנין. לאחר מכן נימק את הנהגתו בכך, כי אם לא היו נענים לבקשה מעין זו, עלול האדם המבקש להתמרמר

ולהיפגע, ועלול הדבר להתפרש כחוסר התחשבות בטובת הזולת, והרי כאן חשש של חילול השם. משום כך דחה את נסיעתו.

ואהבת לרעך כמוך

מעשה בהגה"ק מוילנא זיע"א, כשהיה ילד יצא לשחק עם חבריו, ראה אותם משחקים בנדנדה, זה עולה וזה יורד, פירש מהם ונכנס לביתו. שאל אותו אביו: אליהו יקירי, למה אין אתה משחק עם חבריך? השיב הילד: כתוב בתורה "ואהבת לרעך כמוך" ואיך אני יכול לעלות את עצמי ובו בזמן להשפיל את חברי ולגרום לו לרדת.

רעבוננו של החזון איש

יפה הגדיר עצמו ה"חזון איש" זיע"א באחת מאיגרותיו: "הייתי רעב לשמוע משלום בריאותך". ומסופר שפעם בא רופא לבקר את ה"חזון איש", הרופא היה ממנהלי בית החולים "אסותא" בתל אביב, תוך כדי שיחה סיפר לו הרופא דרך אגב, כי אדם גלמוד שוכב בבית החולים, ובדידותו מחמירה את מצבו. למחרת בבוקר השתומם אותו רופא מנהל לפגוש את החזון איש בכבודו ובעצמו יושב לו בבית החולים ליד מיטת החולה האלמוני שלא הכירו מעודו, ומעודד את רוחו.

חילולא דצדקיא

שבת קודש ח' ניסן
רבי ר' אליהו שפירא ב"ר בנימין וואלף (אליהו רבה - תע"ב)
הרה"ק רבי מרדכי מנעשוזי ב"ר דוב בער (תק"ס)

יום ראשון ט' ניסן
הרה"ק רבי יעקב צבי יאלעס מדינוב ב"ר נפתלי (תלמיד החוזה - מלא הרועים - תקפ"ה)
הרה"ק רבי חיים מאיר (אמרי חיים) ב"ר ישראל מוויזניצא (תשל"ב)

יום שני י' ניסן
מרים הנביאה בת עמרם (ב"א תפ"ז)

יום שלישי י"א ניסן
רבינו משה בן נחמן רמב"ן (ה"א כ"ט)
הרה"ק רבי ישעיהו ב"ר אברהם הורוויץ (שלי"ה - ש"צ)

יום חמישי י"ג ניסן
רבינו יוסף קארו ב"ר אפרים (בית יוסף-שלי"ה)
רבינו משה אלשיך ב"ר חיים (אלשיך-שנ"ז)
הרה"ק רבי מנחם מענדל ב"ר שלום שכנא (ה"צמח צדק" מליובאוויטש - תרכ"ו)

יום שישי י"ד ניסן
הרה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ ב"ר אליעזר ליפמן (תר"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רכטיבין שליט"א
מח"ס "גם אני אדוך" ו"מפרסם יוסף התרים" על המעשרים.

לעבור בפני המתפלל (ה')

(א) אם מוכחא מילתא מתנועותיו של הקטן שאין משים לבו כלל לתפילתו, לכולי עלמא אין תפלתו תפילה, ומותר לעבור לפניו. (ספר ד"א של תפילה, סימן ב', הערה ט')

(ב) יש לחנך הקטנים שלא ישבו ויעברו לפני המתפלל. (שם, סימן א', הלכה י"ג)

(ג) חולה המתפלל בישיבה או בשכיבה, אסור לישוב או לעבור בתוך ד' אמותיו. (קצות השלחן, סימן כ', ס"ק כ"ו. תורת חיים, [סופר] או"ח סימן ק"ב, ס"ק א', ספר ד"א של תפילה, סימן ב' הלכה ט', שאלת רב, עמוד קצ"ח, פרק ז', סעיף ב')

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

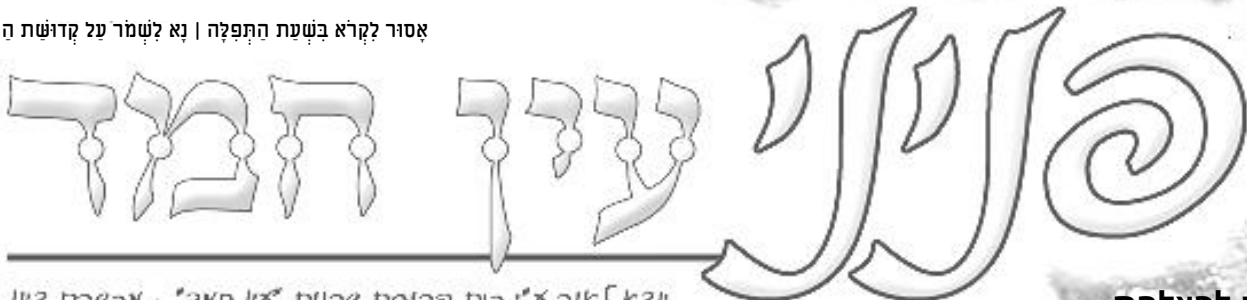
בחסות "דודי קאר"

הסוכן החרדי שלך להשכרת רכב

מכל החברות 052-7655-222

פְּרֻשֶׁת צו | תשע"ח

אָסוּר לְקַרְא בְּשֵׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמֵר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיּוֹן

ויצא לאור ע"י בית הכנסת שכולנת ע"ן חאג" - אגשרת ציון

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשֶׁת צו - עֲבוֹדַת ה'

"אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ לֹא תִכָּה" (ויקרא ו, 1)

דכדוכה של נפש, אפילו כשהוא נמצא במצב של שכיב מרע ושוכב על ערש דווי - עדיין יכול לשוב בתשובה שלימה.

ועוד אומר המדרש: "תְּמִיד - אֵף בְּמַסְעוֹת", ורומז בכך, כי יש אדם שבסדר יומו הרגיל מקפיד על קלה כבחמורה ומדקדק בכל מעשיו והליכותיו. אולם כאשר הוא משנה מסדר יומו הרגיל, כגון: בצאתו מביתו לדרך רחוקה, אז עלול הוא להתיר את הרסן בבת אחת ולהרפות את מידת הקפדתו ודקדוקו, ובקלות הוא עלול לבוא לידי רפיון וחטא.

על כך אומר המדרש: "תְּמִיד - אֵף בְּמַסְעוֹת", כלומר על האדם להקפיד בכל הליכותיו בדרך, כפי שהוא רגיל בביתו, מבלי להקל על עצמו ולהגיע לידי חטא, חלילה.

ה'בן איש חי' מבאר, שהמזבח מרמז על הלב, והדברים רמוזים במדותיו של המזבח שהיו "שלשים ושתים על שלושים ושתים אמה" (מידות פ,ג מ"א), כמניין ל"ב.

והנה ה'אש', דהיינו עבודת ה' של האדם צריכה לבעור בתוך ליבו תמיד, ורמז לדבר טמון במילוי האותיות של המלה 'לב' שהן במילואן למ"ד ו-בי"ת, המצטרפות למלה "תמיד".

זהו שרמז הכתוב: "אֵשׁ תְּמִיד תּוֹקֵד עַל הַמִּזְבֵּחַ (ויקרא ו, 1)" - כלומר, האש של עבודת ה' תוקד בליבו של האדם תמיד.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסו שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

חז"ל דרשו (תורת כהנים פר' צו): "אֵשׁ תְּמִיד - אֵף בשבת. תְּמִיד - אֵף בטומאה, תְּמִיד - אֵף במסעות". מהי כוונת הדברים?

ה'ברכת יצחק' מפרש זאת על דרך המוסר: יש זמנים, שבהם יש לאדם רפיון בעבודת ה' שלו. ביום חול אדם טרוד בפרנסתו ושקוע בענייניו, ואין ליבו פנוי לחטוא, אבל כאשר זמנו בידו ובטל ממלאכתו, והוא שרוי במנוחת הגוף ונפש, ומרבה באכילה ושתיה, עלול הוא לבוא בקלות לידי חטא.

על כך אומר המדרש: "תְּמִיד - אֵף בְּשַׁבָּת", ומזהיר בכך את האדם, שישמור את עצמו מפני החטא דווקא ביום השבת.

המדרש ממשיך ואומר: "תְּמִיד - אֵף בְּטֻמְאָה", וכוונת הדברים היא, שאדם שנכשל בעבירה פעם אחת, יודע, ישערי תשובה לא ננעלו בפניו, ולכן הוא עושה תשובה על חטאו, וממשיך בעבודת ה' שלו, כפי שהיה קודם שחטא.

אבל כששוקע האדם בְּטִיט הַיָּוֵן, וכל כולו נטמא בטומאת החטא - הוא עלול חס וחלילה ליפול לייאוש, ולומר כי אפסה תקוותו לשוב בתשובה שלימה.

על כך אומר המדרש: "תְּמִיד - אֵף בְּטֻמְאָה", ומדגיש לאדם, כי שערי תשובה לעולם לא ננעלו, ועד יום מותו ה' מחכה לו, ואם ישוב בתשובה שלימה - מיד ה' יקבלו באהבה.

ועל כך נאמר: "תִּשָּׁב אָנוּשׁ עַד דָּכָא (תהלים צ, ג)" - כלומר, האדם יכול לשוב בתשובה עד

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה דביר בן נלי רחל רוזה בת מרגריטה מזל חי הפקות ואירועים יוסף ליאור בן דליה אפרת הצלחה בכל העניינים שלמה וזנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.י.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן ננסה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רוגית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דורי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מזל טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה נעמה בת יפה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מזל פחימה אורן בן אסתר דינה בת מזל יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רינת רחל בת עפרה יצחק בן פיניה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רוגית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה דהבה בת שושנה רייזל ר' אליעזר בן עטיה

24/03/2018		ח' ניסן תשע"ח	
פרשת צו- שבת הגדול			
הפטרה: "וערבה"- מלאכי ג'			
ר"ת	יציאה	כניסה	
20:13	19:30	18:17	י"ב
20:10	19:27	18:35	ת"א
20:12	19:29	18:36	זריפה
20:12	19:29	18:36	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה	העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה	רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליד אלחנן רפאל בן אריס וליד אורי חיים בן שלי	זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
--	---	---	--

שואל ומשיב בהלכה – מוצרים לפסח- חלק ב'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

באלו מוצרים יש להקפיד על כשרות לפסח?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

מוצרי קוסמטיקה- עלולים להכיל חמץ, אולם כיוון שטעמים פגום, לרוב השיטות אין צורך בכשרות. **הערות:** איפור (מייקאפ, רימל) אין בו חשש חמץ. אולם יש לציין כי אודם פעמים רבות היצרן אינו פוגם אותו ממאכל כלב, ולכן יש לרכוש לכתחילה אודם עם כשרות. [חלק ממוצרי קוסמטיקה הכשרים לפסח: ד"ר פישר, קרליין, רבלון, רוזנבלום].

חומרי ניקוי- (אקונומיקה, אבקת כביסה, משחצ נעליים) עלולות להכיל חמץ- אין צורך בכשרות, כיוון שטעמים פגום למאכל כלב.

זלזין - [זלזין הינו תוצר נפט ואין בו טריפות כלל] כאשר הוא טהור אינו מכיל חמץ ואין צורך בכשרות. ואף אם יש בו מרכיבי חמץ, היות והנפט מהווה חלק ניכר יש כאן ביטול ונתינת טעם לפגם. אולם אם הוא בטעמים יש צורך בכשרות.

אלומיניום- נייר כסף- בשנים האחרונות לא נמצאה בעיה של שימוש בחומר משיחה מן החי או ממרכיבי חמץ. **מקורות:** עדכון כשרות ע"י הרבנות הראשית לישראל (ניסן תשע"ד). ויש מחמירים כל השנה, מכיוון שלעיתים משתמשים בשמן מן החי בתהליך הייצור.

תבניות ח"פ- פעמים רבות משתמשים בשמן מן החי בתהליך הייצור, יש צורך בכשרות לכל השנה, אך אינן מכילות חמץ.

הכנסת אורחים

הגאון רבי דב סוקולובסקי ואשתו חנה דינה, בתו של הגאון רבי צבי הירש קמאי הי"ד, רבה של מיר, היו צדיקי עולם. הם היו מיוחדים בהכנסת אורחים, יהודים מסכנים היו באים אל ביתם בירושלים. בירושלים היה יהודי גלמוד בשם ר' שמחה. לעיתים הוא לא היה בריא בנפשו, ואף הוא היה מבאי ביתם הקבועים. בכל יום שישי היה קונה את החלות שנשאר במאפיית לנדנר ועוד מאפיות בשכונת "בית ישראל" והיה מחלקם לנצרכים.

בערב פסח שחל בשבת נשאר ביום שישי במאפיות חלות רבות, מכיוון שאנשים קונים לשבת זו רק מה שנצרך בדיוק. ר' שמחה קנה את החלות והלך לחלק לנצרכים. אך כמובן אף משפחה לא רצתה לקחת ולהשאר עם חמץ או פרורי חלות. הגיע הלה בערב שבת לביתו של רבי דב סוקולובסקי עם שקים של חלות. והניח אותם בכל פינות הבית, על החלונות הירושלמים הרחבים, על הארונות, הבית היה מלא חלות... רבי דב ואשתו שתקו ולא אמרו מילה. בשבת בבוקר, קראה הרבנית חנה דינה לאחייניה שגרו לידם, ויחד עמלו לנקות ולבער את הבית מחמץ.

ענוה מפלאה

עד כמה ברחו רבותינו כמטחוי קשת מהגאווה, זאת ניתן ללמוד מהסיפור המופלא הבא: אחד מחשובי הרבנים פנה פעם לגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל ואמר לו את המשפט הבא: "מקובלני, מגדולי ישראל, שכבר לפני שלושים שנים שרתה עליכם רוח הקודש!". הלה לא הספיק לסיים את המשפט ורבי אברהם, תוך כדי דיבור, שלף את נעלו מעל רגלו ואמר: "הנעל הזו שווה יותר ממני!". והוסיף: "מכיוון שנגעתי בנעליים מוכרח אני ליטול את ידיי", ויצא ליטול ידיו, ושוב לא חזר למקומו הראשון, כדי שלא ימשיך לדבר איתו בעניין.

מים לפסח

בבית הגאון ר' חיים לייב אויירברך, חמיו של ר' שלום שבדרון ('המגיד הירושלמי'), לא היה ארגז קרח. את מאכלי השבת הניחו בכלי הקשור לחבל, אותו הורידו לתוך בור המים שהיה בחצר. המים בבור היו קרים, וכך מאכלי השבת אוכסנו בעומק הבור. באחת משבתות הקיץ שלחו את אחד הילדים להביא דגים מהבור. הוא משך את החבל ולפתע נקרע החבל. הוא החוויר כסיד, נכנס הביתה וסיפר מה קרה, ובבת אחת צעקו כל בני הבית בכאב: "אין מה לאכול. כל האוכל נפל לתוך מי הבור. אוי!".

התגובה הטבעית של הרבנית צביה הייתה גם היא בהלה. היא ספקה כפיה ואמרה בצער: "אוי! אוי! הבור נהיה חמץ. לא יהיה לנו מים לפסח". היה זה בעיצומו של הקיץ. חודשים לפני חנוכה ופורים ופסח. אבל זה מה שהטריד אותה באופן ספונטני! (הגדת ר' שלום).

מנזרים	הקדשת העלון	לשאלות בהלכה
לקבלת העלון חנם ב-email: email@pneEH@gmail.com מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnneEH@gmail.com	נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, זיווג הגון, תורה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 9076926	לשאלות נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144

הרב המקובל נתן בוקובזה זצ"ל - נולד בארץ ב-כ"ג אב ה'תשכ"ג (1963) למשפחה מרובת ילדים בה 15 בנים ובנות (הרב היה השמיני) ונקרא ע"ש ר' נתן פרז'ון (רב העיר אשקלון). לאחר נישואיו עבר לנתיבות, שם פתח כולל לאברכים. דאג להחזיק את הכולל, ולתמוך באברכים בחיי היומיום. את כל חייו הקדיש למשפחות נזקקות. הקים ארגון חסד גדול שחילק מידי חודש בחודשו סכומי כסף עצומים לאנשים מעוטי יכולת, ארגון החסד התפרסם בעיקר בזכות ה"קמחא דפסחא" שהיה עורך מידי שנה. בשעות הבוקר היה מקבל קהל. רבים פנו אל הצדיק ונושעו. בהמשך היום יצא כדי למסור שיעורי תורה במקומות שונים בארץ.

גאון בנגלה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. מוצא פיו וברכותיו התקבלו בשמים ושינו סדרי בראשית. במבט קל היה יודע מיהו האדם העומד בפניו, מהן בעיותיו ומה יהיה עימו. לשאלת תלמידיו מהיכן זכה לראות זאת השיב שתולה את הדבר במעשה החסד שלו שכן כל מהותו הייתה חסד (הצדיק ציין את דברי ה'מכתב מאלהו' על הקשר בין החסד לראייתו הרוחנית המדהימה). היה שוטף בעצמו את בית-הכנסת. הוסיפו לצדיק את השם 'חזקיהו' לאחר שהתגלתה המחלה בגופו. כאשר הרה"ג מרדכי אליהו זצ"ל הגיע לבקר אותו כששכב על ערש דוויו לפני שנפטר, דאגתו היחידה הייתה "מה **אעשה עם כל האנשים, שתלויים בי?**". קירב יהודים רבים לאביהם שבשמים. **בעל אהבת ישראל עוצמה.**

בעל מתק שפתיים. סחף בדרשותיו את הקהל. היה אומר, שבמקום שאנשים יחפשו סגולות, שיתחזקו בתורה ובמצוות כי זו הסגולה הגדולה ביותר. אמר מספר פעמים, שעתידי הוא לחלות ולהיפטר צעיר. על שמו הוקמו מוסדות החסד 'מאורות נתן'. בשבת האחרונה ביקש במפגיע להתפלל תפילת מנחה, וביטל את הבקשה לדחות את התפילה בזמן מה. לאחר התפילה אמר ויודיו למרות שמדובר בתפילת שבת בחודש ניסן שלא אומרים בו ויודיו ותחנונים. נפטר בשבת קודש פרשת צו- שבת הגדול, י' בניסן ה'תשס"ו (2006). לאחר שנזדכך ביסורים קשים ומרים, אותם קיבל באהבה. ציונו בבית העלמין בנתיבות. חי כ-42 שנים. ההלווייה נערכה ביום א' עפ"י עצת הגאון ר' יששכר מאיר צוק"ל כדי לאפשר לאלפים ללוותו בדרכו האחרונה.

אביו: דניאל. **אמו:** מרת חיה. **אשתו:** מרת יעל שתחי' למשפחת ברבי. **ילדיו:** דניאל, אליהו שלום, משה כלפון, חיה, עמרם אלדד. **מרבתינו:** הרה"ג יששכר מאיר, הרה"ג ראובן יוסף גרשנוביץ- ראשי ישיבת הנגב. **חברותא:** בתקופה מסוימת למד עם הגאון המקובל ר' מרדכי אליהו צוק"ל. **מספריו:** יזכרון נתן- מדברי תורתו (יצא בשנה השלישית לפטירתו על ידי בנו) • **עמוד החסד**- מתאר את חיי הצדיק (נערך ע"י ר' יהודה אדרי). בנוסף הרב כתב ספר שלם על הלכות מעשרות (בהם הקפיד עד מאוד ולימד זאת לציבור, אך עדיין לא יצא לאור- הכתבים בידי המשפחה).

שלום ב. תושב העיר נתיבות מספר: "הגעתי פעם לאזכרה מסוימת כדי להתרים את הקהל להכנסת כלה עבור אחותי, שהייתה זקוקה לעזרה במימון חתונתה, ופגשתי שם את רבינו. הרב שהגיע כדי לאסוף כסף עבור מוסדותיו, שוחח איתי, ותוך כדי שיחה שאל לסיבת בואי למקום. סיפרתי לו, והוא - מיד כששמע על אחותי, דפק על השלחן והודיע: 'יש כאן מקרה חשוב של הכנסת כלה, זו מצווה גדולה, ואשרי התורם בעין יפה'. הרב פשוט החל בהתרמה בנועם ובחן המיוחדים לו, כשהוא מנצל את הכבוד, שרחושו לו המשתתפים, שכבר הכירוהו. בתוך זמן קצר אסף הרב עבורי כחמשת אלפים שקלים, סכום גדול בהרבה, משציפיתי לקבל, והיה ברור שבכך הקשה על עצמו. עבור מוסדותיו שלו הוא היה צריך לאסוף כסף במקום אחר."

מקורבו של הרב, אשר פרץ מאטלנטה ארה"ב, מספר: "היו לנו הרבה מעשי פלא עם מורינו ורבינו הרב נתן בוקובזה צוק"ל, בין היתר זכור לי המקרה הבא: פעם איבדתי את הדרכון שלי שעות ספורות לפני טיסה ולא ידעתי איפה הוא. 'הפכתי' את כל הבית וכשלא מצאתי, התקשרתי כמובן לרב לבקש את עזרתו... להפתעתי הרב אמר לי: "הדרכון לא הלך לשום מקום בבית, הוא נמצא איתך בחדר בו אתה עומד, תחפש לידך, רק שם ותמצא אותו". וכך כמובן היה, המשכתי לחפש בסביבתי ומצאתי את הדרכון בחדר, שבו הייתי בשעה שהתקשרתי לרב..."

בשידור ברדיו "קול חי", פנתה אישה אל רבינו והתלוננה על כאבים בגרון. הרב ביקש ממנה לקבל קבלות על עצמה והמליץ על ניתוח. האישה נותחה, והניתוח עבר בהצלחה. זמן מה לאחר מכן שוב פנתה אותה אישה אל הרב, כשהיא מתלוננת על צריבה מוזרה בגרון. הוא הורה לה לעשות מיד בדיקת C.T. בגרון, ועמד על כך, למרות שהרופאים לא מצאו כל סיבה לבצע בדיקה זו. החתן שלה התקשר לרב והאשים אותו שהוא 'מכניס לה דמיונות לראש', אולם האישה התעקשה לבצע את שהרב הורה לה. **בדיקת ה- C.T הראתה שבעת הניתוח נשכח מתפס מפלסטיק במקום ועליו סגרו את התפרים.** החפץ הוצא, והאישה הבריאה לאחר מכן עלה חתנה לשידור והתנצל על שפקק בדברי הרב.

אציק וגילה בן חמו ממעלה אדומים מספרים: "זכינו להיות קרובים למורינו ורבינו, הייתה לרב מסירות נפש אדירה לזיכוי הרבים ולהרבצת תורה. כשהרב זצ"ל היה כבר חולה מאוד, הביא אותו הרב אברהם דויטש מרבני העיר למעלה אדומים, הוא הגיע באמבולנס עם רופא צמוד בלי שיערה בפניו, ולמרות חולשתו דיבר לפני קהל רב דברי תורה וחיזוק כשעה וחצי. גם לשכונת 'פסגת זאב' בירושלים, הגיע להעביר שיעורים כשהוא מחובר לאינפוזיה. בית הכנסת היה מלא עד אפס מקום ובקהל הייתה התעוררות גדולה."

שאני מספר על המשפחה.

לאחר מספר דקות אני מקבל טלפון מאישה שגרה בצפון שאומרת לי: "שמעתי את בקשת העזרה למשפחה ברוכת הילדים, שאין להם כלום לחג. ב"ה ה' נתן לי שפע גדול ואני חיה טוב. **אנא ממך העבר לי רשימה של כל הדברים שהמשפחה צריכה, החל מטיטולים ועד בשר ועופות, ואני אקח את הרשימה ואעביר להם את הכול**".

התרגשתי מאוד והודיתי לה מקרב לב. "אך יש לי בקשה אחת", הוסיפה האישה ואמרה, "מבקשת אני, שאותה משפחה תתפלל עליי שאזכה לזרע של קיימא, מפני שכבר מעל עשר שנים אני **ובעלי לא זכינו בילדים**, והרופאים התיאשו מלעזור לנו, לכן קח את שמי על מנת שיתפללו עליי".

הסכמתי בשמחה והתקשרתי לבשר למשפחה על עזרתה של אותה אישה. מיד כששמעו זאת, הם התרגשו כל כך ושמחו מאוד, ואף הבטיחו, כי יתפללו יחד כל בני המשפחה לישועתה של אותה אישה.

הם העבירו לה רשימה של כל הדברים הנדרשים, אשר הגיעו לסכום של אלפי שקלים. ואותה אישה אכן קיימה את מה שהבטיחה והיא דאגה להעביר להם את הכול עוד לפני החג, וב"ה, כך הם זכו לקיים את הפסח בשמחה.

והנה, עם תחילת חודש ניסן של שנת ה'תשע"ז, שוב התקשרו אליי מאותה משפחה מסכנה בבכיות, שגם השנה מצבם עגום מאוד, ואין להם אוכל בסיסי לילדים ולמשפחה לפסח.

למזלי הרב, שמרתי את פרטי האישה משנה שעברה. לא חשבתי פעמיים והחלטתי להתקשר אליה בשנית ולבקש את עזרתה. בעודי מחייג אליה, הזכרתי לה את הסיוע בעבר. אולם הקול מהעבר השני של הקו קטע אותי ואמר: "אני מצטערת, מדובר באחותי והיא לא יכולה לענות כרגע".

והנה שומע אני ברקע קול המבהיר שהיא נמצאת בבית-הרפואה. "סליחה, אבל יש לי שאלה", שאלתי את אחותה. "האם אחותך נמצאת כעת בבית הרפואה?". "כן", היא השיבה לי, "כעת היא ילדה בת אחרי שנים רבות!".

דמעות ירדו מעיניי, לא האמנתי! ממש לפני שנה באותו תאריך בדיוק היא עזרה למשפחה מסכנה שהבטיחה להתפלל עליה שתזכה לישועה ותיפקד, ובדיוק אחר שנה אותה אישה זכתה לבת בריאה ושלימה, בניגוד לכול דברי הרופאים. ראיתי בעיניי כיצד ה' משלם בעצמו כנגד כל כוחות הטבע לאלו המסייעים לנזקקים".

אי אפשר שלא להתפעל ולהתרגש מעם ישראל העוזרים הן בכוחם והן בכספם כדי שלא יהיה חלילה וולו אדם אחד, שלא יוכל לעשות את הסדר כדבעי. **מחסנים מאולתרים צצים במקומות שונים ובהם נמצאים אנשי חסד, המסדרים את הארגזים כדי לחלקם לאנשים נזקקים**.

אין ספק שמעשי החסד הללו עולים לפני מי שאמר והיה העולם והמלאכים, שנבראים ממעשי חסד הללו, יש בכוחם לבטל כל גזרות קשות ורעות, המתרגשות לבוא לעולם. וכפי שמובא בספר 'תומר דבורה' שחיברו המקובל העצום הגאון רבי משה קורדברו זצ"ל:

"יש בהיכל ידוע מלאכים ממנים לקבל גמילות חסד שאדם עושה בעולם הזה, וכאשר מדת הדין מקטרגת על ישראל, מיד אתם המלאכים מראים החסד ההוא והקדוש ברוך הוא מרחם על ישראל מפני שהוא חפץ בחסד, ועם היות שהם חביבים אם הם גומלים חסד זה לזה - מרחם עליהם".

וכן כידוע המלה חסד מורכבת משתי מלים - חס ד'. דהיינו כאשר האדם עוזר לזולתו, אזי בורא עולם חס גם עליו. עלינו להבין, שברגע שאדם עוזר ומסייע לאדם אחר מעם ישראל - הרי שהוא סייע לבנו של הקב"ה. ועל כך בורא העולם מחזיר בכפל כפליים.

סיפר איש החסד, הזמר 'אבי בן ישראל': "ברצוני לזעזע אתכם במקרה מרגש עד דמעות שהייתי מעורב בו שבוע לפני חג הפסח (שנת ה'תשע"ז):

הסיפור התחיל לפני שנה בדיוק, ערב חג הפסח ה'תשע"ו. מי שמכיר אותי יודע כי בין שאר עיסוקיי, משתדל אני לעזור לפניות של אנשים נזקקים ומסכנים הזקוקים לדברים בסיסיים כמצרכי מזון, בגדים ואוכל לילדים.

משפחות פונות אליי לעזרה בפרט לפני החגים ואני משתדל להעביר את בקשתם לציבור הרחב ומבקש מהם להירתם למשימה, וב"ה כך זכינו לעזור למשפחות רבות.

והנה, כשבוע לפני פסח בשנה שעברה אני מקבל שיחה ממשפחה חרדית ברוכת ילדים, כשהאבא בוכה ללא הפסק בטלפון:

"אבי, פסח מתקרב ואין לנו כלום בבית. לא אוכל, לא מטרנות ואפילו לא טיטולים. אשתי בוכה מרוב צער מפני שאין לנו אפילו שקל איך להתחיל את החג, אנא עזרו לנו".

אי אפשר להישאר אטום למשמע דברים אלו. כאבתי מאד את כאבו וביקשתי ברדיו 'קול ברמה' את עזרת הציבור תוך כדי

אי"ה גם השנה יהא ניתן להשיג מצות מהודרות בנוסח ספרדי (עבות ורכות) בהשגחה מהודרת. למעוניינים, נא לפנות לרב אליהו פנחסי שליט"א בטל' 052-6329144. מניסיון שנים עברו, אותם שלא נרמש מראש אזל עבורם המלאי!

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שבת בן אסתר איטון זצ"ל	הרב יחיא בן יוסף ז"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	יצחק בן ברוק דב ז"ל
אביבה בת איירין ע"ה	גאולה בת טובה ע"ה	שרה בת נרקיס ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל	עמירם בן דבורה ז"ל	אביגדור בן ג'ולי ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל	ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	מסעוד בן יקוט ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל	דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל	מזל בת שמעון ע"ה
חי יזי בן קלרה ז"ל	דב בן יצחק ז"ל	יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל	סוליקה בת עישה ע"ה	רחל רפאת בת השמת ע"ה
אסתר בת נעמי ע"ה	סלים בן פרחא ז"ל	יעקב בן אסתר ז"ל
יעקב בן סלימה ז"ל	לטיף בן פרחא ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל
ספירנס תקווה בת נעמה ע"ה	דניאל רפאל בן חגית ז"ל	זילפה בת רנדה ע"ה
מישאל אסתר בת זרה ע"ה	יהודה בן סעידה ז"ל	אביבה לוי ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל	עפאת בת השמת ע"ה	כל נשמות עם ישראל

לע"נ תנצב"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה
נעמי בת כותן ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
צדיק חכם בן חזיה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה
יפה בת רבקה ע"ה
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל

הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעמה בת גורג'יה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל
שמעון בן שמחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלתר ז"ל
אורה בת נעמה ע"ה
שמעון בן חנה ז"ל
גורג'יה בת נעמה ע"ה

גליזון
באר
הכהנה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

צו - הגדול

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת צו - שבת הגדול

- א על מוקדה - אמונה בלחם ואש קודש.....
- א משנבנם ניסן מרכים באמונה - זמן אמונה לבל.....
- ב השתדלו - לפי רוב האמונה בן מיעוט ההשתדלות.....
- ד ימים מבורכים - גדולת ימי חודש ניסן.....
- ד שבת הגדול - טעמים לקריאת שם זה.....
- ו אמרתי בשלוי - ביעור חמץ בשלזות הנפש ללא בעם.....
- ח בל דצריך ייתי וייבול - צדקה וחסד בימים אלו.....
- ח שיאור שהכסיפו פניו - רמזי החמץ בבין אדם לחברו.....
- ט המשהו חמץ - מרמוז על היצר השוכן בקרבנו.....
- י בודק עד מקום שידו מגעת - אין הקב"ה בא במרוניא עם בריותיו.....
- יב קרבן תודה - תודאה לה' על חסדיו ונפלאותיו שבכל יום עמנו.....
- יג חסד ומשפט אשירה - ע"י ההודאה תתגלגל עליו מידת החסד.....

פרשת צו - שבת הגדול

על מוקדה - אמונה בלהט ואש קודש

בפרשתן (ו ב-ו), 'זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על המזבח... אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה', והנה בספר תורה נכתבה האות מ"ם שבתית מוקדה קטנה יותר משאר האותיות, ואילו בפסוק 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך' (דברים יח יג) איכא תי"ו רבתי, וביאר הר"ק מקאצק זי"ע, שבנוגע לאש ההתלהבות בעבודת ה' בינו לבין קונו על האדם להסתיר את האש (הרמוזה בתיבת 'מוקדה'), ורק 'מעט מזעיר' יראה חוצה'. משא"כ בעניני תמימות ואמונה, עליו להרבות בהם עד שיפרצו חוצה, ויהא מכריז כלפי חוץ בתי"ו רבתי כי ה' הוא האלוקים, להתוודע ולהיגלות כי הוא מלך על כל הארץ.

לאידך גיסא, עלינו לדעת (בפרט בדורות הללו) כי ע"י התלהבותו באש קודש הבאה מכלל אמונתו בה' ישרוף את כל המפריעים והמניעות הסובבים אותו - ובכלל זה את כל השטויות אשר הוא שקוע בהם לרוב הבלבול בריצה אחר הפרנסה או שאר עניינים - כל חד בדיליה. וכך איתא ב'שפת אמת' בפרשתן (תרל"ג בד"ה ברש"י) וז"ל. כי יש הבערה ושללבת העולה

מאליה בלב האדם - על ידי התעוררות נפשו, בראותו גודל חסדי ה' יתברך שעושה עם כל איש ישראל בכל רגע ורגע בכל העניינים... ועל ידי התעוררות אהבה אמיתית נשרף כל מחשבות והבלים. כי באמת עצה היעוצה לדחות מחשבות רעות הוא רק זה, להיות התלהבות תמיד בחשק ורצון לעבודתו יתברך ממילא נתבטלו כל ההבלים, וזה עבודת האדם תמיד כל היום והלילה. עכ"ל*.

משנכנס ניסן מרבים באמונה - זמן אמונה לכל

בה אמר הר"ק רבי מנחם נחום מבאיאן טשערנאוויץ זי"ע ('תפארת מנחם' ר"ח ניסן תרצ"ה), כי אמרו חז"ל (תענית כט). משנכנס אדר מרבין בשמחה, וכשם שבחודש אדר מרבים בשמחה כך משנכנס ניסן מרבין באמונה* (וטעם הדבר) כי בניסן נגאלו - בזכות האמונה, ובניסן עתידין להגאל - בזכות האמונה (ילקו"ש ח"ב רמז תקי"ט), וכמו שנאמר (מיכה ז טו) 'כימי צאתכם מארץ מצרים אראנו נפלאות'. נמצא שהזמן מוכן מוכשר לכך.

רווח והצלה יעמוד למאמינים, כי ע"י האמונה רואה האדם ה' ואת ידו המכוונת אותו להיכן ומה יהיה מצבו בכל רגע ורגע, ואור לו בכל עת ומצב,

א. משל למלך שאיווה לבנות לעצמו 'ארמון המלוכה' ברוב פאר והדר באמצע יער עבות, קם ושכר פועלים שהחלו בכריתת עצי היער, עבר שם חכם אחד וראה את עבודתם הקשה, הלך אל המלך ואמר לו, אדוני המלך, גם אם יכרתו עבדך את עצי היער יומם ולילה - יכלה הזמן והם לא יכלו, לרוב העצים אשר ביער, אך אם אתה לו שמעני - איעצך עצה טובה, הבער את עצי היער ואתן ספורות יהפוך כל היער למאכולת אש, ויהא בידך מקום נקי, פנוי וראוי לבניית הארמון. כך נמי לענין עבודת ה', אם יעבוד האדם לתקן מידה פלונית ומידה אלמונית, פעמים שיכלה הזמן והם לא יכלו, עצתו - להבעיר בלבו את התורה והעבודה, שלהבת אש לבורא יתב"ש, וממילא ישרפו כל השטותים, ברוחניות ובגשמיות.

ב. כתב הנצי"ב ב'העמק דבר' (שמות יג ד) על הפסוק 'היום אתם יוצאים בחודש האביב' - שאין צריך להרבות בחודש ניסן בפעולות להשרשת האמונה, אלא 'די בהכנה מועטת', ובזה מבאר הטעם שנזכר כאן 'חודש האביב', שכשם שזמן זה מסוגל לזריעה הרבה יותר מבשאר חדשים, כך גם האמונה נקלטת בלב ביותר עתה בימי אלו.

ג. הגה"ק ה'חיד"א' זי"ע מבאר את המנהג להוסיף בליל הסדר כוס חמישי על ה'ארבע כוסות' ובשם יקרא 'כוס של אליהו', וגם מדוע אין שותים אותו כשאר ד' הכוסות, ומקדים להביא את דברי חז"ל (בסדר עולם רב פ"ג), כי אף שעל פי גזירת עליון היה על אבותינו להיות משועבדים במצרים ארבע מאות ושלשים שנים, אך השעבוד בפועל היה רק פ"ו שנים - מלידתה של מרים (וזה לשון המדרש 'משמת לוי עד שיצאו ישראל ממצרים מאה ושש עשרה שנה, אין שעבוד יתר עליו ולא פחות מפ"ו שנים כשנותיה של מרים שנקראת על שם המרידות'), עוד מקדים להביא את דבריו של רבינו ניסים גאון (ספר המעשיות לרבינו ניסים גאון - מובא בספר 'ילקוט ספורים' [שיו"ל בשנת תרנ"ט בווארשא] בפרשת וירא) המביא מדרש חז"ל שרבי יהושע בן לוי התענה שיהא לו 'גילוי אליהו', נענו לו מן השמים ונתגלה אליו אליהו פנים בפנים, ושאלו, מה רצונך, אמר לו רבי יהושע שברצונו להתלוות אליו, אמר לו אליהו, אך בתנאי אחד אסכים לכך - שלא תשאלני דבר אף אם תראה בהנהגתי דברים משונים ותמוהים שאין דעת האדם סובלתן כי אם תשאלני אהיה מוכרח להיפרד ממך, והבטיח לו רבי יהושע על כך. כאשר יצאו לדרכם היה מלונם תחילה בבית עניים אשר קיימו בהם 'הכנסת אורחים' כדת וכנכון, וסיפקו להם כל צרכיהם ביד נדיבה כפי אשר השיגה ידם, ויהי ממחרת בעת עזבם את הבית, שמע רבי יהושע בן לוי את אליהו התשבי מעתיר בתפילה לבורא העולם שפרתם היחידה של המארחים תמות, גברה מאד

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

ואף בימי החושך הרי הוא שמח וטוב לב, בידעו השתדלו - לפי רוב האמונה כן מיעוט ההשתדלות שבאמת הכל אורה, ואין כאן אלא כיסוי העומף ומכסה בפרשתן (ו י), 'לא תאפה חמץ', וכן כתיב בפרשת יקרא (ב יא) 'כי כל שאור וכל דבש לא את האור'.

פליאתו של רבי יהושע בן לוי מדוע ישיב להם 'רעה תחת טובה', ולא יכול היה לעצור ברוחו ושאל את אליהו הנביא לפרשו של דבר, ענה לו אליהו וכי לא התניתי עמך תנאי קודם למעשה שלא תחקור להבין את הנהגתי... ויהי ממחרת ויבואו לביתו של כלי וקמצן אשר לא כיבדו כלל, ואך בקושי הניח להם להיכנס אל ביתו וילינו בביתו בלא אכילה ושתייה, באותו זמן נפל כותל בבית העשיר, ויהי בבוקר ראה רבי יהושע שאליהו הנביא מעתיר בתפילתו שהכותל הרעוע אשר בבית זה ייבנה מעצמו, ובזה נוספה לו פליאה על פליאתו, אך מכיוון שכבר הבטיח, שוב לא שאל את אליהו הנביא על מעשיו התמוהים. לאחר מכן נסעו ובאו לאחת העיירות, ונכנסו לבית הכנסת דשם, נהגו אנשי העיר שלא כהוגן ולא נהגו בהם כבוד כלל, בלכתם משם בירכם אליהו שכל אחד ואחד מהם יהיה ראש ומנהיג, ושוב כלא רבי יהושע את תמיהתו הרבה עד מאד ולא שאלו מדוע יברכם בעד הנהגתם הנלוזה, משם נסעו ויחנו באחת העיירות, אנשי המקום קיימו בהם 'הכנסת אורחים' כראוי וכיאות, בירכם התשבי שלא יהיה להם כי אם ראש אחד, ויהי כראות רבי יהושע כל זאת לא עצר יותר בנפשו וגמר אומר לוותר על ההליכה עם אליהו הנביא ובלבד שיתגלו לו פשרן וסתרן של דברים. ענהו אליהו הנביא וביאר לו דבר דבר לאשורו - באותה שעה בה שהינו אצל אותם עניים (הראשונים) ראיתי שבשמים ממעל גזרו מיתה רח"ל על בעלת הבית, ומכיוון שרציתי להיטיב להם על שנהגו בנו כבוד בהכנסת אורחים התחננתי לאבינו שבשמים שיקח את פרתם כפדיון נפש עבור נפש האשה. אמנם המארח השני שלא קיבל אותנו כראוי, ראיתי שאוצר גדול טמון מתחת הכותל ואם יבנה בעצמו את הגדר יגלה את האוצר ויתעשר, לכך התפללתי שלא יפול הכותל וכך לא ימצא את אלו המעות לעולמים. כשהיינו בעיירה בה לא קיבלו אותנו כראוי ברכתי אותם שכל אחד מהם יהיה לראש, כי במקום שרבים המושלים הרי 'איש את רעהו חיים בלעו', וממש מהאי טעמא ברכתי את בני העיר שכיבדונו כדבעי - שיהיה להם אך ורק ראש אחד כי על ידי זה יזכו לאהבה ואחוה שלום ורעות.

ממעשה זה מלמדנו החיד"א מוסר השכל, שאין לאדם למדוד ה'טובה' לפי ראות עיניו - עיני בשר, אלא עליו לבחון הכל בעין האמונה, כי פעמים ונראה לאדם שקרהו אסון כמיתת פרתו היחידה שממנה כל פרנסתו, והוא צועק ובוכה באשר שאינו מבין על מה עשה לו ה' ככה, בו בזמן שבזכות זה נפדה אחד מבני ביתו ממוות לחיים.

עתה נחזור לענין הד' כוסות, דהנה כו"ס עולה למספר פ"ו (86), וגזירת ברית בין הבתרים הייתה שיהיו בני ישראל ארבע מאות ושלושים שנים במצרים, ואם תחלק מספר ת"ל (430) לפ"ו (86) יעלו בידך ה' חלקים, והרי ד' חלקים הראשונים (ד' חלקים של 86 שנה כל חלק) לא היו בני ישראל משועבדים בפועל, ורק בפ"ו האחרונים היה עליהם קושי השעבוד כאמור [והיינו ש"כו"ס' (מספר פ"ו שנים) החמישי הוא כנגד פ"ו האחרונים שעבדו בהם בפרך]. לכן שותים את ד' הכוסות להודות על חרותנו ופדות נפשנו מאותם ארבעה פ"ו הראשונים, בהם עדיין לא חל השעבוד על עם בני ישראל (וכן כתב בתורת חיים' חולין צא.), ומוסיף החיד"א שמהאי טעמא אין 'טועמים' את הכוס החמישי, דהרי בא לרמוז על החלק החמישי - פ"ו שנים האחרונים שבהם נאנחו בני ישראל מן העבודה, ובא לומר שלעולם לא נדע סיבתם ו'טעמם' של פ"ו שנים אלו, כי מי יודע כמה טובה לאין ערוך טומן הצער בחובו. על שם כך הוא נקרא כוס זה 'כוס של אליהו' כי הוא אשר אילפנו בינה במעשה דרבי יהושע בן לוי להבין ולהשכיל שאין האמת כפי הנראה לעיניים, אלא כפי הקושי והיסורים דכמה שיקשה הדבר יותר כך הדבר מצמיח ישועה ורחמים בכפליים.

ד. זאת אפשר ללמוד גם מעניין ה'יחץ', שחוצים את המצה האמצעית, ואת החלק הגדול מבין שתי החלקים מוציאים מה'קערה' ומצפינים אותה, מעתה יש מקום לאותה 'מחצית' להתלונן 'מה נשתנה' חלקי משאר חברותיי, מדוע יגרע חלקי שלא להיות בשולחן ה'סדר' כמו ידידי המצות השוכנים אחר כבוד ב'קערה' שלפני בעל הבית.. אבל האמת, שכעבור זמן יתברר שמחצית מצה זו היא ה'חשובה מכולם', ומה שסילקה מעל השולחן אינו אלא לפי רוב חשיבותה וגדולתה, שמצניעים אותה לאפיקומן, ולא עוד שכל המחזיק בה יקבל בעדה מתנות... כך, כאשר נדמה לאדם כי נגרע חלקו, אזי יקיים בעצמו חבי כמעט רגע וסופו של דבר יריקו עליו כל מיני שפע ומתנות טובות.

עוד יש להתבונן מדוע כשהתינוקות מחטפים וגונבים את האפיקומן אין בעל הסדר בוכה ומתאונן כדרך כל 'נגנב' הבוכה בשאר גניבות... אלא שכמה טעמים בדבר, א. יודע הוא שכך הוא סדרו של לילה, ב. ברי לו שעתידים להחזיר לו את 'הגניבה', ולא עוד אלא שיקבלו על כך מתנות גדולות, איש כמתנת ידו כברכת ה'.

וללמדנו פרק בהלכות אמונה לכל השנה בכל מיני גניבות והיזקות אשר יבואו על האדם, שאם יתבונן בהם וישרישם בעצמו שוב לא 'יבכה' ויתלונן. א. כי כך נקבע מלמעלה, ולא 'פלונ' גנב אלא הוא שליח ההשגחה העליונה. ב. ועוד עתיד הקב"ה להחזיר לו כמו שנגנב ואף יקבל ע"כ שכר הרבה על שקיבל את הדין באהבה.

ה. פעם נשאל המשגיח הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל היאך עמדו לו כוחותיו לעמוד בעוז, לעבור את כל מוראות ותלאות ה'מלחמה', ועל כולנה בעת שהכביד באחרונה כשאיבד את בתו היחידה תחת ציפורנם של הרשעים הארורים. באותה שעה עמד על גבי השולחן בקבוק, הוריד ר' גד'ל את הפקק שמעל הבקבוק וטמנה בין אצבעותיו, ואז אמר לאברך, אמור נא לי - היכן נמצא הפקק של בקבוק זה, אמר לו האברך הריהו מסתתר תחת אצבעות ידיך. הוסיף ר' גד'ל ושאל, אם ייכנס כעת אדם מבחוץ ויחפש את הפקק האם ימצאו, ענהו האברך בלאו. ואם יודע לו שהפקק נמצא בין קפלי אצבעותיי האם ימשיך ויחפש. שוב ענהו האברך

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

ג

תקטירו ממנו אישה לה", כתב הנצי"ב בהעמק דבר (ויקרא נ יא) לבאר טעם איסור הקרבת 'חמין' וכל שאור בבית המקדש, כי השאור נעשה כהוספה על הבריאה - ע"י מעשי בני אדם, וז"ל, (ומכיוון) ששאור הוא אמצעי להוסיף על הבריאה מהבורא ית' על ידי תחבולות בני אדם, משום הכי הזהיר עליו הכתוב בבית המקדש. ללמדנו, דכל המתקרב יותר לה' ראוי למעט יותר בתחבולות אנוש'. ועיי' מה שכתבתי (שמות יג ג) דמשום

בלאו, כי אם הוא יודע שהפקק מסתתר בינות האצבעות מה לו עוד לחפש הרי הוא כבר נמצא. נענה לו רבי גדל - כיוצא בו ממש עברתי את ימי המלחמה - בידיעה ברורה שבתוך ההסתרה הגדולה - 'אכן אתה קל מסתתר', והנה ה' נמצא עמדי ושומר עלי, ומאחר שידעתי שהוא נמצא לידי (אף שמתחבא הוא תחת כל אלו הצרות) עדיין הוא נמצא, ומה לי לחפש אחריו.

מעשה ב'מלמד' בן דורנו, שיצא ביום מן הימים ב'ערבי פסחים' מתוך כיתתו באמצע השיעור, התקשר לבני ביתו ושאלם האם כבר השליכו את ה'בגדים' הישנים מהבית אל האשפה ברחובה של עיר, ומשנענה שאכן השליכו לאשפה, שאל שוב, האם יש אפשרות להחזירם מאשפתות, ויאמרו לו בני הבית כי כבר הלכו להם אוספי האשפה ואי אפשר לחזר אחר הבגדים, כשמוע המלמד כי כן שב אל תלמידיו והמשיך באמירת השיעור כאילו לא היה. לאחר השיעור פגע בו המנהל ושאלו מדוע יצא בעיצומו של שיעור לדבר עם בני ביתו דברים של מה בכך - לברר אודות ה'בגדים' אם השליכום לאשפה אם לאו. ויען המלמד ויאמר, הנה עומד אני לקראת נישואי אחד מצאצאי ומכיוון שלרש אין כל - על כן לווייתי סכום אדיר מגמ"ח לצרכי החתונה, והנחתיו למשמרת באחד מכיסי בגדי הישנים - במקום שאין היד שולטת בו, היום באמצע השיעור נזכרתי שאמרו לי ב"ב שהיום ייזרקו כל ה'שמאטעס' לאשפה, לכן יצאתי מיד לבקשם שיוציאו את המעות מכיסי הבגד...

נתפעם המנהל ושאל את המלמד, ואיככה היה בכך שלוות הנפש וכח הסבל לסבול את הבשורה הקשה על איבוד הדמים, ולחזור מיד לפני התלמידים להמשיך ה'שיעור' כאילו לא אירע דבר, ענה המלמד, הנה אנכי מתלמידיו של המשגיח הגה"צ רבי גדל אייזנער זצוק"ל והוא השריש בנו, 'עיקר ירידת האדם לעולם הזה הוא למען יעמוד בנסיון ברגעים הקשים הללו' - בכדי שיתחזק אז באמונה שהכל הוא בהשגחתו העליונה של הקב"ה, ואם לא עבור רגעים הללו לשם מה ירדנו לעולם הזה.

מענין לענין. שמעתי מאחד מגדולי הדור, ששמע ממי ששמע מהגה"ח רבי מענדיל פוטערפאס זצ"ל, וכך הוה מעשה, באחד מימי שהותו במדינת סיביר מאחורי סוגר ובריח, ניגש אליו אחד מהאסירים היהודים, ו'הזכיר' את עצמו בבקשת 'ברכה' - היות שהיום לעת ערב זמן בריחה הוא לו מהמקום הזה, על כן הוא מבקש ברכתו שיצליח ה' דרכו, ויצילו מכל צרה וצוקה.

ר' מענדל הביט בו כמי שהשתבשה דעתו עליו, ותמה בפניו, וכי איך תעלה על דעתך להימלט מהמקום הזה... והרי כאן דלתיים ובריח, חומות גבוהות ובצורות, 'גדר תיל' (barbed wires) וכל מיני שמירות ע"י שומרים חמושים וכלבים, וכל נסיון להימלט ממקום זה אינו 'ספק' פיקוח נפש, אלא פקוח נפש וודאי, ענה לו היהודי, זה זמן ארוך מאד ששמתי אל לבי וראיתי שבכל יום ויום בשעות הערב ישנם כ-30 רגעים (שניות) שאין שמירה וחיילים מסביב למחנה, כי בשעה זו מחליפים החיילים את משמרתם, ובין משמרת לשניה אין חיילים נצבים על עמדם. וכבר זמן רב שהנני קודח נקבים נקבים בקיר החומה בצורה של עיגול סחור סחור, כל יום מעט מעט, ובלילה הבעל"ט הנני עומד לכלות את כל המלאכה, אז לא יירש מעמי רק לדחוף מעט באמצע העיגול, וממילא יפתח חלל קטן ומשם אמלט מהמקום הנורא הזה...

ויהי בערב, מיהר ר' מענדל לאותו מקום, לראות היצלח ה' דרכו, ואכן, לעיני נגלה המחזה הגדול, שבשעה היעודה בועט האיש ב'עיגול' ונפתח בפניו חלל ריק בחומה, והוא יוצא דרכו ל'אוויר העולם' והחל בורח כל עוד נשמתו באפו, לפתע... יצאו והגיחו מן הצד שני כלבים ענקיים שמראיהם נורא ואיום, והתחילו לדלוק אחריו כדי לתפסו, והנה רואה ר'מענדל, איך שהיהודי מוציא מכיסו תוך כדי ריצתו (ככלות כוחותיו) שתי חתיכות בשר שמן, והוא זורקם בחזקה לאחוריו, מה עשו הכלבים, שכחו שיש 'בורח' סורר לפניהם, ולא ראו לנגד עיניהם אלא 'בשר', עזבו הכל ופנו לסעוד סעודתם.

השומר (החדש) שראה מרחוק את כל אשר נעשה נהנה לראות שהכלבים פועלים פעולתם כראוי, אבל, בראותו שהיהודי זורק בשר והכלבים עוצרים ממרדפם, עלה עשן באפו, הוציא את כלי זיינו (נשקו) וירה בכלבים למיתה, ר' מענדל תמה והשתומם מאוד מאוד, וכי מה ראה השומר להעניש את הכלבים... ועוד, הרי עונש גדול יותר הוא ל'בעל הכלב' מלכלב עצמו, שהרי הוא מפסיד את כלבו... אחר זמן, כשמצא ר' מענדל 'עת רצון' לפני השומר, הביע את תמיהתו בפניו, ושאלו על מעשיו, ענה לו השומר, שמע נא, הננו משקייעים בכלבים אלו השקעה מרובה, חודשים ארוכים הננו מוציאים עליהם הוצאת הון עתק, וכוחות מרובים כדי לאלפם, עד שמעמידים אותם על משמרתם.. וכי על מה משקייעים בהם כ"כ הרבה מעות, זמן, כוחות הנפש והגוף, הלא דבר הוא - כדי שאם יקרה מקרה כזה של בריחה יעמדו כלבים הללו על משמרתם וילחמו בעדנו, אבל אם בבוא העת שלזה הם נועדו, תפסם 'בולמוס' של בשר, ואינם ממלאים את תפקידם, מה תועלת וצורך יש לנו בהם, על כן הרגתי אותם על אתר.

מרגלא בפומיה דר' מענדל לספר עובדא זו בכל עת, בדמעות על לחיו, באמרו, האדם יורד להאי עלמא כדי לעבוד את בוראו, ולעמוד בנסיונות שמנסים אותו בכל עת מן השמים, אם ברגעים הללו תפסו בולמוס של בשר והוא שוכח מתפקידו ופונה לעסקיו או שאר שטויות והנאות עולם הזה, ואינו עומד בגבורתו לעמוד על משמרתו במלחמת היצר... מה תועלת יש... והוסיף ר' מענדל בלשונו 'הונט וואס דו ביסט... וואס טויגסטו אויף דער וועלט'...

1. מספרים על יהודי אחד שלפרנסתו עסק כ'מנקה' ברחובה של עיר, ובקושי הרוויח פחות מכדי לחמו הדל. יומא חדא בקומו משנתו, סיפר בשמחה וצהלה לבני ביתו, חלום חלמתי כי ישועתנו קרובה לבוא, כי ראיתי בחלום שבקרוב אהפוך להיות גביר

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

זה לדורות, ולפי טהרת הלב ויחוד המעשה שבימים אלו זוכין אח"כ להארה אלוקית בימי הפסח.

וזה לשון הרה"ק ה'הידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם ניסן) החדוש הזה שמו הוא למעלה מהשבוע (ניסן מלשון ניסים) ובודאי פועל שיוכל כל אחד לפעול בעצמו להוציא עצמו מזה שמובע בטבע.

שבת הגדול - טעמים לקריאת שם זה

הנה נס גדול נעשה לבני ישראל בשבת זו, כדאיתא ב'סדר עולם' (פרק ה) שט"ו ניסן, יום שיצאו בני ישראל ממצרים, היה ביום חמישי בשבת, נמצא שעשירי לחדש - שלקחו אז 'שה לבית' היה ביום השבת, ונעשה להם נס כפי שהביא הטור (או"ח סימן תל) בשם המדרש 'ולקחו להם כל אחד שה לפסחו, וקשר אותו בכרעי מטתו, ושאלום המצריים למה זה לכם, והשיבו לשחטו לשם פסח במצות ה' עלינו, והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן, ולא היו רשאים לומר להם דבר, ועל שם אותו הנס קורין אותו שבת הגדול' (ועי' תוס' שבת פז: ד"ה ואתו)².

הבי הזהיר הכתוב על החמץ בפסח משום שאז זמן השרשת אמנה בלב ישראל, אכן במקום הקרבה לפני ה' אוהרה תמידית היא. עכ"ל.

ימים מבורכים - גדולת ימי חודש ניסן

בה אמר המגיד אמר לה' בית יוסף' (פרשת אמור), וז"ל, 'והנה עתך עת דודים' (יחזקאל מז ח), אלו הימים הקדושים של חודש ניסן¹.

הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (ויקרא תרע"א בסופו) מבאר שימים אלו שבין א' ניסן עד 'בעשור לחדש' הם ממש כ'עשרת ימי תשובה', וז"ל, יש להבין למה הקדים לאמור להם מצות הפסח בר"ח מאחר שמקחו בעשור, ובמכילתא שדוקא בעשור ולא קודם, והביקור ה' אחר הלכיתה דוקא ולמה הקדים כ"ב. אך י"ל דעשרה ימים אלו הם כנגד עשרת ימי תשובה, וכמו ששם... כמו"כ עשרה ימים אלו, שהרי נאמר 'משכו ידיכם מע"ז, ובכלל ע"ז הם כל הרצונות שלא לה' המה... זה ה' עבודתם בעשרה ימים אלו, וכן נשאר

אדיר כראטשילד. שמחו בני הבית ואמרו, בחסדי שמים יהא בידינו לשלם כעת את כל חובותינו. גער בהם בעל הבית ואמר, לא היו דברי על מעט מעות, אלא שאהפוך להיות גביר אדיר יותר מראטשילד, כי בנוסף לעשירות כראטשילד עוד יהיה לי בכל חודש את סכום המעות שהנני מרוויח מעבודתי כמנקה הרחובות.

ולדין, המדמה בנפשו כי על ידי עבודתו והשתדלותו הוא מסייע לחי העולמים, הריהו דומה לאותו שוטה שדימה בנפשו שפרוטותיו הזעומות מוסיפים איזה דבר להון התועפות של ראטשילד.

ז. אגב אורחא, החינוך (מצוה קיז) מבאר האיסור להביא 'שאור' אשה לה, וז"ל, על כן בהרחיק החמץ שהוא נעשה בשוהיה גדולה מקרבנו, יקח דמיון לקנות מדת הזריזות והקלות והמהירות במעשה השם ב"ה, וכמו שאמרו זכרונם לברכה (אבות ה כ) הוי קל כנשר ורץ כצבי וגבור כארי לעשות וכו'.

ח. הנה על זה החדש נאמר (בפייט לשבת החדש) שהוא 'חודש אשר ישועות בו מקיפות', וביארו (עיי' 'ארץ צבי' להגה"ק מקו"ג'גלוב, פסח מועדים עמוד סג), מקיפות היינו 'הקפה' סביב הדבר [ארום און ארום], וכלומר שאף הדרך הסובבת את הישועה הנצרכת תבוא על מקומה בנקל ובניחותא, בשלום ובשלווה, כל הסובבים והמקיפים הנצרכים לדבר הישועה יבואו לו בנקל... כי רבים הם המתייסרים מרה בבואם לזכות בזש"ק, גם פעמים שהאדם נצרך לטרוח טירחא מרובה סביב פרנסתו, או קושי רב עד שהוא זוכה לראות קורטוב נחת דקדושה מיו"ח, ובחודש זה הישועות מקיפות - כל אלו ה'מקיפין' ג"כ יבואו לידי ישועתם וטובתם בתכלית.

ט. אגב גררא, ידוע מאמר העולם ליתן טעם לשבח מדוע נקראת שבת זו 'שבת הגדול', כי מדרך העולם שאין סועדים בשבת זו את סעודות השבת במקום שרגילים לאכול שם מדי שבת בשבתו, כי כבר הכינו את המקום לכבוד פסח ופינו משם את כל החמץ, והיינו שהשבת מוותרת משלה עבור הפסח, ואין לך גדול כמי שמוותר משל עצמו לרעהו, והיא גופא הכנה דרבה לקראת חג הפסח.

ואכן, בזכות ה'חסד' יצאנו ממצרים, כלשון הגה"ק ה'חפץ חיים' (אהבת חסד ח"ב פ"ה, בהערה) ויקויים עלינו מה שאמר הכתוב (הושע ב כא) 'וארשתך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים'. ואמרו חז"ל, שאומר הקב"ה ומה אלו, שהן בעצמן צריכין חסד, עושין חסד אלו עם אלו, אני, שאני מלא חסד ורחמים, עאכו"כ שאני צריך לגמול חסד עם בריותי. ונראה לי, שזהו מה דאיתא בתנא דבי אליהו (רבה סוף פכ"ג) כשהיו ישראל במצרים, נתקצו כלם וישבו יחד, וכתרו ברית יחד, שיעשו גמילות חסדים זה עם זה, וישמרו בלבבם ברית אברהם יצחק ויעקב, ולעבוד את אביהן שבשמים לבדו, ושלא יניחו לשון בית יעקב אביהן, ושלא ילמדו לשון מצרים וכו', עיי"ש מה היה הכריתות ברית לגמילות חסדים, אלא הענין כך הוא, כי הם, כשראו שאין שום עצה להינצל מגזרותיו של פרעה, והשעבוד הולך ומתגבר יום יום, מה עשו נתקצו באגודה אחת וטכסו עצה מה לעשות לזה. והסכימו ביניהם, שילכו בדרך ה' לבדו, ולא ישנו את שמם ולשונם. גם כרתו ברית יחד לגמול חסד זה עם זה, שעיי"ז יתעורר למעלה חסד של השם יתברך עליהם,

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

ה

וממילא יבטלו לבסוף גזירותיו של פרעה. ובאמת כן היה לבסוף, שדבר זה היה הסיבה לגאולה, כדכתיב (שמות טו יג) 'נחית בחסדך עם זו גאלת נהלת בעזך'. ואיתא בפסיקתא (הובא בילקוט בשלח רמז רנא) **נחית בחסדך** זו גמילות חסד... עי"ז עם זו גאלת'.

וכך רמזו צדיקים במה שאמרה תורה בראשית דבר כשדיבר הקב"ה עם משה רבינו (שמות ו ה) 'וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל', וביארו צדיקים אומרו וגם - כי כך היא הנהגתו של בורא עולם, כאשר ישמע איש את צעקת רעהו ויתמלא רחמים עליו לעמוד לימינו להסיר ממנו כל צער ומכאוב, ישמע גם ה' לקול נאקתו ויפקדהו בדבר ישועה ורחמים.

זה הכלל, כל המיטיב עם רעהו סופו שמגלגל על עצמו בזה טובה וברכה, פעמים יראהו ה' ככה, ופעמים עליו להאמין שכן הוא. שמענו נא למעשה נורא שאירע לפני כשבוע - ביום שלישי פר' ויקרא תשע"ח, באחת משכונותיה של עיה"ק ירושלים, מתפרנסת אשה מהחזקת תינוקות בבית (מטפלת, בייבי סיטער) בכל יום מבוקר ועד צהריים, לאחרונה הכניסה לביתה אשה מבוגרת אשר מחמת כמה וכמה הרפתקאי דעדה עלה (צרות שונות משונות, ואין כאן מקומו) היא שבורת לב ומחוסרת עבודה ותעסוקה, מטפלת זה הכניסה אותה ל'עבודתה' - כביכול, שתעזור לה בעבודת שמירת התינוקות ואף היא משלמת לה כדין התשלומים, אף שבפועל אין לה ממנה כל הנאה רק עול ושעבוד 'לשמור' גם עליה...

באותו יום שלישי האמור, פנתה המטפלת ל'עוזרת' וביקשה ממנה, זה לי כמה שעות שלא ראיתי תינוקת פלונית, עשי עמי אות טובה והביאי אותה אלי מתוך עגלתה, העוזרת שכאמור לא כל כך... טעתה, והביאה לפני בעלת הבית תינוקת אחרת, וכאן נתגלה 'תוקפו של נס', כי אותה תינוקת שהובאה בטעות כבר נשתנה צבע פניה, והיה ניכר כי איבדה את נשימתה זה זמן... ואילולא הביאה אותה העוזרת הייתה מחזרת נשמת ליוצרה באלו הרגעים...

הרי לך, כי מעשה חסד זה הציל את התינוקת ממות לחיים, ולא עוד אלא שאת עצמה הצילה, כידוע, שאילו היה קורה ח"ו 'פטירה' בביתה, הייתה המטפלת נלקחת לחקירות וכו', ואת עבודתה ופרנסתה הייתה מאבדת לגמרי, נמצא שמתחילה היה נראה שהמטפלת מטיבה עם האשה ומתוך רחמנות היא מסייעת לה, ולמעשה נתברר, שאדרבה, היא עזרה לה והצילה אותה...

עוד מעשה נורא שמעתי מאברך חשוב שליט"א, שבנו נעשה 'בר מצוה' ונכנס לעול תו"מ ביום ט"ו שבט בשנה זו, בהגיע העת והזמן להזמין פרשיות לתפילין של בנו שיחי' שאל האברך את רבו 'איה הסופר' שיכתוב אותם, מחמת כמה סיבות התעכבה תשובת הרבי, ורק בתחילת חשון ענהו שיפנה לסופר מומחה מפורסם, אבל בבואו לפני הסופר ושטח בקשתו עיין הסופר ב'לוח הזמנים' שלו, וגילה שלפי התור יהיו פרשיות מוכנים רק בסוף חודש שבט - כשבוע לאחר יום הבר מצוה, האברך לא ידע את נפשו, וכי יהלך בנו כשבוע ימים כ'קרקפתא דלא מנח תפילין'... גם לא אבה ל'חנכו במצוות' תפילין עם תפילין מגמ"ח. אינה הקב"ה לידו את ידידו שסיפר לו לפי תומו שהוא עומד לערך בר מצווה בעוד כמחצית השנה (ויותר), וב"ה שפרשיותיו שהוזמין אצל אותו הסופר (שדחאו בשבוע) כבר שוכנים אחר כבוד בביתו. מיד השיח מיודעינו את לבו כי נתקע בלי פרשיותיו לבנו, ואחר בקשת מחילה העז לבקש מידידו שיתן לו פרשיותיו אשר בביתו, ובסוף חודש שבט יקבל ממנו פרשיות חדשות, ואעפ"י שהרגשת הלב מתנגדת לעשות 'טובה' מעין זה כידוע (וכדרכם של בני אדם שלא להיפרד מפרשיות שהשקיעו בהם ממנום ודמם) התגבר הלה על רגשותיו והעניקם לו בהלוואה כנגד פרשיותיו שיקבלם בסוף חודש שבט, לקראת שבת שירה נסע האברך לשבות בצל רבו - באותה עיר שאביו דר בה, וב'השגחה' סיפר לו כי הביא עמו את ה'פרשיות' הנודעות לתיתם ל'בתים מאכער' (עושה בתים לתפילין) שיכניס בהם את הפרשיות, ביקש האב לראות את הפרשיות, וכאן נודע הנס הפלא וההצלה... שבאותם הפרשיות שכבר עברו הגהת מגיה מומחה וגם לרבות הגהת מחשב נמצא בהם פסול גמור ונורא, שהיה חסירה בהם תיבה שלימה, כי נכתב בהם 'והיה ישאלך בנך' במקום 'והיה כי ישאלך בנך'.. נמצא שהקב"ה גלגל ושידד כמה וכמה 'השגחות' למען יישאר זה האברך בלי פרשיות וישמע מחברו שכבר יש לו בתים, יביאם לקראת שבת בעודו בבית אביו, ואילו לא היו כל אלו, היה בנו של הידיד מניח תפילין פסולות עד יומו האחרון, רח"ל...

ועל הכל, יש ללמוד כי הוא חשב שהוא מתעלה מעל רגשותיו לתת לו משלו... ולבסוף נתגלה שאדרבה לא היה כאן וויתור משלו לידידו, אלא הציל את עצמו ממכשול נורא והיטיב לעצמו פי כמה וכמה.

לפני כשבועיים בהיותי באת"ק מירון סיפר לי 'בעל המעשה' עובדא נוראה שאירעה עמו (בשבוע שלפניו), זה האברך מחשובי בני הגליל הוא, אחר נישואיו לפני כמה שנים נולד לו בן אחד למזל"ט, ומאז ננעלו בפניו 'מפתח של חיה' ובדרך הטבע לא היה בידו להוליד עוד צאצאים, באחד הימים בבוא האברך לביתו, גילו בני הבית את אזנו כי זה עתה שמעו 'חדשות מרעישות' מאחת מחברותיה שהמתינה זמן רב לזש"ק, עד שקיימה בעצמה סגולה נפלאה - להסיר מלבה כל מיני טינות שיש בו על אחרים ומיד נושעה, ואמרה בלבה אף אנו כמותה - אם נעשה כן בוודאי נושע.

נתיישבו האברך ובני ביתו לערוך 'חשבון נפש' - כי לא ראו שיש בלבם איזה טינה על בריה אחת בעולם (שניהם אנשים נוחים לשמים ולבריות, שמחים בחלקם ומרוצים בכל אשר להם) ובמשך שש שעות תמימות עברו יחד על כל רשימת מכריהם, שכניהם, קרוביהם וידידיהם ולא מצאו במי האשמה, עד שנזכרו כי יש להם איזה טינה נושנת בלב על אביו של האברך (חמיה), כי בעת דודים כשנישאו למזל"ט לוהו מהם סכום כסף אדיר שהיה מוכן לצורך קניית דירה עבורם, ועדיין לא החזיר (ומה שלא נזכרו בזה מיד, כי לרוב מזגם הטוב והנוח אינם 'חיים' תחת טענות הללו, מה גם שזה זמן רב שכבר נתיאשו מהממון, והם מבקרים לעתים תכופות בבית ההורים מבלי להראות שיש להם איזו טענה...), משנתגלה ונתברר הדבר, פעלו השניים בלבם במשך שעה ארוכה והסירו ממנו כל טינה תרעומת וטענה שבלב על אביו של האברך (לא מחלו על הכסף, אבל טינה הסירו, גם התקשרו אליו להודיעו שהם מסירים מלבם כל טינה), ומאותו רגע היו בטוחים בישועתם, לא נאריק... אבל הם נושעו שלא כדרך הטבע בפחות משבוע ימים... הא למדת, עם מי עושה ה'מוותר' והמוחל 'טובה' וחסד, כי יותר טובה וברכה מגיעים אליו מאשר עם זה שהיטיב לו.

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

איתא ב'אוהב ישראל' זי"ע נשנבות בקדושת שבת זו (הובא בספרו שם), דהנה מבואר בזה"ק (ה"ב סג): 'מיניה מתברכין כל שיתא יומין, פירוש שכל ימות השבוע יונקים מקדושת השבת שלפניו, אולם כל השבתות כולן יונקות כוחן משבת הגדול ושבת שובה, הרי שכל השבתות של כל השנה גנוזות בגוויה.

אמרת בשלוי - ביעור חמץ בשלוות הנפש ללא כעס

היה הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע מפליג מאד בשבחן של ישראל העמלים לבער ולגרש כל זכר של משהו חמץ, ובקדושתו המליץ שפעולות אלו שוות לתקיעות שופר העולה קשר"ק, כי 'ראשי תיבות' שלהם הוא 'ק'ראצין ש'אייערין ר'ייבין ק'ערין' (כולם ענין נקיון הם בשפת האידיש, לשפסף ולכבד את הבית מכל פירור של חמץ) "והמלאכים העולים מהם הם קשר"ק"ג וממליצים טוב על ישראל. ונתנו (בוצינא דנהורא, בית אברהם) רמז לכך מן הפסוק (שמות יג ה) 'ועבדת את העבודה הזאת בחודש הזה', שנקיון הבית מן החמץ דומה לעבודתו של כהן גדול ביוהכ"פ - כתיב הכא 'את העבודה הזאת' וכתיב התם (ויקרא מז ג) 'בזאת יבוא אהרן אל הקודש', ללמדנו שקרצוף הבית בחודש הזה דומה לעבודת כה"ג ביום הכיפורים.

ידועה קושיית המפרשים, מדוע מייחסים את הנס ליום השבת, ולא ליום י' ניסן שבו ביום אירע הנס, כשאר מועדים שנקבעו ביום החודש שחלו בהם ולא ביום השבוע. ומבאר הרה"ק ה'אוהב ישראל' זי"ע (ליקוטי נ"ך השמטה לשבת הגדול) דמה שקיימו בני ישראל בי' בניסן - משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצווה, ודיבקו נשמתם בבורא כל עולמים, היה זה בכוחו של יום השבת שהוא יומא דנשמחא (כמבואר בזה"ק ה"ב רה). לכן נקבעה לדורות גאולה זו ביום השבת דהוא יומא דנשמתינ ואז יוצאים מגלות הנפש'.

זה'לבוש' (סימן תל סעיף א) ביאר, שלכן נקראת שבת הגדול כי היא הקדמה לגאולה, שנאמר בה (מלאכי ג כג) 'הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם'.

הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק ג קצו) השווה שבת זו ליום כיפור, ודרש מעין גזירה שוה, וז"ל, עשור הזה הוא כמו עשור דיוהכ"פ - שהוא מטהר ומעמיד בחזרה ביושר, לכן נקרא יום הכיפורים 'יומא רבה', כן נמי נקראת השבת 'שבת הגדול' כי היא מזככת ומקדשת את נשמת ישראל מכל פגם ועוון.

י. ב'בית אברהם' (לשבת הגדול ד"ה ענין שבת הגדול) הביא בשם הרה"ק בעל ה'יסוד העבודה' זי"ע טעם לשם שבת 'הגדול', משל למלך רם ונישא שהכין סעודה גדולה לכל אוהביו, וכיון שאין עניות במקום עשירות הכינו העבדים את כל צרכי הסעודה בהרחבה גדולה וכיד המלך, וממילא בתום הסעודה נשאר הרבה מאכלים ומשקאות, באו וסיפרו כן לפני המלך, ויצו המלך לחלק את השיריים לאנשי המדינה, ועדיין נשאר משיירי הסעודה ואין זה מן הכבוד להשליך לאשפה את מאכלי המלך, הורה המלך להאכיל את הפושעים היושבים בבית האסורים ולתת להם לאכול ולשתות [ויש להוסיף עוד, דמן הסתם הוציאו אותם מכלאם והושיבו אותם במקום מכובד כדי לאכול מן הסעודה, דהא אין זה מדרך כבוד לאכול מאכלי המלך בבית האסורים].

והנמשל, למלך מלכי המלכים שלא כלו רחמיו, ולכן יגיע מרחמיו וחסדיו גם אל הפושעים והחוטאים, כדכתיב (תהלים כא יא) 'וסלחת לעוני כי רב הוא', והקשו המפרשים מה הנתנית טעם באומרו 'כי רב הוא', אדרבה אם רבו מעשיו בפשע וסררה מדוע יזכה לסליחה וכפרה, אך להאמור אתי שפיר, דיש לומר שתיבות 'כי רב הוא' קאי על חסדי ה' שהמה מרובים למאד, וכדי שלא ילכו לאיבוד צריך להשתמש בהם אף לחוטאים ופושעים.

ובזה מפרש ה'בית אברהם' דלכן נקראת השבת 'שבת הגדול', כי גדול וקדוש הוא השבת לחסות תחת כנפיו אפילו לפחות שבפחותים, לפושעים ולמורדים - לטהרם ולהכניס לחג הקדוש.

שמעתי מאחד מחשובי נכדי הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע שזקנו היה חוזר בכל עת על דברי הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע, שלכאורה קשה, וכי מה ייחוסה שלך שבת זו שנקראת 'גדולה', והרי כל שבת ושבת 'גדולה' היא, וכמו שאומרים בברכת 'רצה החליצנו' - כי זה יום גדול וקדוש הוא לפניך, אם כן מהי מעלתה של שבת הגדול, אלא, שיום שבת זה הוא הגדול שבגדולים. יא. ואל יחשוב כי 'ביטול תורה' יש כאן ואולי עדיף לעסוק בתורה כהכנה דרבה לקראת ליל התקדש החג, שכבר העיד הרה"ק מ'שומרי אמונים' זי"ע שבשנה אחת סגר עצמו בכל ימי ניסן ב'הכנות גדולות' לקראת ליל הסדר, וממילא לא סייע בגופו להכנות הנדרשות, אולם מעולם לא היה לו סדר 'חלש' מבלי השגות מוחין עלאין כאותו ה'סדר'.

יב. ידוע דבר המעשה, שהגבאים של הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע רצו להחליף את השולחנות ולקנות חדשים לפסח, גער בהם הרה"ק ואמר, מה יאמר הרה"ק מבארדיטשוב, וואס וועט דער בארדיטשובר זאגן, תדעו שהרעש והקול העולה משפשוף וגירוד השולחנות עולה למעלה ומבטל כל מיני קטרוגים מלמעלה.

הפסח יש ביד האדם להשיג מדריגת רוח הקודש, אך מדת הכעס מונעת ממנו מעלה נשגבה זו.

בדרך רמז אמר הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בפסוק (שמות לד יז) 'אלהי מסכה לא תעשה לך', וסמך ליה (פסוק יח) 'את חג המצות תשמור', כי מילתא דשכיחא היא שבאים לידי כעס בעת ההכנות לחג הפסח וכן בחג עצמו, והרי אמרו חז"ל (שבת קה:): כל הכועס כאילו עובד ע"ז, לכן הזהירה תורה שבימים אלו יזהר ביותר שלא לעשות 'אלהי מסכה' זה הכעס^{טו}, אלא בניחותא ורוגע ומתוך שמחה של מצוה ינקח את ביתו מכל משהו חמץ^{טז}.

בפרשת ויקרא (ב יא) 'כי כל שאור וכל דבש לא תקטירו ממנו אישה לה', מתאמרא בשם הרה"ק רבי חיים חייקל מאמדורא זי"ע (ונמצא כתוב ב'שערי אמונה' להרה"ק רבי נטע אב"ד קאלביעל משנת תרנ"ט, ועוד ספרים) כי הנה שאור מרמז על גאוה, כי הוא הגורם לעיסה להיות תופחת ועולה, דבש מרמז על הכעס כי סתם

וכה כתב בשו"ת 'מן השמים' (סימן עא) 'והחמירו בהם בכלליהם ובפרטיהם (של איסור חמץ בפסח), וכל המאריך בדקדוקיהן מאריכין לו ימיו ושנותיו'.

ותתלהב נפשו בדברי ה'קב הישר' (פרק ז) בשם ספר 'יסוד יוסף' וז"ל. ויש קבלה בידי, כל שורה שאדם מטריח עצמו לכבוד יו"ט של פסח, והוא עיף ויגע בהטוה, אזי בעסק זה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, עכ"ל. והיינו שעל ידי זה מגרש ומבטל כל רע מעל עצמו.

מיהו צריך להשגיח ולזהר מאד שכל עבודת הקודש של נקיון הבית מחמץ תיעשה מתוך שמחה וחדוה ולא חלילה מתוך כעס ועצב^{טז}, רק ישיש וישמח בזכות גדולה זו שנפלה בחלקו לעשות נחת רוח לבורא יתב"ש^{טז} ולבער את הרע מקרבו.

נוראות הובא משמיה הרה"ק רבי לוי יצחק מבארידטשוב זי"ע, שעל ידי ההכנות לחג

יג. בדרך צחות אמרו, דהנה אמרו חז"ל (ר"ה טז). 'למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן', ובתוס' (ד"ה כדי) הביא בשם הירושלמי 'כד שמע קל שיפורא זימנא חדא, בהיל ולא בהיל, וכד שמע תניין אמר ודאי זהו שיפורא דיתקע בשופר גדול ומטא זימניה למתבלע, ומתערבב ולית ליה פנאי למעבד קטגור', ועל דרך זה ייאמר לענייני לגבי עבודות הנקיון שהם בבחי' 'תשר"ק', שבפעם הראשונה בה 'תוקעים' ומנקים נבהל השטן ועדיין אינו נבהל לגמרי, אכן אם חוזרים ותוקעים - בעת אשר אחד מהתינוקות (או מהגדולים...) הכניס חמץ למקום הבדוק והנקי, וחוזר ומנקה ביישוב הדעת בלא כעס, אזי השטן נבהל לגמרי לנוכח מדרגתו של איש הלזה שכה כובש את יצרו ועושה רצון ה' מתוך שמחה ושלוה.

יד. והנה לאלו המתלוננים על 'קושי השעבוד' בערבי פסחים, יסופר כי פעם נכנס הגה"ח רבי נטע ציינווירט זצוק"ל לביהמ"ד בימים שקודם הפסח, ופתח ואמר לסובביו 'מנהג אבותינו בידינו לעשות יום תפלה ותענית על כל צרה שלא תבוא, וכיוון שנתרגשה צרה לפתחנו - ו'ערב פסח' שמה, אם כן מן הראוי להכריז על יום תפילה... כמובן שבדבריו אלו הרגיע את הרוחות הסוערות, והבינו הכל דאדרבה יש לשמוח ולשבח להקב"ה על הזכות שנפלה בחלקנו, ובנים אנחנו לה' אלוקינו וזוכים לעשות רצונו.

וכבר אמרו 'דבר נורא', דלכאורה אינו מובן על מה מקנטר הרשע ומתלונן - 'מה העבודה הזאת לכם', הלא פסח זמן חרותנו הוא, והכל יושבים בהסיבה כבני מלכים, ואין לך תענוג גדול מזה, ומה גרם לרשע למאוס בעת כזאת במצוות ה', הלא מסברא היה נראה יותר להתלונן בשעה שצמים ומתענים ביום הכיפורים, או בשאר קיום המצוות שאין בהן הנאת הגוף, אלא, אחר שהרשע רואה בערב החג איך כולם עומדים ומנקים את הבית בעצבון מתוך 'נערווען' (עצבים), ובמקום לשמוח בקיום מצוות מלך מלכי המלכים מתרגזים ובאים לידי כעס ולכלל טעות, זה גורם לו למאוס בעבודת ה' ויצא שכרם בהפסדם ח"ו.

טו. והעצה היעוצה, שיזכור מה שאמרו (קידושין מא). 'רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו', פירוש שהרי 'כעסו ורוגזו' לא יועילו לו מאומה לשנות את הנעשה, ומה יתן לו ומה יוסיף לו כעסו אשר יכעס, מלבד מה שמזיק לבריאות גופו ונפשו במה שמעלה כעס בלבו.

יש המסבירים את דברי חז"ל (שבת קה:) שהשוו את הכועס לעובד ע"ז, שהרי הע"ז - פה להם ולא ידברו עינים להם ולא יראו אף להם ולא יריחון, והעובד אותם אי אפשר שירוויח מהם מאומה, כמו כן הכועס אינו מועיל כלום בכעסו.

טז. ובכל מצב ישמור על יישוב דעתו ולא יאבד עשתונותו, כי אז אין 'שמח וטוב לב' ממנו. מסופר על הגה"צ רבי שמואל שמעלקא מסעליש זצ"ל מגדולי רבני אונגריין, שבשנה אחת כאשר פתחו את הדלת כליל הסדר באמירת 'שפוך חמתך', מצאו את הגוי שקנה כיום אתמול את החמץ מכל בני העיר על ידי המרא דאתרא, ובפנים זועפות טען בתוקף שברצונו לחזור בו מן הקנין, לפליאת הנוכחים הסביר, שבני משפחתו שמעו על דבר המכירה ומורא עלה בלבבם על שנטל על עצמו להתעסק בעיסקה גדולה כל כך, ולפיכך המה לוחצים עליו לבטל את הקנין תיכף ומיד, מששמעו כן בני המשפחה הבינו שהם בצרה גדולה, כי ידעו שלא יצליחו בשום אופן לשנות דעתו של הערל, מיד באו כולם כאחד אל אביהם בפחד ובבהלה וסיפרו לו דברים כהווייתן, הרב לא נתרגש כלל ולא איבד עשתונותו, רק בשלוות נפש יצא אל הגוי שעמד בחוץ והזמין אותו להיכנס הביתה, משהתיישב אצל

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

שרצה הרמ"א להקדים, שתחילת דבר ידאגו איש לרעהו, שיהיו לו כל צרכיו בהרחבה^י, ויתן 'מעות חטים' לעניים^ז, ורק לאחמ"ב ידאג האדם לצרכי עצמו שיהא 'אין נופלין על פניהם' - שאף הוא עצמו לא יבוא לידי נפילה.

שיאור שהכסיפו פניו - רמזי החמץ בבין אדם לחברו צדיקי הדורות רמזו שבכלל 'החמץ' שנצטוונו לבערו מן העולם, הוא ה'חמץ' השוכן בלב האדם בפרט בעניינים שבין אדם לחברו, כדברי הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (בסו"ד לשבת הגדול) על המשנה (פסחים מח:): 'איזהו שיאור כל שהכסיפו פניו, כאדם שעמדו שערותיו', וכך נפסק בשו"ע (סימן תנ"ט סעיף ב) 'מצה שהכסיפו פניו הוא חמץ', וכתב המג"א (שם סק"ה) 'אבל העולם אין נזהרים בזה', וכתב הרמז בזה שיש אנשים, שאומרים דברי חידודין לחבריהם ומלבינים פניהם ברבים, ואזל סומקא ואתא חיורא, וזהו 'שהכסיפו פניו' זהו בוודאי חמץ גמור, רצ"ל עצת היצה"ר, ואין העולם נזהרים בזה, כי אומרים מצחק אני, ובודאי מי שרוצה להיות ירא שמים יהיה נזהר מזה החמץ, ולבערו מכל וכל'.

ואכן זה כלל גדול בתורה, שגם בעת שהוא עוסק בחפצי שמים ישגיח מאד בכבוד הזולת שלא לפגוע בכבודו חלילה, 'והעולם אין נזהרין בזה', ואוי

'דבש' דבש דבורים הוא (עיי' נדרים נג. טור יו"ד רי"ז סעי' י"ד) והדבורים יש בהם 'עכס' (ארס) אותיות כעס. והנה שני מידות הללו אינם טובות אף לשם שמים - כמו שהזהיר ה'מגיד' את הב"י (באזהרות שבריש 'מגיד מישרים') שאף במקום שנצרך לקנאות קנאת ה' צבאות עב"ז ימנע מן הכעס, כי אין טוב יוצא מזה. וזה אשר בא הכתוב ללמדנו כי כל שאור כל גבהות לבב וכל דבש כל כעס לא תקטירו ממנו אפילו לאישה לה' אפילו לשם שמים.

ולמדנו כן מה'מצה', כי החמץ תופח ודומה לכיס מלא אור, והיא היא מציאותו ומהותו של ה'כועס' שממלא כריסו ב'אף וחימה', ובפרט שהמצה מורה על שפלות וענוה שהיא עיקר הגורם לסבול את הכל בניחותא ולא להתרעם ח"ו, שהרי הוא שפל בעיני עצמו ויודע שמצד הדין אינו ראוי לקבל מאומה^ז.

כל דצריך ייתי ויכול - צדקה וחסד בימים אלו

בריש הלכות פסח (תכ"א) 'שואלין בהלכות פסח קודם לפסח שלשים יום, הגה - ומנהג לקנות חיטים לחלקן לעניים לצורך פסח', ובהמשך דברי המחבר 'אין נופלין על פניהם בכל חודש ניסן', ומתאמרא בשם הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוו זי"ע לבאר את הסמיכות,

השולחן כיבדו בלגימה המקרבת, וביקש ממנו לחזור על בקשתו ביישוב הדעת, ואכן חזר הלה על דרישתו והרב ישב מולו והאזין בכובד ראש לדבריו, משסיים מלדבר התעמק הרב בהרהוריו והשיב לו, שאכן הצדק עמו והוא מוכן לבטל את המכירה, אך היות והשעה מאוחרת מאד, וכעת באישון לילה אין בידו להודיע לכל הסוחרים על ביטול המכירה, וכן בימים הקרובים חוגגים כל בני הקהילה את שבעת ימי החג, לכן מבקש ממנו שיחזור אליו בעוד כשמונה ימים, ואז יאסוף את כל שותפי העיסקה ויבטל המקח ללא שום פקפוק, 'ועתה חזור אל בני ביתך ותרגיע אותם שהכל יבוא על מקומו בשלום...'

יז. בפרשתו (ו ט), 'מצות תאכל במקום קדוש', ביאור נורא מבאר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות דף רלו טור א) דמדת הענווה וההכנעה, שיהא האדם סובל הכל - גדלה מעלתה מכל הפרישות שבעולם המכונה 'קדוש', וזה מרומז בפסוק 'מצות תאכל' - מצה מרמזת על הענווה, והרי היא 'במקום קדוש' נמצא שהוא במקום הקדושה, ומוסיף ה'חתם סופר' - 'ועוד בה יתירה', כי 'בחצר אוהל מועד יאכלוה' - כי פרי שצר הענווה יאכלו אף בעולם הזה המכונה 'חצר' וטרקלין לעולם הבא.

יח. הגה"צ רבי שמשון אהרן פאלאנסקי גאב"ד טעפליק זצ"ל ראה פעם בביהמ"ד אברכים השוקדים על תלמודם בהתמדה גדולה בערבי פסחים, והבין שבבית כמה מהם נצרכים לעזרתם בהכנות החג, עלה הרב על הבימה והכריז, בידי רשימת אלמנות המשוועות לעזרה בדחיפות למען צרכי החג, מי ממכם מוכן לעזור ולסייע להן. כאיש אחד ובלב אחד התאספו כולם לעזור ולסייע לאותן אלמנות. ביקש מהם הרב להתייצב לפניו בשורה ונתן בידי כל אחד פיתקא בו נכתב אדרעס (כתובת) של אחת מהמשפחות הזקוקות לעזרה, ויהי כאשר פתחו את הפתקים מצאו כל אחד כתוב בפיתקא שלו מקום מגוריו - שנשלח לסייע לבני ביתו. והייתה כוונתו להוכיח להם, שלא טוב הוא המעשה שהם מוכנים ומזומנים לסייע לאחרים יותר מבני ביתם, ולא באלה חפץ לה' שהרי כתיב (ישעיה נח ז) 'ומבשרך לא תתעלם', וד"ל.

יט. שנה אחת בעת עריכת ה'סדר' התלהב הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע בעת הגדה של פסח למשך כשעה ושעתיים, לאחר מכן נענה ואמר בשנה זו הסדר של הרה"ק רבי אלעזר מענדל מלעלוב זי"ע (שהיה דר בעיה"ק ירושלים) מאיר למעלה מאד ונעלה מכל הסדרים, ברבות הימים נודעה סיבת הדבר, כי באותה שנה נשלח אליו סכום גדול מאחד מאנשיו שבחול"ל, והיה סיפק בסכום זה לחוג את החג כשלמה המלך בשעתו, אבל הוא חילקו בין עניי עיר הקודש שיוכלו לחוג את החג כראוי, ולכן האיר סדרו מעלה מעלה (הגש"פ אמרי החן להגה"צ רבי אלחנן היילפרין זי"ע עמו' ל).

את מוצא שפתיו שלא יתערב בו לשון הרע ושאר דיבורים אסורים^{כא}, ויהיו כל דיבוריו לשם שמים, ובכלל זה נמי להשגיח במשנה זהירות על הנכנס לתוך פיו, ואז 'מצות תאכל במקום קדוש'^{כב}.

המשהו חמץ - מרמז על היצר השוכן בקרבנו

כתב הרדב"ז בתשובותיו (ח"ג תתקע"ז ד"ה תשובה שניה) שעל פי דרך הפשט אי אפשר להסביר מדוע החמירה תורה כל כך באיסור חמץ דאסור במשהו ואסור בהנאה^{כג}, (וכיוצא בחומרות אלו שלא מצינו בשום איסור),

להם לבריות שעל ידי חוסר תשומת לב יפגמו בקיום המצוה שתיתחשב חלילה כמצוה הבאה בעבירה ח"ו^{כד}.

ענין נוסף שיש בו כדי ההכנה לקראת הפסח, הוא שיקיים בעצמו ובחושיו 'הגעלת כלים', כמאמרו של הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע (ליקו' הדשים ד"ה מצות תאכל בסו"ד) בקרא בפרשתו (ויקרא ו ט) 'מצות תאכל במקום קדוש', שיכין את עצמו קודם פסח לקדש את פיו שהוא המקום שמכנים שם המצה - להיותו 'מקום קדוש', ויאכל את המצה בקדושה, ומקודם החג יקדש

כ. לאחר נישואיו של הרה"ח רבי שלמה פרישטיק ז"ל עם בתו של הרה"ק רבי גדליה משה מזוועהיל זי"ע, לא ידע מה לעשות בפרוס חג המצות, כי אביו נהג לאכול מצות מכונה ואילו אצל זקנו הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע היה הדבר חמור מאד, וכיון שעמד לערוך את ה'סדר' על שלחן אביו לא ידע כדת מה לעשות, הלך להתייעץ עם רבני ירושלים, והם יעצו לו לשאול את פי הרה"ק מזוועהיל עצמו. ברחימו ודחילו העלה את ספיקו על הנייר, ומסרו לידיו של ר' שלומ'קה אשר קרא את השאלה במהירות, ובתוך כדי דיבור ענה לו ברורות 'וכי סבור אתה שבשמים ישאלו אותך אם אכלת 'מאשין מצות' [-מצות מכונה] או לא, בשמים ישאלו אותך שתי שאלות, האם שמרת את עיניך מלהסתכל בראיות אסורות, והאם שמרת את פיך לבלתי תפגע ח"ו ביהודי...'. פעם סיפר רבי שלמה מעשה זה לכמה אברכים, ומשסיים דבריו שאלוהו א"כ לא השיב ר' שלומ'קה על השאלה בענין מצות מכונה, ויהי כשמעו את שאלתם נסער לבו בקרבו ונזדעק 'הוא לא השיב, ודאי שהשיב, הוא לעג על כל החומרא כאשר הדבר נוגע באיסור דאורייתא של פגיעה ברגשות יהודי אחר (של אביו), כי במקום פגיעה ברגשות יהודי אין מקום לשום חומרא בעולם...', והוסיף, שאם היה יודע שכך ישאלו אותו, לא היה מספר להם עובדא זו כלל, כי חסר להם יסוד גדול ביהדות.

כא. בענין אחר, יש שרמזו בנוסח שאנו אומרים ב'חד גדיא' דובין אבא - כיצד יש ביד האדם לקנות כביכול את אביו שבשמים בתרי זוזי - בשמירתו על האברים אלו העין והפה, כלומר שיזיז עצמו וישמור עליהם בשמירה כפולה ומכופלת.

היה אומר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בפסוק (שמות יט ה) 'והייתם לי סגולה' כי צורת נקודת סגול היא משתי נקודות בשורה העליונה, והן מרמזות לשתי עינים, ותחתיהן נקודה אחת הרומזת לפה, והקב"ה מבקש מאתנו 'והייתם לי סגולה' תנו לי 'סגול' זה בשמירתכם עליהם.

ברם, אף אם כבר דיבר מה שאינו ראוי לדבר, עדיין איננו מאוחר, כי בכל עת יש בידו לתקן את אשר עיוות. וכך מובא בהגש"פ 'בן איש חי', מעשה באיש שהיה לו נער משרת ונקרא בשם 'ברוך מרדכי הירש', בערב פסח כשכבר כל ביתו של בעל הבית היה מוכן ומצוחצח לקראת ליל הסדר, נזכרו בני הבית שעדיין לא הכינו את החרוסת, מה עשה הבעה"ב, שלח את משרתו השוקה להביא לו תמרים ואגוזים ושאר דברים הנצרכים לחרוסת, אבל אותו ברוך מרדכי 'שליימזל' היה וכמעט שלא שקעה החמה נזכר הלה לבוא הביתה, אמר לו בעה"ב, בהמה... בהמה, אף המשרת לא נשאר 'חייב' והחזיר לו תשובה אתה.. אתה... הבעה"ב שהבין שלא נהג כשורה בבזותו כל כך את המשרת, רצה להמתיק את דינו, הצדיק את עצמו, ואמר לו כוונתי הייתה לשאלך בראשי תיבות של תיבת בהמה - 'ברוך מרדכי הירש מה הבאת'... אבל אמור לי, מתשובתך נראה שלא הבנת את כוונתי רק הבנת 'בהמה' כפשוטה, מדוע השבת לי בחוצפה כזו 'אתה'... אמר לי המשרת אף אני כמותך כיוונתי לענות לך בראשי תיבות של תיבת אתה - 'אגוזים תמרים הבאתי', לעשות מהם חרוסת. ובזה מתיישב לשון הקרא (משלי יח כא) 'מות וחיים ביד הלשון', תמוה קצת מדוע לא התחיל ב'חיים' רק במות, אלא שבא לומר, אף אם כבר דברת רע המרומז במות, עדיין יש בידך לתקן להפכו ל'חיים' בהמתקת דבר כל שהוא.

כב. מסופר על בן אחיו של הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע שהיה מקורב אליו ביותר, שנה אחת קודם הפסח שלח אגרת אל דודו הרה"ק בה כתב שב"ה יש לו בשר ודגים מצות ויין לפסח, ולא חסר לו אלא 'פסח' לפסח, ע"כ מבקש שישלח לו 'פסח אויף פסח' ('פסח' לפסח), החזיר לו הרה"ק כיצד אוכל להכניס את ה'פסח' בתוככי שק של חמץ... ודי לחכימא ברמיזא שצריך להכשיר עצמו כדת וכדין ורק אז יוכל להיכנס בו אור היו"ט.

והנה מי שנבלע בפיו טעם דיבורים אסורים עליו לקיים בעצמו 'הגעלת כלים' - להגעיל ולהכשיר את פיו כדי שיפלוט את טעם האיסור, ועל כך בכה פעם הרה"ק רבי בעריש מביאלא זי"ע בדרשת 'שבת הגדול', שרבים שואלים אותו כיצד מכשירים כלים שונים, ואין דורש ואין מבקש להכשיר את הפה כדי שיוכל לאכול בו את המצה בקדושה ובטהרה.

רמז לכך נתן הרה"ק רבי יוחנן מראחמסטרייווקא זי"ע בסימני הסדר 'כרפס', שהוא ר"ת כ"לל ר"אשון פ"ה ס'גור, היינו אם האדם חפץ ומשתוקק לזכות ל'קדש ורחץ' - להתקדש ולהתרחץ מזהמת עוונותיו, אזי העצה היעוצה היא לסגור את פיו, ולא זו בלבד אלא - 'חץ מגיד', את אשר מוכרח הוא להגיד ולדבר יחצה ולא יאמר הכל.

כג. בזה אמרו לפרש טעמא שמכנים את ליל פסח 'ליל הסדר', כי יש 'פרדס' דרכים לתורה - פ'שט ר'מז ד'רוש ס'וד, אך בחג הפסח שאי אפשר להבין את עניני החג לפי דרך הפשט, נשאר רק 'סדר' זה ס'וד ד'רוש ר'מז, כי הפשט נעלם מאתנו.

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

הרע שבלבבנו, המחמיצנו, ולכן החמירו כל כך באיסור חמץ כדי להרחיק את האדם מן העבירה, שלא תהיה לו שום שייכות עם הסטרא אחרא⁷¹.

בודק עד מקום שידו מגעת - אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו

אבל, לא יאבד עשתונותו, כי אין הקב"ה דורש מן האדם שיבדוק ויחזר אחר החמץ כי אם עד כמה שידו מגעת, וכדאיתא בגמרא (פסחים ה.) חזר שבין שני בתים 'זה בודק עד מקום שידו מגעת, וזה בודק

ועל כן אני סומך על מה שאמרו רז"ל במדרשות, כי חמץ בפסח 'רמוז' ליצר הרע והוא שאור שבעיסה, ולכן בלה גרש יגרש אותו האדם מעליו, ויחפש עליו בכל מחבואות מחשבותיו, ואפילו כל שהוא לא בטיל, והוא אמת ונכון⁷².

וזהבי נמי אמרו בגמרא (ברכות יז.) 'רבון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך ומי מעכב שאור שבעיסה ושעבוד מלכויות', ופירש רש"י 'ומי מעכב - שאין אנו עושים רצונך, שאור שבעיסה - יצר

כד. כתב הרמ"א (סימן תלב סעיף ב) 'ונוהגים להניח פתיתי חמץ במקום שימצאם הבודק, כדי שלא תהא ברכתו לבטלה', ונתחבטו הפוסקים איך תועיל עצה זו להציל את הבודק מברכה לבטלה, והלא אין זה כי אם הערמה בעלמא, שהרי כל הבית נקי מחמץ, ואילו אותם פתיתים אינו 'בודקם' - שהרי הוא עצמו הניחם במקומות הידועים לו.

והשיב הגאון מטשעבין זצ"ל בשם צדיק נסתר שהתגורר בווארשא [לפרנסתו עסק בתיקון שעונים, וכאשר שמע אודותיו גאב"ד טשעבין שבר את שעונו והלך לתקנו אצלו כדי שיזכה להתברך מפיו, אך כאשר הגיע אליו הבין הצדיק את כוונתו בוואו, וסירב לברכו, באמרו שאיש פשוט הוא, בלית ברירה ביקש ממנו שיאמר לו דבר חידוש, ולבקשה זאת לא סירב, ואמר לפניו תירוץ זה], דהנה מצוות בדיקת חמץ היא לאור הנר, וילפינן ליה בפסחים (דף ז:) בגזירה שוה מכמה פסוקים, וחדא מינייהו הוא הכתוב אצל עבדי יוסף ש'חיפשו' את הגביע אשר הם עצמם הכניסו לבין אמתחותיהם של השבטים, ואעפ"י שידעו מקום המצאו של הגביע נאמר שם (בראשית מד יב) 'ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא', אלא מכאן, שאף חיפוש כזה שמיא 'בדיקה', ושייך שפיר לברך על בדיקה זו, ודפח"ת.

ממאמר זה למד הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע, דהנה פעמים יתלונן האדם - מה אעשה, והקב"ה הכניס בקרבי 'יצר הרע' גדול וקשה כ"כ, לזה אמרינן ליה, אכן הקב"ה הכניסו, אך המטרה הייתה כדי שתבוא ותוציאנו ותגרשו מעמך, ובידך כוח וגבורה להוציאנו, דומיא דפתיתי חמץ שהוכנסו לשם בכונה תחילה בכדי שיבערו ויוציאו מן הבית.

פעם הגיע הרה"ק רבי שלמה (הראשון) מבאבוב זי"ע אל העשיר המפורסם בארון אנשיל ראטשילד ז"ל כדי להתרימו לצרכי צדקה, משהגיע אל ביתו כיבדו העשיר בכבוד מלכים והראה לו את ארמונו המפואר, בין השאר הראה לו בית גדול ומפואר שאין נכנסים שם בכל ימות השנה, זולתי בשמונת ימי הפסח בלבד, וכל זה כדי שלא ישל בספק ספיקא של איסור חמץ במשהו, אבל הרה"ק מבאבוב לא הראה לפניו שום סימני התפעלות ממנהג זה, תמה הבארון לפניו מדוע איננו משבח את מנהגו זה, והרי ישראל עם קדוש מחמירים ומתרחקים כמטחוי קשת מכל ספק ספיקא של חמץ. השיב לו הרה"ק מבאבוב, זקיני הרה"ק ה'דברי חיים' זי"ע לא היה מן העשירים שבעם, ובכ"ז, כאשר נזדמנה לו קיום אחת ממצוות ה' לא היו כסף וזהב חשובים בעיניו למאומה, והיה מפזר אלפי אלפים דינרי זהב כדי לקיים מצוה אחת בשלימות, והנה מעודי לא ראיתי שיחמיר על עצמו לרכוש בית מיוחד להשתמש בו רק בפסח, ומכאן שלא ראה בהנהגה זו שום צד חומרא ועדיפות, והיינו טעמא כי כלל גדול בידינו (פסחים לה.) 'דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו במצה, יצאו אלו [מיני דגן הנמנים שם בגמרא] שאין באין לידי חימוץ...'. כי תכלית המצה אינה אלא במקום שיש יצר הרע, והוא נכנס לשדה הקרב ומתגבר עליו ומנצחו, כי לא התכוונה תורה לברוח מן המלחמה אלא אדרבה להתגבר עליו, ומזה נעשית המצה, והכי נמי על האדם לנקות את ביתו שמשתמש בו בכל ימות השנה ולבדוק בחורין ובסדקין מכל פירוור חמץ המורה על היצר הרע. העשיר נהנה מאד מתשובתו והרים תרומה גדולה - שלשת אלפים רייניש למוסדותיו, ומאז שלח לו תמיד מתרומותיו.

וכך אמר רבא בגמרא (פסחים מ.) 'מצוה ללתות, שנאמר (שמות יב יז) 'ושמרתם את המצות', אי לא דבעי לתיתה שימור למאי, ומכאן שעיקר המצוה הוא לשמור את המצות, דהיינו להשיג על הבצק שלא יבא לידי חימוץ במקום שמצד הטבע יכול לבא לידי חימוץ, וכן בעבודת בשר ודם חביב בעיני המקום מה שהוא מתגבר בעת מלחמה, ואינו נמשך אחר תאוותיו וטבעו הרע ואינו הולך אחר שרירות לבו, אלא משעבד תאוות ומחשבות לבו לעבודתו יתב"ש. (אגב אורחא, זקני הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע נהג שלא לשבת בפסח בחדר שישב שם בכל ימות השנה, אלו ואלו דברי אלקים חיים וכל צדיק עושה לפי דרכיו והנהגותיו).

כה. ועיקר הכל שיעשה ככל שביכולתו לעקור את היצר מלבו, כי 'מצה' מלשון מצה ומריבה שיריב עם יצרו, ולא ישכיב עצמו למרמס תחת גלגלי מרכבת היצר... הנה ידוע פתגם העולם מדוע קוברים את המת 'ווייל ער לאזט זיך' (כי הוא נותן לקברנים לעשות בו ככל העולה על רוחם...), כי זה כל האדם - החי לאזט זיך נישט, ואינו נותן ליצר לשלוט בו ולעשות בו ככל העולה על רוחו. ורמז לדבר, כדברי הרה"ק מבלאזוב זי"ע (צבי לצדיק, מאמרי ניסן, מאמר ד' אות א), כי מצה בגמטריא קל"ה (135) וכשתחלקנה לשנים ביחץ יעלה כל חצי לששים ושבעה ומחצה (67.5), והרי מן הדין יש לקחת לאפיקומן את החצי הגדול יותר נמצא שיש להסיף על

בדיקת חמץ ולא בעת ביעורו מן העולם בשריפה, אלא, כפי הידוע (ונדברי הרדב"ז הנ"ל) שה'חמץ' מרמז על ה'יצר' אתי שפיר, כי מי יאמר זכיתי לבי - בערתי את החמץ אשר בקרבי, ורק בעת 'בדיקת חמץ' שבידו לקוות ולייחל שיזכה לבערו לגמרי שפיר מברך 'על ביעור חמץ'.

עוד י"ל בדרך רמז, כי אף שא"א לאדם לומר בעת הביעור שזכה לבער יצרו מאתו כדת וכנכון, אמנם, ביד כל אחד לגשת אל הקודש לבדוק את החמץ - לחפש אחריו ולהכריז כי הוא יוצא למלחמה, מלחמת מצוה נגד היצר הרע, ו'אם אתה עושה כן אשריך וטוב לך' כי 'לקל גומר עלי', נמצא שמכוון שיצא למלחמה כבר נחשב לו כמו שעשה את הכל, ולכן בידו לברך בשעת 'בדיקת' החמץ - כי אז הוא זמן ה'יצאה למלחמה', ואין הקב"ה מסתכל על התוצאה אלא על ההשתדלות והרצון של האדם לקיים בנפשו רצון ה', ושפיר מברך כאילו עשה הכל.

עד מקום שידו מגעת, והשאר מבטלו בלבד, ולמדנו מכאן, שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו, ועל האדם לבדוק רק עד כמה שידו מגעת ותו לא, עוד למדנו כאן, שאכן, מוטלת עליו חובה גדולה לבדוק עד כמה שבכוחו לעשות, ולהגיע עד מקום שידו מגעת ולא פחות מטעמי עצלות.

זאת ועוד 'השאר מבטלו בלבד', ואמר ה'בית אהרן' זי"ע שבמקום שאינו מגיע בידיו צריך לבטל 'מיט א שטיק הארץ', היינו רצון הלב וההשתוקקות להיות טוב, כי אין הקב"ה דורש ומבקש מהאדם אלא שישתוקק לטוב, ומשעשה כפי יכולתו וכפי כוחותיו שניתנו לו מן שמיא - הן בענינים התלויים במעשה הן בשאר עניני עבודת ה', נחשב לו כעשה את הכל.

ביסוד זה הסביר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, רידועה הקושיה מדוע מברכים 'על ביעור חמץ' בעת

חצי אחד ויעלה במנינו שישים ושמונה (68) בגמטריא 'חיים', ויבואר כמין כפתור ופרח, כי דייקא המצה - המריבה שאינו נתון למרמס תחת הייאוש שהיצר מייאשו זה נקרא 'חי'.

פעם ישב אחד מבניו של הרה"ק רבי דוד מקשאנוב זי"ע [בנו של הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע] בחדר החיצוני של זקינו הרה"ק מצאנז, וחזר על דברי תורה ששמע מאביו משמיה דהרה"ק מצאנז, לפתע יצא ה'דברי חיים' מחדרו ושאל את הנוכחים במה הם עוסקים, השיבו ואמרו שהם שומעים דברי אלוקים חיים שיצאו מפ"ק, נענה הרה"ק מצאנז ואמר אני אגיד לכם 'תורה', כתיב בפרשת צו (ו ו 1), 'אש תמיד תוקד על המזבח' - אש - פייער, תמיד - שטענדיג, תוקד - זאל ברענען, על המזבח - על לבו של אדם, דהיינו מקום זביחתו (לעולם תדלק ותבער אש על גבי המזבח שבתוך פנימיות לבו), לא תכבה - אף לאחר שנכשל בחטאים ועוונות, לא יתן לעבירה לגרום לכיבוי ההתלהבות שבלבו, אלא ימשיך בעבודתו, וזו כל התורה כולה...

אחד מתלמידיו של הגאון בעל ה'נודע ביהודה' זצ"ל יצא לתרבות רעה ונעשה 'כומר' אצל הנוצרים ה"י, כאשר הגיעה הבשורה הקשה לאזני רבו הצטער על כך מאד, וביקש לעשות כל טצדקי שבעולם כדי להחזירו למוטב, לאחר בירור קצר נודע לו, ש'כומר' זה יושב לנוח מידי יום ביומו בשעה פלונית על מרפסת ביתו הפונה לרשות הרבים, כשהוא נהנה אז להביט ולהסתכל על העוברים ושבים, ויהי כשמעו כי כן החליט ה'נודע ביהודה' לעבור דרך שם באותה שעה ולברך אותו לשלום, והיה אם יענהו לשלום יהיה זה לו לסימן שיש תקוה להחזירו בתשובה, אך אם לא יתייחס אליו הרי זה מוכרח שהתנתק לגמרי מארץ החיים, וכשם שמצווה לומר דבר הנשמע כך מצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע, וכן עשה, ולשמחתו קידם אותו התלמיד לשלום, וה'נודע ביהודה' שוחח עמו בנימוסין ובירכו לשלום, כאשר חזר לביתו שלח תיכף אחד מתלמידיו שימהר להזמין אליו את הכומר, ואכן תוך זמן קצר הגיע הלה אל בית רבו לשעבר.

כאשר נתייחד הרב עם התלמיד, פתח ה'נודע ביהודה' ושאלו בדברים היוצאים מן הלב, מדוע עזב את דרך התורה והיראה וברח ללכת בדרך עקלתון ובשרירות לבו אחר עצת יצרו הרע, נענה הלה והשיב, שבימים שלמד בישיבתו אכל 'טעג' אצל אחד הבעלי בתים שבעיר [כידוע, בימים ההם עדיין לא היו נותנים אש"ל (אכילה שתיה לינה) בישיבות הקדושות, והבחורים היו סמוכים על שלחן בעלי בתים נדיבי לב שהסכימו לזון ולהחזיק תלמידי חכמים על שולחנם], פעם בחג הפסח נפל גרגיר חטה בתוך התבשיל, ושלח אותו הבעה"ב לברר אצל ה'נודע ביהודה' על כשרותו של התבשיל, ואחר שעייין הרב בפוסקים פסק שמצד עיקר הדין יש מקום גדול לסמוך על הפוסקים להקל, אך משום חומרא דפסח יש להימנע מלאוכלו, חזר התלמיד ומסר את תשובת הרב לבני הבית אשר קיבלו מיד את הפסק לזרוק את כל התבשיל, אמנם התלמיד עצמו לא היה יכול להתאפק, וסבר שבידו לסמוך על הפוסקים המתירים את התבשיל, וגבר עליו יצרו ואכל את התבשיל. לאחר זמן התחיל היצה"ר לעורר הרהורי חרטה בלבו, וניקר במוחו שוב ושוב כי חוטא ופושע הוא, ואין עוד בעל עבירה כמותו, שהרי נכשל ואכל 'חמץ בפסח', ומתוך כך הפילו מדחי אל דחי עד שנעשה כומר לעבודה זרה ה' ירחם, מיד השיב לו רבו, אולם, עתה ידעת, שבשעתו אמרתי לך שיש מקום להתיר התבשיל, ודבר פשוט הוא שלא נכשלת בחמץ בפסח כלל, ומצד הדין היה אפשר לסמוך על רוב הפוסקים המצדדים להקל, לכן קבל נא על עצמך להתחרט על חטאיך ומכאן ולהבא תחזור אל ה', דבריו נתקבלו בלב התלמיד, ואכן נעשה לבעל תשובה גמור.

מכאן, שעצת היצר היא זו, להפיל את האדם לפח היאוש, בכדי להביאו משם עד שאול תחתית, רחמנא לשיזבן.

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

קרבן תודה - הודאה לה' על חסדיו
ונפלאותיו שבכל יום עמנו

יתבונן מעט יכיר באמיתות הדברים, תינתר נפשו
ממקומה בראותו גודל אהבת המקום ב"ה אליו^כ.

ובן כתב ב'קב הישר (פי"ח) וז"ל, אין לך אדם שלא
נעשה לו נס, בפרט בדורות האלו אשר הצרות
גוברות בכל יום ויום, גזירות, מלחמות עצומות, חרב
ורעב, מצור ומצוק, וחלאים רבים, ומי אשר האיר עליו
הקב"ה חוט של חסד, והצילו מכל הפגעים הנוכחים
לעיל, יהיה לו לזיכרון תמיד חסדי ה', ולא להיות מכפויי
מוכה. ולא זו בלבד, אלא כל מי אשר משפיע עליו
הקב"ה שפע של ברכה, שזכה לישיב בביתו בהשקט
ובבטח, ופרנסתו היא סדורה, צריך ליתן שבח והודיה

בפרשתן (ז יב), 'אם על תודה יקריבנו', ענין 'קרבן
תודה' שייך אף לדין אנו - בדורנו אנו,
והוא, שיכיר האדם בטובותיו של הבורא עמו, ויהא
'שבחו של מקום' שגור על לשונו של אדם, ובכל עת
יכיר בטובתו של מקום. כי הרבה יותר ממה שמגיע
לאדם בדין הקב"ה מיטיב עמו בכל עת ובכל שעה,
בכל מקום ובכל זמן, בגוף ובנשמה, ברוח ובגשם...
וכמו שכתב ה'אור החיים' הקדוש זי"ע (שמות כב ו) וז"ל.
אין לך שעה ורגע שאין השי"ת עושה פעולה עם האדם
בין בבחינת גופו בין בבחינת צרכיו (עכ"ל), אם אך

כו. סיפר יהודי חשוב מתושבי לאנדאן הבירה יצ"ו כי בצעירותו (לפני נישואיו) נפטר עליו אביו ז"ל, מכיוון שמקור פרנסת הבית
הייתה מבית יצור למזון שהפעיל האב הוכרח זה הבחור עפ"י בקשת אמו לצאת לעבודת יגיע כפיים (בהנהלת המפעל). מכיוון
שנתבקש כן מאמו פנה אל 'ראש ישיבתו' הגאון רבי יהודה זאב סג"ל זצ"ל (ממאנטשעסטער) ושאלו כדת מה לעשות בזו העת, אמר
לו רה"י אין כל ספק שעליך לבוא לעזרת אמך האלמנה (פשיטא שאין כאן כל הוראה לרבים, וכל מקרה יש לדון לגופו של ענין), אבל זאת
אבקשך, שבכל לילה בעמדך בתפילת ערבית כשתגיע לתיבות 'על ניסך שבכל יום עמנו' תעצור ותתבונן לחשוב 'איזה נס עשה
עמך הקב"ה ביום שעבר עליך...' היהודי מגלה את לבו, זה לי כארבעים שנה אשר בכל לילה הנני מקיים את ציווי 'ראש הישיבה'
והנני מעיד בפה מלא כי לא היה יום אחד בכל אלו השנים שלא מצאתי בו נס שעשה עמי הבורא יתב"ש.

כה השיב כ"ק האדמו"ר מליובאוויטש זי"ע במכתב תשובה לחסיד שכתב לו כמה וכמה תלונות וטענות שנתברך בצאצאים
בליעה"ר והדוחק בביתו איום ונורא... ויען לו הרבי, מכתבו נתקבל, ומה מאד שמחתי למשמע 'בשורתך הטובה' שבעזהשי"ת באת
בקשרי שידוכין עם זיווג ההגון לך, ותרב שמחתי בראותי שה'נישואין' נערכו בשעטומ"צ למזל טוב, ועל הכל שמח לבי ש'שלום
בית' נחלתך. ויגל כבודי לקרוא במכתב כי נולד לך בנך בכורך כשהוא בריא ושלם. לאחמ"כ לא עזבך האלוקים ולתקופת השנה
נולדה הבת למזל"ט, והנה קול צהלה ורינה בלידת הבן השלישי והבת הרביעית... וכולם בריאים ושלימים הולכים בדרך הישר -
הידעת כי לאו כל אדם זוכה לכך, ומה רב טובך אשר חנן הבורא ב'קורת גג' משלך, כי לפי מיטב ידיעתי רבים יושבים שם תחת
קורת גג שאיננה שלהם (אלא בשכירות). והוסיף בצידי המכתב, אודות מה שהתלונן כי מצבו קשה ומר, אם תשכיל להודות לה' על
כל הטובה, לרקד ולפזז מרוב עוז וחדווה על כל הטובה אשר גמלך ה'... תצא מכל צרה ודוחק, והשי"ת שנתן לך דירה זאת הוא
גם ירחיב את גבולך.

סיפר לי יהודי מארצות הברית, בעל נכסים רבים, ובבעלותו עומדים כמה וכמה דירות (שהוא משכיר) באזור מסוכן, אשר גנבים
מצויים בו למכביר, וכל כך מסוכן המקום עד שבכל דירה שאינה מושכרת הוא מוכרח לשלוח איש מאנשיו לשהות בה, כי בלאו
הכי פורצים הגזלנים לבית ושודדים על אתר את כל הרכוש. באחד הימים בהגיע היהודי אל הדירות, יצא מרכבו ושכח על הכסא
ארבעים אלף דולר טבין ותקילין צרורים בצקלונם, ועליהם היו מונחים שני נגנים. משחזר, מצא שגנבים שיברו את החלון וגנבו את
שני הנגנים - ס"ה הפסד של חמש מאות דולר לתיקון החלון ועוד ארבעים דולר על הנגנים, אך כל סכום הכסף נשאר במלואו בחסדי
ה'. נתמלא היהודי שמחה, ובגיל ורנן נתן שבח והודאה לבורא עולם ששמר לו על כספו.

הוסיף היהודי ואמר, אחר מעשה התבוננתי בעצמי, ואמרת, אם לא היה לי שם סכום גדול של מעות בנוסף לנגנים הרי הייתי
מתמלא צער ועגמ"נ על הפסד ממון של חמש מאות וארבעים דולר, אך כעת שכנגד הפסד ניצלתי לי שאר המעות הרבים שמח
אני ומודה לאלוקי, מכאן עלי ללמוד לכל עת וזמן כאשר יארע לי ח"ו איזה מקרה של עגמ"נ, להיזכר ולהעמיד לפני את כל הטובות
שגמלני הבורא, בשאר רכוש, צאצאים ושאר קניינים אשר חלק לו ה'

ובפרט נוגעים הדברים לימים אלו, בעת אשר עוסקים קשות בניקיון הבית לקראת היו"ט הקרב ובא, ומצוי שהקטנים המצויים
בבית חוזרים ומלכלכים וכדו', על כל חד מוטלת החובה שלא לכעוס, אלא אדרבה יזכור ויודה להקב"ה על שזיכהו בנן יקיר, בזרע
של קיימא. וכפי שהיו אומרים זקני קרתא דשופריא בצחות לשונם 'אזעלכע צרות אויף אלע עקרונת' (העקרונות שנמנע מהם פרי בטן היו
מתברכים בצרות' כאלו). ותן לחכם ויחכם עוד.

עוד אמרו בצחות 'דו זאלסט האבן פראבלעמען און נישט א פראבלעם' (שהיו לך הרבה בעיות ולא בעיה אחת), כי באופן בריא יש
לאדם הרבה דאגות - לתקן את השולחן השבור, לקנות מצות ויין, לשמור על הקטן שלא יפזר את החמץ וכו' וכו'... אם ח"ו
אירע לו איזה ענין חמור כגון מי שיש לו חולה בתוך ביתו וכיו"ב, הרי כל שאר הדאגות נעלמות כלא היו, אין כאן לא מצות ולא
יין, לא ערב פסח ולא נקיון וכיו"ב... ע"כ החי יתן אל לבו לשמוח בכל דאגותיו המרובים לבלתי יתלונן עליהם, כי אוי למי שחוסך
כל אלו הדאגות בפנותו מקום של כבוד לדאגות חמורות ביותר.

ויגון אמצא ובשם ה' אקרא, ובהמשך הפרק נאמר (פסוק יג) 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא', דכאשר התייסר דוד המלך בצרות ויסורים היה מודה להקב"ה על החסד שגמל עמו, ועי"ז זכה להינצל מכל הקשיים.

ובמכילתא (בשלה פ"ג) עה"פ ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי... הרם את מטך ונטה על הים - אמר הקב"ה למשה, משה, בני נתונים בצרה הים סוגר ושונא רודף ואתה עומד ומרבה בתפלה. אמר לפניו ומה בידי לעשות אמר לו הרם את מטך ונטה את ירך על הים וגו'. ואתה תהא מרוזם ומשבח ונתן שיר ושבח והודאה וגדולה ותפארת והוד והלל למי שהמלחמות שלו, עב"ל. מבואר בדברי המדרש שיש בכח והודאה להקב"ה לפעול יותר מצעקה ותפילה.

ומפורש כתב הרה"ק ה'נועם אלימלך' זי"ע (ליקוטי שושנה) עה"פ (תהלים קיא ט) 'פדות שלח לעמו צוה לעולם בריתו'. וז"ל, דהנה הבורא ב"ה שולח רפואה קודם המכה, ומה הוא הרפואה, היינו תהילותיו ושבחיו שאנחנו משבחים ומפארים את שמו הגדול ותורתו הקדושה, וזהו 'בורא רפואות' על ידי 'נורא תהילות', מחמת תהילותיו הנוראים הם הרפואות, וזהו 'פדות שלח לעמו' היינו שהשם יתברך ב"ה שלח מקודם פדות מכל צרות ומכות קודם למכה, היינו על ידי ש'ציוה לעולם בריתו' דהיינו התורה השלוחה לנו קודם לכל דבר המגינה ומצילה עלינו ועל כל ישראל אמן עב"ל כ"ה.

למקום על זאת. ומה מאד מזהיר בספר חרדים, שחייב הודאה זו היא בכלל מצוות עשה של 'הגדתי היום לה' אלוקיך, כי באתי אל הארץ הטובה... (דברים כו ד), מכאן אזהרה על בני אדם המקבלים טובה והשפעה מהשי"ת, ליתן שבה והודיה, ולא לקרות קול קובלני (מתרעם) כדרך צרי העין, אשר יותר מאשר נצרך להם נותן להם ה' מזון ומחיה, ואפילו הכי כל ימיהם המה קובלים ובוכים, עב"ל.

**חסד ומשפט אשירה - ע"י ההודאה
תתגלגל עליו מידת החסד**

עצה טובה קא משמע לן, שבעת צרה וצוקה רח"ל יתבונן ויחפש עד כמה יש לו להודות לה' על חסדיו המרובים שגומל עמו בכל עת ורגע, וכגון המתייסר ביסורים ברגלו ח"ו, יודה להקב"ה על שאר רמ"ז אברים הפועלים כהוגן, וכן בכל דבר ודבר, שיתעמק בדעתו ויחשוב כמה חסד עושה עמו השי"ת על כל נשימה ונשימה, ושיש לו בני משפחה חברים וידידים המחזקים אותו ומסייעים בעדו וכיוצא בזה, ובכח ההודאה יעורר רחמי ה' עליו ויזכה להיוושע מכל צרותיו. ולמד בן רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער רביעי אות יב) מדבר הכתוב (תהלים נב יא) 'אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך', וז"ל. פירוש, אודך על הטובה שעשית עמדי 'ובעבור זה' אקוה להתמדת טובותיך, עב"ל כ"ו. ותומך יתידותיו בכתוב (תהלים קטו ג-ד) 'צרה

כו. מעשה שמעתי מתלמיד חכם אחד שאיבד את שמיעתו רח"ל, ואף טובי הרופאים לא מצאו מזור למחלתו, באחד הימים נתיישב בדעתו והחל מחשב על כל שאר החסדים שעושה עמו קוב"ה בכל עת ובכל שעה, שלבד מהחסרון בשמיעה פועלים כל שאר אבריו וחושיו, וב"ה שבני ביתו ומשפחתו כולם בריאים ומזונותיו מצויים לו בכבוד, והודה להקב"ה על כל הטובות הללו, משם פנה לרופא חדש שנתן לו סממני רפואה חדשים ובתוך זמן קצר חזרה אליו השמיעה כמעט בשלימות. וכך מצינו בבן יהוידע לגבי ההלל, דאיתא בגמ' (פסחים קיז.), הלל זה מי אמרו, נביאים שביניהן תקנו להן לישראל שיהו אומרים אותו על כל פרק ופרק ועל כל צרה וצרה שלא תבוא עליהן ולכשנגאלין אומרים אותו על גאולתן, וברש"י (ד"ה ועל כל צרה) לישנא מעליא הוא דנקט, כלומר שאם תבוא צרה עליהן ויושעו ממנה אומרים אותו על גאולתן. אכן הבן יהוידע כתב, ועוד נ"ל נקיט כן, לומר שתיקנו לאומרו על כל פרק ופרק, וכווננו בזה שתהיה בו תועלת באמירתו גם כן בעבור על כל צרה שתהיה נגזרת בעולם **שלא תבוא עליהם** שייגאלו ממנה בשביל ההלל, כי זכות זה של אמירת ההלל דוחה הצרה מעליהם וגם אם מוכרח שתבוא עליהם יהיו נגאלים ממנה תיכף. עב"ל.

הוכחה נפלאה שמעתי מחכם אחד, כי ב'טור' כתב בסדר התפילות ב'תעניות' על הצרות שמתרין עליהן (סי' תקעט) לומר על כל צרה שלא תבוא כמה מזמורי תהילים, ומביא שם את סדר מזמורי תהילים שיאמרו אז, ואחד מהם הוא 'הלל הגדול' (מזמור קל"ז) - 'הודו לה' כי טוב, וצ"ב, מה ענין זה לסדר התפילה ב'עת צרה' בטרם תבוא הישועה, וכיצד הם מודים לה' בזמן שעדיין לא הגיעה הישועה, ומכאן ראינו, שההודאה עצמה תביא ותמשיך את הישועה.

כח. כתב רבינו יונה (שע"ת ש"ד אות יב) כמו שנאמר (תהלים עו יא) 'חמת אדם תודך שארית חמת תחגור', פירושו - כאשר צער האדם יודה אותך, כלומר שיודה אותך האדם בעת צער... שארית חמות - שהיו מפותחות לבוא על האדם. כענין 'אל יתהלל חוגר כמפתח' (מלכים א' כ יא). תחגור ותעכב אותם ואל תביאם עליו וכו'. ונאמר (ישעיה יב א) 'אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני'. פירוש - אודך על מוסרך וקבלתיו באהבה, ובעבור זה שאודך על שאנפת בי, ישוב אפך ותנחמני.

באר הפרשה - צו - שבת הגדול

יבקש על הרפואה, אלא יודה לה' וישבח שהוא רופא חולים, ועי"ז תיעשה בקשתו ממילא, והיינו דכתיב מהולל אקרא ה' - בדרך הילול ושבח אקרא להקב"ה, ולא דרך בקשה, אז מיד ומן אויבי אוושע. ובוה מפרש מדיליה מאי דכתיב (שם ק"ח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', דהכי קאמר 'אודך כי [פירוש, כאשר] עניתני, כלומר בעודי בעניי אודה לך הקב"ה, ותיכף ותהי לי לישועה' גם בלי הבקשה.

זמנא דמילתא, כי המתפלל ומבקש שיעשה הקב"ה עמו אזי בודקים את מעשיו אם הוא זכאי וראוי לכך, ולכן אפשר שח"ו לא תיענה בקשתו, אך בשעת הודאה שהוא משבח לה' אי אפשר לעכבו שאין כל מקטרג ומשטין כי בשמים רוצים לשמוע שבחו של מקום, על כן המשכיל מתפלל אל הקב"ה מתוך הודאה ותפלה כזו ודאי עולה עד לשמי השמים ועוברת כל המחיצות המבדילות בלי שום מפריעים ומשמינים, וממילא מובטח לו שתפילתו תתקבל.

יה"ר מלפני אבש"ב שנזכה לגשת לחג המצות מתוך דיצה ושמחה, הרחבה והרווחה, לגרש ולבער מאתנו כל רע הן ברוחניות והן בגשמיות, ועוד בהאי שתא נאכל מן הזבחים ומן הפסחים אשר יעלו דמם על קיר המזבח לרצון לפני אדון כל.

וכן מצינו ב'אלשיך' הק' בפרשתן (ו יא-טו ע"ש) על מאמרם (ברכות נד:) 'ארבעה צריכין להודות, יורדי הים, הולכי מדברות, ומי שהיה חולה ונתרפא, ומי שהיה חבוש בבית האסורים', כי באמת הכל חייבים להודות תמיד לה' - לא רק אלו שבאו לכלל סכנה, אלא אף אלו שעברו את הים על מי מנוחות... אלא שפעמים אין האדם מכיר בזה, ועדיין לא מילא תפקידו שהוא צריך להודות לה', על כן מן השמים יביאו לכלל סכנה כדי שיודה לאחמ"כ על הצלתו הגדולה, אך החכם ישכיל בתחילת דרכו להודות על כל נשימה ונשימה וממילא לא יצטרך לבוא לידי צרה, שהרי תכלית היסורים אינם אלא כדי שיודה וישבח להקב"ה, והוא כבר עשה כן. ובוה מפרשים בהאמור בסוף 'פרק ההודאה' (תהלים קו מג) 'מי חכם וישמר אלה ויתבוננו חסדי ה', שע"י 'ויתבוננו חסדי ה' מבעוד מועד כשהכל מתנהל על מי מנוחות, ימנע מעצמו כל מיני חלאים רעים ומרעין בישין.

איתא מהרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו-טבת מאמר ד אות קל"ט) שקיבל מרביותו לפרש הפסוק (תהלים יח ד) 'מהולל אקרא ה' ומן אויבי אוושע', כי המשכיל אינו מבקש בקשותיו מאת השי"ת דרך בקשה אלא דרך שבח, כגון אם יש לו חולה בתוך ביתו רח"ל לא

ב'כף החיים' (סי' רפ"א ס"ק ח) מביא מה שכתב הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע שקבלה יש בידו משמיה דרבי יהודה החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא - לקבל האדם על עצמו שכשיהיה ניצול מצרתו יאמר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו נצולו רבים.

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: הכנה לפסח

פרשת צו

בס"ד | גיליון מס' 173

ניצוד הררי אבק הובילו לפסגת ההצלחה?

צו את בני ישראל (ו', ב')

כי הזריות היא לא ערך נוסף ביהדות, היא תנאי הכרחי. יש בזריות ויטמין חזק, ויטמין נוגד עצלות. העצלות מהווה מקור לכשלים רוחניים, מונעת הצלחה בקיום המצוות, מעכבת את השלמת המשימות הרוחניות שלנו. כדי לנצחה - אנו זקוקים למלאי אדיר של ויטמין הזריות, להזדרז בכל עת בביצוע המצוות המוטלות עלינו, לעשותן בלי דחיות, בלי שיהויים, בלי המתנות - פשוט לעשות ולקיים!

הבה נאמץ את מידת הזריות, ודווקא בימים אלו המסוגלים לכך. נבחן אלו מצוות אנו מתקשים לעשות, דוחים את ביצוען, מקיימים אותן ברגע האחרון, ודווקא אותן - נכניס מעתה למסלול זריז ומהיר. בכך פותחת פרשת השבוע בביטוי 'צו' - שהוא לשון זירוז, כדי להביע את המסר שהזריות היא ויטמין המשביח את המצוות שלנו, נותן להן השפעה כפולה ומכופלת.

הבה ננצל את הימים הללו, בעבודתנו בהכנות לחג המצוות. נתבונן כי בעבודתנו זו אנו מטמיעים בלבנו את מידת הזריות, רוכשים אותה כהרגל אישי חשוב ונחוץ לכל ימות השנה. לכן, כולנו יחדיו, זקנים עם נערים, נשמח לעבוד בזריות, ננצל כל דקה לעבודה בזריות, נשמח להתייצב על משמרת הסיוע לעבודת הפסח, בזריות כמובן. כך נזכה לרווח הנוסף מחג הפסח, להתעטר במידת הזריות, עימה נמשיך לקיים את כל מצוות התורה לאורך ימים!

גג מאובק לפנות בוקר...

הוא היה בחור אמריקאי צעיר לימים, שגלה למקום תורה - לישיבת בריסק שבירושלים. באותם ימים התגורר בדירה משותפת יחד עם כמה חברים לישיבה, כולם בני חו"ל, והוא היה היחיד מביניהם שנותר בארץ בימי חג הפסח. כמה שעות לפני בדיקת חמץ נזכר בהתרגשות כי לראשונה בחייו יזכה לקיים מצוות בדיקת חמץ, שכן אין מישהו בלעדיו שיכול לבדוק את החמץ בדירה!

כדי להגיע לרגע בדיקת החמץ, ראשית יש לנקות את הדירה, וזו אינה מלאכה קלה בדירה ישנה ומוזנחת, ששאריות מכל הסוגים בירכתיה ושלה אריות ופריטים מיותרים במשכנותיה. לפיכך הפשיל הבחור שרוולים, וחצי לילה עבד על מירוק וצחצוח הדירה, עד שסמוך לחצות ליל בדק בה את החמץ. באפיסת כוחות צנח למיטתו עייף ויגע, לאחר שנקיון הדירה והחיפוש בחורים ובסדקים אחר כל פיזור חמץ - השילו מעליו כל טיפת כח.

ואז, נזכר בעליית הגג. עליית גג ישנה היתה בדירה, מקום שאנשים מיעטו להסתובב בו, ועוד יותר - מיעטו לנקות אותו... בלבו של הבחור התחוללה מלחמה של ממש: מחד גיסא - הוא עייף וחוסר אונים, ניקיון הדירה ובדיקת החמץ סחטו ממנו את לשד כוחותיו האחרונים. מאידך גיסא - בוודאי שיש לבדוק בעליית הגג, שכן לא ניתן להבטיח כי אין בה חמץ!

חודש האביב כבר כאן, ממלא את כולנו בשמחה ובהתרגשות אינסופית. ניחוח הנקיונות מכה באפינו, נושא קול מבשר על חג הפסח הקרב ובא, לנקות, לצחצח, לחדש ולהבהיק את האוויר והאווירה, את האנשים ואת הלבבות. נפלא הוא החודש הזה, יקר מאוד ואהוב, מעלה זכרונות קסומים ומעורר נוסטלגיות של השראה חגיגית.

בראש המאפיינים של החודש הזה, נמצא המירוץ. ערב פסח מאופיין בהתרוצצות בלתי פוסקת, באוקיינוס של עבודה שכולנו חרוצים במשימתו. בחיפזון יצאנו ממצרים, ובחיפזון רב אנו נכנסים ליציאת מצרים מדי שנה בשנה, ממחרים מאוד, צריכים להספיק קניות וסידורים, נקינות וחיידושים, בישראלים ומצוות רבות...

וכמובן, בראש המצוות כולן, ניצבת מצוות המצה. מצה דומה בהרכיבה ללחם חמץ רגיל, מורכבת מאותם המרכיבים - קמח ומים. מה יוצר אפוא את ההבדל בין חמץ למצה? מה עושה את המצה האדיר שבין לחם החמץ למצה האהובה? מה הופך את המצה למצוה נעלה, ואת לחם החמץ ל'בל יראה ובל ימצא' חמור כל כך?

התשובה פשוטה: הזריות. בעוד לחם החמץ נוצר תוך השתתות והתפתחה, המצה הקדושה מתייחדת בזריות המופלגת מרגע הכנת הבצק ועד לאחר צאתה מהתנור. בעוד לחם החמץ זקוק לפועלים המשתהים במלאכתם - שיעניקו לו די פנאי להחמץ ולתפוח, המצה זקוקה לעובדים זריזים ומרצים, שלא יותירו את העיסה ולו רגע אחד ללא פעלתנות, אלא יעשו הכל כדי להחיש את המצה אל עבר פי התנור.

המקור לחשיבות הזריות בעשיית המצות, הינו מהפסוק 'שמרתם את המצות' ומעניין לגלות, כי למרות שפסוק זה עוסק בעשיית המצה, חז"ל חשפו בו כוונה נוספת לכל מצוות התורה, על הזכות הכבירה והחובה העמוקה, שכאשר מגיעה מצוה לפני האדם, כאשר יהודי זוכה בהזדמנות שמימית לעשות מצוה, יזדרז וימהר לבצעה ולא ידחה אותה לרגע האחרון או למועד אחר. 'מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה' - כשמצוה ניצבת לפנינו נעשה אותה במהירות האפשרית, בזריות!

המהר"ל מגלה, כי לא לחינם למדה זאת התורה ממצוות המצה דווקא. כי במצוות המצה מבין כל אחד מאיתנו שהשתתות בעשייתה, העצלות באפייתה

- פוסלת את המצה ומחמיצה אותה באופן סופי. וכך גם במצוות אחרות - מגלה המהר"ל - כשיהודי ניצב בפני עשיית מצוה, עשייתה בזריות היא תנאי להשלמת המצוה בשלמות, לביצועה באופן הטוב והנבחר ביותר. רק כאשר יהודי עושה מצוה בזריות - זו מצוה מושלמת ואינה מוחמצת!

ריצה בערב החג...

היה זה בערב פסח, בירושלים של מעלה. הכל עסוקים ומתרוצצים. אלו טובלים כלים ואלו שורפים חמץ, זה ממחר להביא בגדיו מהכובס, ורעהו רץ לחנות הירקות. לכולם אין זמן, השעה דוחקת, ודווקא אז נקש השליח בדלתו של הגאון רבי יוסף חיים זונגפלד זצ"ל - רבה של ירושלים, והביא את המעטפה לה ייחל רבי יוסף חיים מזה זמן רב. היתה זו המעטפה שנשאה את תרומות נדיבי תבל לעניי ירושלים, והפעם היא הגיעה באיחור, בערב פסח ממש.

הרב והרבנית העיפו מבט אל סלון ביתם, השולחן עוד לא ערוך, לא כל הכלים הורדו כבר מהבידעם, עוד עבודה רבה לפניהם. בישראלים וכביסות. נקיון אחרון וגיהוצים - המלאכה רבה ועצומה. האם אפשר להקדיש את השעות הקרובות להתרוצצות בסמטאות ירושלים? הלא משימות רבות על כתפיהם, בביתם שלהם!

אך מצוה הבאה לידם, מי יכול להחמיצה? הרי עניי ירושלים ממתניגים בקוצר רוח לכסף, האפשר לעכבם? רבי יוסף חיים ממחר, מזדרז. 'יהודים עניים מחכים לכסף', הוא אומר, 'מה לנו מביטים ברשימת המטלות שלנו? מה לנו עוסקים בליל הסדר שלנו?' - ואף הרבנית מצטרפת: 'הסדר שלנו ייערך, איכשהו, יהיה בסדר. כעת מוטלת עלינו משימה - להביא את שמחת החג לבתי עניי ירושלים. הבה נעשה אותה בזריות!' - היא קוראת, וכבר רצה במורד המדרגות, יצאת לפיזור הכספים...

באמת אמרו, באותו יום שימחו הרב והרבנית את עניי ירושלים, אך הרבה יותר - רבתה השמחה בביתם, עקב כך שהזדמנות להרעיף טוב על יהודים לא נדחתה, קויימה בזריות, במהירות, בחיפזון פסחי. הרבה יותר חשוב להזדרז במצוות, מכל מטלה אחרת!

הבה נזכור סיפור זה, ודווקא בימים אלו. יש לנו הרבה משימות חשובות, אבל הזריות בקיום המצוות, ובפרט במצוות שבין אדם לחברו - חשובה יותר. נזדרז לקיימן בשמחה ובהאבה, ונקנה לעצמנו עוד ויטמינים של זריות שילוו אותנו כל השנה!

לעילוי נשמת

ר' שלמה פרץ ז"ל בן מאיר הלוי גולדשמיט (אריאל)

זריזות כפולה שהצילה חיים!

הימים ימי מלחמת העולם השנייה. באירופה המדממת נשחטו ונטבחו יהודים רבים על קידוש ה', ואחרים שוכנו במחנות ובבתי כלא. לפי דרישת השלטונות שבכל מקום. אחד מהם היה הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מקופיטשניץ ז"ע, שנאסר בבית הכלא בוניה למשך מספר חודשים.

כשהשתדלנות והשוחד עשו את שלהם, שוחרר הרבי מבית הכלא, והוצרך לברוח לארצות הברית שבאמריקה. מסע כזה, בתוספת עלויות השוחד והתעודות המזויפות, עלה באותם ימים הון תועפות. הסכום כבר היה בידי הרבי וכבר נקבע תאריך בו ייצא הרבי את גבולות אוסטריה לחוף מבטחים בארצות הברית, אלא שבדיקו אז הכל הסתבך...

היה זה ביום האחרון לשהות הרבי בוניה, כאשר נקבע שכבר למחרת ייצא עם בני משפחתו לארצות הברית. סכום הכסף העצום כבר היה מוכן, מעט המיטלטלין של הרבי כבר נארזו למזוודות מסודרות, והכל המתניו לרגע בו יפציע השחר ומסע הבריחה ייצא לפועל. לכולם היה ברור כי מסע הבריחה הזה הוא הסיכוי היחיד להציל את חיי הרבי מציפורני הנאצים ימ"ש...

ובדיקו באותו ערב, נקשה בדלת בית הרבי אשה שבורה ואומללה, ונכנסה אל הבית כשעיניה אדומות מדמעות והיא נאנחת בכאב. 'רבי קדוש!' - ביכתה האשה ובעיניה תהומות של צער, 'אני מגדלת לבד את ילדי, ואין לי לחם לאכול. כבר לוותי מכל מי שיכולתי, מצבי הכלכלי בכי רע, ואנה אני באה להאכיל את ילדי הרעבים...'

הרבי שמע את דבריה ולבו נכמר. הלחץ והדוחק היו קשים מנשוא באותם ימים, בוודאי לאשה גלמודה ובודדה הנאלצת לפרנס משפחה שלמה. הרבי ידע כי בכיסו סכום כסף רב שיכול לפרנס את האשה ומשפחתה, אך כל הכסף שברשותו מיועד למטרת הצלת חייו מהתופת הנאצית, בכסף הזה הוא יצליח לברוח מאדמת אוסטריה אל חוף המבטחים שבארצות הברית! האם הוא יכול לוותר על הכסף ולהעניקו לאשה זרה, אומללה ככל שתהיה?

כעבור רגע של התלבטות, החליט הרבי כי זה הרגע לקבל החלטה זריזה, לא לוותר על המצוה. בפניו עומדת הזדמנות להעניק חיים לאשה אומללה, הבריחה לחו"ל נועדה למחר, ואילו האשה וילדיה רעבים כבר היום! בנבירה ללא גבולות, ניגש הרבי בידיים רוטטות אל ארנק הכסף, ורוקן את כל תכולתו לידי האשה. הוא ידע כי הוא מעניק לה את הכסף שהוא חמצן להצלת חייו, אך לא יכול היה לשאת את המחשבה שיחמיץ מצוות צדקה כה נעלה!

ויהי ממחרת, הרבי אמור לצאת לארצות הברית, תוכנית הבריחה מוכנה, המסמכים המזוייפים מוכנים, רק הכסף איננו. הדקות נוקפות והופכות לשעות, על הרבי כבר לצאת מהבית, אך מה לו יוצא ובורח, כשאינו לו כסף לתשלום דמי הבריחה והמסע?! ואז, באורח פלא, הדבר הגיע לאוזניה של אשה אחת, ששמעה על מצוקת הרבי ולא היססה לפעול. גם היא לא שקלה פעמיים ולא החמיצה את הזדמנות להציל חיים, ובזריזות יצאה לרחוב של עיר כשכל תכשיטיה בידיה, מוכרת צמידים, עגילים וטבעות לכל המרבה במחיר. בתוך זמן קצר מכרה האשה את כל תכשיטיה, והצליחה להשיג את כל הסכום הדרוש לרבי, אותו מיהרה לשלשל לידיה...

הרבי לא השתהה עוד, הודה לאשה ויצא מהבית כשהכסף בידיה. עתה יהא לו כסף די והותר לצורך המסע, והוא אכן הצליח להשלימו ולהגיע לארצות הברית בריא ושלם, משוחרר ומאושר. בבואו לארצות הברית לא השתהה, ומיהר לגייס את סכום הכסף שנתנה לו האשה, ולשולחו לידיה של אותה אשה שהטיבה עמו ומסרה בידיה את כל הונאה.

רק אז התברר גודל הנס: בשעה שהאשה מכרה את תכשיטיה, עוד היה ביקוש למוצרי מותרות כמו תכשיטים, ואנשים היו מוכנים לשלם עליהם הון רב. אך כמה חודשים אחר כך, כשהזדמנה גם לאותה אשה הזדמנות מצויינת לברוח ולהציל את חייה והיא נזקקה להון רב כדי ליישם את המהלך - אז התכשיטים כבר היו נטולי כל ערך, לאיש לא היה במה לשלם עבורם...

ובדיקו אז, במעשה נס פלאי, הגיע אליה צרור הכסף אותו שלח הרבי מארצות הברית, כסף מזומן, נוח וניזיל, בעזרתו הצילה את חייה. כך התברר, כי רק הודות לזריזותו של הרבי הצלת האשה האומללה, שהביאה את זריזותה של האשה שמכרה את תכשיטיה - זכתה גם היא בחיים חדשים וניצלה מן התופת.

סיפור זה, שסיפר כ"ק האדמו"ר מקופיטשניץ שליט"א, ללמדנו בא: פעמים רבות ניצבת בפנינו מצוה מאתגרת, אולי מעוררת נסיון. הגרעין העצלני שבתוכנו - קורא לנו לדחותה למועד אחר. אך דווקא ברגע הזה, הבה נראה לנגד עינינו את דמותו של הרבי, הבוחר לסכן את חירותו והצלחתו כדי לא לדחות מצוה המגיעה לפניו. הבה נראה את גבורתה של אותה אשה שלא היססה למכור את תכשיטיה למען המצוה, ובסופו של דבר - זה מה שהציל את חייה.

כי הזריזות היא ויטמין חזק, עוצמתי, שלפעמים הופך למנוף רב עוצמה המחולל מהפכים עד הצלת חיים ממש, ובכל מקרה - משפר ומחזק ומעצים ומאדיר את המצוות שלנו. הבה נתחזק במידת הזריזות, ונצל את ימי ערב חג הפסח כדי להתבונן במהות הרעל שבמצוות, בהחמצה שבהשתהות. כך נצא מהימים האלו ברכוש גדול של מידת הזריזות, אותה ניישם מכאן ולהבא ובעזרתה נזכה להשפעות טובות מן שמיא!

כן לקום או לא לקום? הוא חייב לבדוק בגג או לא חייב? 'הרי כבר צחצחתי את כל הבית - מה עוד מוטל עליי?' - חלף בו הרהור משכנע... 'אבל אולי יש שם חמץ! זו חובתך לבדוק!' - גאה ועלה בו הרהור הפוך... - אך הוא לא נתן מדי הרבה זמן לכל הרהורים האלה, ומיד גמלה בלבו החלטה דרמטית, שהכריעה את גורלו ושינתה את חייו...

בעז ובגבורה קם בזריזות, התלבש והנה הוא כבר ניצב על הסולם. העלה את האור בעליית הגג, והחל מצחצח את המקום. השליך כמה אריזות ישנות ודברים נטולי צבע או צורה, שאין לדעת אם חמץ הם אם לאו, ואחר כך טאטא. שעות ארוכות עמל ויגע בעליית הגג, כשרק סמוך לעלות השחר נטל שוב לידי את הנר והנוצה, ובדק את הגג כולו מחמץ, כאילו לא סיים זה עתה מלאכה מפרכת ומתישה בת כמה שעות...

זר כי היה נקלע לעליית הגג באותה שעה, היה נתקף בהלם מהמראה המוזר שלפניו: בחור ישיבה אמריקני טיפוסי, מבוסס בשכבות אבק ישן נושן, מהדס בעליית הגג כשנר קטן בידי. מתכופף אנה ואנה, מזיז חפצים ישנים נטולי זהות, וכל זאת - בעיצומו של ליל!

כשכל גופו רועד מהמאמץ העצום ומהעייפות המתישה, סיים הבחור את המלאכה הקשה, שעה קלה לפני עלות השחר. לאחר התפילה קיווה לנוח אך לא עלתה בידו, וגם לאורך שעות הצהריים היה טרוד בהכנות לליל הסדר. כשנכנס לבית הכנסת בכניסת החג לתפילת ערבית, לפתע עלה בו הרהור עגום ומאכזב במיוחד: 'מי יודע איזה ליל סדר יהיה לי, לאחר לילה נטול שינה, כשאני כה עייף וחסר כח...'

הוא ניגש לתפילה כשהרהורי נוגים ומאוכזבים, אך הופתע. הוא הצליח להתפלל בריכוז ובכוונה, הילת קדושה אפפה אותו. תחושה מתוקה מילאה את כל חושי, לראשונה הרגיש קרבת אלוקים קרובה ונוגעת, כאילו הוא תחת ידיו האהובות של בורא עולם, הפותח לו שערי שמים ומאיר לו את ליל הסדר באור טהור וזך...

באותו לילה החלה צמיחתו הרוחנית, כפי שתואר בעצמו לימים: 'באותה תחושה מרוממת ומיוחדת התחלתי בסדר הלילה, ולמרבית הפלא לא חשתי בעייפות כלל. להיפך, הייתי דרוך כולי שלא לבזבז ולו רגע אחד מהלילה הקדוש. קראתי את ההגדה בהתרוממות נפש מיוחדת, כשלבי עולה על גדותיו משמחה, שכן טעם מתוק שכזה במילות ההגדה לא טעמתי מעודי!'

אף את יתר מצוות הלילה, כאכילת המצה והמרור ושתיית ארבע הכוסות, קיים בהתרוממות רוח בלתי רגילה. העייפות לא נגעה אליו כלל, כמו כוחות חדשים רוחניים ננסכו בו. גם ככלות הסדר לא היה מסוגל לעלות על יצועו, חש כי הוא לא יכול להפסיד ולו רגע מהחוויה הרוחנית הקסומה העוברת עליו. ואותה תחושה נפלאה ליוותה אותו גם לאורך החג כולו, והמשיכה ללוותו גם שנים רבות קדימה, והיותה המנוף לעלייתו והפיכתו לבן עליה!

אותו בחור שהזדרז לקיים המצוה, שלא נתן דרוך לעצלותו והתגבר עליה בזריזות - הוא הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל, אשר שימש כרב באופקים ומשם היתה מצודתו פרושה על פני תבל. הוא נודע כגאון ובעל מחשבה נדיר, ועורר לבבות רבים לאביהם שבשמים, בדרשותיו החוצבות ובמאמריו הנפלאים, כמו גם בספריו שהפכו נכסי צאן ברזל, ובהגדה של פסח' שלו - מובא הסיפור הזה. בימים אלו - ב"ב בניסן - חל יום ההילולא שלו, והיו הדברים לטובת נשמתו.

במשך שנים ארוכות, נחשבה עלייתו וצמיחתו המטאורית של הרב פינקוס בתורה ובעבודה כחידה סתומה, ואיש לא עמד על סודו. מה הביא בחור ללא רקע רבני בולט, עולה זר מארצות הברית, להפוך לאחת מדמויות ההוד המשפיעות עד היום?! מה גרם לבחור ישיבה מצוי, להתעלות ולהפוך לאחד מענקי הרוח בדורנו, שדרשותיו נלמדות במרץ ומחזקות רבבות יהודים!?

עד שביום מן הימים, גילה הרב פינקוס בעצמו את הסוד, וחשף את הסיפור משנות בחרותו, כדי ללמדנו: פעמים רבות - מצוות שאנו חשים כובד ועצלות מלקיימן, טומנות בחובן הזדמנות מפתיעה עבורנו, להתחבר בתחושה קרובה לבורא עולם, להתקשר עמו בעבותות אהבה. כשאנו מתלבטים לפני קיום מצוה, האם לקיימה או לדחותה, האם לעשותה עכשיו ובזריזות או להתמתין - נראה את דמותו של הבחור מבוסס בהררי האבק שבגג, ונבין כי אנו ניצבים בפני רגע גורלי!

ובפרט אם אנו בחורים צעירים לימים, מחפשים את הדרך המובילה לעליה הרוחנית שלנו, מחפשים את הנוסחה המנצחת להצלחתנו הרוחנית - כאן מתגלה הסוד הגדול: הזריזות היא המפתח להצלחה, לצמיחה, לכיבוש כל פסגה נשאפת. נזדרז להתייצב לסייע בעבודות הפסח, כי יש לנו כעת הזדמנות אדירה לרכוש את ויטמין הזריזות!

כי הזריזות בקיום המצוות, קיומן באהבה ובחיבה ללא דחיות, ערעורים והרהורים, היא מפתח עוצמתי חזק ונדיר, שבכוחו לשנות את חייו ולהציעידנו מעלה מעלה. הזריזות בקיום המצוות היא ויטמין להצלחה הרוחנית שלנו, לחיבור קרוב ואוהב עם אבינו שבשמים. הבה נתחזק לקיים מצוות בזריזות, ובכך נפתח לעצמנו את שערי הצלחה הרוחנית שלנו, לטוב לנו כל הימים!

עלון שבועי מבית 'בני אמונים' וכל מאמיניהם

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים

"זאת תורת העלה" (ו יב)

"טוב לומר... פרשת עולה ומנחה ושלמים וחסאת ואשם" (ש"רע אר"ח א ה).

תמה המגן אברהם (שם ח): מפני מה הקדים השלחן ערוף את פרשת עולה לפרשת חטאת, הלא טעם אמירתו מיד בקר הוא משום שהעוסק בפרשת קרבנות בזמן הזה, הרי כאלו הקריבם (מנחות קי א). והרי הלכה היא בדיני הקרבה (ובחס צ א) שחטאת תמיד קודמת לעולה הבאה עמה?

תרו רבי רפאל הפהן מהמבורג:

בקרבו החטאת יש חלקים שאוכלים הפהנים. כלל זה שהעוסק בפרשת קרבנות הרי כאלו הקריבם ואמר רק ב'חס לאמורים' הנשפטים על גבי המזבח ולא לגבי החלקים שאוכלים הפהנים, לפיכך בזמן הזה העולה קודמת לחטאת, שפיון ש'עלה כליל', אף העוסק בדיניה כמורהו ההקדמת קרבן משלים, בעוד שבחטאת חסר חלקם של הפהנים שאותו אין האמירה משלימה.

על פי זה הרוחנו באור נפלא בגוש תפלת מוסף לשלושה רגלים: 'ותעבר לבני עתירתנו כעולה וכקרבן, אגא רחום ברחמיך הרבים השב שכינתך לציון עירך וסדר העבודה לירושלים', בזמן הזה שעבודת הקרבנות מתקיימת רק באמצעות העוסק בהלכותיהם, אנו מבקשים שתעבר לבני עתירתנו כעולה וכקרבן - 'ועולה' קודמת לכל הקרבנות, לפי שאין בה חלק לפהנים. אולם אנו מוסיפים ומבקשים על לעתיד לבא: "אגא רחום... השב שכינתך לציון עירך", ואז נזכה: "וסדר העבודה לירושלים" - ש'סדר העבודה' יחזר למתכנתו כבראשונה, שהחטאת תהיה קודמת לכל הקרבנות.

דעת קדושים דרוש א; שו"ת בנין שלמה ח"א סימן א

עניית אמן מסמלת ענוה

"מצות תאכל במקום קדש בחצר אהל מועד יאכלוה" (ו יט) דרש רבנו היחם סופר: פסוק זה מלמדנו על מעלתה היתרה של מדת הענוה, וכדלהלן:

"מצות תאכל" - מוטב לאחז במדת הענוה שנמשלה למצה העשויה מבצק שלא הספיק לתפח ולהתנאות, במקום קדש - במקום במנהגי פרישות המודשים את האדם, שכן מעלת הענוה גדולה אף ממעלת הפרישות, ומלבד זאת, את שכרה מקבלים אף "בחצר אהל מועד" - בעולם הזה שהנו בבחינת 'חצר' כלפי העולם הבא, שלא כשכר הפרישות הנתן רק לעולם הבא.

דרשות חתם סופר ח"ב עמ רלו על גדל מעלתה של מדת הענוה, נוכל ללמד מדברי ראש הישיבה הגאון ר' שטיינמן בכנס 'בני אמונים' שהתקיים ב"ג באלול תש"ע:

כדי לרמוז על חיוב אמירת מאה ברכות בכל יום, שאף הוא נתקן לנו כדי שנוזכר להודות מדי יום על כל הטובות שגומל עמנו הקדוש ברוך הוא.

'ארבע נפשים' דרוש נאה להודות פ"א

בדרך צחות יש שבארו על פי האמור את שגאמר בשבחה של שרה אמנו (ב"ר נח ב): "בת ק' כבת כ"; פרק כ' שבתהלים הוא "ענף ה' ביום צרה", ופרק ק' הוא "מזמור לתודה" - ללמדנו כי כפי שהרבחה שרה להתפלל בעת צרה, כך זכרה להודות תמיד על כל טובה שזכתה לה.

טוב להודות הקדמה

חיוב ההודאה אינו פוסק לעולם

"המקריב את זבח שלמיו לה' יביא את קרבנו לה' מזבח שלמיו" (טו ב)

כיון שכבר כתבה התורה: "המקריב את זבח שלמיו לה'", מפני מה חזרה בשנית: "יביא את קרבנו מזבח שלמיו"? סוד גדול למד מפי רבי מרדכי הפהן מצפת, מגורי האר:

אף מי שזכה להקריב קרבן שלמים מהודאה לה' על הטוב שזכה לו, כל יחשב כי מלא בכך את חובת ההודאה לה', אלא עליו להמשיך ולהזכיר בכל עת את החסדים שגמל עמו הבורא, כפתיח (תהלים קה ה): "זכרו נפלאותיו אשר עשה", וזאת משום שאף אחרי שצאל אדם מספנה, משימך ה' ומחיה אותו בכל יום ובכל שעה.

לכך רמז הפתוח: "המקריב את זבח שלמיו לה'", עליו לדעת כי לא הביא אלא "מזבח שלמיו" - מקצת מחיוב ההודאה המוטל עליו, ועל פו עליו להוסיף ולהודות על כך בכל עת.

שפתי פהן

מנוי שוחט כשליח צבור

"וישחט ויחם משה מדמו..." (ח כג)

הצדיק רבי פינחס מקוריץ הקפיד שלא להגיש לפני העמוד בבית מדרשו אדם העוסק במלאכת השחיטה, והטעם: תפקיד שליח הצבור הנו להכניס חיים לנשמות, להפך מתפקידו של השוחט...

האדמו"ר רבי שלום מקווידינוב העיר כי לא מצא מי שחש לדבר זה, ואדרבה, בתפוצות ישראל נהגו מאה שנים לקחת אדם אחד שי'שמש כ'לי קדש', ובכלל זאת הוא חן ושושט.

רבי יוסף פצנובסקי מלודז אף מצא לכך רמז נאה בפסוק שלפנינו: תבת 'וישחט' מטעמת בשלשלת, שנגינתו ארבה ומסלסלת כנגינת החזנים... רמז נוסף לכך נובל ללמד אף מהפתיח בתהלים (קמט א): "רומוות א-ל בגרונו וחרב פיפיות בידים".

מדרש פינחס החדש עמ טו: פרדס יוסף

רזי אמונים

מרמזי אמן בפרשה

זהירות באמן - סגולה לפרנסה

"צו את אהרן" (ו יב)

"אמר רבי שמעון: ביותר צריך הפתוח לזרו במקום שיש בו חסרון כ"ס" (ספרא פרשה א).

'כ"ס' בגימטריה צ', ועם הפולל בגימטריה צ"א בגימטריה של אמן. מכאן רמז לחובת עניית צ' אמונים ביום, ולכך רמז המדרש: "ביותר צריך הפתוח לזרו במקום שיש בו חסרון" וזלול בעניית אמן (כ"ס). על האדם להיות 'שומר אמונים' - לשומר ולצפות לשמע ברכות מפי האזלת ולענות אמן אחריו.

יתכן שלכך אף רמז הפתוח כי הזלול בעניית אמן גורם לחסרון כ"ס, שבלא ידוע כי ראשי התבות של הפתוח (תהלים קמה טו): "פיתח את ידך ומשביע לכל חי רצון" הוא השם המיוחד לפרנסה "פא"י ובגימטריה 'אמן'.

ואמרו אמן עמ פו

מזמור לתודה

"אם על תודה יקריבנו" (יב יא)

כתב רבי אהרן שמואל מיידינוב בספרו 'קב הישר' (פרק יח):

"חכמינו זכרונם לברכה תקנו לומר בכל יום (בפסוק דומה) מזמור ק' (תהלים) שהוא 'מזמור לתודה', והפניה: שצריך האדם להודות בכל יום ויום ולהביא קרבן תודה, כי אין בעל הנס מכיר בנסיו שעשה לו הקדוש ברוך הוא, ובאמירת מזמור זה תהיה פנתו בלבו כאלו מביא תודה בית ה'".

רבי אביש ריינהולד ראש ישיבת טורנא, הוסיף והאיר: לא לחנם 'מזמור לתודה' הנו הפרק המאה בתהלים, אלא

"משנכנס ניסן מרבין באמונה..."

בחדש ניסן, החדש שבו מעבר לפיד האמונה מאב לבנו, מראשית ימי אמתנו ועד לדורנו אנו.

מה ראוי שנתחזק ביתר שאת במצות עניית אמן.

"כי עקר האמונה תלויה בעניית 'אמן'" (מגלה עמקות האזינו).

מאמינים בני מאמינים, עונים ואומרים - אמן

קריאת שמע - פרשה שניה (ב)

קיום מצוות בשמחה

כלל ידוע הוא כי בכל מקום שבאמרה לשון ויהי' מוטב הדבר שמחה (ב"ד מב א). אף פרשה שליה של קריאת שמע נפתחת בלשון ויהי' כלומר, "אם שמעו תשמעו" - שמחה תהיה לכם, וכמה באורים נאמרו במשמעותה של שמחה זו: השפעת אמת (עקב תרס"ו) באר כי כיון שפרשה זו עוסקת בשכר הנהגת לשונות המצוות, דקדוקה התורה ופתחה אותה בלשון ויהי' כי הנה אמרו חכמים (אבות ד א): "שכר מצוה מצוה", והינו, שכל מצוה היא כעין שער לעולמות נוספות ולעולמות בעבודת ה'. וככל שתגדל השמחה בקיום המצוה, כך יגדל ערכה ושלמותה ויזכה האדם בזכותה למצוות נוספות, ועל פן אמרו: והיה אם שמעו - ככל שתעשו את המצוה ביתר שמחה, אזי תשמעו - תזכו מכחה לקיים מצוות נוספות.

הילדות היא העומדת לדורות... והוא שאמרו (ראה שבת כא ב): גירסא דניקומתא מעלי, והוא שאמרו (נבאל ב כא): אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא לחכמים... והינו, כי כך הוא חלק התורה: למודה בזמן הילדות גורם שהילד ימשך ויסיף ללומדה בימי נעוריו ובימי בגרותו, לא משום עצם מעלתו, אלא שער ידו נעשה כלי מלא' הראוי להחזיק בתוכו עוד תורה.

וכך כתב הרמח"ל בספרו דרך עץ החיים (אות ב): לא לחנם נמשלה התורה לאש, כפתיב (דמיה כ ט): הלאו כה דברי פאש נאם ה', אלא פפי שאש, אם אין אדם חוזר ונופח בה עוד ועוד, הרי היא דועכת, כך דברי תורה, ככל שאדם מוסיף בלמודם כך הם מתלהטים ומתריפים.

הלמוד עצמו מביא את החשק עוד יש שפרשו: "אם שמע בישן" - אם תכריח עצמך ללמוד גם כשהנך במצב של שנה' - רפיון וחלשה, אזי תשמע בחשך - מבטח לך שיכנס בלבך חלק והתחדשות ותצליח בלמודך. ובכך פרשו את שצאמר בפרק אשת חיל: "ותקם בעוד לילה, ותתן טרף לביתה" - הלומד מתוך חשבת צרותיו וקושייו, מבטח לו שיעשה חיל ויראה ברכה בלמודו (נחל איתן, מכתבי קדש ד).

כעין זה הביא הגאון רבי יחזקאל אברמסקי בשם אחד מהגדולים שפרש בדרך דרוש את הפסוק (שמות טו כג כה): "ולא יכלו לשתת מים ממרה כי מרים הם... ויורוהו ה' עץ וישלף אל המים וימתקו המים". לעיתים מתקשה האדם ללמד, פככול התורה מרה בפיו. עצתו של הקדוש ברוך הוא היא: ומתוך עצמך אל המים - מי התורה, ובכך יבין כי במהרה: וימתקו המים.

ידוע המעשה במרן יחזון איש: פעם הבחין בשיני נערים הלומדים בהתארת בביתו ומפעם לפעם מפסיקים לדברים בטלים. בכעם יחזון איש לעוררם ואמר להם בעדינות נפש:

"הו בודאי יודעים אתם כמה גדולה היא מתיקות התורה, עד אין שיעור! אך כדי לזכות לטעם ממתיקות זו, מכרחים ללמד לכל הפחות שלוש ארבע שעות ברצף!"

ההתרגו' יחזון איש ואמר בהתרגשות: "ידעו נא יקרי, כי לאחר ארבע שעות של למוד, כבר אי אפשר לתאר את התחושה, וקל והמר לאחר חמש שעות - איזו רוממות! לאחר שש שעות - כבר מתנתקים מהעולם הזה וגבירותנו, לאחר שבע שעות כבר חשים בקרבת ה' שאין פומתה... ולאחר עשר שעות - עין לא ראתה ולב לא יכל לתאר את התחושה הנפלאה, ואת הגושות המפעמיים! צריך לשבת וללמד, והחשק בוא יבא" (מעשה איש ח"ד עמ"ט).

"אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה"

הספור המרטיט שלפנינו ספר על ידי הרב הגאון רבי שמואל דוד הכהן פרידמן שליט"א מניו יורק, בעל הישיבה צופים, במעמד הכנסת ספר התורה שתרם לבית המדרש 'קהל חסידים' בטבריה בחדש שבט האחרון.

ספר התורה נתרם על ידי הרב פרידמן לעלוי נשמתו של יהודי שלא הכיר, מנצולי השואה, אשר נפטר לגמול דעריד. את מרבית ימי חייו העביר הנפטר בכדידות הרחק מנפשות יהודיות, ובעקבות ספורו נודע לאחר פטירתו בכפוי: דער טעם ישראל יוד'.

בפתח דבריו הביא הגרש"ד את המובא בספרים הקדושים על אודות לשון הגמרא (ע"ז יח א): "גולין ושרפין ואותיות פורחות באויר", כי בבוא אדם לבית דין של מעלה, אחר מלאת ימיו ושנותיו, ותנו לו שכר על מצוה שנעשתה במקום שלא היה בו מעולם, ואם יתמה: הרי לא היה באותו מקום מעולם, ואיך יתכן שמעשה זה נעשה על ידו, יסבירו לו כי רשמה של כל פעולה שאדם עושה נותר לו על ולנצח נצחים, והשפעתו יכולה לפעול לעורר אחרים לעשיית מעשה טוב, וזקוק הדבר לזכותו.

כאותו מעשה שארע על הגאון רבי איסר זלמן מלצר ז"ע: פעם הטרעם עצמו לבא לשמחת בר המצוה של בנו של אחד מתלמידיו מהעבר הרחוק, כשהשתאה אותו תלמידו, הן לא היה ביניהם קשר הדוק ובודאי לא חלם להטריח את ראש השליחה החדש, הסביר הגרא"ז: "כששמעתי שהנך עורך שמחת בר מצוה לבנך, ההרתי בלבי על האון שחלף מאז למדת בישיבתי ועל כך לפי השגשגים חולפות, ושיש לעשות תשובה. את אותו הרחור תשובה אני זוקף לזכותך, ודי בכך כדי שאשיב לך כגמולך הטוב ואשתתף בשמחתך".

"אף אני", ספר הרב פרידמן, "התעוררתי לתשובה בעקבות מעשה מפלא ששמעתי על יהודי יקר וגלמוד שלא הפך, ובהפכת הטוב על כך החלטתי לנדב ספר תורה לעלוי נשמתו".

וכך היה המעשה: שנת תש"ד הייתה אחת השנים הקשות ביותר בתולדות העם היהודי. בשנה זו נטבחו מיליוני יהודים במחנות ההשמדה שהקימו הנאצים ימח שמם, אנשים נשים וטף מקהלות אירופה המפארות הכולל כצאן לטבח, נרצחו, נשרפו ונטבחו על קדשת ה'.

כניצוצה אור מתוך האפלה מאירים אותם מאות ואלפי ספורי גבורה, המספרים עד עצם היום הזה מאב לבנו, וחלקם אף חרותים עלי ספר. קשה לתאר עליו גליון את עצמת הגבורה היהודית שגלו יהודים אלו דוקא בזמנים הקשים ביותר. גם כי הלכו בגיא דוקא למות לא סרו מדרך ה' והסכימו בנפש חפצה למסר נפש על אמונתו ועל מצוותיו.

תנאי החיים במחנות העבודה היו קשים מנשוא. בקיץ ובחורף דאגו הנאצים ימח שמם להקשות עליהם את חיייהם ככל הניתן. לחם וכסות כמעט ולא נתינת להם, והמעט שנתנו הספיק להם בקושי כדי הנותן ונשמתם באפם.

מדי יום מתו אלפים ברעב ובצמא. כשבלב איש לא היה פנאי אף להתאבל עליהם.

אותם רשעים ארורים דאגו להשפיל את רוחם של היהודים בכל שיכלו. כך, הם הקפידו להגיש את המרק הדלוח והתפל בסדרי ענק, באפן שיאלץ את היהודים לרחף ולהתנפל כדי לזכות בכמה.

כמת ששעשוע יומית היה בעבורם המחזה הנורא, לראות כיצד מתנפלים היהודים על הסיר בלהט עצום וכיצד רבים מהם נותרים בסוף בלא כלום.

אחד מצעירי האסירים, הבחור פינחס נפתלי, נותר ביום מן הימים בלא מנה. הרעב הקה בו

והוא החליט כי עליו לעשות מעשה. בדממה התגנב אל המטבח, מבלי שאיש שם לב לכה, וכאשר מצא אוצר יקר מזה, פרוסת לחם שלמה, לא היה מאשר ממונו. הוא טמן את הפרוסה תחת חלקו ומהר לצאת החוצה.

מיד בצאתו נתפס המספן בידי שני קלגסים שארבו לו. דינו נחרץ מיד. הכל ידעו כי העניש על עברה' חמורה זו הנו מות בכתת יורים. חיש מהר נלקח אל קיר המות'. סביבו התיצבה פתת חילים כשורבים בידיהם. הם המתינו לפקדה שתאפשר להם להריק את מחסניות כלי הנשק שלהם לעבר הבחור הצנום.

פינחס נפתלי עמד כשגבו אל הקיר והוא רועד כעלה נדף. הרובים הנופף לעברו, והקצין עמד לומר את הפקדה. ולפתע, כמו מאלה התפרצה מפי הבחור שאגת אמיים: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד... שמע ישראל ה' אלקינו...", שאגתו ולא הבחור חזרה על עצמה שוב ושוב, וגרמה לניצוץ שטיני להדלק בעיני הקצין.

הוא החליט על אחר להמיר את ענישו של פינחס נפתלי, ממות למלקות... ממות קל וקצר למות ביסורים נוראים. הם הקלגסים התיצבו במהירות מולו והכהו באכזריות הרובים שבידיהם, תוך שהוא זועק ללא הרף "שמע ישראל, עד שפגל על הרצפה מתבוסס בדמו.

בסי נסים לא יצאה נשמתו מחמת המכות. הוא שרד את אחרית ימי המלקמה. אך דעתו נטרפה עליו מתוך היסורים. אוחות שנותרה הנפש היחידה בעולמו שרה אף היא ופרסה עליו את חסותה הרחומה. וכאשר עם סיום המלקמה עברה לגור באנטוורפן שבבלגיה, נאלצה לשכנו בבית מחסה גויי לחולי נפש, לא לפני שהוציאה מהם הסכם חתום ומפטר כי בעת פטירתו מן העולם תדאג הנהגה להביאו לביתו היהודית בבית העלמין של הקהלה היהודית באנטוורפן.

בחדש תמוז תשע"ז השיב פינחס נפתלי את נשמתו המיטרת לבוּרְאָה. הנהלת בית המחסה קימה את ההסכם ומיד הודיעה לחברא קדישא באנטוורפן שיקחוהו ויקברוהו בקבר ישראל.

רבי שלמה ברגר, מעסקני החברא קדישא באנטוורפן, מהר לעבר בית המחסה, וכשנטל את משרתו של הנפטר לעבר רכב החברא קדישא, הפתה לראות אשה גויה מצות בית החולים המלנה את הנפטר עד למקובלת כשעיניה דומעות ללא הפגנה.

טרם נסגרו דלתות הרכב בקשה האשה לומר כמה מלות פדחה, וכה היו דבריה:

"פינחס, היית אדם טוב, ואני מקוה ששרתי אותך כראוי בשלושים השנה האחרונות. יהי רצון שה' שמע ישראל' שלך יגלה אותך לנצח".

לפליאתו של הרב ברגר, מנין לגויה שכזו משגים ב'שמע ישראל'? הסבירה האשה: "מהו שלושים שנה אני עובדת במקום. הנפטר היה כאן, כך ספור לי, כבר ארבעים שנה לפני. במשך שבעים שנה אלו לא פסק הנפטר מלזעק, השכם והערב, את הפסוק 'שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד'. מעבר לזה לא הוציא מלה אחת מפיו. וכי לא מתאים שאברכהו שפסוק זה ללווה גם לעולם העליון?"

עד מהרה נפצו הספור מפה לאון ברחבי אנטוורפן, ורבים התעוררו לתשובה בזכותו. שאגת 'שמע ישראל' שהדהדה במחנות ההשמדה בגיא צלמות, המשיכה להדהד בעולם שבעים שנה לאחר מכן, ואיש אינו יודע לאמל עד כמה פעלה והשפיעה על רבים טובים. כי מצוה הנעשית במסירות נפש נותרת חקוקה בנפש היהודי עד אחרית ימיו.

נשמע מפי בעל המעשה שליט"א

חוט של חסד

הגליץן לכל בית יהודי | בנשיאות הרב"צ שלום ארוש שליט"א | פרשת צו שבת הגדול | ה' ניסן תשע"ח (24/03/18) | גליץן 563

הלילה שמאיר את החיים

הסיבה היא שישנו הבדל גדול ומהותי בין אדם שיש לו הכרת הטוב לבין אדם שאין לו הכרת הטוב. אנו לא מדברים על מי שלא אומר תודה בכלל – הוא כפוי טובה ונמצא בשיא החושך ואין מה לדבר עליו. אלא אנו מדברים על ההבדל העצום בין שני אנשים שכן אומרים תודה. יש מי שאומר תודה, רק כדי לצאת ידי חובתו ולהתפטר מה'עול', לאחר שאמר תודה הוא אומר 'כבר אמרתי תודה'. זה אדם שאין לו הכרת הטוב.

אבל מי שיש לו הכרת הטוב באמת הוא 'אסיר' תודה, כלומר הוא קשור לתודה ולא יכול להיפרד ממנה, ולכן גם לאחר שאמר תודה בלב נרגש – דעתו לא מתקררת, הוא לא נרגע, הלב שלו סוער והוא חייב לומר שוב ושוב תודה ודיבורי הערכה למיטיבו. ואדם כזה – נהנה ומרגיש עונג עילאי מכל תודה ותודה; כמה שיגיד תודה יותר, הוא שמח בזה יותר.

הלל בלי הפסקה

זו בדיקת ההרגשה שאליה אנו אמורים להגיע בלייל הסדר מתוך הסיפורים, ולכן תיקנו לנו חז"ל כל כך הרבה שבחים והילולים. ולכן גם לאחר הסדר הוסיפו במהלך הדורות שירות ותשבחות ופיוטים, כי גם לאחר כל מה שהודינו, אהנו עדיין מרגישים שאפילו לא התחלנו להודות.

וזה מה שחז"ל מספרים לנו בהגדה שחכמינו היו מספרים ביציאת מצרים כל הלילה עד שבאו תלמידיהם וכו'. ומדוע סיפור הצדיקים כל הלילה? כדי ללמדנו שלהכרת הטוב אין סוף, ולכן אפשר לספר בלי סוף כל הלילה. ובה רצו חז"ל לתת לנו דוגמה חיה שכן חיו הצדיקים את מהות הלילה, וכך צריך כל אחד לשאוף וללכת בדרכם של הצדיקים כי זו התכלית של הלילה.

תודה על כל פרט ופרט

והרעיון של הכרת הטוב המלאה והמושלמת שאין לה סוף בא לידי ביטוי בצורה המתוקה ביותר באחד החלקים המפורסמים של סוף ה'מגיד' שנקרא 'דיינו'.

מה הכוונה 'דיינו'? האם יש ערך ליציאת מצרים בלי קבלת התורה? ישנה שאלה מפורסמת על מה שאומרים "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה – לפני הר סיני אם לא מקבלים את התורה? **המשך בעמוד 3**

מאוד שאינו נמצא בשום לילה בשנה. אף פעם לא אומרים הלל בלילה, אפילו לא בחנוכה, שכולו מוקדש להלל ולהודאה, ולא בשום חג. אך בלייל הסדר אומרים הלל פעמיים באותו הלילה ועוד פעם אחת למחרת בבוקר! וכן אומרים פעמיים את תפילת 'נשמת כל חי' – הן בלילה והן בבוקר, ונהגו ישראל קדושים להוסיף עוד שירות ופיוטים ואמירת 'שיר השירים' שהוא המעולה שבכל השירות. בדבר זה מעוררים חכמים את תשומת לבנו להבין שתכלית ליל הסדר היא לחנך את האדם להכרת הטוב, וכן שתכלית המצווה להאריך בסיפור יציאת מצרים היא ההודאה וההלל ולא הסיפור כשלעצמו.

בלי לעורר

בלבנו הכרת הטוב ושבתוהויה לבוא עולם – העיקר חסר מן הספר.

איך מספרים?

הרעיון שמטרת הסיפור היא ההלל וההודיה, כבר כתוב בחז"ל על מגילת אסתר, כמו שאומרת הגמרא: "קריאתה זו ה'גילא'". כלומר שסיפור המגילה מטרתו זהה למטרת אמירת ההלל, ואומר על כך בעל 'יסוד ושורש העבודה': "עיקר הקריאה היא לידע מגודל הנס **ובודאי הכוונה מזה שבידיעתו מגודל הנס ייתן הודיה ושבת ליוצרנו ברוך הוא וברוך שמו**" ומוסיף ואומר: "כי בודאי בלתי הודאה כלל במחשבתו לחשוב מחשבות גבורות ה' המה וליתן הודאה על זה במחשבתו – **אין אדם יוצא ידי חובתו כלל בקריאת המגילה!**"

אם כן הוא הדין, וכל שכן, במצוות סיפור יציאת מצרים, שבלי לעורר בלבנו הכרת הטוב ושבת והודיה לבוא עולם – העיקר חסר מן הספר. ורק על זה אמרו חז"ל: "כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח", כי מהות הסיפורים היא שכל סיפור וסיפור הוא עוד דבר שצריכים לומר עליו שבת והודיה, ותכלית הסיפורים היא שעל ידי כל סיפור רבה לשבח את ה'.

לא נרגעים

ולכן הדגישו לנו חז"ל דבר זה לאורך כל הלילה, שכבר פותחים את הלילה בהלל בבית הכנסת, ובמהלך הסדר מרבים בסיפורים ובפרטי פרטים, שעל כל פרט אומרים 'דיינו', ולאחר ההגדה אומרים הלל השלם וההלל הגדול ונשמת. מה זה בא לבטא? מדוע לומר עוד ועוד שבחים והילולים?

שבהוצאת מוסדותינו, שם הבאתי דברים נפלאים ממעלת הלילה עם הרבה עצות מעשיות ביותר. ואני ממליץ לכל הקוראים לפנות לעצמם זמן ללמוד את המאמרים המובאים שם על מנת לעשות ולקיים את הנאמר בהם בפועל.

ברוך ה', יש היום מקפאים ומקררים ואין שום סיבה לחכות לרגע האחרון. ולכן העיקר הוא, שהחכם עיניו בראשו להקדים את כל ההכנות הטכניות באופן כזה שהימים האחרונים לפני ליל הסדר יעברו ברוגע והכול יהיה כבר ערוך ומוכן יום או יומיים מראש; על מנת שיהיה פנאי וישוב הדעת להגיע ללילה הזה מוכנים וטעונים במטען הרוחני הנכון, רגועים, רעננים, שבעים ומלאים בהתרגשות ובכיסופין.

אור חדש במהות הלילה

מה שכן חשוב לי לחדש במאמר זה הוא היבט מיוחד במהותו של ליל הסדר שלא נתתי עליו דגש בשנים הקודמות. סיפור יציאת מצרים הוא דבר קדוש ונורא, וחשוב מאוד להאריך בסיפורים. ולהכין סיפורים וידועים דברי הזוהר הקדוש שכל פמליה של מעלה באה לבתי ישראל לשמוע את סיפור יציאת מצרים. אבל **צריכים לדעת שהסיפור הוא לא העיקר!**

כדי להבין מה העיקר באמת יש להתבונן בתורתנו ולבחון כיצד חכמינו הקדושים תפסו את מהות הלילה. בלייל הסדר ישנו דבר חריג

הלילה שמאיר את החיים

כתוב במגילת אסתר "ועש המלך כדבר ממוכן", גדולי החסידות הסבירו בדרך הדרש שמלכו של עולם משפיע לכל אדם לפי ההכנה שלו. משמיימים מזכים אותי להכין את תלמידי לפני כל חג, ובכל פעם אומרים לי רבים שבזכות ההכנה הם זוכים לחיות את מהות החג ולהתחבר לאור הרוחני הנפלא שלו, והם מעידיים: 'מעולם לא היה לי חג כזה!'

ואם נכון הדבר בכל החגים והמועדים – על אחת כמה וכמה בחג הפסח הבא עלינו לטובה שהוא החג העשיר ביותר בהכנה כידוע לכולם, הן בהלכותיו המסועפות, הן בהכנות המרובות שבבית, והן במצוות העיקריות שלו – אכילת מצה וסיפור יציאת מצרים – הדורשות השקעה והכנה רבה. לכן נשתדל לכתוב כאן מילים מועטות המזויקות את המרובה כדי לצייד את הקוראים בדלק רוחני שיאפשר להם להכין את עצמם כראוי לחג הקדוש.

הכלל והעיקר

במסגרת מאמר זה תקצר היריעה להביא דברי התעוררות בעניין קדושת ומעלת הלילה. לכן ברצוני להפנות את הקוראים למה שכתבתי בהקדמה להגדה

הילולת הצדיקים
ע"י מוסדות חוט של חסד

בס"ד ב"ה

ההגדה על שני כרטיסי גברים סיבת ר"ה. שני כרטיסי נשים לסיבה בחסות הכרטיסים הנו אופייני וניתן להעבירה חובה להציג כרטיס כניסה. את הכרטיסים ניתן לקנות מכספי מעשר 'לאומי' דורה אין אחריות על אופייני ותכן האירוע. האירוע באחריות מוסדות 'חוט של חסד' הישיבה נפרדת לגברים ונשים ואין אפשרות למקומות מסומים 'ט.ל.ח'

4 הרצאות לסיבה לאומן

הילולת רבי מאיר בעל הנס ורבי שמעון בר יוחאי סיום ש"ס

בליווי זמרים ואמנים | מנחה הערב - עמירם בן לולו

אולמי דוריה	יום שני	ט"ו אייר	30/04 2018	בשעה 19:30
-------------	---------	----------	------------	------------

לרכישת כרטיסים: 02-5812210 | 052-6672221 | 02-5308017

גן הדעת

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע

פנינים חסידות ברוסלב

אש תמיד

הכתוב **אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה** מלמד אותנו על האש הפנימית שצריך אדם להבעיר בלבו, כי המזבח מרמז ללב, והאש על המזבח מרמזת להתלהבות הלב הבאה כתוצאה מתנועות השכל, כי טבע התנועות השכל כן מוליד חם ולפי מהירות תנועות השכל כן מוליד חם בלב האדם, לכן "מצווה גדולה לחדד את השכל" שעל ידי זה תהיה לו התלהבות הלב, וכשתהיה לו התלהבות לדברים שבקדושה, כל תבערת התאוות הבעורת בו תכלה מאלוהי, כי יש אש שאוכלת את אחרת, והיא אש הקדושה, שממסה את אש התאוות. אבל בשביל זה צריכים לחדד את השכל, שיהיה לו שכל חריף ותקיף, מחודד ומחוסם בשלהבות התורה, ואז להבת לבו עולה מאלוהי, כי מקיים בעצמו "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" ואז "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה" שהם המים הזדונים, מימי התענוגות לא יכולים לכבות אהבתו היסודית לאלוהי ישראל ולתורתו, כי אהבה זו ירושה לנו מאברהם שהושם בכבשן האש בעבור שלבתייה. דרך זו עבר שלמה המלך, כי בכל שלב משלבי חייו גדלה התלהבותו כי גדל שכלו, וכך מן הראוי שיעשה כל אדם

הרוצה להשיג את האמת כמו שהיא, שילמוד בהיותו נער ובהיותו בחור ובהיותו זקן, ומה שילמוד בבחורותו ומה שיהיה מעולה ממה שלמד בנערותו, ומה שילמוד בזקנותו יהיה מעולה ממה שלמד בבחורותו, ובה ידמה למלך שלמה שהוסיף אור חכמה ודעת. והסברא אומרת שבנערותו חיבר ספר משלי, והעד אומרו שם **"משלי שלמה בן דוד מלך ישראל"** (משלי א), שהיה מתפאר במלכות הכללי, כמנהג הנערים, והוא שאמר ברמז על הזמן **"לתת לפתאים ערמה לנער דעת ומזמה"** (שם א). והמשׁיך ענין התוכחות במשלו על התאוות הבהמיות הפתאיות הנעריות באמרו **"וארא בפתאים אבינה בגנים נער חסר לב"** (משלי ז) והמשׁיך כך הספר כולו בניסיונו להחכים הנערים, ושגם החכמים יוכלו להוסיף ממנו לקח. ובבחרותו, כשהתבגר והוסיף תבונה חיבר ספר קהלת, והעד אומרו **"דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים"** (קהלת א), שכבר חיסר המעלה הכללית מהיותו מלך ישראל, ועתה פרט ואמר מלך רק בירושלים, וסמך לזה **"הבל הבלים אמר קהלת"**, כי זמן הבחורות הוא זמן העמל והטורח אחר ההבל, וחתם ואמר **"שמה בחור בילדותו ויטיב לב לבני בחורותו"**. (קהלת יא) היינו שהודה

וזהו בחינת שבת הגדול שקדם פסח. כי עקר נס של פסח הוא על-ידי שבת שהוא שמיא דקדושה בריך הוא שבו נתגלה שם ה' בלי אתגרותא דלתתא ששל-ידי זה זכינו לפסים של פסח לצאת ממצרים ולקבל את התורה שאתה יתגדל שם ה' יותר ויותר על-ידי מעשה התתונים ועל-כן נקרא שבת הגדול. (ל"ה או"ח הלכות שבת ה"ה)

ימי ניסן הם ימי תשובה כמו תשרי (ליקוטי עצות מועדי ה' פסח):

ניסן הוא בחינת תקון הברית, ועל ידי שמחה ממשׁיך קדושת ושמחת ניסן בכל השנה כולה. (שם)

ההגדה של פסח הוא תקון הברית, על כן אומרים ההגדה בקול רם, כי הקול מעורר הדעת, ועל ידי זה זוכה להתגלות הדעת וזה עקר הגאולה. כי גלות מצרים היה על פגם הברית שהוא פגם הדעת. גם היין של ארבע כוסות הוא תקון הדעת שהיא בחינת תקון הברית. (שם)

א ב ש ל חיים

- ☆ עקר ההתעוררות זה לחזר לעסק התורה בכל פעם ומקדש.
- ☆ על ידי ספורי צדיקים זוכים להתעורר ולקבל נצוץ חזק לה'.
- ☆ התבודדות מוקדמת לעורר את האדם מהשנה.
- ☆ צריך להאמין בעצמו שהוא חשוב ונקר בעיני ה' כמו שהוא.

שׁו"ת של חסד

הלכות ומנהגים לחודש ניסן המושג ע"י בית ההוראה "חוט של חסד"

האם חתן שנושא אישה בחודש ניסן מתענה? והאם הוא אומר את היודי הארוך בערב חופתו?

תשובה: ראשית בעניין זה של תענית ביום החופה נחלקו המנהגים בו, כי חלק מבני ספרד לא נהגו כלל לא להתענות ביום החופה. (ילקוט) שובע שמחות א פ"ג), ויש מבני ספרד שכן נהגו להתענות בו. (דרכי טהרה פרק י' סעי' יד) ואותם הנהגים להתענות ביום החופה רשאים גם להתענות בחודש ניסן. (רמ"א או"ח תקע"ג ובמשנ"ב שם, ובילקו"י שם). לגבי יודי הארוך המנהג של בני ספרד שלא לאמרו (ילקוט) שם) והנהגים לאמרו רשאים אף לאמרו בחודש ניסן. (פת"ש אה"ע סי' ס"א סק"ט הנהגות ופסקים הגרי"ח זוננפלד הלכות קידושין ונישואין)

מהו עניין מצה שרויה והאם יש עניין להחמיר בזה? ומה נהגו חסידיו ברוסלב בזה.

אחד המנהגים הידועים אשר נתפשטו אצל רבים מישראל, ובעיקר בקהילות החסידים (בעיקר בחסידות חב"ד הי"ח, עיני שרויה) הוא הזהירות שלא לאכול מצה שרויה [דהיינו מצה שנאפתה כל צורכה והשרו אותה או שנפלו עליה מים, ומכונה בשפת האידיש "געבראקס"] בפסח.

הנה מדינת דגמרא ודאי אין כל איסור בזה, ואדרבה אפוא בדברי הגמרא בפסחים (לט, ב) "אלו דברים שאין באין לידי חימוץ, האפוי והמבושל וחלוט שחלטו ברותחין". ופרש"י: "כלומר, אפוי אפילו הוא מבשלו לאחר אפיה אינו מחמיץ". ומשמע אין כל איסור לאכול מצה שנאפתה כדבעי, ולאחר מכן נתבשלה [או הושרתה במים], מכיון שלאחר אפית המצה, היא איננה מחמיצה. ולא עוד, אלא ש"יוצאין [ידי חובת מצה] ברקיק השרוי ובמבושל שלא נימוח", וכדברי הגמרא (פסחים מא, א), וכפי שנפסק בשו"ע (סי' תסא סעי' ד) "יוצא אדם המצה שרויה". ופשטו אפוא, שכמובן אין מעיקר הדין איסור חמץ באכילת מצה שרויה, ואשר על כן יש לברר מהו הטעם לחומרא זו.

הוא עצמו חלק על הנהגים שיש בשה חשש, אלא הטעם הוא רק שנהגו לא לאכול בלילה הראשון כי רצו לטעום טעם מצה, אמנם לא משום חשש איסור, וכן הרבה מהפוסקים (שאלת יעב"ץ סימן סב, ובחנת סופר או"ח סי' קלח, הגר"א עצמו היה נוהג לאכול שרויה עיני מעשה רב) שחלקו על דין זה, ובפרט לא נתפשט חומרא זו בין רבותינו הספרדים.

לגבי מנהג חסידות ברוסלב, הבעל שם טוב עצמו לא החמיר בחומרת שרויה (כתבי ר"י שו"ב בשם ר' מ"מ מויטביטסק זי"ע) רבינו עצמו לא היה אוכל שרויה, אך אמר שמי שלא התחיל להחמיר בפסח ואוכל שרויה שלא יחמיר, ומי שקבר קבל עליו חומרא זו שלא יפסיק הנהגה זו. (שיש"ק ב-ט).

ובקרב החסידים המחמירים בחומרא זו אפשר להקל לשרות את המצה ולאכול מיד וכמו שכתב בשערי תשובה (סי' ת"ס סק"א) "ועכ"פ נראה דאף המחמיר, א"צ להחמיר שלא לטבל מצה אפוייה במים או במשקה אם נותן מיד לתוך פיו דפשיטא דאין בזה שיעור להחמיר כלל וכן מבואר מדברי המג"א לקמן סי' תס"ו, וכ"ש כשהמצה בתוך פיו ומותר לגלום מעט מים כדי להקל הבליעה וכיו"ב. ואין חשש משום חומרת שרויה. וה"ה שאפשר להקל גם לפי המחמירים לשרות בתוך מי פירות כגון ביין וכדו' (שע"ת שם)

בחדש ניסן שאין אומרים תחנון האם מותר להתוודות בהתבודדות, ומה הדין ברו"ח? והאם מותר לומר בתפילה הלחש בברכת שומע תפילה את הנוסח הארוך שתקיע הרב חיד"א?

תשובה עיין בשדי חמד (חלק ו' מערכת הואו אות ג) שהביא בזה מחלוקת כי מזה שתקן הרב חיד"א נוסח מיוחד לימים שאין אומרים בהם תחנון משמע שאסור להתוודות אפילו בחד, אמנם הרב שדי חמד תמה עליו דמה גרע זה, מאמירת סלח לנו שאומרים בכל יום, וסיים הרב שדי חמד שאדם שנתעורר בליבו להתוודות מותר לו להתוודות אפילו בראש חודש, לכן לעיני הנוסח הארוך בשומע תפילה הרוצה להקל לאמרו בימים אלו רשאי, ולענין יודי להתבודדות שיה חשבון נפש ובקשת סליחה בוודאי שפיר בזה לסמוך על הרב שדי חמד, ובענין יודי בשבת הנה כתב במשנ"ב (סי' רפח) אבל חרסת עוונות טוב לומר בכל יום, כיון שאינו בלשון יודי, ומשמע שאסור כלל להתוודות בשבת, ובפרט לפי דברי רבנו האר"י (עיני ש"ע"ת סימן ש סק"א) שאין להזכיר בכלל

לנוהגים להחמיר ולא למכור לגוי מוצרי חמץ גמורים, האם מותר להם להשאיר לכתחילה קמח לצורך הכנת מופלטה במוצאי פסח, ובאיה מוצרים בעיקר צריך להחמיר בזה?

מספרים דיברה על כפרי שנמאס לו מלשאלו את הרב בכל פעם ולכן החליט להחליף את הרב ב...כלב. כלל חתיכת בשר שהיתה לו עליה שאלה נהג להניח לפני הכלב, וזה היה מטריף הכל ואוכל את הנתח הגיע אליו בהיסח הדעת, כן גם הרבה מחמת חומרה זורקים לפני פסח

לכן לסיכום מותר להשאיר לכתחילה קמח בבית ולסמוך על המכירה (גם למחמירים), רק צריך להזהר להשאיר במקום יבש שלא יוכל להגיע לשם מים כדי שלא יחמיץ בפסח.

מצוות צדקה שפעלה

המשך דבר ראש הישיבה

ואמנם שערי תירוצים לא ננעלו וישנם הסברים רבים ויפים, אבל עדיין קשה, מה הכוונה במילה 'דיינו', וכי זה מספיק?

לכן צריך לבאר שמלכתחילה אין שום שאלה. כי כשאומרים 'דיינו', אין הכוונה שמספיק שה' היה עושה לנו רק דבר זה, אלא הכוונה הפשוטה היא שעל כל טובה וטובה מתוך רשימת ה'דיינו' הארוכה – היה ראוי לנו להודות ולהלל כל ימי חיינו, וכמה שנודה זה לא יספיק להודות אפילו על אותה הטובה, כמו שאומרים ב'נשמת כל חי': "ואילו פינו מלא שירה כים ולשוננו רינה וכו' – אין אנחנו מספיקים להודות וכו' על אחת מאלף אלפי אלפים רוב ריבי רבבות וכו'". זה ממש דבר אחד עם כל מטרת ומהות הלילה כפי שביארנו כאן.

חוט השני של ליל הסדר

ולכן במהלך הסדר צריכים לעורר את ההרגשה ש"חייב כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא ממצרים". מה הכוונה? כשאדם חווה 'על בשר' את הגאולה – ניתן בקלות לתאר את הרגשת הכרת הטוב העצומה שהוא מרגיש, ומטרת הלילה היא להגיע להכרת הטוב העמוקה ביותר ולכן מובא בהגדה: "ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה" וכו', וכן: "ולא את אבותינו בלבד גאל הקב"ה, אלא אף אותנו גאל עמהם", כי צריכים להרגיש בליל הסדר כאילו היום נגאלנו, ברגע זה ממש, ועכשיו אנחנו מודים לה' כמו אדם שיצא ברגע זה מעבדות לחירות.

הסדר רק מתחיל

על כן אחי בני ישראל, אל תטעו לחשוב ש'בשולחן עורך' נגמר הסדר ח"ו – אוכלים והולכים לישון ח"ו. אז הסדר רק מתחיל. אז מגיעים לתכלית של כל הסדר, אז הלבבות פתוחים בשיא, והרגשות גואים, וזה בדיוק הזמן להלל את ה' "כמו שצריך", לכן אל תהיו טיפשים ואל תתעצלו בלילה קדוש זה, ותשקיעו כוחות ושמחה בהלל ובשירה, וגם אחר הסדר תוסיפו שבחים והילולים לפי מה שמאפשרים הכוחות, כי את כל האורות של הלילה הקדוש הזה מקבלים על ידי שמספרים ומשבחים כמה שיותר ועל ידי שמתעוררים להודות ולהלל את ה' מתוך כל סיפור וסיפור.

ליל הסדר על שלל גווניו ומצוותיו מאיר את כל השנה כולה, מאיר את כל החיים של האדם. ובפרט בנקודה הזאת, בעניין התורה וההודיה, שהיא עיקר האור שבחיים ועיקר האור שביהדות – שבחודאי מקבלים בליל הסדר כוחות עצומים לחיות חיים של הודיה והלל לבורא עולם. והי רצון שנוכח לאור המיוחד הזה ונמשיך אותו על כל השנה כולה, אמן כן יהי רצון.

אמת הגדול פנה לכל בית ישראל.

נא להתפלל לרפואת

עט"ר הרב שלום בן ימנה, קלמן קלונימוס בן רחל, משה בן אידה להבדיל לע"נ שמרית תמר בת מרים, ארז רפאל בן כוכבה ז"ל

כך. אך קיבל את הדברים כמות שהם באמונה תמימה. ללא אומר ודברים הוא נפרד מבעל האכסניה. כשבכיסו אין פרוטה לפרוטה אפילו להוצאות הנסיעה. כך יצא רגלית אל כפרו.

כשהגיע לכפר הוא התבייש עד מאוד להופיע בבית כשבכיסו אין פרוטה. לכן,

ניגש אפוא אל בית הכנסת המקומי, שם פתח ספר קודש ושקע בלימוד עיוני ומעמיק, לימוד של מעין עולם הבא ללא טרדות ודאגות.

בינתיים, לילד ר' צבי אלימלך הקטן נודע שאביו הגיע לעיר. מיד רץ הילד לחפש אחרי אביו כשמצא אותו בבית הכנסת רוכן על תלמודו, קיבלו בשמחה ומאור פנים, חבקו ואמצו אל ליבו. אחר כך התחנן הילד הקטן אל אביו שיבוא הביתה: "אתה חייב לראות את הנעליים החדשות שקיבלתי לפסח ואת בגדי החג החדשים" הוא

אמר, דבר שרק גרם לאביו להרגיש לא נוח.

יצאו השניים את בית הכנסת כשידו של הילד בידו של האב. בדרך לביתם חלפה על פניהם מרכבה. לפתע, המרכבה פגעה בתלולית על הדרך. מן ההדף של המכה שקיבלה המרכבה נפלה ממנה חבילה.

האב הרים את החבילה והחל לרוץ אחרי המרכבה כדי להשיב אותה לבעליה, אך לא הצליח להשיג אותה. הוא בחן את החבילה היטב וראה כי אין בה כל סימנים מזוהים אשר לפיהם יהיה ניתן להשיב האבידה לבעליה.

הוא פתח את החבילה וגילה בה ארבעים ושלוש רובלים.

בליל הסדר, כשהילד ר' צבי אלימלך ניגש לפתוח את הדלת לאליהו הנביא, הוא קרא לאביו: "אבא, אני רואה את המרכבה!" אך איש לא היה שם. אביו משך את הנער הצידה ואמר לו שעליו להבטיח כי לא יספר לאיש את סיפור המחזה הזה.

צמאונם ורעבונם. כל זאת ועוד על חשבוננו של המלמד.

הסערה הייתה עזה במיוחד, מזג האוויר לא אפשר יציאה לדרכים. כך שהאיכרים נשארו באכסניה במשך שבועיים ימים ישנו, אכלו, שתו ונהנו על חשבון המלמד. רק אחרי שהסופה נרגעה המשיכו האיכרים לדרכם לא

בהיותו ילד כבן עשר, הפך אביו של רבי צבי אלימלך שפירא בעל הבני יששכר, למלמד דרדקי בעיירה רחוקה. ההסכם היה כי במשך כל ימות החורף ישהה המלמד באכסניה שם ילמד את בניו של בעל האכסניה תורה. ואל ביתו יחזור לקראת חג הפסח. אותו חורף, בו יצא האב למלמד

מי שהולך בבגדים קרועים מחמת עניות, תפנתו - הבקיה לפני השם יתברך. (בגדים י')

לפני שהודו שוב למלמד.

חודש ניסן בפתח וימי חג הפסח הלכו וקרבו. המלמד, אביו של ר' צבי אלימלך, החל אורז חפציו ומטלטליו ומתכוון לחזרה הביתה לכבוד החג, לאחר שנעדר מן הבית במשך כחצי שנה.

הוא ניגש לבעל האכסניה להיפרד ממנו לשלום ולערוך חשבון. בעל האכסניה ענה לעומתו: "לפי החשבון שבידי הריני חייב לך ארבעים רובלים על לימוד ילדיי" אמר לו מעסיקו, "אך שהות האיכרים בביתי עלתה ארבעים ושלושה רובלים. אם כן, אתה חייב לי שלושה רובלים. אז שיהיה לך חג שמח לך, ואל תשכח להביא עמך שלושה רובלים כשתשוב אחרי החג" אמר לו בעל האכסניה.

המלמד לא ידע מה להשיב, הוא לא ידע את נפשו. לא תיאר לעצמו כי עלותם של הכפריים היא רבה כל

תינוקות, היה חורף קר במיוחד. במשך שבועות ארוכים היה מזג האוויר קר וסוער מהרגיל, סופות השתוללו, רוחות עזות נשבו, רעמים וברקים והדרכים שהיו בחזקת סכנה היו כמעט ריקים מנפש חיה.

בימים אלו שאין יוצא ואין בא, הייתה האכסניה כמעט ריקה מאדם. שהו שם משפחת האכסנאי, והמלמד. אחת הסופות נשמעה דפיקה בדלת בעל האכסניה. פתח את הדלת, בפתח עמדו שלושה איכרים פולניים. רטובים

היו עד לשד עצמותם, מראה פניהם היה חיזור כסיד, והן רעדו מקור ומקיפאון. הללו ביקשו את האכסנאי ללון באכסניתו. בעל האכסניה נקב בסכום הדרוש לתשלום, כשגילה כי אין ברשותם מספיק כסף אפילו לממן שהות לילה אחת בחדרי האירוח שלו, סגר בפניהם את הדלת והשאירם בחוץ כלעומת שבאו. המלמד, שהיה עד למחזה, היה מזועזע עד עומק נשמתו, "הם עלולים לקפוא מקור!" פלט לעבר בעל הבית. כששמע את תמיהתו בעל האכסניה משך הלה בכתפיו. "ומי ישלם בעבורם, אתה רוצה לשלם עבורם?" שאל. להפתעתו הרבה המלמד השיב בחיוב.

מיד יצא המלמד לקראתם והזמינם להיכנס וללון באכסניה. האיכרים הודו למיטיבם ונכנסו מיד חלצו עצמותם, חיממו גופם, החליפו בגדיהם, ואף הרוו

"אמא, אמא, רותי" השכנה אומרת, שבכל יום חמישי הם קונים ממתקים וטילונים לכבוד שבת. אמא, ראיתי שבכל החנויות כבר מביאים טילונים, גם אנחנו רוצים!" "בסדר מתוקה, עד שבת כבר נראה" "אבל אמא, את תמיד אומרת עד שבת נראה ובסוף את אומרת שזה יקר מידי!" "טוב ילדה מתוקה שלי, כבר מאוחר. תעלי למיטה לישון ובבוקר אני כבר אדבר עם אבא"

יקר מידי

הבוקר הגיע והקטנה שלי לא שכחה את הטילונים. "אמא, כבר דיברת עם אבא על הטילונים..." "לא צדיקה, עדיין לא הספקתי. אל תדאגי אני אשאל אותו בצהריים" "אמא, למה את צריכה לשאול את אבא, זה בסך הכול טילונים!" "בגלל שטילונים עולים יקר מידי ואני לא יודעת אם אבא יסכים." "את רואה! את עוד פעם אומרת יקר מידי. כל דבר יקר מידי- ביסלי, יקר מידי. פיצה, יקר מידי. לחמנייה ושוקו, יקר מידי. טילונים, יקר מידי. חצאית חדשה לשבת, יקר מידי. כל מה שאנחנו מבקשים זה יקר מידי!"

"ילדה שלי!" קרבתי אלי את רחלי, ילדתי בת ה-7 וחצי. "את צודקת, אבל את צריכה לדעת שיש דברים שהם יקרים מידי ואין לנו כסף מיותר לקנות אותם" "כן, כן, אני כבר יודעת את ההמשך- שאני צריכה להגיד תודה לה' שיש לנו מה לאכול ומה ללבוש ויש כאלה שאין להם גם את מה שיש לנו- אמא אני כבר מכירה את זה בעל פה"

בוכה בלילה במטבח

הצפירה של ההסעה קטעה את השיחה. ב"ה, נשמתי לרווחה. אני לא אוהבת את השיחות האלה על כסף עם הילדים. זה עושה לי רע על הלב. טוב הנהג כבר יברח "תנדי מהר רחלי, שההסעה לא תברח לך. יום טוב ותלמדי יפה..."

בצהריים שמעתי את הילדים משוחחים בחדר; "תגיד דודי, טילון זה טעים?" "בטח, זה גם טעים וגם יקר." "אוף..."

דודי, גם אתה עם ה-יקר שלך. למה כל דבר צריך להיות יקר???" "רחלי אני באמת לא יודע, אבל שמעתי את אבא ואמא מדברים בלילה במטבח. ואמא אמרה לאבא שהיא מתפללת לה' שישלח לנו כסף לקנות דברים לשבת ומצרכים לעוגה ליום הולדת של הודיה התינוקת." "כן גם אני שמעתי אותה אומרת לסבתא בטלפון שעוד מעט חג פסח והיא לא יודעת מאיפה יהיה לנו כסף בשביל החג.

דודי, נכון שאנחנו עניים!? המורה פעם אמרה לנו, שמי שאין לו כסף הוא עני. אתה חושב שזה לא טוב שאנחנו עניים?!" "אני לא יודע. גם אני מבקש מאמא כל מיני דברים וגם לי היא אומרת כל הזמן שצריך לשאול את אבא ובסוף היא לא קונה כי זה יקר." "אתה יודע דודי, המורה שלי תמיד אומרת שה' אוהב אותנו- אז אם הוא אוהב אותנו, למה הוא עשה אותנו עניים?!" למה רק לאבא של רותי השכנה, ה' נותן הרבה כסף וכל יום חמישי היא קונה ממתקים וטילונים לשבת ורק לנו ה' לא נותן ואמא כל הזמן צריכה להגיד לנו שזה יקר וצריך לשאול את אבא. אתה יודע לפעמים אני אפילו רואה שהיא בוכה בלילה במטבח. היא חושבת שאני לא שומעת אותה, אבל כשהיא יוצאת, אני רואה שהעיניים שלה אדומות. דודי אתה בטוח יודע, הרי אתה לומד בתלמוד תורה ובטח הרבי שלכם מספר לכם כל מיני דברים..."

בגדים ישנים ליד הדלת

"רחלי את יודעת, השאלה שלך באמת כתובה בגמרא! אני זוכר שבשנה שעברה הרבי שלנו סיפר שאת השאלה הזאת שאל טורנוסרופוס הרשע את רבי עקיבא. הוא שאל: אם ה' אוהב את העניים, אז למה הוא לא מפרנס אותם?! ורבי עקיבא ענה לו- כדי לזכות את מי שה' נתן לו כסף שהוא יעזור לעניים." "אז אתה רוצה להגיד לי שה' באמת אוהב אותנו ורק הוא נתן את הכסף שלנו לאנשים אחרים, שהם יתנו לנו ובגלל זה הוא עשה אותם עשירים

ואותנו עניים?" "כן בדיוק. רחלי את מבינה מצויין, אולי תבואי ללמוד אצלנו בכיתה..." "טוב דודי, אבל למה העשירים לא נותנים לנו קצת מהכסף שה' נתן להם? הרי במקום לקנות הרבה טילונים, הם יכולים לקנות גם להם וגם לקנות לנו קצת." "אני חושב שבגלל שגם להם יש יצר הרע, שלא נותן להם לתת מהכסף שה' נותן להם לאחרים וגם אולי הם לא מכירים אנשים עניים." "דודי, איך אפשר לא להכיר אנשים עניים, הרי אנחנו עניים. בטוח כולם יודעים שאנחנו עניים, אתה יודע למה? כי לפעמים שמים לנו את השקיות השחורות הגדולות כמו של הפח מלאות בגדים ישנים ליד הדלת. למה לא שמים ליד הדלת של רותי השכנה? כי הם יודעים שלאבא של רותי יש הרבה כסף והוא כל הזמן קונה להם בגדים חדשים, ולנו אין."

הטנדר הגיע

"היי רותי בואי תסתכלי למטה, הטנדר עם המשלוחים של הסופר הגיע. תראי את הפועלים, הם מורידים את הקרטונים מהאוטו. זה בטוח של משפחת גולדברג, אני בטוח שהם עשירים. כל הזמן הבן שלהם מויישי מביא מלא ממתקים לכיתה." "תסתכל דודי בתוך הקרטון שלמטה, אתה רואה בקבוקים של קוקה קולה, איזה כיף להם. אני כל הזמן חולמת לשתות קוקה קולה- כי זה מה זה טעים." "ותראי כמה מלא אוכל, ועוף ובשר ופירות בארגזים ואת הקופסאות שימורים והממתקים, זה בטח עולה המון כסף, איזה כיף להם."

"היי דופקים בדת...אני רצה לפתוח." "שלום, אתם משפחת לוי-! זה משלוח בשבילכם!" אמרו הסבלים ונעלמו.

"ד' ו ד' י... רוץ זה בשבילינו!!!"
א מ א... הגיע לנו משלוח כמו של העשירים... א מ א רוצי!"

אמא מזדרזת ופותחת את הארגזים על השולחן. "אנשים טובים, רחמנים, ממש מלאכים משמים!" היא אומרת ומהעיניים שלה כבר זולגות דמעות. אמא מרימה את העיניים לשמיים כשהדמעות לא מפסיקות לזלוג על הקרטונים "אבא שבשמיים! עם ישראל שלך, אנשים כל כך טובים!" אנחנו מחטטים בקופסאות, פתאום דודי רוקד מרוב שמחה. "רחלי את רואה, ה' אוהב אותך תסתכלי מה יש כאן למטה בארגז!" רחלי מביטה ומרימה את הקרטון...קופסא שלמה של שישה טילונים גדולים ועל הקרטון כתוב "לילדים המתוקים- לכבוד שבת קודש"

חג פסח קרב ובא

יהודים יקרים, אני בטוח שהסיפור ריגש אתכם! בשעה זו, שנפתח לכם הלב וזכרתם שגם אתם מכירים משפחות שכאלו. בזמן שקראתם את הסיפור בוודאי גם אתם קיבלתם על עצמכם לעזור ולתמוך במשפחות שקשה להם. לכן זכרו היטב- בזמן שאתם עסוקים עם ילדיכם בשמחה של מצוה, בקניות לשבת או לחג פסח הקרב ובא, זכרו את האחים שלנו שה' יתברך נתן להם עניות בכדי שאנחנו נעזור להם.

לפי כל הסימנים אנו עומדים בע"ה בשנת גאולה! מי מאיתנו לא צריך זכויות?! מי מאיתנו לא צריך ישועות?! נביאית כתוב: "ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה" אין זכות גדולה יותר כמו זכות הצדקה. כל אחד מאיתנו בוודאי מכיר משפחה במצוקה כמו המשפחה שסיפרנו עליה.

בימים אלו של ההכנות לימי החג שכידוע ההוצאות בו רבות ובפרט למשפחות ברוכות ילדים בלעה"ר, מחובתנו לתמוך ולעזור לאותם המשפחות, הרי את כספם ה' יתברך הפקיד בידינו. כאשר ה' יתברך יראה את ההתאמצות שלנו לעזור לאחרים ובפרט לאברכים עמלי תורה. כדברי הגמרא: "אם רצית לעשות צדקה- עשה אותה עם עמלי תורה" בוודאי ה' יתברך יתנהג עמו מידה כנגד מידה. ובזכות מצוות הצדקה שזכינו לשמח ילדי ישראל בחג, נזכה שה' יתברך ישמח את ילדנו בכפלי כפליים. כפי שה' יתברך הבטיח "אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך!"

זכרו! לעזור ליהודי זה קל מאוד. צריך רק לפתוח את העיניים-להכיר את המשפחה. לפתוח את הלב-ולרצות לעזור לה. ולפתוח את הכיס.

בזמן שאתם עושים קניות, צרפו עוד עגלה אחת. תמלאו בה מכל הלב, חנכו גם את הילדים למצווה זו-אתם תגלו שהם ירצו לוותר על כל הממתקים שלהם, בשביל המשפחה הזו.

בררו את הכתובת של המשפחה ותשלחו לה את הקניות באנונימיות. והכי חשוב- אל תשכחו לכתוב על הקרטון של הטילונים "לילדים המתוקים- לכבוד שבת קודש".

בדיחות הדעת

שנור אחד נסחב בערב פסח בגאולה עם כל החבילות מהקמח דפיסחא שמן יין מצות ביצים וכו' מזיע נוטף מים כולו. הוא פגוש שנור אחר ואומר לו: 'תקשיב טוב אם אני זוכה בלוטו שנה הבאה אני לוקח שני חברה יעצרים שיסחבו לי את הכל'

זמנים
צו שבת הגדול

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
18:16	18:33	18:26	18:34
19:29	19:31	19:30	19:30
20:09	20:07	20:08	20:09

הפטרת השבת:
מלאכי פרק ג' - ועריבה לה'

יו"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812252 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com

Breslev.co.il

הרב ארוש יחד איתכם דואג להאיר להם את החג

אל תפסחו עליהם
קמחא דפסחא: 02-5812210

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת
ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש ח ניסן תשע"ח: הדלקת נרות: ירושלים 6:17 תל-אביב: 6:32 חיפה 6:23 מוצאי שבת: ירושלים: 7:30 תל-אביב: 7:32 חיפה: 7:31 ר"ת: 8:09

פרשת צו

הכרת הטוב והודיה

"תודה רבה ויישר כחך"...

אחד התלמידים היה נוהג להביא לראש הישיבה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, בימי חוליו, כוס מים לאחר התפלה. ובכל פעם היה רבי שמואל מודה ואומר לו: "תודה רבה ויישר כחך". פעם שאל את רבי שמואל, מדוע כופל הוא את דבריו? והשיב: "אין כאן כפילות. 'תודה רבה' היא הודאה על העבר ו'יישר כחך' היא ברכה על העתיד!" מאידך, כאשר היה רבי שמואל עושה טובה לתלמיד, והלה אמר לו "תודה רבה" היה רבי שמואל נענה לעומתו: "תודה" אני לא מוכן לקבל. עשיתי מה שהיתי צריך לעשות. 'יישר כח' שזה ברכה, אני מוכן לקבל". בדומה לכך סיפר אחד התלמידים: "פעם לאחר שישבנו אצל רבי שמואל ודיברנו עמו בלימוד, מתשע בבוקר עד אחד בצהריים, קמנו ללכת, ואחד התלמידים אמר: 'יישר כח'. ותלמיד אחר אמר: 'תודה רבה'." הגיב רבי שמואל ואמר: "תודה אני לא מקבל. מי אמר שמגיעה לי תודה! אבל 'יישר כח' שזה ברכה אני מקבל"...

סיפר תלמיד: מורי ורבי רבי שמואל אמר לי פעם: "לא בכדי המון העם מגדירים אדם שהטיבו עמו בביטוי 'אסיר תודה' כי זה ממש כמו אסיר. כשפלוני עושה לך טוב, אתה מחושק בחובתך האנושית והמוסרית העליונה להכיר לו תודה וזה לא קל".

וסיפרה כלתו של רבי שמואל: פעם כאשר הגישה הרבנית תבשיל חדש לשולחן, רצה רבי שמואל להחמיא לה ואמר: "מה שאצלינו (הגברים) ההתחדשות היא - חידושים בתורה. אצלם (הנשים) החידושים הם - במטבח, באוכל שהם מגישים"...

ראש הישיבה

"תודה על הספר שכתבת בשבילי"...

מעשה באברך מעיר בני ברק שהוציא לאור ספר חידושי תורה. והנה ביום מן הימים נדהם לקבל מכתב תודה מהגאון רבי יצחק הוטנר זצ"ל, אף שלא היה לו כל קשר איתו.

במכתבו ציטט רבי יצחק את דברי הגמרא (ברכות נח): "אורח טוב מה הוא אומר: כל מה שטרח בעל הבית לא טרח אלא בשבילי".... ואכן - כתב רבי יצחק - "כיון שראיתי את ספרך ומאד נהנית, מסתבר שאת הספר כתבת בשבילי... אז אני מודה לך ומכיר טובה על הספר. תודה!"

להכיר ולהעריך הטובה שמקבל ממיטיבו ולהודות לו על כך!

נלמד מהפסוק: "אם על תודה יקריבנו" (פרק ז-יב) וכתב רש"י: "אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות, שכתוב בהן (תהלים קז) 'יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה'."

כלל גדול הוא בהודיה, שמביאה בעקבותיה טובה נוספת, שגוררת הודיה נוספת עליה, כך עד לאין שיעור, וכמו שנרמז בפסוק "הודו לה' כי טוב" - כשישנה להודיה, ישנו להמשך - "כי לעולם חסדו". וזה מה שלומדים גם מהפסוק "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה" כלומר: כשמודים על החסד, מגיע ההמשך של "ונפלאותיו לבני אדם", וממילא שוב זוכים לקיים "ויזבחו זבחי תודה".

כיוצא בזה בפסוק: "שירו לה' ברכו שמו" - שאם אומרים שירה ומברכים על הטובה, אזי זוכים להמשך "בשרו מיום ליום ישועתו". וכן כשיש "שירו לו זמרו לו", זוכים ל"שיתו בכל נפלאותיו". וכשיש "עזי וזמרת י-ה", זוכים ל"ויהי לי לישועה".

הפלא יועץ הזכיר ענין זה כשכתב: "ומכל חסדי ה' ומשפטי ה' משמחי לב שמה שאנו מברכים אותו ומהללים לשמו על הטובה שעושה עמנו, יערב לו. וה' יחשב לנו למצוה, ומקבלין עליה שכר, עד שאמרו, שכל מי שנעשה לו נס ואומר שירה, הנה שכרו שעושים לו נס אחר. שנאמר, 'זובח תודה... אראנו בישיע אלוקים'. היש חיד מתוק מזה! לכן הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו". עכ"ל.

ויש להוסיף ולרמוז בפסוק זה את היסוד האמור: "זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישיע אלוקים" כלומר: אם מודה בזבח תודה, אזי פותח לו את הדרך לראות שוב בישועת ה'. וכן אמר דוד המלך בפסוק (תהלים נ-יד) "זבח לאלוקים תודה... וקראני ביום צרה אחלצך ותכבדני", והיינו שאם יודה להקב"ה, אזי כשיקרא שוב ביום צרה, יחלץ אותו הקב"ה מהצרה ושוב יודה לו.

עלוך "איש לרעהו" פרשת צו לעילוי נשמת

ר' אפרים דוד בן ר' אברהם יעקב סוחובולסקי זצ"ל, נלב"ע י"ג ניסן תשס"ד
ולע"נ הרב יהודה אריה בן משה ווייזר זצ"ל, נלב"ע א' אדר תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

להזדרז לקיום המצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחברו !

נלמד מהפסוק: "צו את אהרן ואת בניו" (פרק ז-ב)

וּכְתַב רִשׁוֹי (מהתו"כ): "אין צו אלא לשון זירוה, מיד ולדורות, אמר רבי שמעון, ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון ניכר."

כידוע, ישנה מצוה על הזכרים לעלות בג' הרגלים לבית המקדש בירושלים ולהראות בעזרה ככתוב "יראה כל זכורד". ומפסוק זה לומדים חז"ל "שאין נראין לחצאין". מה פירושו? בגמרא (חגיגה ז:) מבאר רבי יוסף דין זה, שמי שיש לו עשרה בנים, שלא יעלו היום חמשה ולמחר חמשה, אלא כולם יעלו יחדיו.

שאל עליו אביו: אם זה ביאור "אין נראין לחצאין" הרי פשיטא הוא, שכן "הי מינייהו משוית להו פושעים, והי מינייהו משוית להו זריזין"? [פירש רש"י: מאחר שהתורה מחייבת את כולם, יודעים אנו שכל אחד צריך לזרז את עצמו, כי היאך יאמר האב לאלו תהיו זריזים ולא תהיו עצלים]. וממילא אין צריך לימוד מיוחד לכך? לפיכך, מכח קושיה זו, ביאר אביו דין "אין נראין לחצאין" באופן אחר עיי"ש.

ולכאורה שאלתו של אביו טעונה ביאור, שהרי ענין "זריזין מקדימין למצוות" ידוע הוא בגדר "מעלה" בלבד [ולא "חיוב" לעיכובא. וגם לא מצינו בש"ס לשון "חיוב" לזרז עצמו למצוות] והיינו שיש מעלה לאדם שמזרז עצמו למצוה, וזה דין כללי בכל המצוות הנלמד מ"וישכם אברהם בבוקר", ומי שלא מזדרז, אמנם מפסיד את מעלת ה"זריזין" אבל עדיין לא הפסיד את עיקר המצוה וכל עוד לא עבר הזמן שנקבע לעשיית המצוה, יכול לקיימה. וא"כ תמוה היאך אפשר לקרותו "פשע"? וכי מי שמקיים, למשל, מצות מילה ביום השמיני, לא השכם בבוקר, כמדת הזריזין, אלא מאחרה לקיימה בצהרים וכי יקרא "פושע"?

וכן טעון ביאור והבנה גם בלשון **הרמב"ם** (פ"א מחגיגה הלכה ה') שכתב: "ומצוה להקדים ולהקריב בראשון. לא הקריב בראשון בין שוגג בין מזיד יקריב בשני וכל המאחר הרי זה מגונה". וביאורו **המפרשים** שמקור דבריו הוא ממה שקראו בגמרא למאחרים "פושעים" [והיה אף מי שהרחיק לכת ודייק מהלשון "פושעים" ש"זריזין מקדימין למצוות" הוא חיוב דאורייתא].

וגם כאן תמוה: מה זה שונה משאר מצוות שלא מצאנו בלשון הרמב"ם שהמאחר לעשות המצוה בתוך הזמן האפשרי לקיומה "הרי זה מגונה" [וכגון מצות מילה לא כתב אלא "מצוה להקדים בתחלת היום שזריזין מקדימין למצוות"?!]

והשפת אמת הקשה בדברי אביו: הרי יתכן שהפסוק "כל זכורד" בא ללמדנו לא רק למעלת הזריזות אלא שאם לא נראו כל העשרה בנים יחדיו, הרי לעיכובא, והפסידו את עצם המצוה וצריכים לחזור ולהראות יחדיו ביום אחר מימי החג. ונשאר בצ"ע. [וקושייתו צ"ע: דא"כ היה לגמרא להביא דוגמא שלא באו יחדיו, אף באותו יום, ולא רק "למחרת"? ועוד: מלשון הגמרא והרמב"ם לא משמע שהפסידו המצוה אלא רק גנאי להם?]

ויתכן בביאור הענין, שוודאי "זריזין" הוה מעלה. אך העדר מעלה זו באדם עדיין לא עושה אותו "פושע" או "מגונה". ויבואר עפ"י מה שתיירצנו זה מכבר את מה שלכאורה קשה בלשונות חז"ל, מדוע פעמים כתוב שיש להזדרז למצוה מטעם "זריזין מקדימין למצוות" [כגון במצות מילה, או כלשון **הב"ח** על **הטור** בנטילת לולב] ופעמים הזכירו מטעם "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" [כגון לשון **הרא"ש** בפדיון הבן (בסוף בכורות), או לשון **הרמ"א** (או"ח תרכה-א) בענין התקנת הסוכה במוצאי יו"כ].

ויתירצנו שהכלל בזה הוא ש"מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" נאמר על שעה שפנוי מעסקיו ובידו לעשות המצוה שאז אסרו עליו להשהותה [כמו יום ל"א לפדיון הבן או מוצאי יו"כ] ואילו "זריזין מקדימין למצוות" נאמר על אדם שמפנה עצמו מעסקיו הרגילים ומקדים עצמו למצוה, וזוהי מעלה ולא חיוב [כמו השכמה משנתו למילה ולנטילת לולב].

והוספנו לחקור בדין "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה", האם האיסור הוא בעצם ההשהיה, ואף שלבסוף נעשית המצוה, נחשב שהחמיץ והחסיר מקיום המצוה. או שרק אם הפסיד בפועל את המצוה נחשב ש"החמיץ", וע"ז מוזהר לא להחמיץ. (ותלינו ב' הצדדים במחלוקת **ראשונים ואחרונים**, ראה ספר **איש לרעהו** ח"ג-קלד, ואכה"מ).

מעתה, אם נאמר כהצד שישנה החמצה וחסרון במצוה בעצם ההשהיה והדיחוי מיום אחד ליום המחרת, מובנת היטב שאלת אביו, ומדויק לשון הגמרא שהמאחרים "פושעים", ומדויק לשון הרמב"ם שהמאחר "מגונה". משום שמה שדוחה האב חלק מבניו ליום שלמחרת, אין זה רק חסרון במעלת הזריזות. אלא חסרון מדין "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה" שזה חסרון בעצם קיום המצוה [כדוגמת פדיון הבן ביום שלמחרת הל"א] ממילא אין צורך ללמוד זאת "מכל זכורד" כשכבר לומדים חסרון זה מהפסוק "ושמרתם את המצוות" ומתורצת מאליה קושיית השפת אמת. וקיצרנו.

"אל תחמיצנה"...

כ"ק האדמו"ר מסקולען זצ"ל הגדיל לעשות בשנות השואה האיומה כאשר נאסר לאפות מצות לחג הפסח, לא מנע ממנו לאפות מצות במסירות ובזריזות ולחלק שלוש מצות לכל משפחה עבור ליל הסדר. עד מהרה השתרך תור גדול של יהודים טובים המבקשים לקיים את מצות "בערב תאכלו מצות".

בין הבאים היה **בנו של כ"ק האדמו"ר רבי ברוך מסערט** זצ"ל, אשר נשלח מאביו לקבל מצות ליל הסדר. אך כאן אירע דבר מענין: במקום שלוש מצות, דרש האדמו"ר רבי ברוך מבנו לבקש שש מצות. הסביר לו הרבי מסקולען שאינו יכול לתת יותר משלוש שהרי יש עוד יהודים שצריכים... אך הבן התעקש למלאות שליחות אביו, ולבסוף קיבל שש מצות.

הגיע ליל הסדר, ואז נתברר לבני ביתו של הרבי מסקולען שהם עצמם נותרו ללא מצות. כי את הכל חילק הרבי, שהרי "מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה". כמוכן נצטערו מאוד. אך הנה הגיע, לתדהמתם, שליח מהרבי ברוך מסערט עם שלוש מצות עבור... הרבי מסקולען. ידוע ידע רבי ברוך את מסירתו של אדמו"ר מסקולען למען הזולת ושעלול להשאר הוא עצמו ללא מצות, כפי שאכן אירע, ולכן לקח שש מצות כדי לשמור מבעוד מועד עבורו שלוש מצות.

עפ"י לבבן של ישראל

"קל כנשר רץ כצבי"...

אמו של אחד מבחורי ישיבת סלבודקה חלתה קשות. הרופאים החליטו שחייבים להטיסה במהירות האפשרית לבית חולים בבוסטון שבארה"ב לניתוח דחוף. דרכון לא היה לה ולרשותה עמדה חצי שעה בלבד עד לנעילת שערי משרד הפנים.

המשגיח הגה"צ **רבי משה טיקווינסקי** זצ"ל ששמע את הסיפור איתר אברך עם מכונית וזה הסיעו במהירות למשרד הפנים אך הם מצאו את השער נעול. המשגיח קפץ מעל הגדר פנימה, ומיד נכנס לחדרה של הפקידה הראשית שעמדה לצאת לביתה.

המשגיח פתח ואמר: "הגעתי הנה להוציא דרכון לאשה שחייבת לטוס לטיפול רפואי דחוף בחו"ל. אך הפקידה השיבה: "אדוני, המשרד כבר סגור, איך נכנסת בכלל?" השיב המשגיח: "יודע אני שהמשרד סגור, אחרת לא הייתי מטריח את עצמי לקפוץ מעל הגדר". בתקיפות לא הרפה: "חייבים לסדר את הדרכון מיד בלי כל תרוצים".

ואמנם תוך שעה קלה סודר הדרכון המיוחל, שכן אין דבר שעמד בפני עוז רוחו ורצונו של המשגיח להטיב.

מתוך מאמר

שלא יפגע אדם בזולתו מתוך רוב דביקותו ודקדוקו בהידור המצוות!

נלמד, בדרך דרש ורמז, מהפסוק: "ואש המזבח תוקד בו" (פרק ו-ב)

כלומר: אם אש עבודת ה' יוקדת באדם, עליו להזהר שתהיה יוקדת "בו" – בתוכו פנימה, ולא כלפי חוץ באופן שתפגע באחרים. וכדוגמא לכך מביאים את מה שסיפרו חז"ל בגמרא (סוכה כח) על תלמידו של הלל הזקן, יונתן בן עוזיאל, שבשעה שישב ועסק בתורה, כל עוף שפרח מעליו מייד נשרף. ונשאלת השאלה: אם כך גדולתו של התלמיד, במה התבטאה גדולתו של הרב [הלל הזקן]? אלא, אומר השפת אמת, גדולתו של הרב באה לידי ביטוי בכך שעוף הפורח מעליו לא נשרף כלל, שכן האש הייתה יוקדת בקרבו פנימה, ומבחוץ לא היה הדבר ניכר... (עפ"י מש"ת)

בוידוי של רבינו ניסים גאון (בתפלת יום כיפור קטן) אומרים "את אשר התרת אסרתי ואת אשר אסרתי התרתי" ואמר הגאון **רבי יחזקאל אברמסקי** זצ"ל: מזה שהקדים, "אשר התרת אסרתי"... לפני "אשר אסרתי התרתי" יש ראייה שיותר חמור לאסור את המותר מאשר להתיר את האסור. וכל כך למה? משום שלאסור את המותר יש יותר פגיעה בזולת...

אך עדיין נשאלת השאלה: בשלמא מובן החטא כשמתירים את האסור. אך איזה חטא יש כשאוסרים את המותר? (כשאוסר רק לעצמו).

וכבר תמה כיוצא בזה המגיד **מדובנא** על הבנת האזהרה בתורה: "לא תוסיפו על הדבר הזה אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו". בשלמא "לא תגרעו" מובן שאסור שהרי אינו מקיים מה שנצטווה, אבל מה יש בכך שמוסיף על המצוה?

אלא התשובה היא, שאם בדבר אחד עושה כפי שמחליט הוא מדעתו ומוסיף על מה שמצווה, מה ימנע ממנו להחליט מדעתו להתיר את האסור, שהרי "דעתו היא הקובעת", ובזה כבר פרק מעליו את עול ציווי התורה.

והגרמ"ש שפירא זצ"ל ביאר באופן אחר את חטא האוסר את המותר, וכמוהו כל המחמיר על עצמו כשאינו ראוי לכך, כי בכך מסתכל על זולתו שאינו מחמיר כמוהו, כעברייני. והוא מבטלו לגמרי. וזה מה שגורם לו להמשיך ולבקר גם את גדולי ישראל שלא נוהגים בחומרות האלו שהוא נוהג. [או באיסורים שהוא ממציא].

בפרשת שופטים (דברים כ-כ-היט) נאמר שהכהן מדבר אל העם: "מי האיש אשר בנה בית חדש ולא חנכו ילד וישוב לביתו פן ימות במלחמה" וגו' וכן: "מי האיש אשר נטע כרם ולא חיללו וגו' וכן: "מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילד וישוב לביתו פן ימות במלחמה" וגו'. ועל זה האחרון כתב רש"י: "שם לא ישמע לדברי הכהן כדאי הוא שימות"

ותמוה: מדוע המתין רש"י לפרש כן רק במקרה הזה של "ארש אשה" ולא הקדים לכתוב כן בפסוקים של בניית בית ונטיעת כרם?

וביאר כ"ק האדמו"ר מסטאמר – רבי יואל טייטלבוים זצ"ל, שבשלמא אם היה מתייצב למלחמה אף שבנה בית חדש ונטע כרם, והיה מוכן להלחם ולהפקיר נכסיו אלו, היה אפשר עוד לקבל זאת, כי עשה זאת על חשבוננו... אבל כשארס אשה ורוצה לגרשה כדי להתייצב למלחמה, את זה לא התירה לו התורה כי מסירות זו שמחמיר על עצמו זה בעצם על חשבון צערה של האשה. ולכן רק בזה כותב רש"י שאם לא ישמע לדברי הכהן (לשוב לביתו) כדאי הוא שימות, שכן אין כל ערך למעשהו כשזה על חשבון הזולת.

להתחשב ברבנית...

תלמידיו של הגאון מטשיבין – רבי דוב בעריש וויזנפלד זצ"ל הזמינו לו אצל חייט מלבוש מיוחד לשבת קודש. כשהגיע החייט לביתו לקחת מידות התפלא רבי דוב: "אם אני מזמין אצלך בגד, מדוע צריך אתה לבוא אלי, אני אבוא אליך לחנות". החייט כמובן התעקש שהוא חייב בכבודו וכו'.

התענין אצלו רבי דוב אם יש לו פועלים בחנות וכשהשיב שאכן יש לו פועל, אומר לו רבי דוב: "אני מסכים בתנאי אחד. שאם תחזור לחנות ותראה שהפועל התרשל מעט משום שלא היית בחנות בגללי, לא תכעס ותצעק עליי..."

וסיפר אחד ממקרוביו של רבי דוב שכאשר היה סועד על שולחנו של רבי דוב בשבתות ובהתחלה ביקש לדבר עמו בסוגיות שנלמדו בישיבה, אך רבי דוב רצה שידבר רק בענינים שגם הרבנית תבין. וכן העיד הגאון **רבי נתן גשטטנר** זצ"ל שרבי דוב ביקש מאורחיו לומר דברי תורה שגם הרבנית תבין באומרו: "הרי רק בשבת יושבים יחד לסעודה וא"כ מן הראוי שתבין".

בערוב ימיו היה מקצר בהנהגתו בליל הסדר, ומלבד נוסח ההגדה לא הוסיף כלום. פעם נימק הנהגתו זו, מפני שהרבנית עבדה קשה מאוד בערב פסח ואין זה מן הראוי להאריך על חשבונה...

שר התורה

לא חומרה על חשבון הזולת...

הידורים רבים נהג הגאון **רבי בן ציון אבא שאול** בפסח. הוא לא השתמש במלה, אלא טחן אבני מלח. במקום סוכר, השתמש בתרכיז ענבים. לא אכל עופות, שמא ניקרו גרגירי חיטה. לא אכל דגים קפואים, אלא דגים חיים בלבד.

פעם התארח רבי בן ציון בבית גיסו. עקרת הבית הכינה סעודה חגיגית ובמרכז המנה העיקרית, דגי סול קפואים שהופשרו וטוגנו. כשנודע הדבר לבעל הבית, נבוך. כי ידע שרבי בן ציון אינו אוכל דגים קפואים בפסח, אך מאידך היאך יצער את רעייתו שטרחה והכינה. החליט לידע את רב"צ בסוד, וינהג כחכמתו.

שמע רבי בן ציון, נטל ידיו לסעודה. אכל מהדגים ושיבח את בעלת הבית על טעמם הערב; אמנם מחמיר. אך לא במקום שתצער החומרה את בעלת הבית שטרחה והכינה.

יגילו במלכם

סדר עדיפויות...

סיפר הגר"ר קרלנשטיין זצ"ל: פעם אחת הלך הגאון **רבי שלמה זלמן אויערבאך** זצ"ל ברחוב הפסגה בבית וגן, והנה גשם עז החל נידך ארצה. ראה רבי שלמה זלמן בחור צעיר משיבה קטנה, הולך ומתקרב אליו עם מטריה קטנטונת של ילדים.

הבחור ביקש מרבי שלמה זלמן להכנס איתו תחת המטריה שלו... ואכן רבי שלמה זלמן נכנס מתחת המטריה הקטנה, וכמובן המשיך להרטב כמקודם, שכן מטריה בגודל כזה מעל שני אנשים לא הועילה מאומה כנגד הגשמים העזים.

והנה לפתע עצר רכב בסמוך להם והנהג הזמין את רבי שלמה זלמן: "כבוד הרב, הכנס לרכבי ואקח אותך לישיבה". השיב לו רבי שלמה זלמן: "לא! אני הולך עם הבחור הזה"... ורבי שלמה זלמן הגיע כולו רטוב לבנין הישיבה.

בחורים שראו את המעשה שאלו את רבי שלמה זלמן: למה הרב לא רצה לעלות לרכב? והוא השיב: "ראיתי שלבחור הצעיר היתה הנאה מכך שהוא לוקח אותי תחת המטריה שלו. עדיף היה לי להרטב ולא לפגום בהנאה שלו"...

רגישות ללב הזולת

רווקה מבוגרת נהגה להכנס פעמים רבות אל **הגר"ש אלישיב** זצ"ל כדי לקבל עצה ולהתברך. סיפר נכדו: באחת הפעמים כשהגיעה להתברך הוריתי לה לעמוד ליד פתח הבית כדי שאוכל להזכירה לפני קודם כניסתו לביתו.

ואכן כשהגיע, אמרתי לו כי עומדת כאן בחורה מבוגרת הזקוקה לברכתו, וציינתי את שמה. הגיב הגר"ש: "פלוגנית בת פלוגנית הלא אני זוכר את שמה ומתפלל עליה בקביעות!"

לאחר מכן, כשנכנסתי עם הגר"ש אל הבית העיר לי: "מדוע אמרת בפניה מבוגרת הרי היא יכולה להעלב..."

בית אמי

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

סיפור נדיר וחריג

באופן יוצא מהכלל. התפלאתי: לא הכרנו אישית, וגם אין כל סיבה בעולם שהוא יכיר את הישיבה שלנו - כמוה יש בימינו ברוך השם רבות. מקסימום הקשר שעשוי להיות לו לישיבה, זה שהוא שמע עליה פעם.

ברגע שקיבל על עצמו את התיק, לא ידעתי עד כמה ההחלטה שלו משמעותית. אבל הוא נכנס לסיפור בכל הכוח. האמת, בכל פעם שהתקשרתי אליו התביישתי - כי מה הוא חייב לי? ומדוע הוא צריך לתקן טעויות שבסופו של דבר אנחנו עשינו אותם ולא הוא? אבל הוא ענה, או שטרח תמיד לחזור אלי בכבודו ובעצמו. לפעמים הוא היה מחזיק אותי על הקו, והייתי שומע אותו דן בהעברות של סכומי עתק - ואני ממשיך לתהות מה ממריץ אותו לסייע בכזו התמסרות לי הקטן?

זה לא הגיע לו בקלות. פקידים זוטרים ממנו [שכולנו מכירים בתור "פקידי האוצר"] טרטרו אותו בלך-ושוב, עד שהוא הצליח לפתור את הבעיה עד תומה.

הגזרה הקשה התבטלה, והאיום על קיום ישיבתנו הקדושה הוסרה.

* * *

האמינו לי, יותר משהתפעלתי מהצלחתו לסייע, התפעלתי מרצונו והתמסרותו האין סופיים לעזור. הוא לא מכיר אותי, ושום טובה - ישירה או עקיפה - לא הייתה עשויה לצמוח לו מאותה התמסרות. באחת השיחות גם הבנתי ממנו באופן ברור, שהוא לא רואה כל ערך בפרסום המצווה - אבל אני כן מרגיש חובה לעשות זאת. מעולם לא פגשתי לפני כן באישיות שכזו!

אני לא אדם כל כך צעיר. במשך השנים עסקתי רבות עם אנשים בתחומים ציבוריים שונים בהם אני מעורב. כשאתה מתעסק עם כל כך הרבה אנשים אתה מאבד קצת את האמון בהם, כי לפעמים אתה נתקל בתופעות שונות ולא נעימות. אבל אני יכול לומר שהוא החזיר לי את האמון בבני האדם... ושכרו כפול מן השמים!

בסיפור שרציתי לספר - פותח איש שיחנו ר' ד. א. שיחל - אין לא אותות ולא מופתים, לא נסים ולא נפלאות. אבל יש בו משהו הרבה מעבר לכך!

את הכותרת - 'סיפור נדיר וחריג' - הוא בחר.

* * *

אני מנהל ישיבה מזה כארבעים שנה. לפני שנה, בטבת תשע"ז - בעיצומו של 'זמן חורף' - התקיימה אצלנו 'ביקורת' מטעם 'משרד החינוך'. כנודע שעל סמך אותה ביקורת יכול המבקר לקיים/להפיל את תקציב הישיבה על דעת עצמו, ויש להתייחס אליה ברצינות.

אז התייחסנו אליה ברצינות, אלא שתלמיד אחד הזדהה בפני המבקרים שלא על פי החוק. רשמו לנו דו"ח, וגם בביקורת הבאה כבר התייחסו אלינו בחומרה רבה עד שלצערנו נפלנו בביקורת. הזמינו אותנו ל'שימוע', והמתנו בחרדה לקראת הבאות.

בתחילת הקיץ קיבלנו מכתב חריף, לפיו כל התמיכה לשנת 2017 [למניינם] מבוטלת. נהיה לנו שחור משחור. כי פירושו של המכתב הוא שלא רק מעתה ואילך איננו זכאים לתמיכה, אלא שעלינו להחזיר רטרואקטיבית כספים שקיבלנו - סך הכל כמיליון ₪. בד בבד עלינו להמשיך לקיים את 160 התלמידים שלנו "על המים".

* * *

לא ידענו מה לעשות, לא היה לנו ניסיון בטיפול בסיפור שכזה. פנינו לגורמים שונים בתקווה שיסייעו בידינו, וכולם פעלו כך: תחילה הרימו טלפונים ואחר כך הרימו ידיים. "הטיפול כבר עבר ל'משרד האוצר' ואין מה לעשות". הם רק יכלו להסכים אתנו שאכן מדובר ב"תיק כבד". לא היו לנו טענות כלפיהם.

ואז עלה בדעתנו לפנות להרב יצחק כהן - סגן שר האוצר. מהטלפון הראשון שהרמנו אליו גילינו אדם שנושא בעול

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו?

שמעת ממקור ראשון? ספר לנו עכשיו!

פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

כאיל תערוג

פנינים על פרשיות השבוע וליקוטי ענייני דיומא
מרבן של ישראל מרן הגראי"ל שטינמן זצ"ל

בס"ד | גליון 249 | שנה ה' | פרשת צו - פסח תשע"ח

חצי שיעור

"דבר אל בני ישראל לאמר כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו"
(צו ז, כג)

הנה יש שפירשו דיש שני הלכות בהא דח"ש אסור מה"ת א' מקרא דכל חלב דמזה ילפינן על כל איסורי אכילה, עוד טעם מחמת דחזי לאיצטרופי.

והנה אם מסברא דחזי לאיצטרופי אנו יודעין דאסור מן התורה, עכצ"ל דזה סברא מוכרחת כמו דאמרין כתובות כ"ב דהפה שאסור הוא המתיר ידעין מסברא, דזה ודאי סברא שאי אפשר לומר שמי שהוא יחלוק ע"ז דע"ז לא נימא סברא לחדש היתה, וע"כ דזה סברא מוכרחת, א"כ ח"ש אם זה מסברא ע"כ זה סברא שאין לחלוק עליה, ואיך ר"ל חולק על זה, וע"כ דילפינן מקרא דכל חלב אלא דמפרשינן דהתורה אסרה משום דחזי לאצטרופי.

והנה באחיעזר חלק ב' (סימן כ"א) רצה לפרש דמכל חלב ילפינן איסור כללי דכל איסורי תורה עובר בחצי שיעור איסור כל חלב, והדברים צ"ע דלפי"ז נמצא חידוש דבאוכל נבילה פחות מכזית עבר איסור כל חלב וכשהשלים לכזית נהפך האיסור לאיסור נבילה, וע"כ דגם כשאוכל חצי כזית נבילה עובר איסור נבילה איסור קלוש וכשנשלם כזית האיסור יותר חמור שחייב ע"ז מלקות, ואע"ג דגם לר"ל ק"ק דכל שאוכל פחות מכזית לא עבר שום איסור מה"ת, וכשנשלם כזית עבר איסור לא על משהו האחרון שהשלים לכזית, אלא כל אכילתו הוא איסור, מ"מ לא קשה כ"כ כמו לומר דנשתנה עבירתו מכל חלב לאיסור נבילה.

עוד יש להעיר דלפימש"כ המגיד משנה בהלכות גביה פ"א בטעם הרמב"ם דכתב דאסור לגנוב גם פחות משו"פ משום איסור חצי שיעור, ואיך שייך איסור כל חלב על חצי פרוטה גביה.

סיפורי "טוב להודות"

"אם על תודה יקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלול בשמן ורקיבי מצות משחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלול בשמן" (צו ז, יב)

רבינו היה נוהג יום יום להודות ולשבח להקב"ה על כל חסדיו שעשה ועושה עמו. והיה אומר הנה כל משפחתי נהרגו בשואה ואני היחיד שנשארת, ובמקלי עברתי את הירדן הזה (ותירגם 'הים התיכון) ואתה ה' זיכני להקים משפחה ויש לי חתנים ת"ח כאלו גדולי תורה, ובנים חשובים מאוד. וה' זיכני להוציא ספרים. כמה שה' מטיב עמי, הכול חסד, הנה יש גדולים ממני שאיני מגיע לקרסוליהם ולא זכו לחבר ספרים, ועמי ה' כ"כ מטיב לא לפי המגיע לי, וכן כמה אנשים בגילי אין מי שיעזור להם, ולי ב"ה הבנים שלי, הנכדים והנינים שלי כולם עוזרים לי.

פעמים רבות היה רבינו פורץ בבכי ובקושי הצליח לדבר, והרים ידו ואמר כמה חסדים ה' עושה עמי, כמה אני צריך להודות לה' הנה הוצאתי ספרים ועוד דברים טובים ומה אני משיב לו, כ"כ אני צריך

להודות. כמה חסד ה' יש שבמקומות שונים שאני מופיע לדבר יש חיזוק.

אדם לא מתבונן דכל הבריאה חסד והאדם כל מצביו הם חסד, ובכל זאת מתאונן תמיד ורוצה עוד ועוד, וחושב שמגיע לו, והאמת מה מגיע לו? שום דבר.

בליל שמחת תורה תשע"ג דיבר רבינו על כך שהקריאה קשה עלי, ומיד המשך ואמר אבל ב"ה אין לי טענות, אני רק מודה להקב"ה על כל החסדים שעושה עמי, כך למשל שזכיתי ללמד בשיבה בכפר סבא, ואח"כ בשיבה קטנה של פנוביז'.

כל חצי שעה הרים רבינו את ידו ואמר בקול חנוק כמה אני צריך להודות לה' על כל החסדים שעושה עמדי ופירט הספרים שחיבר על הגמ' ועל החומש ומוסר, ובאופן מיוחד רבינו מדגיש את הספר על התפילה שזכה להוציא (והיה דרכו הרבה להודות ולשבח להקב"ה על הוצאת ספרו ימלא פי תהילתך על 'סידור התפילה', ופעם שאלו אותו מדוע יש לו כזה חיבה יתירה דווקא לספר על התפילה? והשיב: לא מצאנו כמעט רק בראשונים שחיברו פירוש על סדר התפילה, באחרונים מה שמצאנו רק דינים). וכן מה שהשאיר אותי הקב"ה דבר שלא זכו כל חבירי שיותר חשובים ממני.

בחשון תשע"ד הזכיר רבינו את היא"צ ד' חשון, של קהילת בריסק וביניהם כל משפחתו, והזכיר שהוא צריך להודות לה' על יום ההצלה שהוא עצמו ניצל לחיים. (המעשה היה שהיה צריך למצוא פתרון למנוע את גיוסו לצבא, ולכן נסע למונטרא שבמדינת שווייץ, ובכך נעשה נס הצלתו) והיה אומר אני חייב הרבה הכרת הטוב על הנס שה' עשה עמי. והיה חוזר ומודה להקב"ה על הנס שהיה עימו.

ופעם דיבר כמה חסדים הקב"ה עושה עמו, ואמר בתוך הדברים מיום הולדתי אני מוקף בחסדים, לדוגמא היו עסקנים שניסו לשחרר אותי מהצבא הפולני, ואילו היו מצליחים הייתי נשאר והיה קורה אתי מה שקרה לכולם, אך כיון שלא הצליחו היה סיבה לברוח לשווייץ ובכך ניצלתו.

וכן היה אצל שכני הרב ישראלזון זצ"ל שנשלח לסיביר וכל המשפחה כ"כ בכו והצטערו, ולבסוף דווקא אלה שנשלחו לשם הם ניצלו, ואלו שלא הלכו לשם כולם נהרגו. והוסיף מש"כ בברכת פרץ, שפרעה עשה הכל בשביל שלא יהיה משה רבינו ולבסוף מיהו שגידלו בביתו פרעה עצמו. וכן המון הכין את העץ למרדכי, ולבסוף אותו עצמו תלו על העץ שהכין.

וסיים רבינו הכלל הוא שיש לדעת כל מה שהקב"ה עושה הוא לטובה, וכן אדם לא יודע, דלפעמים הקב"ה רוצה להצילו ממיתה או מגיהנם, וזה הכל רק לטובת האדם.

אין לתאר כיצד היה נראה המראה כשרבינו פרץ בבכי ואמר מה אני אענה להקב"ה שכ"כ הרבה טובה עושה לי, ומה אני החזרתי לו... כמה אני צריך להודות לה', אין אחד בעולם שהקב"ה עושה עמו חסד כמו שעמנו (ופרט הספרים ועוד) ומה אני משיב לו? (מעובד על פי הספר צדיק תתור יפרח פרק ל"ב - טוב להודות לה')

"תִּעֲזוּ יְדֵךְ וְתָרוּם יְמִינְךָ כְּלִיל הַתְּקֵדֶשׁ חַג פֶּסַח, וְאָמַרְתֶּם זָבַח פֶּסַח"

חג פסח כשר ושמח לכל בית ישראל, מערכת כאיל תערוג

צורת הבדיקה

רבנו היה מניח פתית א' שיש בו כזית, ושאר הפתיתים הם פחות מכזית, ומניחם בשקית ניילון סגורה היטב, דחושש לשיטות (עי' ביאור הגר"א סי' תמ"ב סעי' י"א ועוד) דאין חיוב בדיקה לפירורים פחות מכזית. (הגדש"פ אילת השחר עמ' י')

רבנו בשעת בדיקת החמץ היה לובש בשעת הברכה מגבעת ומעיל, ואור החשמל היה מכובה בשעת הבדיקה. ובשנים האחרונות האור היה דולק בבדיקה [ובשנים שבני בית היו עוזרים לרבנו בבדיקה, היה מברר קודם הברכה מי המסייעים לו בשביל לידע לכוין בברכה שיהיו שלוחיו אח"כ].

ובדק כל הבית והפינות והסדקים כולל כל הכסאות והשולחנות והשיש שבמטבח וכדו'. (עי' סי' תל"ג ס"ג ובשע"ת סק"ב). וארונות הבגדים לא בודק אבל כיסי הבגדים בודק [בליל י"ד] (עי' סי' תל"ג ברמ"א סי' א). ולפעמים ה' בודק כמה מהארונות קודם ליל י"ד עם נר.

בבדיקת חמץ היה רבנו רגיל לבדוק מלבד במקומות הרגילים, גם במנג'טים של המכנסים, מעל המקרה, ובחלוק שלובש, ואמר שאע"פ שאינו מכניס שם חמץ אבל חושש שמא הכניסו שם אחרים חמץ. (מפי נכדו הרה"ג ר' אשר שטינמן)

בד"כ בדק גם את ארון החשמל שבחדר מדרגות, ופעמים בודק גם את חדר המדרגות. [וביאר שבדק ארון החשמל כי מצוי שילדים מכניסים שם חמץ] ואמר שמי שיש לו מכונית יש לבדוקה מחמץ ולא יברך על הבדיקה אלא יבדקנה מיד אחר שבדק ביתו [בלי הפסק]. מה שמשכיר לגוי לא בדק כי משכירים ביום י"ג לגוי (עי' משנ"ב סי' תל"ו סק"ב). ועל כל ארון שמשכיר לגוי, היה מניח פתק שכתוב בו מושכר לגוי. עי' משנ"ב סי' תמ"ח סק"ב) ובשו"ע (סי' תנ"א ס"א) [ואת הפתקים הניח בליל י"ד].

אחרי בדיקת חמץ היה אומר כל חמירא. (עי' שו"ע סי' תל"ב ס"ב), ולא אמר ג' פעמים כל חמירא, ודלא ככף החיים ס"ק כ"ח.

ויהי נועם

הורה רבנו שלא לומר ויהי נועם במוצש"ק הגדול על אף שיר"ט חל בשבת הבאה, וכמו שמבואר בלוח אר"י משום שאין ר' ימי מעשה שלמים, היות ובער"פ אחר חצות לא עושים מלאכה משום הקרבת קרבן פסח. ואמר הדמנהג בזה דלא כהמשנ"ב סי' רצ"ה סק"ג.

גר שירש חמץ בפסח

נשאל רבנו: גר צדק מכר חמצו לאביו הגוי ובאמצע חוה"מ מת אביו, האם נאסר כל חמצו דהרי קנה החמץ ואינו יכול עכשיו למוכרו או לא? ואמר רבנו דהנה איתא בגמ' קידושין יז, ב עכו"ם יורש אביו דבר תורה אבל גר יורש אביו רק מדרבנן שמא יחזור לסורו ע"ש וא"כ מכיון שזהו רק ירושה מדרבנן לטובתו שלא יחזור לסורו, כאן שהוא בודאי אינו רוצה לעבור בבל יראה וזה לא לטובתו כלל הוי כגדר א"א בתקנת חכמים ואינו יורש את אביו כלל, דרק ירושה דאורייתא חל בע"כ, ונשאר חמץ של הפקר כמו גר שמת קודם הפסח או חמץ של שאר יורשים הגויים ומותר לאחר פסח. (הגרי"א דינר קובץ קול תורה פב עמ' קסא)

לשבת וללמוד

אחד שאל פעם את רבנו מה לעשות בער"פ כדי להתכונן לפסח, אמר לו רבנו: לשבת ללמוד. ואח"כ מה? לשבת וללמוד! (צדיק כתמר ירח עמ' סא)

ואמר רבנו: דבר גדול הוא שיסדו ישיבות בין הזמנים לחזק את רפיון הידים מתורה בימים אלו, ואע"פ שנותנים תמורה כספית על לימוד זה מ"מ עדיף מכלום הוא, ומ"מ טוב מזה הוא שילמדו לש"ש בלבד.

ואפילו בימי בין הזמנים של ערבי הפסחים שמוטל על כל בחור לסייע להוריו בביעור החמץ, הרי אם יעזור בבית ג' או ד' שעות עדיין ישארו לו חמש או שש שעות פניות ללימוד תורה, וכל מה שילמד בזמן זה כולו ריוח, וע"כ גם אם לא יכול ללמוד בעיון שילמד לכה"פ בבקיאיות.

והוסיף: בזמנים אלו של ערבי פסחים הרבה מבקשים להדר במצוות ולקיימם בהידור, ואמנם דבר גדול הוא אבל מ"מ אין זה כמו תורה!, והיא המצווה הגדולה ביותר שיש להדר בה, והיא המצווה המשפעת ביותר בעולם וכמ"ש החזו"א באיגרותיו (ח"ג סט') שאם היו לומדים תורה לאמיתיה היה הדבר משפיע רוח טהרה בעולם ועל ידה היו נמנעים הרהורי כפירה בעולם, וככל שיוסיפו לומדי התורה ללמוד כראוי תרבה השפעתם יותר ויותר.

אכילת מצה בשנים האחרונות

בערב פסח תשע"ו חש רבנו ממש רע, ואחרי שבדקו רופא התברר שכנראה זה בגלל הלחץ שלו שלא יוכל לאכול מצות, אז כל הגוף נהיה חולה כפשוטו.

ובשנה האחרונה זכה רבנו בדרך נס ממש לאכול כזית מצה מרוסקת, למרות שתקופה ארוכה קודם לא אכל כלום.

בולמוס לאכילת מצה

שנה אחת רבנו חלה באולקוס והרופאים הזהירו אותו שלא לאכול דבר קשה, ואסרו

עליו לאכול מצה, ובליל פסח כשראה רבנו את המצה לא יכל שלא לקיים את המצוה, וחשב אולי אם ירכך את המצה במים זה יהיה טוב, וכך עשה ואכל כזית. ולמעשה סבל מכך אח"כ, אבל לא היה מסוגל להתגבר על התשוקה למצות מצה.

כזית לחולה

כשחלה האדמו"ר הבאר יעקב מנדבורנא עלה רבנו לבקרו, ושטח האדמו"ר את דאגתו בפני רבנו ואמר: הנה קרב ובא ליל התקדש חג הפסח אשר בו מצויים אנו לאכול מצה ומרור ולשתות ארבע כוסות לעשות נחת רוח לבורא ואני נבוך ממצבי שכן עפ"י דברי הרופאים יהיה עלי להימנע כמעט כליל מאכילת מאכלים קשים אלו ואיני יודע כיצד אוכל לצאת ידי חובתי באכילת הכזיתים האמורים, שמא יש ביד כבודו איזו קבלה בדבר גודל השיעור של כזית מצה שדי בה כדאי לצאת ידי חובה.

ואמר לו רבנו מקובלני מחזון איש ששיעור כזית הוא כמו כף יד. והוסיף ואמר, פשיטא הוא שיעור כזית מצה כגודל כף היד, שאינכם צריכים לאכול יתר על כן, ובכך אתם יוצאים מצוות אכילת מצווה כתיקונה. ותאלכו קצת בברכת המוציא ולאפיקומן תאלכו כזית. [וכן הורה לו הגר"ש ואזנר בשם החזון איש]

משומר מן המזיקין

מעשה שהשאירו את דלת הבית פתוחה בליל הסדר ובאו גנבים וגנבו את החפץ שהיה מונח אצלם לפקדון. והורה רבנו שפשוט שחייב לשלם שכל מה שאמרו (רמ"א סי' תפ"א סעי' ב) שלילה זה משומר מין המזיקים ולא מהגנבים.

השגחה פרטית

סיפר רבנו שהגר"ר אברהם אליהו מייזיס [אב"ד מינסק ואח"כ ראש ישיבת תורה ויראה ומח"ס בן אברהם] ה' בסביבר וטעה וחשב על זמן מסוים שהוא ליל בדיקת חמץ והלך לאכול חמץ, והגיעה אליו חבילה וה' בתוכה לוח וראה שכבר ליל הסדר.

בדיקה בליל י"ג

במשנה ברורה סימן תל"ג ס"ק א' כתב אכן אם בדק בליל י"ג לאור הנר שבבילה אור הנר יפה לבדיקה ונזהר היטב שלא להכניס חמץ א"צ לחזור ולבדוק כן הסכימו רוב האחרונים ובשער הציון ס"ק ה' כתב והנה ומדברי הפר"ח והגר"א והלק"ט וח"י משמע דאפילו לכתחילה יכול לבדוק בליל י"ג לאור הנר אם רק מתכוין לשם בדיקה אכן בספר חק יוסף פקפק ע"ז דאף דמצד הבדיקה אין קפידיא בזה מ"מ יש למנוע מזה דיפסיד אז הברכה לפי מה דקי"ל כרמ"א בסיומן תל"ו דהבודק קודם הזמן לא יוכל לברך והוי דומיא דקי"ל דערום לא יתרום משום דאינו יכול אז לברך עכ"ל.

ויתכן לחלק בין הדין דערום לא יתרום לכאן, דבתרומה כיון שהולך לתרום וצריך לברך בזה אמרינן דערום שאינו יכול לברך לא יתרום, משא"כ כאן דעדיין לא הגיע זמן חיוב בדיקה י"ל דלא חיישינן למה דמפסיד ע"י בדיקתו את הברכה, ובאילת השחר (ב"ב ה, ב) הבאנו בשם ה"ט"ז דבנותן פדיון לפני ל' על אחרי ל' אינו מברך על פדיון הבן ולכן כתב שם דאין ליתן קודם הזמן שיהא פדוי לכשיגיע הזמן, וכתבנו דבתוס' לא משמע כדבריו וכן י"ל כאן.

ועוד י"ל לדעת האחרונים שהביא במשנה ברורה (סי' תל"ב ס"ק ד') שאם לא בירך בשעת בדיקת חמץ יברך בשעת שריפה א"כ הבודק קודם ליל י"ד לא הפסיד לגמרי הברכה על מצוה זו משא"כ המפריש ערום מפסיד את הברכה לגמרי.

ומש"כ במשנה ברורה סימן תל"ג ס"ק מ"ה דאפילו אם בדק לאור הנר בחורין ובסדקין ג"כ צריך לחזור ולבדוק בלילה ככל ישראל שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה עי"ש. לכאורה זה רק במקום ששייך שנכנס חמץ בינתיים וכדו' דאל"כ מה שייך בדיקה על מקום בדוק דלאאורה אין לזה שם בדיקה כלל.

והר"ן בפסחים ס"ל דבדיקה נמי מדאורייתא. ובמנ"ח מצוה ט' כתב דמדברי החינוך נראה דבדיקה וביטול שניהם מן התורה. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תמו)

בדיקה במקום סכנה

בפסחים (ח, ב) איתא חור שבין יהודי לארמאי בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו פלימו אמר כל עצמו אינו בודק מפני הסכנה וכו' והאמר ר"א שלוחי מצוה אינן ניזוקין היכא דשכיח היזיקא שאני שנא' ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני והנה בכתובות (עו, ב) איתא מכריז רבי יוחנן הזהרו מזבובי של בעלי ראתן פרש"י זבובים השוכנים עליו קשות להביא אותו חולי על איש אחר רבי זירא לא הוה יתיב בזיקי' פרש"י במקום שתנשב רוח אחת על שניהם. רבי אלעזר לא עייל באהליה רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההוא מבואה ריב"ל מיכרך בהו ועסיק בתורה אמר אילת אהבים ויעלת חן אם חן מעלה על לומדיה אגוני לא מגנא פרש"י נדבק אצלם בשעה שעוסק בתורה ומושיבן אצלו ומובטח הוא שתגן התורה עליו ולא יזק. ובהמשך הגמ' מובא דשאל לרבי חנינא בר פפא מי איכרכת בבעלי ראתן ואיעסקת בתורה ופרש"י כדהוה עביד איהו שה' מסכן בנפשו לכבד את התורה וצ"ע דהא אמר דהתורה מגינה עליו ומה סיכן עצמו.

ואפשר לומר דהנה שלוחי מצוה היכא דשכיח היזיקא אין בטוחין שינצלו וצריך לומר דהגם שזה קצת סכנה מ"מ הגדר הוא אם בעד דבריו הפרטיים ה' מסכן עצמו באופן דזה לא סכנה ממש וכמו שה' מותר לנסוע באני' לצורך פרנסה בימים הקדמונים אע"פ שה' סכנה מ"מ זה עוד לא נכנס בסוג סכנה ממש כל כה"ג גם בדבר מצוה מותר. וא"כ אפשר שכל שרצונו בהמצוות הוא כמו עניניו הפרטיים שה' כדאי לו להכנס

לספק סכנה כזאת שאז מותר לו ואז יתכן שהמצוה תצילהו כיון שזה לא בגדר סכנה ממש, משא"כ אם אין רצונו כל כך בהמצוה כמו ענין הצריך לו אלא דעושה מחמת שרצה להסתמך על המצוה על זה שוב שייך לומר היכא דשכיח היזיקא שאני דאסור לו לעשות המצוה ולסמוך על זה שתצילהו ותגין עליו.

והנה לפי"ז ריב"ל ע"כ לא סמך על המצוה ולולא שסמך לא הי' נכנס בסכנה גדולה כל כך, אלא שהי' כדאי לו לסכן עצמו על זה ואז מותר לו ולכן גם הגינה עליו, וזהו מה שאמר דהתורה מגינה היינו דאין זה הטעם שבשבילה סמך, אלא שהי' כדאי לו בין כך להכנס בספק סכנה והי' אצלו כענין פרנסה שצריך לו שהי' מותר לו לעשות בספק סכנה כזאת ולכן באמת גם הגינה, והחכמים שלא הגיעו לדרגה הזאת והיו עושים זה רק אם יסמכו שהמצוה תגין והא אינו מחויב לסכן עצמו לכן זה אסור כיון דשכיח היזיקא. ולענין בדיקת חמץ ג"כ א"א לתקן לבדוק במקום דשכיח היזיקא, דאז יעשו מחמת שיסמכו שהמצוה תגין עליהם וזוה המצוה לא תגין לכן לא חייבוהו לבדוק ולומר לו למסור עצמך על זה לא רצו לחייבו למסור ולומר שהמצוה תגין, דלכן אדם שעושה רק משום שהמצוה תגין אז המצוה לא תגין בדוכתא דשכיח היזיקא ולכן פטור מלבדוק. ואצל שמואל שלא רצה ללכת צריך לומר דהי' סכנה ממש ולכן גם לצורכו לא הי' עושה דבר כזה, ומ"מ שפיר יליף בגמ' דהיכא דשכיח היזיקא שאני דס"ל דאין לחלק דכל שרק סומך בשביל המצוה אז בדוכתא דשכיח היזיקא לא תגין עליו המצוה. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תמז)

נתינת חמץ לכלבים

בשור"ע (סי' תס"ז סעי' י') כתוב שתרוגלת מבושלת שנמצא בה בפסח חטה מבוקעת, מותר למוכרה לאינו יהודי שאינה נמכרת יותר ביוקר בשביל החטה שנמצאת בתוכה. ובצמח דוד (על שו"ת רעק"א סי' ט) מקשה דלמכור חמץ לעכו"ם לבד איסור הנאה איכא איסור להאכיל ואפילו היכא דליכא הנאה, וכדאמרין בירושלמי פסחים (פ"ב ה"א) דאפילו לבהמת הפקר דליכא הנאה ג"כ אסור להאכיל, וא"כ למכור לעכו"ם בפסח נהי דלא חשיב הנאה דהוי כמוכר חוץ מדי איסור הנאה שבו, מ"מ הרי מאכילו דלא גרע מזורק במקום שהעורבים מצויים שם דפסקין דאסור עי"ש.

וקושיא זו אפשר לשאול גם במש"כ במשנ"ב (סי' תמ"ז סק"ג) בשם האחרונים על תערובות חמץ בפסח דבמקום הפסד גדול א"צ לשרוף הכל אלא ימכור כולו לנכרי חוץ מדמי איסור שבו דכיון שאינו לוקח דמים בעד האיסור המעוררב בו א"כ אין נהנה ממנו עכ"ל.

והנה בפסחים (ו, ב) אמרין שני דברים אינו ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו ברשותו וכו' וחמץ ממש שעות ולמעלה, והנה זה דוקא לענין שיעבוד בבל יראה אבל אינו שלו לשאר דברים, אמנם מצינו דאפי' בעלות לקיום מצוה גרידא הוי קצת בעלות, נמצא דגם בפסח דאסור בהנאה מ"מ נשאר לו בעלות לגב בל יראה, וזה סגי לענין דהחמץ שנותן להכלב עדיין הוא חמץ שלו ואסור ליתן אפי' לכלב הפקר, אבל זה ודאי דאם אחד יש לו בעלות רק לגבי שיש עליו איסור בל יראה ואחר בעל הבית ממש ודאי בעלות של הראשון.

נמצא דהעכו"ם שקונה החמץ לגמרי דאין לו דין איסור הנאה יש לו דין בעלים ממש, אבל הנותן או המוכר לעכו"ם אין לו כבר דין בעלות גם לענין לעבור בל יראה, ואז העכו"ם מדידי' אכיל ואין לישראל שום שייכות לזה, משא"כ נותן לכלב כיון שהוא עדיין נשאר בעלים לענין בל יראה לכן גם לכלב הפקר אסור לתת. (ימלא פי תהלתך)

בדיקת חמץ בעזרה

נשאל רבנו: על מי היה מוטל חיוב בדיקת חמץ בעזרה? ומשכחת לה בחמץ של הדיוט (עי' תוס' מנחות פ"ב ד"ה וכו'), דחמץ של הקדש אין טעון בדיקה כמבואר בפסחים ה. והשיב רבנו שלא היא בודקים כלל משום שחיוב בדיקת חמץ הוא מדרבנן ואין שבות במקדש.

תשביטו

המנ"ח (מצוה ט') דן במ"ע דתשביטו אם עיקר המצוה שלא יהי' החמץ ברשותו ואם אין לו חמץ מקיים ג"כ המצוה דתשביטו וא"צ לדקדק שיהא לו חמץ קודם פסח ויבערו, וגם נ"מ אם אחד רוצה לבער חמצו בפסח ובא אחר וחטפו ממנו וביערו דמבואר בשו"ע חו"מ סי' שפ"ב דהמונע לחבירו לעשות מצוה כגון שחטף ממנו מצות כיסוי צריך לשלם לו, אבל כאן כיון דאין מצוה כלל עליו בקום ועשה אלא ממילא נתקיימה המצוה א"כ לא חטף ממנו כלל כי בכל ענין שמושבת מן העולם מקיים בעל החמץ מצות עשה עכ"ל.

ויל"ע דב"ק (צ"א, ב) אמרין בשור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה דטען ליה אנא בעינא למיעבד הא מצוה ושור העומד להריגה פרש"י שור שהמית ואילן העומד לקציצה פרש"י אשירה או כל עץ הנוטה לרה"ר ומתירא שמא יפול על אדם וימות, והנה אין דין חיובי לקצוץ עץ הנוטה לרה"ר אלא צריך לדאוג שלא ינזקו ע"י העץ ואעפ"כ כתוב שצריך לשלם 'זוהובים על שקדם ועשה את המצוה, וא"כ ה"ה י"ל דאפילו אם אין מצוה בקום ועשה לשרוף החמץ מ"מ המקדים ושרוף את חמצו של תבירו צריך לשלם 'זוהובים.

אמנם בהריגת השור יתכן שזה באמת מצות הבעלים דהגמ' בב"ק צ' ב' מקשה וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי ליהדר ולידייניה, ומקשה רעק"א הא הוי הפקר וליפטר מדין נגח ואח"כ הפקיר וכתב החזו"א (ב"ק סימן ג' ס"ק ט"ו) ונראה דשור

שנגמר דינו שהזיק בעלים חייבים שהרי יש לו זכות מצוה כדאמר לקמן (צ"א, ב) יכול שיש לו בו זכות חייב בשמירתו וחייב על נזקיו וכיון שהוא חייב על נזקיו דהשתא חייב על נזקיו הקודמים עכ"ל.

והנה לפי צד המנ"ח דמי שאין לו חמץ לבער לא קיים העשה, א"כ אדם שהדליק אש בביתו והלכה ושרפה חמצו או עכו"ם שרפו הוא לא קיים המצוה אלא שאינו עובר איסור כיון דלמעשה אין לו חמץ. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תמח)

דבערתיה דלא בערתיה

מה שמזכירים דבערתיה אע"פ שזה כבר מבווער אולי י"ל דחששו שמא יטעו ויאמרו דבערתיה' וישכחו לומר דלא בערתיה' ולכן תיקנו לומר את שני הדברים. ובשם הג"ר רפאל שפירא תירצו דהכונה לחמץ שנפלה עליו מפולת דדינו כמבוער ואמרו בפסחים לא, (ב) שצריך לבטל בלבד, ועי' באסופת הגר"ח מבריסק פסחים סי' ד'. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תמט)

ביעור חמץ בפסח

העירו דהמוצא חמץ בפסח וצריך לבערו, נמצא דנהנה מהחמץ כי בזמן שמבערו הוא מקיים מצוה ופטור מליתן פרוטה לעני, והנה התוס' בשבועות (מד, ב ד"ה ורב יוסף) תירצו על קושיא אחרת כעין זה שיכול לתקוע ולטבול במקום שלא יבוא שם עני באותה שעה וכך י"ל כאן. (ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה עמ' תנ)

לגנוב חמץ מאביו העבריין לפני הפסח, כדי שיתייאש וימכרנו לגוי וישיבנו אחר הפסח

שח הגר"י זילברשטיין: ראובן הוא עבריין המחזיק חמץ בפסח, כגון ופולים בונבונירות וגם בקבוקי ויסקי, ואם ישארו בידו יעבור על 'בל יראה' וגם על איסור אכילת חמץ שעבר עליו הפסח, והוא אינו רוצה למכור את חמצו כלל. האם מותר לבנו שמעון לגנוב ממנו את חמצו לפני הפסח, ומן הסתם יתייאש ממנו, ושמעון ימכרנו לגוי ויזכה בו הגוי, דהחמץ בידו הוא לאחר יאוש, והוי יאוש ושינוי הרשות דמהני, כמבואר בשו"ע (חו"מ סי' שנג ס"ג), וישיב לראובן את חמצו לאחר הפסח, וכך נמצא שראובן לא עבר בפסח על איסורים, וחמצו לא נאסר בהנאה?

תשובה: בחשוקי חמד עמ"ס יבמות (סו, ב) כתבנו כמה צדדים להתיר לגנוב, א. שהגניבה היא לתועלת הגנב, ואף שאסור לגזול לתועלת, מכל מקום מותר לגנוב על מנת להציל מהפסד דהוי כמשיב אבידה. ב. כל האיסור לגזול על מנת להצילו הוא מפני הצער שמצער, ואם כן יתכן שדוקא כשגזול להציל את רכושו אסור לעשות כן כשגורם לו צער, אבל בעניינינו שעושה כן להפרישו מאיסור חמץ יתכן שמותר, כי מותר לצער אדם כדי להפרישו מחטא. ג. כיון שגונב על מנת לשלם לצורך מצוה. הצעתי את השאלה לפני רבנו ואמר שיש דרכי ה' צדיקים ילכו בה, ואין זה דרך ישרה ללכת בה.

ויתכן שכונתו היא רק באופן כזה שהוא כעין הוראה כללית, ועלול לצאת מזה תקלה, ואנשים עלולים לגנוב ולהנות מהגניבה, אבל באופן פרטי, כאשר הבי"ד יזהירו אותו שיעשה כן רק לשם שמים ושלא יהנה מכך כלל, אולי יודה שהדבר מותר.

דיני קדימה בהפרשה מאיסור

שח הגר"י זילברשטיין: אדם שעומדים לפניו שני אנשים שהולכים לאכול חמץ בפסח במזיד ר"ל, לאחד מהם יש ילדים, והשני רווק ויכול להפריש רק את אחד מהם מהחטא, את מי יפריש?

תשובה: מבואר בתוס' ביבמות (ב, א ד"ה אשת אחיו) שנחלקו רבותינו הראשונים, בכל האיסורים שבתורה שהם בעונש כרת, האם רק הוא נכרת, או גם זרעו. דעת רש"י שבכל מקום שיש כרת, אף זרעו נכרת, וזהו החילוק שיש בין עונש כרת לעונש מיתה בידי שמים, ואילו דעת ריב"א היא שרק בכרת של עונשי עריות דכתיב בהו ערירי זרעו נכרת, ולא שאר האיסורים שיש בהם כרת.

נמצא שלשיטת רש"י, שבכל איסור שיש בו כרת זרעו נכרת, אף האוכל חמץ בפסח זרעו נכרת, ולפי זה אם עומדים לפניו שני אנשים שהולכים לאכול חמץ בפסח ר"ל, ויכול להפריש אחד מהם, ולאחד מהם יש ילדים ולשני אין ילדים, יקדים להפריש מחטא את זה שיש לו ילדים, כדי להציל אף את זרעו.

והנה במנחת חינוך (מצוה רלט) כתב שבכל מצוות תוכחה, יש גם מצוה של לא תעמוד על דם רעך דלא גרע מטובע בנהר דעובר על לא תעמוד, וגם והשבות לרבות אבדת גופו, עאכ"כ דאם יכול להציל מן העבירה דהוא אבדת נפשו וגופו ר"ל בודאי חייב להחזירו למוטב ולהצילו, עי"ש. נמצא שאם יש כאן אחד שיש לו כמה ילדים ונגזר עליהם שיכרתו, יש מצוה של לא תעמוד על דם רעך להציל את כולם מעונש זה, ויתכן שהוא קודם להצלה לפני אחד שיש לו פחות ילדים. וכן לפי שיטת הריב"א, אם רואה שני אנשים שהולכים לחטוא בעריות, ויכול להפריש רק אחד מהם, יפריש את זה שיש לו ילדים.

הצעתי את דברי לפני רבנו, שאולי יש להעדיף את מי שיש לו ילדים, ולא קיבל את דברי, ואמר דהנה מצינו במסכת סוטה (כ, א) יש זכות תולה לה, ואם כן אין זה הכרח דיש להפריש את זה שיש לו ילדים, כי אולי יהיה לו זכות וינצל גם כשיאכל חמץ בפסח, אבל יש להקדים מה שחז"ל הורו לנו במסכת הוריות (יג, א) כהן קודם ללוי, כי קדושתו גדולה יותר.

רבן של ישראל

והגרא"ל עודד אותו שהשכר שמור לעוה"ב ויש לשתוק למרות הקושי הגדול, ור' יצחק זל"ה סבר וקיבל.

ו. סיפר ידיד שיש לו מכר אברך בק"ס בוגר ישיבת..., וסיפר לו שמגיע ממשפחה עם מושגים אחרים, והיו לו טענות על הישיבות ושהלימוד לא מתאים לו וכיו"ב והחליט ללכת לצבא רח"ל, ושיכנעו אותו להיכנס להגרא"ל זצ"ל. ונכנס ושטח כל טענותיו באזני רבינו, וכשסיים אמר לו אתה בעוה"ש לומד שנה הבאה בישיבה וכדאי לך ללכת לישיבת..., ואמר הבחור אבל אני לא מתאים וכו', ורבינו חזר ואמר תלמד בישיבה והכל יהיה בסדר (איני זוכר הלשון המדויק). ואכן הלך לשם והצליח ועשה פרי. - כנראה בפקחותו הבחין רבינו שהנער אינו בשל להבין, ומאידך הוא בדרגה שאם יקבל הוראה יבצע אותה אף שלא יבין. וזה ששלחו לישיבה זו, איני יודע הטעם, ואולי בגלל שיש שם לפעמים מתחזקים בודדים שמטרתם להיות חרדים לגמרי ומדקדקים בהלכה וכו', ומשתלבים יפה, והכריע בדעתו הרחבה שזה הטוב והמתאים לאותו בחור.

ז. אוסיף על כוח זכרונו של רבינו מה ששמעתי מזמן רב מאחד שכשנכנס כמה פעמים לבקש ברכה בענין מסויים, ובדרי"כ היה נכנס כפעם בשנה או פחות, והגרא"ל זכר הפרטים העיקריים וכו', וכן שמעתי מעוד אנשים על כיו"ב שזכר עובדות שסופרו בפעמים קודמות שבאו להתייעץ או להתברך. ומרי"ה פ. שלמד במחזור הראשון (או מהראשונים) של גאון יעקב שמעתי שכל פעם שנכנס היה הגרא"ל מזכיר לו חסד נעורים זה, ושואל אותו על משרתו כמשיב בישיבה וכו' עם הפרטים שסיפר על זה מזמן רב. והנה על אנשים בודדים או מקורבים הבאים בתמידות אין זה חידוש אבל כמדומה שהיה כך אצל הרבה בני"א שהיו נכנסים לפרקים רחוקים להתייעץ ולהתברך, והוא פלא פרי של זיכרון חזק, ומצורף כנראה שנתן עינו וליבו על צרכיהם של ישראל, ותפסו פינה בליבו הטהור. ועל זכרונו בתורה גם בשנים האחרונות שמעתי לפני כ-4 שנים מאחייני שלמד באורחות תורה והיה נכנס עם עוד בחורים בקביעות מסויימת (כמדומה פעם בשבוע), וסיפר לי שהם נוכחים בתמידות שרבינו זוכר כל גמ' בש"ס וזוכר תמיד הדף המדויק וכו', ובאמת שממנו שמעתי לראשונה דבר זה והיה לפלא בעיני ובפרט בזקנה מופלגת כשל רבינו, ושוב נתפרסם כן לרבים.

ח. סיפר לי אאמו"ר שליט"א עובדה מהשנים שהיו מתפללים בכולל חזו"א הישן לפני שנבנה החדש, בשנה אחת אחרי שסיימו מוסף ביוכ"פ נשכב הגרא"ל זצ"ל על המעקה במרפסת כולל חזו"א הישן עם גמרא, ולמד כך ברצף עד שהתחילו מנחה.

ט. ח"א היה מתפלל בימים נוראים בכולל חזו"א אחורי הגרא"ל זצ"ל - כמדומה שהיה בצדדים שלפניו. ושנה אחת סיפרו שהגרא"ל לא חש בטוב וקשה לו לעמוד על רגליו הרבה זמן, והיה אאמו"ר שליט"א סבור שודאי לא ימתין לו בשמונ"ע, וביום ראשון של ר"ה האריך הרבה בתפילתו כדרכו, וכשסיים ראה שהגרא"ל זצ"ל המתין לו. ואחרי התפילה ניגש להתנצל על שהטריח, ואמר שבמצב כזה לכאוי אין חיוב להמתין ולכן היה משוכנע שלא ימתין לו, והגרא"ל זצ"ל הראה שמסכים איתו ושאכן לא היה צריך להמתין וכו', והיה נראה שפשוט לו שיותר לא ימתין, ולמחרת האריך אאמו"ר שליט"א בלב שקט, וכשסיים ראה שהגרא"ל שוב המתין לו בעמידה.

א. שח הרה"ג ר' אברהם ברלין: אספר מעשה שהיה נוגע אלי כשסגרתי ווארט במזל טוב ומיד למחרת נערכה בירושלים שמחת התנאים ולא הספקתי לבוא לבני ברק לקבל ברכת מזל טוב, ושלחתי את אאמו"ר להודיעו שלא יטרח לבוא, ואאמו"ר הגאון שליט"א נכנס להזמינו לשמחת התנאים, ואמר לו בשמי שאני אמרתי שאינני רוצה להטריח את רבנו והוא אינו צריך לעלות לירושלים, ורבנו השיב שאעפ"כ הוא רוצה להגיע, סיפרתי זאת לאשתי (אז כלתי) ואמרה שגם היא מבינה שאין צריך להטריחו ודיברה עם הוריה על כך והשיבה בשמם שמצדם אם רבנו בכל זאת רוצה להגיע אפשר לעשות את התנאים בבני ברק, העברתי הדברים לאאמו"ר והוא הלך שוב לרבנו ואמר לו זאת, ואמר לו רבנו שאעפ"כ הוא רוצה להגיע ושלא יעשו את זה בבני ברק אלא בירושלים כיון שבחורה שמתארסת רוצה שהחבירות שלה יבואו לשמוח עמה בשמחת התנאים ואם יעשו זאת מחוץ לעיר מגוריה יבואו פחות חבירות, ולכן לא מסכים שיעשו זאת בבני ברק, והטריח עצמו ועלה לירושלים על אף הקושי.

ב. הג"ר יהודה בויער שליט"א אמר לבני משפחתו (אחר פטירת מרן) שלפני שנים רבות כשהיה עוסק בעניין שלא עסקו בו בחבורה בכולל חזו"א היה הולך לדבר בלימוד עם הגרא"ל זצ"ל, ושאלו אותו הרי יש הבדלים בשיטת הלימוד (שהגרי"ב שליט"א רגיל בהיקף גדול בסוגיות העיקריות וע"ד החזו"א, והגרא"ל היה עומד יותר על הנקודות העיקריות בכל עניין, ועוד), ואמר, נכון, אבל עם מי היה אפשר לדבר בכל חלקי תורה מלבד הגרא"ל.

והוסיף ואמר שהגרא"ל לקח הרבה חומרות על עצמו והיה מחמיר בהרבה דברים יותר מהמחמירים הגדולים (וכגון שלא היה הולך בשבת עם כיפה תחת הכובע, והוסיף והחמיר ולא הלך כך גם בבית לחוש להגרא"א שגם בבית אסור לטלטל וכו' - כנראה הגרי"ב עצמו אמר הדוגמא, וצ"ב), והוסיף אבל אצלו הכל היה בשמחה, ובדברו זה התחיל לבכות מהתרגשות.

ג. סיפר אברך שאביו שליט"א הוא ממנהלי המוסדות של קהילה גדולה בעיר מסויימת ואנשים רעים פירסמו עליהם השמצות וגרמו צער ועגמו"נ. משלחת מחברי הקהילה ובהם אביו של המספר פנתה למרן הגרא"ל זצ"ל והתלוננו על העוול שנעשה להם, והגרא"ל זצ"ל השיב להם (בערך): קינדרלאך, לאנשים האלה אין עולם הבא, תנו להם ליהנות קצת בעולם הזה ואל תגיבו כלום.

ד.אף שלא נהיג גבן לעסוק במופתים, אבל ידוע מכמה גדולי ישראל ששמעו מפיהם דברים של הרגש ונתברר אח"כ שהייתה להם סיעתא דשמיא כעין ראיית דברים נסתרים, וכמו שמספרים הרבה מהח"ח ועוד. ואכתוב אשר שמעתי כמדומה בשלהי תשע"ו מאברך אחד מבוגרי מיר ברכפלד מעשה שאירע יום או יומיים קודם. אותו אברך היה בועד שמסר בבני ברק הגאון הרב ראובן הכסטר שליט"א משגיח במיר ברכפלד, והוא סיפר להם שהיה באותו יום קודם לכן אצל הגרא"ל ושאל, כדרכו כמה שנים, על מה לעורר ולחזק בימים הנוראים. באותה שנה הגרא"ל לא השיב לו ואמר שיעשה כהבנתו וכו' למרות שביקש כמה פעמים. אחרי שחזר והפציר אמר לו הגרא"ל זצ"ל: על ציצית. והיה לפלא בעיניו. ביציאתו מהגרא"ל עיין בציציותיו, וראה שהט"ק שהיה כשר בבוקר נפסל מן הדין והיה צריך להסיר אותו. וכשסיפר זאת הביא איתו הט"ק שהסיר והראה לשומעים את הציציות הפסולות, ויהי לפלא.

ה. אנשים מסוימים עשו עול נורא לר' יצחק לוינשטיין ולמרן זצ"ל, והיה אפשר לטפל בזה ולפרסם שקריהם, ודיבר עם הגרא"ל,

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

"צו את אהרן" (ו, ב)

לשון זירוז ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס (רש"י) רבי ישראל מסלנט הזדמן פעם לפונדק שבאחד הכפרים ראה בעל הפונדק כי לפניו אדם בעל הדרת פנים ופנה אליו בשאלה "שמא שוחט הוא מר? יש לי בהמה המיועדת לשחיטה וקשה לי להוליכה אל השוחט שבעירה הסמוכה". "לא", השיב רבי ישראל, "אינני שוחט". ישב רבי ישראל בפונדק וכעבור זמן מה פנה אל הפונדקאי בבקשה: "המוכן אתה להלוות לי רובל אחד?" "כיצד אעז להלוות לך ואינני מכיר אותך?" השיב הפונדקאי בתמיהה, "מי ערב לי שתפרע את החוב?" "השומעות אוזניך את שדובר פיק?" שאל רבי ישראל בתשובה, "במזמן אינך סומך עלי אפילו ברובל אחד, ואילו בשחיטה שהתורה כה מחמירה בה סמכת עלי עוד בטרם בירכתך לשלום".
(מעשיהם של צדיקים)

"צו את אהרן ואת בניו" (ו, ב)

"צו" לשו חיבור - צוותא, רומז לחבר את אהרן ובניו, שהאבא והבנים יהיו בצוותא וילכו בדרך אחד.
(אמרי חיים)

"צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העולה"

היא העולה וגו'" (ו, ב)

ברש"י, אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר ר' שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז, במקום שיש בו חסרון כיס. והדברים טעונים ביאור.
ונראה לבאר לפי מה דאיתא בגמרא (מנחות קי, א) אמר ריש לקיש, מאי דכתיב (להלן ז, לו) "זאת התורה לעולה למנחה ולחטאת ולאשם", כל העוסק בתורה כאילו הקריב עולה מנחה חטאת ואשם. והנה גם בזמן שביהמ"ק היה קיים, והיה עני מרוד כ"כ עד שאין באפשרותו להביא אפילו עשירית האיפה, הלא בוודאי אף הוא היה מתכפר בלימוד תורת עולה, וכמו שאמר דוד הע"ה (תהלים קיט, צב) "לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעיני". וזהו שאמר הכתוב כאן "צו את אהרן וגו' לאמר", ומה יאמר, ד"זאת תורת העולה היא העולה", דהעוסק בתורת העולה מעלה עליו הכתוב כאילו "היא העולה" ממש. ועל כך הוסיף רש"י "מיד ולדורות", שסגולת לימוד זו כוחה יפה גם בזמן שביהמ"ק קיים וגם לדורות. ושמא תאמר, תינח לדורות, אבל בזמן שביהמ"ק קיים כיצד ייתכן דסגי בכך, ע"ז סיים ופירש "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש בו חסרון כיס", שאינו יכול להביא אפילו עשירית האיפה.
(עיר דוד)

"כהן גדול שלבש בגדי כהן הדיוט - עבודתו פסולה". כי אסור לאדם גדול ל"שחק" בענווה יתירה.
(ספרי)

"והוציא את הדשן אל מחוץ למחנה" (ו, ד)

אל ראש ישיבת טלז רבי חיים מרדכי כ"ץ - הגיעו זוג בבעיות שלום בית, אחד מן הדברים היה, שהאשה ביקשה מהבעל שבדרך שהולך לשיבה יפנה האשפה מהבית וישפכנה, והבעל טען שהוא בן תורה, ולא יאה לבן תורה להתעסק בזה, פסק הרב שאכן לא מתאים לבעל בן תורה לפנות אשפה. אולם למחרת בבוקר הגיע ראש ישיבת טלז לביתם ואמר אולי צריך לפנות אשפה מהבית אני לא בן תורה ולי נאה וראוי לשפוך האשפה... החתם סופר העיר שבכל פרשת ויקרא לא נזכר שמו של אהרן לבד, אלא "בני אהרן" רק בפרשת הוצאת הדשן נאמר "צו את אהרן", כי הוצאת הדשן נראית כעבודה בזויה ועבודת השמים, לכן אמרה תורה שעבודה שעל פי ציווי ד' אין הבדל מה היא העבודה, ועוד יותר מזה ככל שנראה עבודה בזויה, אהרן לבד צריך לעשותה, וכמו שכתב בחובת הלבבות (שער הכניעה פ"ו) שהוצאת הדשן מביא שישפיל עצמו ויסיר הגבהת לבו.
(בית ומנוחה)

"אש תמיד תוקד על המזבחה לא תכבה" (ו, ו)

התורה הקדושה נמשלה לאש תמיד, אשר כל העוסקים בה- בהתמדתם שומרים עליה שלא תכבה...
איתא במסכת עבודה זרה (ג'): "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת".
ואומר ר"ש בן לקיש: "מאי דכתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי, מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית, ואמר אם ישראל מקבלין את תורת מוטב, ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו". ופירש רש"י: "אם לא בריתי" - אם לא בריתי שכתבתי שתהא נוהגת יומם ולילה, והיינו - תורה, דכתיב "והגית בו יומם ולילה" וכתוב "אלה דברי הברית".
באחד הימים הוחלט במשרד הפנים לבדוק את יעילותו של מכון לחקר המדע. במקום זה יושבים מיטב המדענים של מדינת ישראל ועובדים לחקור ולהמציא תרופות חדשות ולהתייעל בנושא המדע.
פנו נציגי משרד הפנים למכון והודיעו על הביקור שאמור להיערך בתאריך פלוני. בהגיע התאריך המיועד, הגיעו החוקרים ממשרד הפנים למכון לחקר המדע. הם עברו בין המחלקות השונות ובמסגרת הסיור הגיעו לקפיטריה לאכול את ארוחת הבוקר. הם גם התרשמו מהגינות ומהצמחייה העשירה שישנה במכון.
לאחר כשבועיים הגיע מכתב למכון לחקר המדע ובו הודיעו על ההחלטה שהמכון אינו יעיל ויש לסגור אותו. התרעם בעל הקפיטריה והתעורר על הקפיטריה וכתב באמרו בכעס: "איך יתכן

לעיי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

"ולבש הכהן מדו בד

ומכנסי בד ילבש על

בשרו" (ו, ג)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

זמנים. וכך כאשר אני מגיע לכתונה, עד שמתארגנים לחופה - אני לומד כמה שורות, כאשר אני מגיע לברית, עד שהמוהל מכין את התינוק - אני מספיק עוד קצת, ובהזדמנויות כאלה ואחרות זכיתי לסיים את כל הש"ס. דקות ההמתנה בהזדמנויות שונות הצטרפו לש"ס שלם!" דקות אלה אף פעם לא הלכו לאיבוד. (מפי הרב יגאל בראון שליט"א)

"תפיני מנחת פתים" (ו, יד)

יסוד גדול וחשוב מלמדת אותנו התורה ביחס לעני - מידת הרחמים.

מסביר רבי אהרון בקשט זצ"ל ודבריו מובאים בספר "דרכי מוסר": התורה ציוותה אותנו "פתות אותה פתים" - פתיתה זו נועדה שתיראה כאילו היא מכילה כמות גדולה.

כאשר העשיר מביא קרבנו, והקרבת הוא שור, אזי בגלל גודלו לוקח זמן רב עד שנשרף. עובדה זו הייתה גורמת לעני חלישות הדעת. באה התורה וחסה על כבודו של העני ולכן אמרו: "לא יבדיל", שיישרף יחד עם הנוצות וכתוצאה מכך תימשך שריפת קרבנו זמן רב יותר ולעני תהיה נחת רוח.

אנו רואים עד כמה התורה רוצה להרים את רוחו של העני שלא יהיה שבור ונכנע - ולהיפך מצד השני רואים איך התורה דואגת שהעשיר לא יתגאה בעושרו, כי תועבת ה' כל גבה לבב.

על מי שמסייע ביד העני, בהלוואה למשל, אומר על כך דוד המלך: "מלוה ה' חונן דל" אדם המלווה לעני נחשב כמלווה להקב"ה.

על השכר שיכולים לזכות בו בעבור עשיית חסד, נתינת צדקה ועידוד לעני נלמד מהמעשה הבא:

מעשה בעשיר מופלג בתורה, בחוכמה ובמידות טובות, אך רק בדבר אחד לא דקדק: בזמן שהיה עורך סעודה והיה מזמין לסעודתו אורחים, היה מזמין רק עשירים ואנשים מכובדים, רבנים ותלמידים - חכמים אולם אורחים עניים לא הזמין. לא מרוע לב עשה זאת, אלא פשוט מאוד הוא לא אהב שבמחיצתו יהיו עניים.

לאותו עשיר הייתה בת יחידה, חכמה, נבונה ויפה להפליא. הבת הנזכרת הגיעה זמנה להינשא, ומיד קפצו השדכנים והציעו בני טובים לבחורה. מצאה חן בעיניה אחת ההצעות, הזוג הסכים להינשא, וקבעו מועד לנישואים. השמחה והאושר שררו בבית העשיר וכל העיר ציפתה בכליון עיניים ליום החופה ביודעם שתהא חתונה מכובדת והעיקר מלאת מעדנים... ובהגיע יום החופה כולם היו שמחים וקהל גדול השתתף בחתונה. ברם, השמחה נקטעה בהלם גדול: הורי החתן והכלה באו לדירת הזוג הטרי למחרת בבוקר לראות מה שלומם והנה החתן, בר מינו, מוטל במיטתו ללא רוח חיים!

שמחתם נהפכה לאבל ויגון ותהום כל העיר והכלה שנהפכה לאלמנה הייתה בצער עמוק.

לא ארכו הימים ודיברו על לב האלמנה שתינשא כי עודנה צעירה ואכן היא נישאה שוב, אך שוב - החתן השני גם הוא נפטר לפתע למחרת הנישואין וגם בחתונתה השלישית נפטר החתן...

הדבר? האם אינכם רואים את הרצינות שלי בהכנת המזון פה בקפיטריה, את הסדר והניקיון בכל פינה, ואת האוכל הטעים? כל בורקס מקבל כאן יחס אישי וזורם עליו בדיוקנות את כמות השומשום המתאימה. טעם כזה ושירות כזה לא תמצאו בשום מקום!"

הצטרף למחאותיו הגנן שאחראי על הגינון והצמחייה במכון ואמר בתרעומת: "איך יתכן לסגור את המכון? טוב מראה עיניים ממשמע אוזניים", בואו ושפטו. אני משקיע כאן את נשמותי בצמחיה, אני מטפל בכל צמח וצמח במסירות רבה."

אמרו להם: "שוטים שבעולם, האם סוברים אתם שמטרתו של מכון לחקר המדע היא האוכל הטעים או הצמחייה העשירה? כל מהותו של המכון היא להמציא פטנטים ולשכלל את המדע והרפואה! זה תפקידו של המכון, ואם המכון אינו ממלא את תפקידו כראוי, כמובן יש לסגור אותו!"

אמר הקב"ה: "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת".

התורה היא המצדיקה את קיום העולם. לימוד התורה מקיים את הנהגת הטבע. השמים, השמש, הצמחים, הציפורים, הימים והנהרות הם בסה"כ תפאורה מסביב. הכל בשביל "ראשית" - ישראל, שישבו ויעסקו בתורה הקדושה שהיא החיים. בלי התורה הקדושה אין קיום לעולם.

(מפי הרב משה סרצ'וק שליט"א)

הרב זעליג ראובן בנגיס ז"ע, רבה של ירושלים, היה גאון אדיר. מספרים עליו שבשנים שבהן למד בישיבת וולוז'ין הגיעה ההוראה מהממשלה להוסיף את לימודי השפה הרוסית. כמובן, החליטו בישיבה שלא יקום ולא יהיה, בשום אופן לא ילמדו את השפה הרוסית.

לאחר שלושה חודשים הגיע פקיד מטעם הממשל כדי לבדוק ולבחון האם לומדים רוסית בישיבה. את מי בחרו שיעמוד במבחן? כמובן את הבחור ראובן זעליג בנגיס.

אמר לו הפקיד: "אני אדבר רוסית במשך כמה דקות ואתה תחזור על הדברים שאמרתי."

הפקיד דיבר כחמש דקות ולאחר מכן ביקש ממנו לחזור על מה שאמר. הרב בנגיס חזר על דבריו, ולפתע פרץ הפקיד בצחוק.

אמר הפקיד: "רבותי! רוסית לא לומדים פה, אבל גאונים יש פה!" מה קרה? הפקיד הרוסי דיבר ותוך כדי השתעל ואמר: "סליחה שאני משתעל", ואותו גאון דקלם את כל דבריו של הרוסי, ובתוכם המילים: "סליחה שאני משתעל". היה לו זיכרון מדהים וגאונות עצומה.

אותו גאון הזמין את תושבי ירושלים לסיום הש"ס, ותהום כל העיר: הרי רק לפני שלושה חדשים ערך הרב סיום הש"ס! ומדוע מזמין הרב את כל תושבי ירושלים? במה שונה הסיום הזה?

בסעודת המצווה, הבהיר הרב את פשרו של הסיום המיוחד: "תפקידי אינו קל כלל וכלל. עולו של הציבור על כתפי, שאלות קיומיות טורדות את מנוחתי, ומטלות רבות עלי למלא, ובין לבין קורה לעיתים שמתבזבז זמן יקר סתם כך, על כן החלטתי לנצל את הדקות היקרות הללו ע"י קביעת סדר לימוד הש"ס באותם

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

לו: "שמע, בני, אתה רוצה להתחתן עם בת זוגתך? אינך עצה אך אל תמוש מעצתי ימין ושמאל. בסעודה שתעשה לכבוד החתן והכלה, יבוא עני וישב ליד הדלת. אתה אל תתחיל לאכול עד שיבוא עני זה. אתה בעצמך תקום ותביא אותו ותושיבו על ידך בצד ימין. כך תינצל אתה ממוות בטוח!"

ופתאום נעלם הזקן. החתן שמר את הדברים בלבו והתכונן לחופה.

בשעת הסעודה הקרואים כולם ישבו מסובים ליד השולחנות אך ליבם על החתן ועיניהם לשמים שלא יקרה לו ח"ו כמו החתנים שקדמו לו ושפתותיהם דובבות תפילה לא-ל עליון.

והנה נכנס אותו עני שתיארו אליהו הנביא זכור לטוב והתיישב ליד הדלת. מיד קם החתן וניגש אליו וביקשו שישב לידו. קודם סירב ואמר כי טוב לו פה אך החתן לא עזב את ידי העני ומשכו אליו בכוח והושיבו לידו לצד ימינו כבקשת הזקן, וכיבדו כבוד גדול. כל האורחים התפלאו על התנהגות החתן עם העני הזר ולא ידעו פשר הדבר. לאחר שגמרו הסעודה והמשתה כל אחד הלך לביתו וחשב על ההלוויה, ב"מ, שככל הנראה תיערך כבר מחר... בעוד העני היה יושב, קם החתן ללכת לחדרו ואז פנה אליו העני ואמר לחתן: "אני שליחו של מרום ובאתי לקחת את נפשך!"

החתן לא נבהל ואמר לו: "תן לי זמן שנה אחת". ענה: "לא! אין לי רשות."

"טוב, תן לי חודש אחד כדי לשמח את הכלה". ענה: "לא! אין לי רשות."

"טוב, תן לי רשות לגשת אל אשתי ואקח ממנה רשות ואפרד ממנה שלא תיבהל."

אמר לו המלאך: "לזה אשא פניך כי גמלת עמי חסד. לך וחזור מהר!"

הלך החתן אל הכלה שהייתה בחדר לבדה, ממתינה לחתנה שיקיים מצוותו, ונחלי מים זולגות מעיניה ומתפללת לאלוקים. כשבא חתנה לחדרה מיד ניגבה פניה והחזיקה אותו בכוח אך התפלאה מדוע בא לבד לחדר כי המנהג ללוותו.

אמר לה החתן בשקט: "באתי לקחת רשות ממך כי באה שעתי ומלאך המוות מחכה לי. הוא אמר לי כי בא לקחת נפשי ממש עכשיו הוא נמצא בחוץ". אמרה הכלה לחתן: "אתה תישאר פה ואני אלך אליו ואדבר אתו!"

ומיד הלכה אל העני, שהוא מלאך המוות, ושאלה אותו: "אתה הוא השליח שרוצה לקחת נשמת אישי?". "כן."

"הלא כתוב בתורה 'כי יקח איש אישה חדשה לא יצא לצבא ולא יעבור עליו לכל דבר נקי יהיה לביתו שנה אחת ושימח את אשתו אשר לקח' והקב"ה אמת ותורתו אמת היא, ועכשיו אם תיקח את נשמת בעלי אזי תהיה התורה ח"ו פלסטר! אם תקבל את דברי הנחמה מה טוב. ואם לא, בוא איתי לבית - הדין הגדול שבשמים לפני הקב"ה!"

שמע המלאך וענה לה: "אני עושה למען בעלך שעשה לי כבוד גדול וחסד, לזאת אשא פניך ואלך לפני הקב"ה ואמסור את דבריך". וילך המלאך לשאול מאת הקב"ה, ובהרף עין חזר בשמחה ובישר אותם שהקב"ה ויתר לחתן והחזיר את חייו עבור גמילות חסד שעשה עם העני. ומנגד, בבית הורי הכלה הסתובבו

העלמה החכמה והנבונה אמרה: "אני אשאר אלמנה ואיני רוצה עוד להתחתן! מספיק שלושה חתנים קברתי. אינני יודעת בשל מי כל זה, ומה הוא העוון שבידינו או גלגול הוא."

למרות המקרים המדהימים באו כמה חתנים וביקשו את ידה אך היא בשום פנים ואופן לא הסכימה להצעות שידוכים עוד.

העשיר, אבי האלמנה "הקטלנית", היה לו אח עני מאוד שגר במדינה אחרת. מצבו היה קשה מאוד ולו עשרה בנים. כל יום היה יוצא הוא ובנו הבכור ליער והיה חוטב עצים ומביאם לעיר ומוכרם בפרוטות ובכסף שקיבל עבורם פרנס את בני ביתו בדוחק רב.

יום אחד הלכו האב ובנו ליער וחטבו עצים והביאום העירה ולא יכלו למוכרם ובאותו ערב ישנו כולם רעבים. למחרת שוב הלכו ליעד ותוך כדי העבודה הקשה האב התעלף כי נחלש מחוסר תזונה.

הבן ראה את אביו המעולף, הרים את עיניו לשמים והחל לבכות בגלל מצב המשפחה ועוניים המדולדל והמדוכא.

כששבה רוחו של אביו, התחנן לפניו שירשה לו לבקר אצל דודו העשיר, אולי תהיה תשועה על ידו, וה' יפתח את לבו לסייע בנדיבות לאחיו. האב לא מנע מבנו והרשה לו לנסוע לבית - ברירה.

כשהגיע הבן לדודו קיבלו אותו באהבה רבה. הדוד ואשתו שמחו מאוד לראותו. הבן ידע כבר כל המוצאות אותם עם בתם האלמנה, ובכל זאת לאחר זמן מה ביקש מדודו אם מוכן לתת לו את בקשתו, אבל שישבע לו שלא ישיב את פניו ריקם.

הדוד אמר: "אחייני יקירי, תגידי מה בקשתך והנני ואמלאנה". אך הבן לא אמר דבר, עד שנשבע לו הדוד.

להפתעתו ביקש הבחור את יד בתו האלמנה. הדוד ואשתו החווירו בשומעם ואמרו לו: "הננו מוכנים לעזור לך בכל מה שתצוה הן בכסף הן בכל דבר, אך עניין בתנו זה קשה. הלוא ידוע לך מה שקרה עם שלושת חתניה, שבילל חופתם הלכו לבית עולמם, ואיך נוכל לראות בך ח"ו דבר כזה? יקר אתה לנו!". אמר הבחור לדודו: "אעפ"כ אני רוצה את בתך שתינשא לי ומהשמים ירחמו עלי וגם עליה!". מחמת שנשבע לו הדוד לא היה יכול עוד לסרב ואמר: "אני אדבר על לב בתי ואשפיע עליה וה' הטוב בעיניו יעשה. אם מהשמים היה הדבר, אין להחזיר."

העשיר קרא לבתו ואמר לה את בקשת בן אחיו הבכור. היא בכתה וצעקה, ואמרה: "די בשלושה שהלכו לעולמם ואיך ארצה ברעת בן דודי והוא בחור חמד נבון וחכם! אנא ה'! תהיה יד ה' בי ולא בבחורים אלה! מה חטאם?"

הבת ביקשה בתוקף מאביה לנסות שוב למנוע ממנו את בקשתו, אך אביה אמר לה: "בתי היקרה, את לא יכולה לתאר כמה דיברנו וביקשנוהו אני ואמך בעניין זה, ואמרנו לו שהנני מוכן לתת לו כסף לרוב, אך הוא השביעני לפני שיאמר לי, שלא אחזיר את פניו מבקשתו, ולא עלה על דעתי שהוא בכלל יבקש אותך..."

לבסוף נכנעה האלמנה ומסרה בידי שמים שירחמו עליו ועליה ועל הוריה הכאובים מהעבר.

הזוג התארס ונקבע זמן לנישואין. והנה, יום אחד לפני החופה נפגש החתן עם איש זקן. זה היה אליהו הנביא, זכור לטוב, שאמר

ליקוטים וסיפורים נפלאים - צו

שממצווה אין להתבייש! ולכן הוא עצמו צריך להביא את השור ככתוב: "המקריב את זבח שלמיו לד'" הוא עצמו "יביא את קרבנו לד' מזבח שלמיו"

מסופר על אחד מהצדיקים: שראוהו סוחב עצים. שאלוהו: "מדוע הרב סוחב עצים", ענה: "גרה כאן אשה מסכנה לאחר לידה, שביתה קר. אני מביא לה עצים כדי לחמם את ביתה". אמרו לו: "שזה בזיון עבור הרב והם ישכרו גוי שבעבור כמה שקלים הוא יסחב את העצים". ענה לה: "האם אוותר לגוי על כזאת מצוה ועוד אשלם לו על כך".
(העמק דבר)

"עלותיכם ספו על זבחיכם ולא שמעו ולא הטו את אזנם" (הפטרה)

עולותיכם - שאתם מקריבים כליל טוב לכם שתוסיפו אותם על שלמיכם ותקריבו אותם שלמים ותאכלו הבשר שהרי אינם מקבלות לפני ולמה תפסידום (רש"י)
חטאיהם של עם ישראל גרמו לכך שהקב"ה אינו חפץ בקרבנותיהם.

אומר ה"שער בת רבים" למה הדבר דומה? לאדם שהיה לו מפעל גדול ובקש להעסיק בו עובדים נוספים שיקלו מעליו באחד הימים קבל לחנותו עובד חדש סיכם אתו על תנאי המשכורת ושעות העבודה וחתם עמו חוזה עבודה כשאחד מתנאיו היה שבכל יום שיעדר הפועל מן העבודה הוא יוריד לו ממשכורתו למחרת היום הגיע העובד למפעל ליום העבודה הראשון שלו הוא ישב לו באחת מן הפינות ואכל את האוכל שהביא עמו במשך כל היום בסוף היום הוא הגיע לבעל הבית ודיווח לו "ביום זה לא עבדתי תוכל להוריד זאת ממשכורתתי" ביום שלאחר מכן שוב הגיע בבקרו של יום אל המפעל ושוב ישב ואכל במשך היום כולו אך הוא חלילה לא מעל בהסכם העבודה ובדיוק בהתאם למה שהתחייב נגש בהכנעה בסוף היום ודיווח למנהל כי גם את היום הזה צריך להוריד לו מן המשכורת ביום השלישי כאשר חזר ונגש בערבו של יום לבעל הבית ובפיו אותן זמירות כעס עליו המנהל ואמר "וכי בקשתי ממך לבוא הנה על מנת לאכול?! הלא הזמנתי אותך לבוא ולעבוד אצלי! זקוק אני לעבודה שלך ובכלל עדיין אין לך משכורת שאוכל להוריד ממנה את השעות הללו וכבר אתה משתמש בהיתר זה " כך אומר הקב"ה לעם ישראל מבאר ה"שער בת רבים" רוצה אני שתעבדו אותי אולם אם יקרה חלילה שתמעדו ותחטאו לפני תוכלו להביא קרבן כקנס ולכפר על כך אולם אם אינכם עובדים אצלי אלא רק דואגים להקריב לפני קרבנות - אין לי חפץ בהם שכן לא בקשתי מכם לבוא לכאן ולאכול הקרבנות אינם מטרה בפני עצמה אלא אך ורק אמצעי המאפשר לכם להתקרב אלי ולעבוד אותי באמת.

א לוס שבת

שם כל הלילה במתח, וכשהיו שומעים את קולם ושמחתם, היו מלאים שמחה אך שמחתם הייתה מהולה ביגון כי לא ידעו מה יהיה עד הבוקר.

מיד בזריחת החמה נכנסו לחדר הנורי הכלה וכשראו את שניהם בריאים ושמחים לא היה גבול לשמחתם. מיד פשטה הידיעה על הנס שקרה להם, והודיעו ברבים כי גמילות חסד היא שהצילה אותם.

"אלו דברים שאין להם שיעור... וגמילות חסדים..."

"לכהן הזורק את דם השלמים..." (ז, יד)

נותן ממנו לכהן שמקריב את החזה והשוק ושאר החלות והבשר יאכל בעל הקרבן ושיעור זמן אכילה: יום השחיטה ולילה שאח"כ עד חצות ואסור להותיר ממנו למחרת בכלל כל מה שקשור בקרבנות דורש דיוק וזהירות כי קרבנות זה לשון הקרבה שמקריבים אותנו לקב"ה שיכפר לנו את עוונותינו ואין להקל ראש בתהליך הקרבנות שכולו קודש קודשים.

ומעשה היה בכהן גדול שהיה נקרא יששכר איש כפר ברקאי, וכשהיה רוצה לעשות עבודה בבית המקדש היה כורך את ידיו בבתי ידיים (כפפות) כדי שלא יגעו ידיו בבשר ובדם של הקרבנות שהיה מפונק. גזרו מן השמים שיקוצצו ידיו בעוון זה, שנקרא שהוא מזלזל בקדשי השי"ת שמאוס בעיניו לנגוע בהם. פעם אחת היו יושבי המלך והמלכה ומתווכחים ביניהם והם היו ממלכות בית חשמונאי. המלך אמר: בשר הגדי טעים יותר מבשר הטלה, והמלכה אמרה להיפך. אמרו: נזמין את יששכר איש כפר ברקאי, שהוא כהן גדול והוא בקי בוודאי בטעם, שהרי הוא מקריב כל יום קרבנות בבית המקדש. הביאו את יששכר איש כפר ברקאי ושאלו אותו שאלה זו. אמר להם בתנועת יד כרומז איזו שאלה היא זו: והרי בוודאי הטלה חביב יותר, שכן התורה ציותה להקריב שני כבשים לתמידין שבכל יום, ולא ציותה להקריב גדיים. כעס המלך בגלל אותה תנועת יד שעשה שנקרא שזלזל בשאלת המלך. אמר לו: לא זו בלבד שהפרכת את דברי, אלא אף הראית בתנועת יד שאתה מזלזל בשאלה. וגזר לקצץ ידו הימנית. נתן יששכר שוחד שיקצצו לו במקום זה את ידו השמאלית. וקצצו ידו השמאלית. מששמע המלך כך כעס וציוה לקצוץ לו גם הימנית. ואמר ר' יוסף: יששכר איש ברקאי קיבל מן השמים עונשו הראוי לו, מאחר שזלזל בקדשי השי"ת והתגעל מלנגוע בבשר הקרבנות וכרך ידו בשיראים בשעת העבודה, לכן קוצצו ידיו, מידה כנגד מידה.

"המקריב את זבח שלמיו לד' יביא את קרבנו לד' מזבח שלמיו" (ז, כט)

לכאורה קיימת כפילות בפסוק: "זבח שלמיו לד' יביא את קרבנו לד' מזבח שלמיו". - אלא היה הווא אמינא לחשוב שאדם מכובד הצריך להביא קרבן ואפילו שלמים, ישלח קרבנו עם שליח כי אין זה משום כבודו לצעוד ברחוב עם שור. ואמרת לו התורה

פסח תשע"ח

"את חג המצות תשמור"

בדרך רמז הגיד הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע בפסוק (שמות לד, יז) 'אלהי מסכה לא תעשה לך', וסמך ליה (פסוק יח) 'את חג המצות תשמור', כי מילתא דשכיחא היא שבאים לידי כעס בעת ההכנות לחג הפסח וכן בחג עצמו, והרי אמרו חז"ל (שבת קה:): כל הכועס כאילו עובד ע"ז, לכן הזהירה תורה שבימים אלו יזהר ביותר שלא לעשות 'אלהי מסכה' זה הכעס, אלא בניחותא ורוגע ומתוך שמחה של מצוה ינקה את ביתו מכל משהו חמץ כה.

נוראות הובא משמיה דהרה"ק רבי לוי יצחק מברידצ'וב זי"ע, שעל ידי ההכנות לחג הפסח יש ביד האדם להשיג מזריגת רוח הקודש, אך מדת הכעס מונעת ממנו מעלה נשגבה זו. (באר הפרשה)

חג הפסח – חג המצות

מדוע נקרא חג הפסח בתורה ובתפילה 'חג המצות' ואילו אנחנו קוראים לו חג הפסח? מסביר הרה"ק ר' יצחק לוי מברדיצ'וב, ישראל משובחים להקב"ה, והקב"ה משובח את ישראל. 'פסח' על שום שפסח ה' על בתי ישראל והצילם. 'חג המצות' על שום האמונה שהיתה לעם ישראל לצאת למדבר עם מצות בלבד מבלי לקחת צידה. אם כן ה' קורא לזה חג המצות, ללמד שבחן של ישראל, ואנו קוראים לזה חג הפסח להזכיר שבחו של ה'.

"ושמרתם את המצות" (שמות יב, יז)

ר' יאשיה אומר, אל תקרא ושמרתם את המצות, אלא "ושמרתם את המצוות". בדרך שאין מחמיצין את המצה כך אין מחמיצין את המצווה, אלא אם באה מצוה לידך עשה אותה מיד. (מכילתא)

בליל הסדר, שהיו שני צדיקים שהיו חברים טובים בחיים חיותם, ונתנו אחד לשני תקיעת כף שאם אחד יעדר חלילה לפני חברו, יבוא מעולם העליון לספר לו מה עבר עליו ואיך היה הכל, ואחד מהחברים נפטר לעולמו, ועבר הרבה זמן ולא בא. עד שבלילה אחד בא אליו בחלומו, ושאל אותו למה לא בא עד עכשיו, ענה לו כי לבוא מעולם העליון לעולם השפל מאד קשה כי מרוב קדושה קשה לנשמה לסבול את האוויר והריח של עולם השפל, שאל אותו שישפר לו משהו משם מה הולך שם, אמר לו אספר לך ענין אחד, שבזמן שישראל עורכים הסדר בליל שני של פסח דהיינו ביו"ט שני של גליות אומר הקב"ה לכל הפמליא של מעלה בואו וראו איך שילדי עורכים סדר פסח של גליות שאפילו לא ציוויתי להם וזה רק תקנת החכמים ובאיזה התעוררות דקדושה ושמחה עצומה ובקדושה ובטהרה הם עורכים סדר זה, מיד נהיה שמחה גדולה ועצומה בפמליא של מעלה שאין לשיער ואין לתאר.

קדש ורחץ

רמז בעל המסדר הגדה בסימן של סדר פסח קדש ורחץ, פירוש שזהו מעלת לילה זו הראשונה של חג הפסח, כי בכל קבלת הקדושה, צריך מקודם לרחוץ ולטהר את לבו מכל וכל, כדי שיוכל לקבל הקדושה, ועל כן חייב אדם לטהר עצמו ברגל, פירוש קודם הרגל, כדי שיוכל לקבל אל תוכו קדושת אור ה' המאיר בכל רגל ורגל לפי ערכו. ולא כן היה ברגל חג המצות, שהקדושה היתה מוכרחת להאיר פתאום אל תוך הרע, וכל הרע היה נדחה ונתבטל ממראות אור הגדול, ואח"כ היה הציווי לרחוץ ולטהר, להכין עצמו לקבלת התורה, וזה קדש ורחץ, שתחילה האיר אור הקדושה, וקידש את ישראל בקדושתו, ואח"כ ורחץ, שציווים לרחוץ ולטהר עצמם. (סידורו של שבת)

"מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות"

מי יכול לבוא ולשאול על טעמי המצוות? והרי לכאורה אסור לשאול ולחקור אודותן, אלא

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

כתוב בספר "אלף כסף" שהמאור ושמשי"ע היה מספר כל פסח בלילה ענין זה וגם בנו הגוטער יוד היה מספר ענין זה

פסח תשע"ח

שיכשאנו באר"י שאפשר לקיים התורה בשלימות אנו נקראים בנים ובחור"ל אנו נקראים עבדים, וזה כוונת בעל ההגדה השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל ועיקר העניין בזה משום שהשתא עבדי שבחור"ל אנו נקראים עבדים לשנה הבאה בני חורין דבא"י אנו נקראים בנים למקום ונוכל לקיים רצונו בשלימות.

"כולנו זקנים"

"אין זקן אלא מי שקנה חכמה" (קידושיין) מדוע מי שקנה חכמה ועדין הוא צעיר לימים קרוי זקן ואילו בור ועם הארץ גם אם האריך ימים אינו קרוי זקן? משל (המגיד מדובנא) לשני עניים שהיו מחזרים על הפתחים לקבץ אגורות נחושת שונים. היו השניים שונים זה מזה. האחד היה פורן וקל דעת והוציא את פרוטותיו על זוטות ושטויות ומעולם לא נמצאה ברשותו יותר מפרוטה אחת, אך השני היה חכם הרואה את הנולד וחסך פרוטה לפרוטה, כאשר אסף מאה פרוטות, המירן בשקל וכל עשרה שקלים החליף בשטר וכעבור זמן היה ברשותו רכוש שאפשר לו לשכור חנות ולסחור בה.

זה ההבדל בין הצדיק לרשע. שניהם מקבלים את חייהם ב"פרוטות" ברגעי חיים הניתנים בזה אחר זה. החכם ממלא את רגעיו בתורה ובמצוות, ובכך יצטרף רגע לרגע ושבעה ימים לשבוע והשבועות לחודש והחדשים לשנה, והוא טווה ואורג שרשרת של אור וזוהר של מצוות ומעשים טובים הבונים אותו ויוצרים אותו ומשתקפים בו והריהו ניצב בכל עת עם כל עתותיו ככתוב: "ואברהם בא בימים" – הביא עמו את כל ימיו גדושים ומלאים. אבל הרשע בזבז את רגעיו בזה אחר זה כלו ועברו עתותיו בהבל וריק וגם בזקנותו אין בידו אלא רגע אחד בלבד פרוטה אחת דלה וחסרת ערך כשלעצמה!

(מתוך שערי ארמון)

"ואילו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו משועבדים היינו לפרעה"

לכאורה אינו מובן, שהרי גם כיום הננו משועבדים! וגם אם יטען מי שיטען שהיום מצבינו אינו בגדר שיעבוד, אך מה

צריך לקיים את המצוות בלי שום סבה וטעם, רק בגלל שכך צווה ה'?

אלא רק מי שבבחינת 'מה' הרומז לענווה, כמו שאמר משה רבנו: "ונחננו מה" (שימות טז). הוא יכול לשאול 'מה נשתנה', כי הוא מקבל ומקיים את הכל מתוך הכנעה ועבדות, בין אם הוא יודע את טעם המצווה ובין אם אינו יודע את טעם המצווה.

"מה נשתנה הלילה הזה"

ר"ת "המן", ונראה שבעל ההגדה רצה לרמז כאן תחילת מפלתו של המן שהיה בליל הסדר.

"כל דכפין ייתי ויכול וכו' השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין"

קשה איך אומרים כל דכפין ייתי ויכול הרי אנו סוגרים הדלת ויושבים בבתינו ואיך יכנסו האורחים עוד צריך להבין הסמיכות בין כל דכפין וכו' לתחילת הדברים כהא לחמא עניא.

ונראה דהכוונה בדברים הוא להסביר מה השמחה בחג הרי עדיין אנו בגלות אלא החילוק הוא שבמצרים היתה הגזירה לזמן קצוב, ד' מאות שנה, ואעפ"כ עשה עמנו חסד שהוציא אותנו קודם הזמן משא"כ עכשיו שאין הזמן קצוב בכל רגע יכול לגאלנו. והנה ידוע דמצות הצדקה מקרבת הגאולה כמאמר חז"ל (ב"ב י' ע"א) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה.

וזה כוונת בעל ההגדה כהא לחמא עניא די אכלו אבהתנא במצרים היינו גם עתה אנו בגלות כמו שהיו אבותינו במצרים וא"כ קשה מה השמחה, לזה אומר שבזמן הזה כל דכפין ייתי ויכול היינו אם נקיים מצות צדקה להאכיל רעבים אז נזכה שרק השתא הכא אבל לשנה הבאה בארעא דישראל שמיד תבוא הגאולה, משא"כ במצרים שהיה זמן קצוב ואעפ"כ הוציאנו קודם הזמן ע"ז שפיר שייך לשמחה.

והנה עתה בזמן הגלות אין אפשרות לקיים כל התורה כולה מפני שחסר לנו המצוות התלויות בארץ ואיתא בחז"ל (שם) בזמן שישראל עושיין רצונו של מקום נקראים בנים למקום ובזמן שאין עושיין רצונו נקראים עבדים, נמצא לפי"ז

פסח תשע"ח

ויש לדקדק דהוה ליה לכתוב וידעו כי אני ה', שהרי מדברים כאן על בנים שידעו את ה' על ידי שנספר להם נס יציאת מצרים ואמאי כתוב וידעתם? ויש לומר שכאשר אדם רוצה להשריש בלב חברו דבר אמונה או שרוצה להוכיחו צריך קודם הוא בעצמו להאמין באותו הדבר באמונה שלימה ולקטט את עצמו תחילה ואז יהיה דבריו יוצאים מן הלב ונכנסים אל הלב, אבל אם לא יחזק בתוך עצמו את האמונה לא יוכל להשפיע אותו לאחר. וזהו פירוש הפסוק ולמען תספר באזני בנך וכן בנך וגו' שכדי לקבוע האמונה בלב בניכם צריכים אתם בתחילה לדעת בעצמכם כי אני ה' ולהאמין באמונה שלימה ואז תוכלו לקבוע האמונה בלב בניכם. (כ"ק מרן מהר"י זי"ע)

"מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים"

החיד"א אומר ענין גדול כשמספרים סיפור יציאת מצרים, לספר הסיפור של הדיבוק מימי האר"י ז"ל כדלהלן: בימיו של האר"י נכנס דיבוק בתוך אשה אחת אלמנה, וציער אותה מאד מאד, לקחו קרוביה של האשה האלמנה, את האשה אל האר"י הק' וסיפרו לו שהאשה האלמנה שהיא קרובה שלהם נכנס בה דיבוק והדיבוק מצער אותה מאד מאד, ומבקשים מהאר"י הק' שיעזור לה ושיגרש את הדיבוק ממנה. האר"י הק' היה בתקופה ההיא מאד טרוד ולא היה יכול להתעסק עם הדיבוק הזה, ושלח את תלמידו הגדול רבי חיים ויטאל שהוא יטפל בדיבוק, ולימד אותו הכוונות והייחודים שצריכים לעשות ולכוון כדי להוציא דיבוק זה מן האשה האלמנה.

רבי חיים ויטאל הלך עם הקרובים לאשה, ומיד שנכנס לבית הסתובבה האשה עם פניה לקיר ולא רצתה להסתכל בצורת קדשו של רבי חיים ויטאל, שאל רבי חיים, רשע למה הסתובבת? ענה הדיבוק כי רשע אינו יכול להסתכל ולסבול צורת קדשו של צדיק, שאלו רבי חיים מה חטאת ומה עשית שנגזר עליך שאתה נע ונד, ולמה הגיע עליך עונש כזה?

התוודה הרשע על החטאים שעשה בחיים חיותו וכולם בכו והזילו דמעה, וראו שאית דין ואית דיין ואין העולם הפקר, ועל כל דבר יש חשבון, והוא מת ללא תשובה וללא וידוי ולכן הוא הולך כך נע ונד ולא יכול להגיע אפילו לגיהנום.

עם אותם יהודים שהיו במחנות ההשמדה של היטלר, ימ"ש, הרי גם הם אמרו מילים אלו: „אלו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה", כלומר, עכשיו ב"ה אנחנו לא משועבדים לאף אחד... הלזאת יקרא לא משועבדים!?

אומר הבית הלוי: התשובה טמונה בסיפא של הדברים: „משועבדים היינו" לא עבדים אלא, משועבדים! מה ההבדל בין שיעבוד לעבדות? כשהקב"ה הוציאנו ממצרים, לא היתה כוונתו יתברך להוציאנו מעבדות לחרות. בשום אופן לא! אנחנו היינו עבדים ונשארו עבדים. רק שקודם היינו עבדי פרעה ועכשיו נהיינו עבדי הקדוש ברוך הוא. אנחנו לא יצאנו לחופש, יצאנו לעבדות. מהי כאן, אפוא, היציאה? היציאה היא רוחנית. היינו משועבדים לאדם, היינו משועבדים לתאוות, וכשיצאנו ממצרים נהיינו בני חורין בנפש. מלבד זאת גם קבלנו את התורה, והתורה עושה אותנו בני חורין לתמיד. היהודים הם עם של בני חורין, כמו שאמרו חז"ל „אין לך בן חורין אלא מי שהוא עוסק בתלמוד תורה בלבד" (במדבר רבה י, ח)

"משועבדים היינו לפרעה במצרים"

בליל הסדר תמה מרן הגר"א קוטלר זצ"ל ושא"ל: מדוע אנו מסיימים ואומרים, כי אילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים היינו עדיין משועבדים לפרעה, וכי לא יתכן שבמשך אלפי השנים שעברו מאז, היינו בורחים ממצרים ומנתקים מהעבדות מעל צווארנו.

ברם התשובה תובן כאשר נדייק מדוע פותח ב"עבדים היינו" ומסיים ב"משועבדים היינו". והיינו, כי בשעתו היינו עבדים תחת יד פרעה. אך אילו לא הוציאנו ה' ממצרים יתכן והיינו בורחים משם ושוב לא היינו עבדים, אבל עדיין היינו משועבדים לו מבחינה רוחנית כי שקועים היינו שם במ"ט שערי טומאה, וכמעט נטמענו מבחינה רוחנית, ומשעבוד זה הוציאנו הקב"ה לחירות עולם בלקיחתנו לו לעם ובנתינתנו לנו את התורה.

"מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים"

כתוב 'ולמען תספר באזני בנך וכן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי בם וידעתם כי אני ה'."

פסח תשע"ח

ביאר המגיד מדובנא במשל: ספינה נקלעה לסערה איומה. עלתה שמים, ירדה תהומות, התנשאו הגלים לטבעה והיא חיטבה להיטבר. עמדו כל נוסעיה בתפילה ובתחנונים לבורא העולם שיושיעם ויצילם. בשעת התפילה ודאי לא ניכר מיהו העני ומיהו העשיר, כל אחד מתחנן על חייו בשווה.

שמע ה' לשוועתם והסערה שקטה, הים נח מזעפו וכולם הודו ושבחו לה' ושמחו על ישועתו, אבל עתה נכרו הבדלי המעמדות. שמחתם של המשרתים והעבדים שבין הנוסעים היתה קצרה ומרירה, גם העניים שחיהם ניצלו לעוני ודחקות לא עלזו בגיל, רק האמידים והעשירים שמחו ועלזו ולא פסקו מלרנן ומלהודות...
הנמשל: במצרים עבדו כולם בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה, נאנחו מהעבודה וזעקו להיושע. אבל כאשר נגאלו נכרו ההבדלים. כאשר באו להר סיני וקבלו את התורה, ככל שתגדל השגת האדם בגדלות הבורא, בזוהר המצוות ובאור התורה, כך ישבח יפאר וירומם יותר ויותר את בוראו על גאולתו ועל פדות נפשו, על שמתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. אבל פשוטי העם דלי ההשגה, במה ישמחו ועל מה ירננו, על שנפדו מעבודה מפרכת לעול הפרנסה!...?

הואיל וכך, "כל המרבה לספר ביציאת מצרים" הוכיח בסיפורו ובשמחה על גאולתו "שהוא – משובח", כי הוא בר השגה והבנה במשמעות הרוחנית של הגאולה לחירות עולם, ושזכינו להיות עבדי ה'.

"שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו"

מסופר, כי בליל הסדר האחרון לחייו של הרה"ק רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, כשהגיע לפסקה זו: שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו חזר עליה מ"ב פעמים, כשפניו הקדושים מאדימים ומחווירים לסירוגין לאחר ששהה בדביקות כחצי שעה, פתח ואמר: "שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו ועוד יבוא זמן שלא ימצאו אומות העולם דרך להפטר מעמנו, כי אם על ידי גירושינו לארץ ישראל אכן, אין זה כבוד גדול לחזור לארצנו הקדושה בדרך כה בזויה, אולם וכי פרעה לא גרשנו מארצו, והלא כן כתיב (שמות יב, ט) "כי גורשו ממצרים" וסיים בלשון קדשו: "יהיה מה שיהיה,

שאל אותו רבי חיים מאין קיבלת רשות להיכנס לתוך גופה של האשה הזאת, הלא צריכה להיות איזה סיבה שיכולת לשלוט באשה הזאת, ענה הדיבוק שפעם בבוקרו של יום ניסתה להצית אש עם אבני אש ולא הצליחה ונכנסה לכעס וזרקה את האבנים לארץ מתוך כעס וחמה, והוציאה קללה מפיה כמו שאומרים גיי צום רווח (-לך לכל הרוחות), ובאותו רגע קיבל הוא רשות להיכנס לתוך האשה.

שאל רבי חיים את הדיבוק בשביל דבר קטן כזה קיבלת רשות להיכנס לתוך האשה ולגרום לה צער גדול כזה, ענה הדיבוק חושבים שהאשה היא צדיקה וכשירה, הוא בכלל לא מה שחושבים עליה והוא לא תוכה כברו והוא בכלל לא מאמינה בניסים של יציאת מצרים ובפסח בלילה כשיהודים מתאספים ביחד לספר בניסי יציאת מצרים, האשה הזאת מלגלת עליהם ובתוכה היא חושבת שלא היו דברים מעולם רח"ל, ובגלל חטא חמור כזה שהיא כופרת באחד העיקרים שבתורה לכן קיבל רשות להיכנס אליה ולצער בצער גדול כל כך.

שאל רבי חיים ויטאל את האשה האם מהיום והלאה את מאמינה שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד והוא לבדו עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, והוא ברא את העולם, והוציא את ישראל ממצרים, ועשה במצרים שפטים גדולים וניסים גדולים לישראל, וכן הלאה, ענתה האשה שכל מה שהרבי הקדוש אומר אני מאמינה מהיום והלאה באמונה שלימה ואמתית, אחרי זה כבר לא היה לדיבוק שליטה על האשה ורבי חיים עשה מה שהיה צריך לעשות כדי לתקן את הדיבוק ויצא ממנה, והיתה לה רפואה.

לכן כתב החיד"א שעניין לספר סיפור זה בליל פסח כדי להתחזק באמונה הוא ובני ביתו וילדיו כולם, בהקב"ה שהוציא את ישראל ממצרים בכוח גדול ויד חזקה ובזרוע נטויה ובאותות ובמופתים.

"וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה

משובח"

מה שונה מצוה זו מכל מצוות התורה, שנאמר בה שהמרבה לספר הרי זה משובח? ומהו הלשון "משובח", היה צריך לומר הרי זה מקיים "מצוה מן המובחר", או "מצוה למהדרין"?

פסח תשע"ח

לסתום פיו, ולכן ששה סדרי משנה מתחילין במ"ם פתוחה מ'אימתי, ומסיים במ"ם סתומה בשל'ם לרמז הנ"ל, שאין לפתוח פיו רק לדברי תורה ולסתום פיו אחר כך, כמו שכתבתי במקום אחר".
(זרע קודש)

"רשע מה הוא אומר מה העבודה הזאת לכם"

בהגדת „מנחם ציון" כתב, הרשע שואל, הן ראיתי עובדי ה. בתורה, בתפילה, בתעניות ובסיגופים, אך אתם אוכלים בשר שמן לטובע ושותים יין משובח ד. כוסות, ואתם אומרים שזו היא עבודת ה., „מה העבודה הזאת", הרי „לכם" היא ולא לו להקב"ה. לכן בא הציווי להקהות את שיניו כי שיני רשע שברת, כי אם לא יבין הרשע, אשר גם באכילה ושתייה יוכל לעבוד ה., א"כ אכילתו רק לתאוה למלאות בטנו, מהנכון שלא יהיו לו שיניים, במה לאכול, ולפחות שאכילתו תהיה בצער.

וכן ביאר בהגדת „עבודת ישראל", „ואף אתה הקהה את שיניו", יש להקשות מה הכוונה בזה? בדרך מליצה יש לבאר ישנם רשעים המודים במקצת, דיט לעבוד את ה. בתורה ובתפילה, אבל אינם מאמינים שיש עבודה ודביקות אפילו באכילה ושתייה וכדומה לשם השי"ת. וזהו שאלת הרשע „מה העבודה הזאת לכם" לכל צרכיכם, כמו בסדר הפסח וכו.. לכן „אף אתה הקהה את שיניו", כלומר, כיון שאינך מאמין כי באכילה ושתייה אפשר ג"כ לעבוד את השי"ת, א"כ למה תשחית את הלחם הלא יותר טוב ניקיון שיניים, או למלא חצץ פוך.

"וירא את עניינו ואת עמלנו ואת לחצינו,

ויוציאנו ה' ממצרים"

ענינו: זו פרישות דרך ארץ, עמלנו: אלו הבנים, לחצנו: זה הדחק.

מפרש הגר"א, הרי ישראל היו צריכים להיות ארבע מאות שנה בארץ מצרים כפי הגזירה שנגזרה בברית בין הבתרים, אלא שהקב"ה ברחמיו דחק את הקץ והקדימו למאתיים ועשר שנים, ובמדרשים ניתנו ג' טעמים לכך:

ובאיזה אופן שיהיה, העיקר שכבר נחזור לארצנו הקדושה וה' הטוב בעינינו יעשה "

"כנגד ארבעה בנים דברה תורה אחד חכם,

ואחד רשע"

יש להבין שלכאורה חכם ורשע אינו דבר והיפוכו, והיה לו לומר חכם וטיפש, או צדיק ורשע? אלא תירץ הרה"ק בעל הבית ישראל מגור זיע"א מכיוון שאין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, נמצא שהרשע הוא היפך החכם...

"חכם מה הוא אומר מה העדות... אמר לו

כהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח

אפיקומן"

אפשר להסביר דהנה מי שאוהב לאכול מעדנים גם אחרי אכילתו שש ושמח במה שאכל, ואף אחר כמה ימים הוא מדבר באכילתו, ומספר טובת מאכליו כי נשאר טעמם בפיו, אבל מי שאכל רק פת לחם לבד לטובע נפשו, אחר אכילתו לא יעלה על לבו מאכלו, אדרבה הוא שש ושמח כי נפטר ממנו כי לא היה לו לעונג האוכל הזה כי רק אכל לטבור רעבונו.

כן הוא בקיום מצוות השי"ת, יהיה שש ושמח במצוות שהגיעו לידו, וגם זמן רב אחר עשייתו ישמח כי זכה לעשותה, ובפרט אם עשאה בדקדוקיה ופרטיה, משא"כ מי שמקיים המצוות רק כדי להקל מעליו עול המצווה. וזהו שאלת החכם מה העדות וכו', אף אתה אמור לו שאין די קיום בלבד, אלא כל המצוות צריכים לעשותם כהלכות הפסח, שאחד מהלכות הפסח "אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן" בכדי שיישאר טעם הפסח בפיו, ובאופן זה צריך לעשות את כל המצוות.

(מין החתם סופר זי"ע)

"אין מפטירין אחר הפסח"

הרה"ק מראפשיץ זי"ע ביאר שאלת החכם שהוא רוצה לדעת ולהשכיל, "מה עיקר העבדות בעולם הזה להשי"ת, ומשיבין לו, 'אין מפטירין אחר הפסח', לשון 'פה סח' בתורה ובתפלה, זהו עיקר העבדות, ואחר כך שלא לדבר כלל רק

פסח תשע"ח

בעלי דרגות שונות היו בבני ישראל כשיצאו ממצרים, ולפי מדרגתם כן היתה השיגתם את הגאולה.

היו בין הנגאלים כאלה, שטיקרו שמחתם היתה על צאתם מעבדות חומר ולבנים והיותם בני חורין, על אלה מרמזת ההגדה במילים "הוציאנו מעבדות לחירות".

לעומת זאת היו מן הנגאלים שלא נשתעבדו באופן גופני - כשבט לוי, למשל - ואף על פי כן שמחו בעצם היציאה ממעמד של משועבדים למעמד של גאולים, אלה רמוזים במילים "ומשעבוד לגאולה".

הנעלים שבכולם היו אלה שלא הצרו על העבדות או על השעבוד, אלא על שנמנעה מהם עבודת ה', בהיותם בטומאת מצרים, ושמחתם על הגאולה היתה על שיוכלו לעבוד מעתה את בוראם כראוי, שהאיר להם ה' פניו והוציאם מן החשיכה הרוחנית, על אלה - מעידה ההגדה שיצאו "מאפילה לאור גדול".

(נועם אלימלך)

"אז רוב נסים הפלאת בלילה"

בפשטות הכוונה לניסים שהיו בליל פסח. ויש לומר עוד על פי דרך העבודה, 'בלילה' - כשנדמה לאדם שהוא שרוי בחושך ואין טוב לו, אז זוכים לרוב ניסים, וכמו שהיו אצל כלל ישראל ניסים כה רבים דווקא בשהותם בחשכת מצרים. ומשום כך ליל הסדר הוא בלילה, בשעה שמצה ומרור מונחים לפניו, כי דווקא בזמן כזה צריך שנלמד תמיד להודות ולהלל, ולראות את האור העצום השורה בערפל, וכווארט הידוע: 'ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלוקים', דווקא שם בערפל - מצא את האלוקים!

חד גדיא... בתרי זוזי

יש שרמזו בנוסח שאנו אומרים ב'חד גדיא' דזבין אבא - כיצד יש ביד האדם לקנות כביכול את אביו שבשמים, בתרי זוזי - בשמירתו על האברים אלו העין והפה, כלומר שיזיז עצמו וישמור עליהם בשמירה כפולה ומכופלת.

(באר הפרשה)

ויהי'ר שנזכה לאכול מן הזבחים ומן הפסחים ונודה לך על גאלתנו ועל פדות נפשנו. אמן.

א. כיון שישראל עבדו גם ביום וגם בלילה נשלמה מכסת עבודתם קודם.

ב. כיון שהתרבו שלא כדרך הטבע, והיו יולדות ששה בכרם אחד ריבוי האנשים השלים את המכסה.

ג. קושי השעבוד השלים.

וזה מרומז בדברי בעל ההגדה, עניינו זה פרישות דרך ארץ - שעבדו גם בלילות שלא כדרך הארץ, עמלנו אלו הבנים שעבדו בנוסף, לחצינו זה הדחק, קושי השעבוד.

"וירעו אותנו המצרים"

הרה"ק בעל ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זי"ע היה רגיל לפרש בשם אחד הגדולים את בקשת דוד המלך ע"ה (תהלים יז, ח) "שמרני כאישון בת עין" דיט להבין מדוע נקט דווקא "כאישון בת עין", וביאר כי כל אבר מאברי האדם יכול להינזק רק ע"י מכה אבל מלטיפה או מישוש לא יארע מאומה, אולם העין יכולה להינזק אפילו מנגיעה קלה, וזו גם הכוונה בנוסח התפילה (אנא בכח) "כבבת שמרם. שמבקשים מהקב"ה שישמרנו אפילו מלטיפת האומות דהיינו טובם וחסדם ולא רק ממכותיהם וגזירותיהם, משום שלעיתים יש בה היזק אף יותר מן המכה.

"וירעו אותנו המצרים ויענונו"

נשאלת השאלה היה צריך לומר וירעו לנו המצרים - שהם עשו לנו רע, מדוע נאמר וירעו אותנו המצרים? עונה רבי מרדכי גיפטר זצ"ל: כשהמצרים רצו לגזור עלינו גזירות קשות הם חששו שזה לא יתקבל על דעת העם במצרים ולכן מה הם עשו? הוציאו שם רע על עם ישראל - עשו אותנו לרעים (כמו שנאמר: "ונלחם בנו") ואחרי שהם שכנעו את המצרים שאנחנו רעים ומזיקים, רק אז הם יכלו להעביד אותנו בפרך ולגזור עלינו גזירות קשות ורעות וזהו שנאמר: "וירעו אותנו המצרים" הם הפכו אותנו בעיני העם לרעים - הם הוציאו עלינו שם רע וכך הכפיטו את שמנו... ואז ויענונו.

"מעבדות לחירות ומאפלה לאור גדול ומשעבוד לגאולה"

{ אז נדברו }

פרשת צו תשע"ח | שבת הגדול

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

הודעה:

חלק מהמאמרים שבוע זה משוחזרים כמו כן: הגיליון לא מוגה כלל עקב טרדות הימים,

נא לקחת זאת בחשבון..

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

מהו המזבח של קרבן פסח בגלות? הסף!!! מה שנדחה על הסף.

המשנה בערבי פסחים מציינת שני סוגים של קרבן פסח: **פסח מצרים!! ופסח דורות!!!** יש שם רשימה של כמה וכמה הבדלים הלכתיים בין פסח שהקריבו ישראל במצרים... לבין פסח שהקריבו ישראל לדורות... ואחד הבדלים המהותיים הם: שפסח דורות צריך להקריב אותו בבית המקדש ולשפוך מדמו על קיר המזבח... לעומת זאת: פסח מצרים כל אחד מישראל הקריב בביתו הסגור והנעול (שהרי לא יצאו איש מפתח ביתו עד בוקר)!!! והיזה מדמו על שלושה מזבחות!! לא מזבח אחד... אלא שלושה... א. המשקוף!!! ב. מזוזת דלת ימנית. ג. שמאלית. (אגב: ההגדרה ג מזבחות זה לא מליצה... ככל הנראה היה לזה נפ"מ לעניין דאמרינן דכל המתנות מעכות שהרי כל מזוזה היא מזבח בפ"ע... כמו כן: יתכן שזה נפ"מ אם היזה על המשקוף שהוא מזבח ראשון ולאחמ"כ נשפך הדם. וצריך לחזור ולשחוט שוב... האם צריך לחזור ולהזות על המשקוף באנו כאן למחלוקת ה"א ור"ש ורבנן גבי פר ושעיר צריך להזות על הכפורת פרוכת ומזבח הזהב מה הדין אם השלים מתנות שבפנים ונשפך הדם יעו"ש... **עכ"פ: כתוב כאן יסוד גדול:** שמה שבבית המקדש היה נחשב מזבח אחד!!

הרי כשעם ישראל היו במצרים היו כח למשקוף ולשתי המזוזות להיחשב **כשלושה מזבחות!!!**

ומה ההבנה בזה?? מה הביאור בזה?? הרי כך:

כשישראל שרויים על אדמתם ושכינה שרויה בינינו ובית המקדש עומד על מכוננו... כאן בשביל להקריב ובשביל להתבטא צריך לעלות וליראות ולהשתחוות ולהזות על קיר מזבחך לרצון... אבל!!! כשנמצאים במצרים... כששרוים בגלות ומתמודדים מול ערות מצרים... **כאן המזבח הגדול ביותר!! וההקרבה הגדול ביותר** זה לבנות בית להשראת השכינה... ולעמוד על מפתן הבית ולעשות עמדת בידוק מה נכנס לבית ומה לא... וזה לא קל... יש כל מיני פיתוים וכל מיני רוחות זרות שרוצות לפרוץ לבית... ובשביל זה יש משקוף ושתי מזוזות שהם המזבח... והעמידה בניסיון זה הדם... וזה הקרבן הגדול ביותר שיהודי יכול לתת לקב"ה בתוככי מצרים... מצרים כולה מלאה בגילולים... כשמשא רבינו צריך להתפלל... הוא לא מוכן להתפלל במצרים... הוא תמיד יוצא מן העיר... כן... להתפלל אמנם אי אפשר להתפלל במצרים... אבל להקריב קרבנות??? **זה כוונתו** ואיך?? עצם זה שאתה נמצא בתוככי מצרים... כולך מוקף בגילולים... כולך מוקף במ"ט שערי טומאה מארבע רוחות... ו... ובכל זאת אתה בונה לקב"ה **רשות היחיד שמורה!!!** עם משקוף ושתי המזוזות ולא נותן למשחית ולפגעי הטכנולוגיה להיכנס לבית... הרי המשקוף ושתי המזוזות האלו הם המזבח הגדול ביותר!! והדם שאתה צריך לירוק על זה מידי יום ביומו הוא הבדמי"ך חיי הכי רצוי לפניו... במקדש הקב"ה מבקש מאיתנו להקריב בעזרה... ולאכול בירושלים לפנינו מן החומה... ואילו בפסח מה הקב"ה מבקש מאיתנו?? איש אל יצא מפתח ביתו עד בוקר!!! תשמרו על הבית!!! הבית זה העזרה!!! הפתח הוא המזבח!!! והקושי שבזה הוא הקרבן...

כיום... אין לנו את פסח דורות... מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו ואין לנו את הזכות לאכול מן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון... כן... את פסח דורות אין לנו... אבל את פסח מצרים??? אוהו... את זה יש לנו... ובגדול!!! בדורנו אנו אין לך מזבח יותר גדול ממפתן הבית!!! אוי כמה מושגים נוקשים לנו על פתח הבית ומאיימים לפרוץ לנו לתוך הבית... אוי... כמה מוסכמות כבר השתלטו על העולם וכ"כ מתבקש שזה יכנס גם לבתינו... אוי... כמה אנשים כבר לא עומדים בניסיון ונכנעו ופתחו את הבית... ואיפשרו לרוחות עזות לפרוץ את המשקוף ושתי המזוזות של הבית היהודי שלנו... אוי... כמה הטכנולוגיה הצליחה להיכנס אליו הבייתה מהדלת האחורית... נשארתי שתי מספרות!!! אחד מחמשה... או אפילו אחד מחמשים שעדיין נאחזים בשארית כוחותם ומזים מדמם בשביל לשמור על המשקוף ועל שתי המזוזות!!!! לעמוד על המשמר ולא לתת ל"משחית" הרוחני לבא אל בתינו לנגוף... והקב"ה לוקח את המסירות נפש הזו ומחשיב אותה כדם פסח!!! המוזה על שלוש מזבחות...

עד כה דברנו על שלושת המזבחות שהיו בפסח מצרים: שתי המזוזות והמשקוף!!! אבל היה עוד משהו לא שגרתי בפסח מצרים... היה מזרק מאוד מיוחד ויצירתי שבו היו מקבלים את הדם... אתה יודע מה זה סף?? אני אסביר לך מאוד פשוט: כיום כל אחד שקונה דלת כניסה לבית... לא מתקמצן... הוא משלם דלת פלדלת עם נעילה טובה... מה זה נעילה טובה??? שברגע שאתה נועל את הדלת נכנסת הברגה לתוך הרצפה!!! יש כביכול חור בריצפה- לחור הזה קוראים סף!!!! וכשאתה מסובב את המפתח באותו רגע נכנסת פלדה לתוך הריצפה... זה נעילה הרמטית!!! זה נעילה שהגנבים "לא מרוצים" ממנה... לכן שומרי הבית נקראים שומרי הסף!!! (בגתן ותרש היו שומרי הסף...) ולכן כל פעם שמישהו מתחיל לדבר איתי שטויות ואני מרגיש שהוא נוכח שרוצה להיכנס על האצבע הקטנה שלו... אני דוחה אותו על... על... על מה?? **על הסף!!!!** סף זה הגדרה של חומה בצורה!!!! אתה לא תכנס אליי!!! לא תחזור אליי!!! אני לא אתן לך!!!! לעם ישראל במצרים היה סף!!!! הם הצליחו לשמור על עצמם ולהיות גזורים בעריות בתוככי מצרים... איך הם עשו את זה??? התשובה היא: היה להם סף במפתן הבית!!! הם ידעו שאנחנו יהודים ויש דברים שלא עוברים את סף ביתנו!!! כל ילד יהודי ידע שיש דברים שאצלנו נדחים על הסף...

את הסף הזה הקב"ה חיבב... וכשהגיע זמן להקריב קרבן פסח... אמר הקב"ה: אני רוצה שהמזרק והכלי שרת שיקבל את דם הפסח יהיה לא פחות ולא יותר אותו סף!!!! שכל יהודי ישחט קרבן פסח והגעתם אל הדם אשר בסף!!!! זה הזכות שלכם להיגאל ממצרים...

היום בעו"ר אין לנו את פסח דורות... חזרנו לפסח מצרים... לקרבן פסח של השתא הכא... אין לנו מקדש ולא מזבח... אבל יש לנו משהו אחר!!! יש בכל בית יהודי משקוף!!! ושתי מזוזות!!! וסוף!!! בכל בית יהודי יש אופציה לעמדת בידוק... ושם!!!! שם המקום של הזות דם ולהתבטא לפני הקב"ה... ולומר לו: גלוי וידוע לפניך כמה דברים בבית שלנו נדחים על הסף... גלוי וידוע לפניך שאצלנו אינטרנט לא עובר את המשקוף ושתי המזוזות... זה לא קל לנו... אנחנו מרגישים מצומצמים... יתכן שאפילו מרגישים סגורים... אבל זה הקרבן פסח שלנו... זה ה"בדמי"ך חיי" שלנו... איש אל יצא מפתח ביתו עד בוקר... אנחנו סגורים פה ומחכים לגאולה... פסח על שום מה על שום שפסח על בתי אבותנו... זה הסימן וההוכחה לבית יהודי בתוככי מצרים... בית ששמור!!! בית שדם יהודה מוזה על הסף...

שתי שאלות הבנה:

שאלה ראשונה: מי שלמד מסכת פסחים או אפילו הלכות פסח רואה שחכמים מאוד מאוד מפחדים שהתינוקות ירדמו בליל הסדר... אנחנו מוצאים בגמ' פסחים כמה וכמה הנהגות ואפילו תקנות מיוחדות של חכמים רק בשביל שהתינוקות חלילה לא ירדמו בליל הסדר... **אמרו עליו על רבי עקיבא מימיו לא אמר הגיע עת לעמוד בבית המדרש חוץ מערכי פסחים כשכיל התינוקות כדי שלא יסנו ר"ע**

מעולם לא מפסיק את האברכים באמצע הלימוד... חוץ מערב פסח!! מה יש?? לכו תתארגנו מהר לליל הסדר... כדי שמיד בלילה ותכלו להתחיל... כדי שמושיי שלנו לא ירדמו!! זה מה שמטריד את ר"ע בערב פסח אחר חצות!! **אמר רבי יהודה: מהלקין לתינוקות קלוות ואגוזין בערב פסח כדי שלא יסנו וישאלו** רבי יהודה מזוהר את כל האבות שיקנו ממתקים לליל הסדר... כדי שלילה התינוקות לא ירדמו!! הגדיל לעשות רבי אליעזר: **הניח רבי אליעזר אומר חוטפין מלות כלילי פסחים כשכיל התינוקות שלא יסנו** רבי אליעזר אפילו המציא משחק חדש בליל הסדר לכל הילדים!! מה קרה?? מה ראה ר"א להטריח את גדלותו הנוראה ולרדת מרום מדרגתו עד הראש הקטן של הילדים בלילה גדול שכזה?? **כדי שלא ישנו!!!**

שני דברים לא מובנים בכל זה:

ראשית: למה חכמים כ"כ מפחדים שהילדים ירדמו בליל הסדר?? לך תשאל בכל בית... מה המערכה הקשה ביותר מידי לילה...?? שיענקי ירדס!! כל לילה עד שיענקי נרדס הנשמה יוצאת!! אז מה קרה דווקא בליל הסדר חכמים פתאום כ"כ חוששים שדווקא היום יענקי יקדים להירדם?? ובכלל יש לי שאלה פשוטה: **הרי השו"ע אומר במפורש: (סי' הפ"א סי"ב) חייב אדם לעסוק בהלכות הפסח וזכייתא מלריס, ולספר בניסים ונפלאות פעשה הקדוש כרוך הוא לאכזותו, עד שתחטפו שניה הרי אני האבא!! אני בעצמי!! מחוייב לעסוק ביציאת מצרים... עד מתי??** עד שתחטפו אותי שינה... אז למה מושיי צדיק יהיו יתר צדיק ממני?? גם למושיי אני אספר סיפור יציאת מצרים... עד שתחטפו שינה... ברגע שתחטפו שינה הרי מיד ייפטר ממנו זה... לא גרע ממני... למה חכמים כ"כ רוצים דווקא להחזיק לו את העיניים?? הרי אנחנו לא חייבים ממתי שנרדמים נפטרים מחיוב המצוה??

---שאלה נוספת: לא קשורה בכלל לנושא הקודם: הגמ' בשבת (לא): אומרת: **חש כרסאן יהי דומה בעיניו כמי שנתנוהו בקולר עלה למיטה ונפל יהי דומה בעיניו כמו שהעלוהו לגרדום לידון** הגמ' אומרת: ש"היה דומה בעיניו זאת אומרת: שגם הגמ' מסכימה שמי שכואב לו הראש זה לא שבאמת נתנוהו בקולר... אלא מאי? "יהי דומה בעיניו" שרק ידמיין!! שידמיין כאילו קרה משהו נורא ואיום...

אני ממש לא מבין: לי תמיד אמרו... שמי שמדמיין הוא... הוא מדומיין!!! דמיין זה... זה הרי דמיין!! אין קשר בין דמיין למציאות!! תמיד אמרו לי שדמינות זה דבר שלילי... כל פעם שדמינית משהו... הרגיעו אותי ואמרו לי עזוב... זה דמינות... תמיד אמרו לי שאם אתה רואה אמה שעושה עסק מכל איזה מחלה... וכל איזה כאב ראש הכי קטן שיש לילד... היא כבר בטוחה שקרה הגרוע מכל... והיא כבר רצה לרפא ילדים ומרימה את כל הקופות חולים על הרגלים... צריך לשלוח את אותה אמה מהר מהר ולשכח התעסקה... כי אם היא מצליחה לפתח כ"כ מהר וכ"כ הרבה דמינות... סימן שיש לה יותר מידי הרבה זמן... וזה מאוד לא בריא... לא לה ולא לילדים שלה...

ראש בריא הוא ראש מפוכח!! מציאותי ולא מדומיין!! א"כ למה חז"ל רוצים שמי שיש לו כאב ראש שידמיין? וכי יעלה על הדעת שחכמים מעודדים אותו להיות מדומיין חלילה??

אלא בודאי!!! ע"כ כולנו מבינים שחז"ל לא מתכוונים לדמינות שווא!! ולא לפסימיות שלא במקומה!! מה הפשט בזה?? מה חכמים רוצים שנעשה??

---**פנימיות שני עניינים אלו מבוזר במאמר הנכתב בעמוד הבא של הגליון, ע"פ דעתו של העורך בלבד ללא אחריות כלל... ניתן להעיר להאיר ולחלוק ולסתור.**

היתרונות שיש בערב פסח שחל בערב שבת...

בשבע שער היינו במתח גדול... האם יקדשו את חודש ניסן בשבת או החודש יהיה מעובר ור"ח יצא ביום ראשון... ואכן... אני לא צריך לספר לכם קוראים יקרים שבסופו של דבר התקדש החודש בזמנו... כבר בשעה תשע בבוקר... עברה השמועה בבית יעזק ומשם לבית המקדש... ומיד הפרישו כן פרים איל אחד ושבעת כבשים ושערי חטאת לקרבן ראש חודש... (מתי הפרישו תרומה חדשה...?? האם בשבת? מסתמך כן... שהרי אין שבות במקדש) גם אלו שזה פחות מתאים להם... והיה להם איזהו אינטרס שר"ח יצא ביום ראשון (וערב פסח בשבת...) אבל בסופו של דבר אין שמחה כהתרת הספקות... וכעת... לאחר שזה כבר עובדה שערב פסח יוצא ביום שני... כעת כולם עסוקים ורואים את היתרונות שיש בתאריך הזה... **אז דבר ראשון: היתרון הגדול ביותר:**

שליל הסדר שיוצא בשבת הוא ליל הסדר הכי רגוע ומרווח בזמן!!! תבין: תמיד... בשנה רגילה מתחילים לצלות את הקרבן פסח רק בליל הסדר עצמו... (כי תמיד קרב בשמונה ומחצה והפסח בתשע ומחצה...) והרי רק הצליה לבד היא מערכת הלכתית מסועפת בפני עצמה וכו' וכו'... וכל דבר כזה אורך זמן... אבל כעת שליל הסדר יוצא בליל שבת אז מקדימים את קרבן התמיד שהוא קרב בשש ומחצה והפסח אחריו בשבע ומחצה... כי כולם צריכים להספיק להגיע לרשות היחיד עוד לפני שבת... ולהתחיל לצלות עוד לפני שבת... (כי בשבת הרי אי אפשר לצלות... וזה מה שהמשנה בשבת אומרת: "משלשין את הפסח בתנור עם חשיכה") **ולכוננו! לצורך העניין!!!** בכזה ערב פסח, הכל נהיה יותר מוקדם... וממילא יש יותר זמן בליל הסדר... וזה כבר תועלת שהתינוקות לא נרדמים...

עכשיו: חוץ מזה יש עוד משהו מאוד מיוחד בשנה כזו!!! תבין: כל שנה מיד במוצאי יום טוב ראשון של פסח יש לי כיסופים גדולים לרדת יחד עם שלוחי בית דין לשדות הדרומיות מחוץ לירושלים ששם נעשה המעמד הגדול והשגב של קצירת העומר... זה לא צחוק... זה קצירה שדווחה שבת... חוץ מזה יש עניין מיוחד שהקצירה הזו תיעשה בעסק גדול... (להוציא מלבן של צדוקים וכו') מידי שנה אני משתוקק וכוסף להיות נוכח במעמד הזה אבל **אני מנועו!!! תנחש למה??** כי... כי ביו"ט מקריבים קרבן ראיה וחגיגה... (עד כמה שאני שייך לבית הלל שכך דעתם) וכיון שאני מקריב ביו"ט אז יש לי זין לינה בלילה שאחיו בירושלים וממילא אני לא יכול לצאת... וכמוני יש עוד רבבות שהיו רוצים גם הם לצאת ולהשתתף במעמד קצירת העומר... אבל סו"ס יש מצוה יותר מהותית ועיקרית להקריב חגיגה ביו"ט ראשון... ולכן!! עם כל הרצון הטוב אנחנו נשארים בירושלים... ולא נותר לנו אלא ללוות את שלוחי בית דין ברוב עם עד היציאה מירושלים... ולא נותר לנו אלא לחכות להם שם... ביציאה מהעיר... עד אמצע הלילה... שאז בשלב מסוים אנחנו רואים אותם חוזרים בשירה ובזמרה מתוך שמחת המצווה... ובידיהם הקופות של ג' סאין שעורים מתבואה חדשה כר ומלא... **כך זה מידי שנה!!!**

אבל השנה?? השנה הרי יו"ט ראשון של פסח **יוצא בשבת**... ובשבת הרי אי אפשר להקריב ראיה וחגיגה... וממילא בשנה הזו לשם שינוי אין עלינו איסור לצאת מירושלים... ולכן השנה לשם שינוי אנחנו נוכל באופן חריג לזכות לצאת מירושלים יחד עם שליחי ב"ד ולהיות חלק מ"רוב עם הדרת מלך" של קצירת העומר... ולהכריז במעמד הזה הן הן הן (יעו"י"ש) שאנחנו מקבלים את הוראת חכמים שסוברים שמחרת השבת זה מחרת יו"ט... (אמנם יש לציין שדווקא בשנה שכזו זה לא כ"כ מבטא את זה... כי בשנה זו במקרה גם הצדוקים תממי דעים איתנו... וגם הם סוברים שזה התאריך...) אז השנה זה מסודר... השנה יהיה עויילם גדול בקצירת העומר...

---אבל מה קורה בשנה אחרת?? מי הם המשתתפים בקצירת העומר?? אז בהחלט יש **קונפליקט לא נעים**... שיש קצת ביזיונות להשתתף במעמד של קצירת העומר... ולמה?? כי... כי מי יכול להשתתף שם במעמד הזה?? רק מי שמשום מה לא עלה לירושלים לקרבן פסח... זאת אומרת: כל מי שמגיע לקצירת העומר בהכרח שיש מאחוריו איזה תיק... איזה סיפור... כי באופן טבעי הוא לא אמור להיות כאן... הוא אמור להיות כעת בירושלים... בלינה שאחרי יו"ט ראשון... ממילא זה קצת בושות להימצא במעמד הזה... (תבין: תמיד יש האלו שנעבעך נטמאו בטומאת מת... נעבעך חיכו לרגע האחרון ונתקעו... בסידור... זה תמיד קורה... אבל אנשים כאלו בדרך כלל מתחבאים באיזשהו מקום... הם לא מחפשים להפגין נוכחות... זה לא כבוד גדול כשבילים שהם לא נמצאים כעת בירושלים...) **לכן!!! דווקא לכן חכמים מאוד מעודדים את העויילם... את מי שמשום מה כן יכול להגיע למעמד הקצירה... שיתגבר על הבושה ויגיע כדי שזה ייעשה בעסק גדול כדי להוציא מלבם של צדוקים... וכמובן: שבמעמד הקצירה יש מעבר מיוחד ואגף מוקדש עבור הטמאים... סו"ס חלק נכבד מהאנשים שמגיעים לשם זה אנשים שכל הסיבה שהם כאן (ולא בירושלים) זה בגלל שהם טמאים לנפש אדם... אז יש להם את האגף שלהם... (וצריך להיזהר מאוד... סו"ס קוצרים כאן שעורים שצריכים להישמר בטהרתם על טהרת קודש, ואפילו שהם לא מוכשרים אבל חיבת הקודש מכשרת לכן צריך מאוד לזהר) עכ"פ כתוצאה מהמורכבות הזו אז לפני שנתיים מהייתה נוכחות מלאה במקדש ולא נצפו שום חריגות מיוחדות... ממילא מטבע הדברים היה ציבור לא מוספיק גדול במעמד... לעומת זאת דווקא בשנה שעברה היו המון אנשים בקצירה... **תנחש למה??** כי שנה שעברה קרתה פשלה גדולה מאוד!!! היו עומסי תנועה כבדים במיוחד באזור דרום לירושלים... וקבוצה ענקית של אלפי עולי רגלים משבט גד שהגיעו מאזור לשון ים המלח נתקעו במעברים... והפסידו את קרבן פסח... והם נתקעו באחד הישובים בליל הסדר... מאוכזבים... ממורמרים... כועסים ומתוסכלים בעיקר מעצמם עד כדי דכדוכה של נפש... (תחשוב מה זה בן אדם שעובד משפחה בשביל לעלות לירושלים... הוא מגיע עם כל הכסף של מעשר שני... ועם שמירה של שבועיים מסומתות מת... עם כל הרצון הטוב... ובסופו של דבר הוא נתקע באיזה ישוב מרוחק בליל הסדר... איזה לא נעים זה... נכון זה לא נעים... אז בבקשה... תלמדו לקח ותפסיקו להגיע ברגע האחרון...) וממילא הקבוצה המאוכלסת הזו מצאו נחמה פורטא בהם שהודיעו להם שלכה"פ הם התפסקו בליל הסדר בישוב שהוא במרחק קילומטרים בודדים משדות ההקדש של העומר... ולכן!!! כבר בשקיעה של יום טוב... החשיכו על התחום לצורך מצווה... והלכו מהר מהר לשדה ההקדש... (בדרך הם ראו שדות של יהודים מוכנות לקצירה... השעורים כבר סגורים באלמות אבל מחבירים לקרקע... אשריהם ישראל... אף אחד לא קוצר לפני קצירת העומר) ושם הם פרקו את כל הרגשות המעורבים שלהם... היו שם הרבה דעות... אלפי אנשים יקפו את שדות העושה החשוכים ובכו... בקשו סליחה על שנבצר מהם להקריב קרבן פסח... ואז!!! לפתע נשמע קול של שירה וזמרה... ומרחוק הם כבר ידעו שיש שלוחי המקדש הולכים ומתקרבים... הם פצחו בשירה אדירה "אתה בחרתנו מכל העמים" "וספרתם לכם ממחרת השבת" וקבלו את שלוחי המקדש המופתעים (מכמות האנשים הבלתי צפויה)... מעמד הקצירה נעשה ברוב עם עם המון רגש... (המון רגש שדוכא נתסם ולא ניתה לו ההזדמנות לצאת בקרבן פסח ובשירת הללוים וכעת לראשונה הוא נפתח)... לאחמ"כ אותם אלפים ליוו את הקוצרים בשירה ובזמרה... ו... ונפרדו מהם בכאב וחזרו הבייתה... לא היה להם סיבה לעלות לירושלים!!! כי אפילו חגיגה רואיה הם לא יכולים להקריב... כי רק מי שהיה בירושלים ביום הראשון יכול להירשם בשן כל החג... אבל מי שלא היה בירושלים... אז גם את זה הוא לא יכול להקריב... ממילא הם חזרו הבייתה בפחי נפש... ולא נותר להם אלא להתכונן לבא לקראת פסח שני... ומקסימום לעשות גשר מפסח שני ועד שבועות... נגפס א"ה בפסח שני...**

סיפור יצי"מ או לא??? הוא הרי עשה הכל... הוא פתח בגנות וסיים בשבח. הוא אפילו אמר פסח מצה ומרור. והוא אפילו הירבה לספר ביציאת מצרים...

לא!!! פשוט שלא!!! נו... למה לא???? באמת למה לא??

כי סיפור יציאת מצרים זה לא משהו שקרה!!! אלא משהו שקורה!!!

זה לא עבר! אלא הוה!!! סיפור יציאת מצרים מקנה לנו מסקנות מעשיות ליום יום שעה שעה!! למען תספר באזני בנך את אשר התעללתי במצרים... ו... ו... ידעתם כי אני ה'!! המסקנה המתבקשת הזו היא חלק בלתי נפרד מהסיפור!! מי שמשאיר את סיפור יציאת מצרים מאחור... לנוסטלגיה... ולהיסטוריה היהודית... לא סיפר כלום!! לא עשינו כלום... זה יצא ידי חובתו!! אפילו לא בצחוק...

נחזור ליענקי... אבא של יענקי באמת לקח את העניינים ברצינות... הוא מאוד השתדל שיענקי לא ירדם... הוא התכוון לסיפור יצי"מ כמו שצריך... הגיע ליל הסדר!!! יענקי רוצה סיפור??? כן!!! ואבא התחיל: סיפור מרתק!! סוחף!! עוצר נשימה!! יענקי יושב בפה פעור... כולו מרותק... ואז אבא התחיל לספר על הילדים המסכנים שעבדו אצל פאטמא המכשפה... והם אפו מצות!! דווקא מצות!! לא לחם... למה?? כי הם כל הזמן עמדו בחלון וחיכו להשם... שהנה... עוד שניה... עוד רגע... ו... הופ... ה' מוציא אותנו מהגלות... ויענקי כולו מרותק... הוא עוצם את העיניים ומתחיל לדמיון איך הילדים מחכים להשם בחלון עם חתיכת מצה בתוך הפה... עוד שניה יענקי נרדם מרוב התחברות לנוסטלגיה הגלותית המצרית... ופתאום אבא מרעים בקולו: מצה זו!!! שאנו אוכלים על שום מה?? יענקי מתנער... מה קרה אבא??

כן יענקי!! תרים את המצה!! איזה מצה?? זו!!! זו שילדך!! מצה זו שאנו אוכלים!! אבל אבא... למה אתה מפסיק באמצע הסיפור??

לא יענקי!!! אני לא מפסיק!! זה חלק מהסיפור!!!

גם אנחנו נמצאים בגלות!! וגם אנחנו אפילו היום מצות!! למה דווקא מצות ולא לחם?? כי... כי... הנה עוד רגע... עוד רגע המשיח מגיע להוציא אותנו מהגלות... אתה מבין יענקי?? יענקי מרים את המצה... ומחזיק אותה חזק חזק... אבא כבר גילה בסוד ליענקי שעוד מעט אנחנו נפתח את הדלת ב"שפוך חמתך" ואלהיו הנביא יכנב הבייתה ויאמר עונים הגיע זמן גאולתכם... יענקי לא נרדם... כי זה לא סיפור מהעבר!! זה חוייה כאן בהוה!! עם הלחיים הסמוקות כאן!! עם הכרית וההגדה!! ואבא ממשיך ומספר ליענקי על המצרים הרשעים שכה הרביצו לילדים הטובים ואז הילדים התפללו לה' חזק... מוישי יושב עם פה פעור... ו... ושוב עוד רגע העיניים שלו נעצמות... ואז

שקרה!!! יענקי עזב לרגע את מה שקורה... הוא התחבר למה שקרה (עם פו הדוב...) ברגע שהוא התנתק ממה שקורה!! באותו רגע הכריעה אותו העיפות הגדולה והוא נפל שדוד...

כשמגיע ליל הסדר!! חכמים מאוד מאוד מוטרדים מיענקי... אתה יודע ממה?? הם מפחדים שיענקי ירדם... וחכמים לא סתם מפחדים!! חכמים מכירים טוב טוב את יענקי!! הם יודעים שיענקי רק מתחיל לשמוע סיפור הוא מיד נרדם!! אבל בליל הסדר הם רוצים שיענקי ישמע את הסיפור!!! יקשיב טוב!! יהיה מרותק! ובכל זאת שלא ירדם!!

פונים חכמים לאבא!!! אבא יקר!! שים לב!!!

הרי יענקי שלך בדרך כלל לא נרדם בלילה... למה?? יש לו מידי הרבה עסקים בהוה!!! הוה השובבני... המלא בחיים שלו... לא נותן לו להירדם!! נו... אז איך אתה מרדים את ההוה שלו כל לילה?? בסיפורים!!! סיפור מהעבר מנתק את יענקי מההוה!!!

הלילה ליל הסדר... יענקי ישב בליל הסדר לידך... ויהיה לו הרבה עסקים... הרבה דברים חדשים הוא יראה... יושבים מסובים... כריות... יין... גביעים... כל המשפחה... תפוחי האדמה עם מי מלח... יענקי כולו משולהב... ואז פתאום ברגע שאתה התחיל עם הסיפור... תתחיל לספר ליענקי על עשר המכות... מה יקרה אז?

פתאום יענקי ירדם !!!!!

אתה יודע מה זה אומר??? מה טמון בתרדמה הזו??? נו... מה?? ש... ש... שכנראה הסיפור הזה ניתק את יענקי מההוה!! כנראה שהסיפור יציאת מצרים שלך הוא לא מצטייר אצלו כסיפור מההוה!!! אלא סיפור מהעבר!! זה ניתק את יענקי שלנו מההוה!!

ואוי ואבוי אם זה יקרה לנו!!! אבא יקר!!!

אוי ואבוי לנו אם יענקי שלנו ירגיש שסיפור יציאת מצרים הוא סיפור שמנותק מההוה!! אוי ואבוי אם הוא יחשוב שיציאת מצרים זה משהו ששייך לעבר הרחוק!! לפרמידות של קהיר... ולפרעה בפיגמה באמצע הלילה... אם יענקי ככה יחשוב!! המצב שלו יהיה מאוד קשה!!

יסודות האמונה שלו יהיו מאוד רעועים!! הם ישארו אי שם במצרים...

אם יענקי יחשוב שידעתם כי אני ה'!! זה משהו מההיסטוריה... היידישקייט שלו גם תשאר בהיסטוריה...

לפני 50 שנה ישב לו היסטוריון מפורסם בליל הסדר... קראו לו דוד בן גוריון... כל המשפחה המורחבת הסבו על השולחן... הנרות זלקו... והוא ישב והתרפק על ניחוחות הנוסטלגיה היהודית... וסיפר סיפור יציאת מצרים כל אותו הלילה... על המנהיג הכריזמטי משה... על השיחות שלום עם פרעה... ועל היציאה של כוחותינו צבא הגנה לישראלייל ממדינת מצרים... הערב הסתיים באוירה מרוממת תוך כדי שירת "להיות עם חופשי בארצנו..." אוטובוסים עמדו בחוף לרשות המשתתפים...

עכשיו יש לי שאלה בהלכה: האם בן גוריון קיים בזה

סיפור בהמשכים... ההמשך (לא) יבא...

יענקי ילד קשה... כבר חצי שעה אמא מנסה להשכיב אותו... והוא לא רוצה להירדם!! כל הזמן הוא בוכה ובוכה... רוצה על הידים... רוצה משחקים... רוצה הכל... חוץ מדבר אחד: חוץ מלישון!! מה עושים?? אבא ואמא לא מצליחים להבין... הרי יענקי אמור להיות עייף מאוד... אז למה הוא לא מצליח להירדם?? ואז אבא הוציא את הנשק האחרון!! יענקי... רוצה סיפור?? כן!!! ואבא התחיל... פו הדוב פעם היה מאוד מאוד רעב... והוא הלך הלך הלך... ואז הגיע הזאב... יענקי יושב בפה פעור... מרותק כולו לסיפור ואז הגיע הזאב... וכעס מאוד... מי גנב לי את הגבינה?? ו... והופ... מטה קסמים!! שמורות עיניו של יענקי לאט לאט החלו נעצמות... לא עברו שתי דקות... וסוף סוף הגיע השקט המיוחל לבית... מה הפשט בזה?? איזה קוסמות יש בסיפור??

איך סיפור הוא הפתרון הכי מוצלח להרדים ילדים??

ועוד קשה לי: זה כבר בלומדית: ממה נפשך: אם הסיפור כ"כ מעניין את יענקי... אז למה הוא נרדם... מה... הוא לא יודע שמי שנרדם מפסיד את ההמשך המרתק עם העורב שגם הוא הצטרף לגיבורי הסיפור??

אתה יודע מה הפשט בזה?? תקשיב טוב:

כמו שההיפך הגמור מחושך זה- אור!!!

וכמו שההיפך הגמור של גבוה זה- נמוך!!

ככה בדיוק: מה ההיפך הגמור של ההוה??? עבר!! הוה ועבר זה דבר והיפוכו!!! העתיד הוא לא ההיפך מההוה... אדרבה ההוה כולו מרוכז ומודאג מהעתיד לבא... אבל העבר!! העבר מנותק מההוה!! הוא הסתירה הגמורה להוה!!! אתה רוצה להרדים את ההוה??? תכנס בדמיוןך לעבר!!! אתה רוצה לשכוח מההוה??? תזכר בעבר!! חצי כוס הריקה של ההוה מטרידה אותך?? תזכר בחצי כוס המלאה של העבר!!! זכור: סם ההרדמה של ההוה - העבר!!

יסוד גדול בחיים: מי שמחובר למה שקרה!! לעולם לא יכול לחשוב על מה שקרה!! ומי שהראש שלו נמצא במה שקרה!! הוא מנותק ממה שקרה!! אתה יודע למה יענקי לא נרדם?? כי יענקי השובב עם הלחיים הסמוקות כל כולו מחובר למה שקרה!!! כל כולו משתובב... כל כולו מתלהב... וכל כולו בוכה כששמו אותו במיטה... בכל נשמתו הוא מחובר למה שקרה!! זה מה שמפריע לו להיכנס לתרדמה...

נו... מה עושים?? איך מנטרלים את יענקי ממה שקרה?

פשוט מאוד... אבא מתיישב ליד יענקי ומתחיל לספר: מה קרה!!! קרה פעם שפו הדוב היה רעב... ברגע שאבא התחיל לספר על מה

אמרת? **סיפור?** ניגש לפרק הבא... מכת צפרדעים!! איזה **סיפור** מקרקר... **סיפור??** מכת כינים!! אוה אוה... איזה מגרד... הפעם זה סיפור סיפור... אמרת סיפור?? ערוב!! **סיפור??** בקיצור: מי ש**סיפור** אחד "קטן עליו"!! אז אין ברירה... צריך לתת לו **סיפור קומיקס בהמשכים!** מי שעושה מכל **דבר סיפור!!** אז אולי מה**סיפור** הבא הוא לא יעשה כזה **סיפור!!** מי אולי הוא כבר יבין שטמון כאן איזה **דבר!!** מי שעושה מכל **דבר סיפור!!** מקבל עשרת מכות! ולמה זה נגמר בעשרת המכות?? למה ל**סיפור** של פרעה היה רק עשרה פרקים?? כי **בסיפור** העשירי!! אז פרעה נזכר להבין שזה כבר לא כזה **סיפור!!** הוא פתאום קלט שיש כאן איזה **דבר!!**

הייתה לי שאלה מסקרנת: תתאר לעצמך שפרעה לא היה מבין גם **בסיפור** העשירי... כמה פרקים היה ל**סיפור** שהוא היה עובר?? כמה **סיפורים** מוכנים בשמים למי שעושה מכל **דבר-- סיפור??** **הסיפור** בהמשכים הכי ארוך שאני מכיר זה ג'ז פרקים... כמה פרקים יש ל**סיפור** של מי שמתעקש ולא מוכן להוציא מה**סיפור-- דבר??** השאלה אולי מצחיקה!! **אבל התשובה היא אימה ונוראה!!** תשובה ארוכה ומפורטת בתורה!! תשעים ושמונה!! ישנם תשעים ושמונה קללות בתורה!! למה כ"כ הרבה?? **למה לא מספיק קללה אחת??**

האמת היא שמספיק... אליבא דאמת בתורה יש רק קללה אחת.... **ואם לא תשקעו לי ולא תלשעו את כל המצות... נו...** ומה יהיה?? **אף אף אף אף** **ואת לקכם!!** רק **זאת!!** רק זה!! **הפקדתי עליכם בזה!!** **את השופות ואת הקרינות!!** וזהו!! זה נגמר בזה!! נו... אם זה נגמר **בזאת**... אז למה זה פתאום ממשיך?? וממשיך וממשיך... והבעל קורא- קורא וקורא וזה לא נגמר...?? **אתה יודע למה??** **ואם באקה לא תקסרו לי והלקחם עמי קרי:** אם תגידו **מקרה!!** אם תגידו **סיפור!!** או אז מתחיל ה**סיפור בהמשכים!!** כל האריכות של בחוקתי וכי תבא.

זה מה שמוטל עלינו... להפנים ולהבין שאנחנו נמצאים בעולם של הקב"ה... והוא מדבר!! מדבר מתוך השטח!! כשקורה איזה סיפור... זה לא סיפור!! זה דבר!! מישהו פה מדבר מבעד לסיפור... הוא רוצה איזה דבר... אבל לא צריך להגיע לדברים שליליים: הרבה פעמים הקב"ה שולח נשיות... כל מיני חיובים מתוקים משמים... אבל אנחנו ברגל גסה דוחים את הנשיקה ומתייחסים לזה כסיפור... הלך לי היום... היה לי מזל... כמה חבל... הקב"ה נתן לך חיך... פירגן לך סיעתא דשמיא באופן אישי... ואתה דוחה אותה... אתה מכיר את הילדים האלו שמנגבים נשיות?? מכיר אותם?? אז זהו... שאל תהיה כזה... נזהה את אבא שבשמים... נודה לו על כל דבר ונשתדל לעשות לו נחת רוח...

שום דבר!! סתם הבהלתי אותך... בסך הכל דלקת ריאות קלה... נתנו לו אנטיביוטיקה... אחרי כמה ימים הוא חזר לכולל... כאן סוף ה**סיפור!!**

נראה לך שזה היה סוף ה**סיפור??** זה רק ההתחלה של ה**סיפור**... מיד כשהוא חזר לכולל שמתי לב שהוא מוטרד... חושב ומהורהר... אמרתי לו: מה קרה?? דאגה בלב איש שיחנה... מה מדאג אותך כ"כ?? מה הוא עונה לי: כן!! אני כל הזמן מוטרד: למה זה קרה לי?? למה הקב"ה שלח לי דלקת ראות?? מה הקב"ה רוצה לרמוז לי?? שבוע ימים הוא לא היה רגוע!! שבוע ימים הוא הסתובב וחשב... והתבונן... ועשה חשבון הנפש... התייעץ... הסיק מסקנות... וחזר בתשובה... ו... ואל תשאל...

אמרתי לו: תגיד לי מה אתה עושה מכל **דבר סיפור??** כולא... דלקת ריאות קלה... 3 ימים שכבת בבית... מה אתה עושה מזה כזה **סיפור??**

למה אתה עושה מכל דבר סיפור??

אתה יודע מה הוא ענה לי???

הוא ענה לי בחריפות... אני?? חס ושלום!! אני לא עושה מכל **דבר-- סיפור** אתה יודע מי עושה מכל **דבר סיפור??** בן גוריון!! בן גוריון יכול לשבת כל ליל הסדר! לדבר אמונה!! לספר אותות ומופתיים!! ומה המסקנות שלו?? להיות עם חופשי בארצנו... איך?? איך לא זז לו משהו?? איך הוא נשאר כזה כופר?? אתה יודע איפה נמצא החור שלו?? בן גוריון עושה מכל **דבר-- סיפור!!** כל דבר שמתרחש בעולם!! במקום להבין!! במקום להתבונן!! במקום להבין שקורה כאן דבר!! עזוב... **סיפור**... קרה... יש לפעמים כל מיני **סיפורים!!** סיים אותו יענקי את דבריו ואמר לי: אבא שלי לימד אותי בליל הסדר... שמכל **סיפור** עושים **דבר!!** ואם קרה **סיפור** של דלקת דאות... א"כ **נפל דבר!!**

הגמי בשבת: **הש כללשון יהי דומה בעיניו כמי שנחנהו בקולר עלה למטה ונפל יהי דומה בעיניו כמו שהעלוה לגרדום לידון בפתח הגיליון בשאלה השאלה:** מה הענין לדמייני??

מה הענין להבהל מכל איזה סינוסיטוס? מה הענין להתרגש מכל שפעת? למה צריך שיהיה "דומה בעיניו"?? למה חכמים רוצים שאנחנו נדמייני??

התשובה היא פשוטה מאוד:

הקב"ה רצה לומר לפרעה איזה **ד-ב-ר...** מה הוא עשה?? שלח את משה רבינו עם איזה **סיפור** מעניין... שמתוך אותו **סיפור** הוא ישתכנע באמיתות ה**דבר!!** משה מגיע עם מטה... הופך אותו לנחש... וחוזר להיות מטה ובלוע את כל הנחשים... מה הייתה התגובה של פרעה?? זה לא שהוא לא התייחס בכלל... סוף סוף הרי לא רואים כאלה דברים כל יום?? תשמע?? **סיפור** מעניין!! תרשמו את זה בספר השיאים!! **סיפור** מעניין!! מה אמרת?? **סיפורים??** אין בעיה... אם אתה עושה מכל **דבר סיפור!!** אם אתה לא מוכן להוציא את ה**דבר** מה**סיפור**... אז אין ברירה אלא להתחיל **בסיפור בהמשכים**... ניגש ל**סיפור** הבא... מכת דם!! מה התגובה?? **סיפור** מרתק!! מה

אבא אומר: מרור **זה!! זה!! זה!!** שאנו אוכלים על שום מה?? יענקי מתנער... שניה... **זה??** אבל אנחנו באמצע **סיפור??** מה עם המצריים הרשעים?? עם המקלות?? לא!! לא יענקי!! **הסיפור כאן!! מרור זה!!**

לא רק בצרות של מצרים צריך להאמין בקב"ה... גם **כאן!!** גם במרור **זה!!** שאנחנו אוכלים כאן בשנת התשע"ח מכל ההתמודדויות והניסיונות העדכניים... ה**סיפור** שאני מספר לך עכשיו זה לא כמו הסיפור עם פו הדוב והזאבים מהיער!! הסיפור הזה נשאר ביער!! אבל המצרים הרשעים... והאמונה מתוך גלות שהחדיר לנו ה' שמה במצרים... יורדת אלינו ומלוה אותנו כאן בערב **זה!!** במרור **זה!!** בגלות **זו!!**

יענקי לא נרדם כל הלילה!! לילה מלא חוויות!! חוויות **בהווה!** יענקי יצא מהלילה הזה מלא באמונה עדכנית!! **בהווה!!**

באותו לילה בדיוק!! ובאותה שעה בדיוק ישב בן גוריון וגם הוא סיפר אותו סיפור בדיוק!! כל אותו הלילה... **נו... אז בכל זאת מה ההבדל??**

למה הבן של גוריון יצא כופר גמור?? ואילו יענקי הקטן יצא חזר אמונה תמימה בבוא עולם?? **תקשיב טוב את ההבדל:**

בן גוריון עושה מכל דבר-- סיפור!!

יהודי עושה מכל סיפור-- דבר!!

בן גוריון יודע סיפורים... רואה איתותים ברורים משמים... בורא עולם שולח לו הבזקים... מה הוא עושה מכל זה?? **סיפור!!** אל תשאל איזה **סיפור** היה לי היום... איזה נפילה... הפעם זה היה **סיפור סיפור**... **סיפור** מעניין **סיפור** עצוב... העיקר **סיפור!!** לא טמון כאן **דבר!!** לקחת כל **דבר!!** ולעשות ממנו **סיפור!!** אבל יהודי מאמין יודע שאם יש בורא עולם... וא"כ שום דבר לא במקרה... ואם יש **סיפור** כנראה שנפל **דבר!!**

אם קורה משהו... סימן שיש **דבר!!** יש **דיבור** מה!! ה' מדבר מתוך ה**סיפור** הזה!! רוצה לומר לנו משהו!!

אבא של יענקי הצליח להחדיר ליענקי בלילה הזה שהסיפורים של העם היהודי... זה לא **סיפורי** נוסטלגיה... וזה לא היסטוריה... זה מצה **זו!!** זה מרור **זה!!** אנחנו עושים מה**סיפור** הזה **דבר!!** אנחנו עושים מכל סיפור דבר!! ולא חלילה מכל **דבר-- סיפור!!**

מה היה סוף הסיפור עם אותו יענקי??

יענקי הזה עלה והתעלה במעלות התורה והיראה... וזכיתי להיות חבר טוב שלו עד לפני שבועיים... לפני שבועיים קרה **סיפור!!** הוא פתאום הרגיש כאבים בגב... הוא הלך לרופא... הרופא שלח אותו לבדיקות... עשו לו צילום... ומצאו לו את ה... איזה מחלה?? לא... לא...